www.pertwk.com

حكومەتی هەرێمی كوردستان
وەزارەتی رۆشنبیری
بەرێوەبەرێتی گشتیی خانەی وەرگێڕان
زنجیرە (42)

خەناوكەیەك بۆ سەرمیناز

نووسینی
ئەحمەدخان ئەبوبەكر

وەرگێڕانی
ئەبوبەكر خۆشناو

گردنبندی برای سرمینازمن

* أحمد خان ابوبكر
* مترجم: یوسف حمزه‌لو
* چاپ أول, چاپخانه مهر
* 1362
* انتشارات میر (گوتنبرگ)

www.pertwk.com

بەڕێوەبەرایەتیی خانەی وەرگێڕان
. www.roshnbiri org
khanaywargeran@yahoo.com

- ناوی کتێب: خەناوکەیەک بۆ سەرمیناز
- نووسینی: ئەحمە دخان ئەبوبەکر
- وەرگێڕانی: ئەبوبەکر خۆشناو
- نەخشەسازیی کۆمپیوتەری: شیلان نوری
- نەخشەسازیی بەرگ: نازەنین سالّح
- زنجیرە: 42
- تیراژ: 1500 دانە
- چاپ: چاپخانەی کارۆ
- ژمارەی سپاردنی (164) ی ساڵی (2004)ی وەزارەتی ڕۆشنبیریی پێدراوە
- چاپی یەکەم: 2004- سلێمانی

ژیاننامەی نوسەر

* **ئەحمەد خان ئەبوبەکر**

* لەساڵی 1931 لەگوندی کووباچی لەداغستان لەدایک بووە.

* بێجگە لەم ڕۆمانە گەلێ شانۆنامەو چیرۆک و ڕۆمانی دیکەی نووسیون: سێ دۆست, یاخوا ئومێد دڵت پڕ لە ڕووناکی کا, کیژی قەلاّ.

* ئەحمەد خان نەک هەر لەداغستان, بەڵکو بەهۆی شێوازو گاڵتە نەرمەکەی لەتەواوی رووسیاش ناسراوە.

* ڕەسوول حەمزاتۆف دەربارەی ئەو دەڵێ:

((من خوێنەران ڕادەسپێرم ڕۆمانەکانی ئەحمەد خان بخوێننەوە... پڕاوپڕن لە خۆشیو زەردەخەنەی نەرمو نیانو پلاّرو توانجی چیاییەکان)).

www.pertwk.com

1 دەستپێکی هەموو شتێک, ڕێگایە

1

مامم –تەمەنی درێژبیٚ– مگێزی لێیە بڵیٚ: **"هیچ شتێك بەبێسەرەتا نییـەو دەسـتپێکی هەموو شتێکیش, ڕێگایە!"**. ئەو, لەگەڵ ئەم قسانەدا, بەپەنجە ئەستوورەکانی دەستی چەپی, سمێڵیٚ لای ڕاستی بەشێوەیەك بادەدا کە گوێگرەکانی دەفکر دەباتەوە.

بەڵیٚ, ئەگەرچی, من خۆم تەمەنێکی زۆریشم لەم دنیایەدا بەسەر نەبردووە, بەڵام ئەم ڕاستییەم تاقیکردۆتەوە, وەکو ئەو ئاسنگەرە "ئاموزکی"یەی کە تیژیی خەنجەری مشتومالْکراو بەبڕینی تاڵە موویێکی ڕیشی لەهەوادا, تاقیدەکاتەوە, هەڵبەت ئەگەر ردێنی هەبیٚ. لەکوێستانەکانی ئێمەدا, ئەمڕۆ بەدەگمەن خەڵکی بە ردێن دەبینی. پێشینان باوەڕیان وابوو, ردێن, شکۆ بەمرۆ دەبەخشیٚو ڕێزی دەوروبەریش کێشدەکا. بەڵام ئێستا, نازانم لەبەر چییە سەرنجەدریٚ کە تەنیا مرۆ نییە ردێن دەهێڵێتەوە, بەڵکو بزن و هەتا کەرەکانیش ڕیشیان هەیە. باشە ئەگەر, ئاسنگەرێك ردێنی نەبیٚ؟, تاڵەموویێك لە کاکۆڵی دەکاتەوە –ئەگەر کاکۆڵی نەبیٚ,– چونکە لەسەردەمی پڕ لەحیکمەتی ئێمەدا, پیاوەکان بەزوویی سەریان دەڕووتێتەوە– ئەودەم لەسمێڵی دەکاتەوە. بەشێوەیەك خۆتان دەتوانن دڵنیابن, هەر ئاسنگەرێکی کوێستانیٚ لەزەمانی "عەلی ئەسحاب"ی چەکوشلێدەری ئەفسانەیی, کە مامم لەپیاوچاکانی خۆی دادەنیٚ, سمێڵ دەهێڵێتەوە.

مامم, خودا, یەك تاڵە مووی لەسەری کەمنەکاتەوە (بەڵام, ئەم پاڕانەوەیە زیادە, چونکە سەری, هەتا یەك داوەموویشی پێوە نەماوە, وەك بڵێی ئاگاداری پرچی بووە, هەڵنەوەریٚ). –حەز دەکا ڕەچەڵەکی خۆی بگەینێتە کەسانێك, نەتەنیا لەرابردوو, بەڵکو ئێستاش, بەناوبانگن. ڕێبوارەکانیش بەم شێوەیە درەختەکانی سەر گۆڕی پیاوە ئازاکان بەدەستماڵ و پارچەی ڕەنگاو ڕەنگ دەڕازێننەوە –گومان نەکەی ئەم خووە, لەپایەی مامم دادەشکێنیٚ– نەخێر, ئەم کارەی لەنیشتمانپەروەری ڕەسەنەوە سەرچاوە دەگریٚ, هەرچەندە هەندیٚ جار خۆپەرستیشی تێدایە. بەڵام زۆربەی ئەم دیاردانە, لەخوێی نانەوەنین و نانی بێخویٚ –ئێوە خۆتان دەزانن– هێشتا لە گندۆرەی بێتامی دەشتی (کۆمیك) باشترە.

هەروابوو, ئەگەر کەسێك بەهۆی کارە باشەکانیەوە, لەلایەن خەڵکەوە ڕێزی لێدەگیرا, لەئاکامدا دەبووە یەکێك لەتیرەکەمان. مامم بەزمانە شیرینەکەی, پەیدابوونی لکی نویٚو نوێتری درەختی ڕەچەڵەکمانی, دەسەلماند. لەلای ئەو, جیاوازی نەبوو هەتا ئەگەر نەتەوەکانی "ئاڤار", "کۆمیك", "لەك", "لەزگی", دارگین" یان (نوگای) ش, بان. مەگەر بەخەڵکی سەرزەمینی کوێستانەکەمان دەژمێردرێن؟

لەخۆڕا نییە دەڵێن: **ئەو فریشتەیەی بۆ دابەشینی زمانەکان بەسەر خەڵکانی ڕووی زەوی, نێردرابوو, لەشاخە سەخت و پڕ هەڵدێرەکانی ئێمەدا, پێی خۆی دەشکێنیٚو**

www.pertwk.com

بەتووڕەییەوە هەگبەکەی خاڵیدەکاو فەرماندەدا: (خۆتان, هەریەکەی یەکێك هەڵگرن!),و هەڵیانگرت. لەم وڵاتە کوێستانییە بچووکەدا, ئەوەندە زۆر زمان پەیدابوون, ئەگەر دە کیلۆ مەتر بۆ هەر لایەك بڕۆی, دەبێ بەیارمەتی دەستو چاوو برۆ هەڵتەکاندن, بدوێی. جاری وایە لەمسەرو ئەوسەری یەك گوندیش, بە شێوەی جودا قساندەکەن: لەژوور, بەخێرایی وەك بڵێی لەبەرزاییەوە گلۆر دەبنەوەو لەژێریش وا بەهێواشی, وەك بڵێی بارێکی گران دەبەنە سەرشاخ. ئێوە خۆتان بێننە بەرچاو ئەم بابەتە بۆ رێبوارێکی ونبوو تا چ رادەیەك هۆی دەردەسەرە, بەتایبەتی ئەوەندە جادەو چوارڕیانو نیشانەی هاتوچۆ دروستکراون, بزربوون لەئاو خواردنەوەش ئاسانترە.

مامم, لەقوڵایی گیانیدا, فەیلەسووفێکی گەورەیە, ئەگەر چی (بەداخەوە) ئەندێشەکانی نەچوونەتە ناو هیچ کتێبێکیشەوە.

بەڵام زۆر حەکیمیش هەروابوون: تەنیا بەتێپەڕبوونی کات, نەوەکان توانیویانە دانەگەوهەری قسەکانیان, جیابکەنەوە. زۆر لەو کەسانەی, مامم بەخزمی خۆمانیان لەقەڵەمدەدا, هەتا لەتیرەی ئێمەش نینو ئەمەش بەهیچ شێوەیەك تەریقیناکەنەوە. ئەگەر کەسێك دەمبکاتەوە, ئەو تفەنگ دەتەقێنێ: **(بەڕاستی, دیارە زۆر بەئاوەزی, -سێ جاران سێ- نۆ! هەمووومان هاووڵاتیی یەکترینو بەس! من شانازیم ئەوەیەکە لەم کوێستانەدا لەدایکبووم!).**

بەگشتی, وەبیر خستنەوەی ناپێویستی سنووری نەتەوایەتی کەلەساڵەکانی دەسەڵاتی سۆڤیەتیدا نەماوە, ئەویان زۆر تووڕە دەکرد. ئەم سنوورانە وەك چیلە بەردو داری کونکون کە کێڵگەی چیاییەکانیان لێك جودا دەکردەوە, پاکبوونەتەوە. ئەم کێڵگانە هەندێ جار ئەوەندە گچکەبوون, ئەگەر لبادێکیان لێڕاخستبا, جووتیاری کلۆڵ پارچە زەوییەکەی لێبزر دەبوو. کاتێ خەڵك, چوارمەشقی لەدەوروبەری سفرەی خواردن دادەنیشتن, یان لەکارخانە لەنك خەڕەك یان هەتا لەبەردەم تابلۆی ناوەندی رێنوێنی دەزگای (کیبریتیك) راوەستاون -مەگەر کەسێك لەو دەمەدا بیر لە رەچەڵەکەکەی دەکاتەوە؟ مەگەر پێگەکەی لەکۆبوونەوەدا بەو پێیە دیار دەکرێ؟ بەڵام ئەوەی پەیوەندی بەکەسێتییە مەزنەکانی رابردووەوە هەیە, بۆ دەبێ رێ لە مامم بگیرێ بڵێ, گوایە: (**شامیل**)ی ئەفسانەیی کە بۆ یەکەمین جار گیانی ئازادیی لەنێو چیاییەکاندا ژیاندەوە, ئامۆزای باب برای باپیرە گەورەی بووەو (**حاجی موراد**) کە بووە قارەمانی چیرۆکێکی (لیو تۆلستۆی)ی مەزن -یەکێك لەلکە دوورەکانی درەختی باپیرە گەورەی پێکدێنێ.

ئەگەر لەمامیشم بپرسن, (**ئەبو سەمەد**)ی (موغرا) کەلە لێدانی (چوگور) دا کارامەیەو ئاوازی جوانو قەشەنگ, هەزاران دۆڵو هەزاران دۆند لەچوار داوی باریکەوە دەردەکێشێو هێشتاش ساغو سەلامەتە, خزمیەتی؟ بەبێ چاو ترووکاندن, وەرامدەداتەوە, منو بابی (ئەبو سەمەد), (ئیبراهیم خەلیل) کوڕە خاڵینو (باتیمای) گۆیندەی گۆیندان -تا دەژی هەر بەناوبانگ بێ- نزیکترین خانەخوێی بابم بوو ...)

بەهەرحاڵ وابزانم کەمێك لەباسەکە دوور کەوتینەوە. ئەگەرچی منیش هەر لەهەمان درەختی خزمایەتیدام, بۆیە دەبێ بڵێم: بیستنی حیکایەتەکانی مامم لەمەڕ خزمە گەورە- بەڵام دوورەکانمان- پێ خۆشە.

لەگەڵ هەندێش, سەیرە, بەڵام ئەمن هەمیشە بەحیکمەت بوونی,قسەکانی مامم کەهیچ شتێك **بێ سەرەتانییەو دەستپێکی هەمووشتێك رێگایە**, باوەڕدەکەم. هەتا لەدایکبوونیشم پەیوەندی بە رێگاوە هەیە. دایکم -قەت ئاگری لەئاگردانێدا نەکوژێتەوە- کاتێ دوای ماڵئاوایی مێردە لاوەکەی, -کە بابی من بوو- بۆ شەڕ, بەرەو گوندە کوێستانییەکەی خۆیان دەگەڕایەوە, منی هێنایە سەر دنیا. راستیش ئەوەیە, نە ئەو نە مامیشم هەرگیز لەم بارەیەوە شتێکیان نەدەگوت,

www.pertwk.com

کەچی زمانی ژنە چەنەبازەکانی دراوسێمان, لەدەرگای هەموو گوێیەکی دەدا. بێهودە نییە دەڵێن: **زمان هەرچەندە بێ هێسکە, بەڵام هێسکان دەشکێنێ!**.

من بابی خۆم تەنیا لەو تاکە وێنەیەدا دیوە کەپێش شەهیدبوونی, لە بەرەکانی شەڕەوە بۆ دایکمی ناردبوو. ئەو نە مەدالیای هەیەو نە نیشان, ئەمما من بە قارەمانی دەزانم, مامیشم وەك پیاوێکی ئازای باسدەکا. کاتێ گوللەی دوژمن, سترانەکەی لێبڕی, تەمەنی کەمێك لەتەمەنی ئێستای من زیاتر دەبوو, هەمووش دەڵێن, من, کتومت, ئەوم.

بەڵام ئێمە لەمەڕ ڕێگا قسەمان دەکرد ... ڕێگام بدەن, بگەڕێمەوە ئەو جێگایەی ئەم ڕێگایەی لێوە دەستپێدەکا...

2

ڕۆژێك لەگۆدەکان

تکادەکەم, بمبەخشن, ئێستا, کە ناوی گۆدەکانمان هێنا, با باسیشی بکەین. لەوە دڵنیام, زۆرتان, مانای گۆدەکان دەزانن, بەڵام زۆریشتان نایزانن. هەڵبەت, ئەمن دەمتوانی بەراحەتی, درێژەی نەدەمێ و بڵێم ئەوەی دەیزانێ با بەوانە بڵێ کە نایزانن, ئاخر, ئەو دەمە رووتان لێ وەردەگێڕام. ئەمن بۆ خۆم زۆرم پێخۆشە گوێگرەکانم بڕواننە چاوەکانمو بەوردی گوێم لێبگرن, بەتایبەتی, هەوڵدەدەم لەناو شتەکاندا, ئەو شتە ببینم کە هێشتا کەس نەیدیوەو بەمەیلی خۆم لەهەموو شتێك بدوێم. ئەدی, ئەو مگێز لێ بوونەم چۆن لاپەیدا بوو؟, پاشان دەیزانن.

(هەمووی, لەناو سینییەکدا جێی نابێتەوە!) –پیرترین کەسی گوندەکەمان (حەسبولات)ی بەڕێزی کوڕی (عەلی بولات) لەتیرەی (تەیموور بولات), وا دەڵێ.

لەکوێستانەکەماندا, گوندی زۆر هەیە کە لەدوورەوە لەشانە هەنگ دەچن – هەندێکیان لەدۆڵە شاخاوییە سەختەکاندا هەڵواسراون و بەسیمای– ڕۆشنو نارنجیو شینی ئاسمانی خۆیان, چاوان ڕۆشندەکەنەوە, هەندێکی دیکە لەترۆپکی سەختا, بەڵام جوان یان بەسادەیی لەبەرجەستەبوونی بەردەکان, بالاتر لەهەڵفڕینی هەڵۆکان, لانەیان کردووەو سێیەمیش لەناو سەوزاییدا نقووم, لەکەناری ئەو ڕووبارانەی لەناو دەربەندەکاندا دەخرۆشێن, خۆیان حەشارداوە. ئێوە دەتوانن بەپێ, بەسواری ئەسپێکی ڕەسەن بەناویاندا بگەڕێن, یان بە ترومبێل بچن یان بەهەلیکۆپتەر بۆیان هەڵفڕن– بەڵام هیچ گوندێکی, بێ گۆدەکان نابینیو گۆدەکانیش نابینی, خەڵکی بەڕێزی تێدا, بۆ کات بەسەر بردن, کۆنەبووبنەوە. بەزۆری, گۆدەکان لەناوەندی گوند دروست کراون کەلە کۆنەوە تاشەبەردی لووسیان لێ داناون, بۆیە بەراحەتی دەتوانی لەسەریان دانیشیو لەهەمان کاتیشدا پاڵ بەیادی پێشینە بەشکۆکانت بدەی. ئێواران, ئەگەر یەکەمین دەستە لە پێشەنگە هەمیشەییەکانی گۆدەکان کۆدەبنەوە, گۆڕینەوەی هەواڵو یادگاریو بیرکردنەوەی حیکمەت– ئامێز لەمەڕ ڕابردوو, هەنووکەو داهاتوو, دەست پێدەکا...

ئەم ئاکارە, پیاهەڵدانی کوێستانەکەمان, لەپێشینانمان ئەلبانییە بەردتراشەکانەوە, پەیدابووە کەئەمڕۆش دەتوانرێ لەسەر دۆندی دەربەند –شاری مۆم کەبەمانای (شاری مۆمەکان)ـە, لەمەڕ هونەرمەندی وەستایانەیان, حوکم بدرێ.

گۆدەکان, قەت بێزاری تێدا نابینرێ. ئێرە هەتا لەسەرمای سەختدا, گەرمو رووناك بووەو بۆیە دڵنیشینو ئارامە. تەنیا لێرەدا, دەکرێ پەندی **(لەگەڵ خەڵکی**

www.pertwk.com

دا, رۆژانی سەختیش, جەژنە), پەیدابێ. بەڵێ, دابەشینی شادیو خەم لەناو خەڵكدا, ڕێو شوێنی پیرۆزی گۆدەكانە. لەكوێی دی, ئاوازی خۆشی چوگوری لەدارتوو دروست كراو, وا بەشادمانی گوێ دەلاوێنێتەوە؟ لە كوێ, هەموو ئەو ڕووداوانەی لەدنیادا ڕوودەدەن, بەم جۆرە لێیان كۆڵراوەتەوە؟ لەكوێ, ئەو گاڵتەو تیز پێكردنانەی وەك بیبەر تیژو وەك گەزگەزۆك سووتێنەرن, پەیدا دەبێ؟ لەكوێ گۆرانی خۆشو بەشكۆ دەگوترێ؟ هەموو ئەمانە لە گۆدەكان, ڕوودەدەنو لەوێوە بۆ دۆڵو كێوەكان دەبرێن:

ئەوكاتەی بەخت ڕووت تێدەكا
ڕوو بەڕووی بەختیاریت دەكاتەوە
بۆ دانیشتوانی گۆدەكانی باس كە
خۆشبەختی خۆتیان لێ مەشارەوە
تا شادیت زیاتر بێو
دەردو مەینەتت لە لەشدا بچێتە دەرێ
ئەو كاتەی لەهیكەوە, بەختی خراپ وەدەردەكەوێو
خەمو خەفەتو بەڵا زۆر بێ
دیسان هەر بۆ دانیشتوانی گۆدەكانی باس كە
ئەوان بارت لەسەر ملان دێننەخوار
دەردت لەت لەت دەكەنو
لەناو خۆ, دابەشی دەكەن
گوێ بدەن قسان, بەڵام كڕیش دامەنیشە
سەبر بگرە, تێ بفكرەو وایان پێ بڵێ:
حیكمەتی جیهانی, بەری چەندان سەدەیەو
سروشتی مرۆڤایەتیش لەدڵی سەدەكان دایە!

ڕۆژێك لەگۆدەكان, مشتو مڕێكی توند دەست پێدەكا: كامەیان پێشتر پەیدابوون– درەخت یان میوە؟

هەندێك لەگەڵ داكوتانی هەر وشەیەكدا, وەك بزمار, دەڵێن: میوە, چونكە درەخت لەناوكەوە شین دەبێ!.

ئەوانی دی, وا ڕەسمییانە ناڕەزایی دەردەبڕن, وەك بڵێی بەزێڕ بەڵگەكانیان لەسەر شمشێرەكانیان هەڵبكەنن: درەخت! چونكە درەخت میوە دەداو درەختی دی لێوە شین دەبن.

تەنیا یەك كەس بەشداری ئەو مشتو مڕە ناكا. ئەویش مامی من بوو كە بە ئارامییەكی داخ لەدڵانەوە, قەننە دەكێشێو لەبەر دووكەڵو نیكوتین وەك كارەبا زەرد هەڵدەگەڕێ. مامە بەڕێزەكەی من دەڵێ: پیاوەكان دەبێ هەمیشە دووكەڵیان لەسەر سەریدا بەرزبێتەوە- دووكەڵی سیگار یان دووكەڵی باروت, دەنا ئەمە چ پیاوێكە!, بەڵام با لەنێوان خۆماندا بێ, ئەو, دووكەڵی ڕەژووی, كە كەبابی شیری لەسەر سۆر دەكرێتەوە, لەهی دیكە پێ باشترە. (بۆیە پێی دەڵێن كەبابی شیری, چونكە كابانە باشەكان, گۆشتی كاوڕ, شەو و ڕۆژێك دەخەنە ناو شیرەوە).

مشتو مڕ هەتا دێ توندتر دەبێ, لەپڕ دانیشتوان تەماشا دەكەن مامم بێ دەنگە.

هەموویان بەسەر سووڕمانەوە بێ دەنگ دەبن, چونكە قەت ڕووی نەدابوو, ئەو لەگۆدەكان بێو دەنگی نەیێ. یەكێك بەهەڵچوونەوە دەپرسێ:

(دایان – دۆڵدوروم), نەخۆش نی؟

هیچ كەس لەخەڵكی گوندە كوێستانییەكەمان ناوی ڕاستەقینەی مامم نازانێ. مسۆگەر خۆیشی لەبیری چۆتەوە. بەڵام ناوی (دایان – دۆڵدوروم) وەك گای قەشەی ئاوایی بەناوبانگە. مسۆگەر ئێوەش سەرنجتان داوە كەناوی (دایان – دۆڵدوروم) چ ناوێكی خۆش ئاوازە! لەوانەیە بیریشیان كردبێتەوە كەچ ناوێكی

www.pertwk.com

چاکیشە! بەڵام پەلە مەکەن, چونکە (دایان – دوڵدوروم) واتە: **(سەبرکە تا تفەنگەکەم پڕدەکەم!)**و چیاییەکان لەودەمەوە کە چەکی نوێ پەیدابوون, تفەنگی ئاگریان واناوبرد.

مامی من لەشەوی نێوان دووسەدە, لەدایك بووە, پێیەکی لەسەدەی نۆزدەو پێیەکەی دیکەی, راستەوخۆ کەوتۆتە سەدەی بیستەم. –بەڵام نازانرێ, کامە پێی لەسەدەی نۆزدەو کامە پێی لەسەدەی بیستەمە!. هەمان شەو, بابی, واتە باپیری من, کەبەهۆی نارەحەتی ژنەکەی, تێ گەیشتبوو, وەختیەتی! تفەنگە ئاگرەکەی لەدیوار دادەگرێو بەلەزە لەشانازی یەکەم رۆڵەی دا, تەقە بکا, هاوار دەکاتە ژنەکەی کە لەهێنانە دنیای منداڵەکەیدا, کەمێ سەبر بگرێ تا تفەنگە کۆنەکەی پڕ دەکا: (دایان – دۆڵدوروم).

لەوکاتەوە, ناوی دایان–دۆڵدوروم وەك ئەو داغەی لەتەرۆکی ئەسپانی دەدەن, بەمامەوە نووساوە. ئەویش خوی پێوەگرتووەو ئەگەر یەکێك بەناوێکی دیکەی بانگ بکا, سەری سووڕدەمێنێ.

دایان– دۆڵدوروم, مامی بەڕێزی من, هەر لەمنداڵیەوە کاری کردووە. لە کەرەوانییەوە دەستی پێکردووە. خۆشتان دەزانن ئەمە چ جۆرە کارێکە! کەرەکان رانەمەڕ! یان رەوە ئەسپ نین, بەڵکو رەوەی کەرانن, خۆ کەری تێر لەشەیتانیش بەدترە. ئایا لەبەر هەندێ نەبوو کە نە لەناو مێرگان, بەڵکو لەناو بەردەڵانەکانی (کایدیش) دەیلەوەڕاندن؟

مامم سەربازیشی کردووەو لاشی ئاسان نەبووە. جووتیاریش بووە, لەپەتاتە چاندندا کارامەبووە. ئاسنگەریشی کردووە –بەپێی داواکاری رۆژ هەموو شتێکی دروست دەکرد: هەم داسو هەم شمشێر. دارشکێنی, بەرد تراشیو هەتا سەفارچێتیشی کردووە. بەڵێ, وەختێ لە کوێستانەکەمان قاپو ئامانی سفر زۆر بوون, سەفارچێتی دەکرد– ئاخر بەبێ سەفارچی‌یەکی کارامە, قاپو ئامانی

سفر, ژەهراوی دەبن. مامم, بەزیرەکی خۆی, گیرفانی دراوسێکانی خاڵی دەکرد چونکە چاودێری تەندروستییان بوو. بەڵام نازانێ پارە پاشەکەوت بکا, حەز دەکا سەر لەدۆستەکانی بداو دۆستەکانیشی داوەت بکا. بەژمارەی گوندەکانی کوێستانێ, دۆستو برادەری هەن.

بەڵێ, دایام – دۆڵدوروم, تەماشا دەکا, مشتو مڕ توندتر دەبێو هەردوولا وابە پەرۆشەوە پاڵ بە وشەکانیانەوە دەنێن, گوایە پێمەڕەیەو دەتوانن چاڵەکە تا ناوەندی زەوی, قووڵ کەن, بۆیە گۆپاڵەکەی دەستی رادەوەشێنێو روو دەکاتە دانیشتووە بەڕێزەکان:

–جەماعەت, وەرن ئەم دۆڵە پڕکەینەوە, بیکەینە باغی ئاڵباڵو!

ئەو لەگەڵ ئەم قسەیەدا, قووڵترین دۆڵی (سولوکونت)ی نیشاندا کە هەموو رووبارو زستاناوەکانی کوێستانی (قاراچان)ی بەهەراو زەناوە پێدا رەت دەبێ.

خەڵکەکە مشتو مڕ دەبڕێننەوەو بەسەر سووڕمانەوە لە مامم دەڕوانن‌و نازانن قسەکانی بەراستییە یان گاڵتە دەکا.

مامم بەشایی لەخۆبوونێکی تەواوەوە دەپرسێ: ئێوە قسەی منتان گوێ لێ بوو؟

(جیهاندار)– کەسێك کە لەمامم بێ ڕێزترنەبوو, دەڵێ:

–بەڵێ, بەڵام (دایان – دۆڵدوروم) ی بەڕێز, ئێمە, ئەوە خەریکی مشتو مڕین‌و گاڵتەش ناکەین.

بەڵێ, (جیهاندار), چیاییە, (جیهاندار) پیاوەو من ئاوازی قسە گەرمەکانیم پێخۆشە کە وەك بەفری سپی دەکەونە سەر کڵاوە لەپێست دروستکراوەکەی, بەتایبەتیش وەختێ ناوی کیژەکەی بکەوێتە سەر زاران. هەڵبەتە ئێوە ئامادەن بپرسن: بۆچی؟ ئەمنیش لەبێ حەوسەڵەییتان دەگەم, جارێ لێگەڕێن پاشان قسەتان بۆ دەکەم, پەلەمەکەن بابزانین مامم لەوەڵامی (جیهاندار)دا چ دەڵێ:

www.pertwk.com

–گاڵتە ناکەم! – بە ویێك هێنانەوەی ئەبرۆکانی, سیمای کەسێك بەخۆوە دەگرێ کەبتوانێ جلەوی خەڵکێکی ورووژاو بگرێ– دووبارەی دەکەمەوە:

–وەرن, ئەو دۆڵە بەخۆڵ پڕکەینەوە– دەبینن؟

(جیهاندار), ناڕازی دەبێ: –بەڵام ئەم سەرگەرمییە بێ مانایە!

–سێ جاران سێ– نۆ (دایان – دۆڵدوروم) بانگ دەکا:

–بێ ماناش بێ, دۆڵەکە پڕ دەکەینەوە, باغێکی وا دروست دەکەین, بەرلەوەی ئێوە مشتو مڕە بێ بەرەکەی خۆتان تەواوکەن, چای خەستی دەربەندی بە موڕەبای ئاڵباڵوەکەی دەخۆینەوە!.

مامم قسەی بێهودەی پێخۆش نییەو حەزناکا خۆی بەزانا لەقەڵەم بدا, بەڵام پێی وابوو خەریك بوونی ئەوان, ئەو شتە نییە کەبۆ ژیانمان پێویست بێ, بەڵکو بە زرنگی, دوان دەربارەی مەسەلە بێ نرخە جۆراوجۆرەکان داوی داپیرۆچکەی تەماوی چنینە. هەرکاتێك ئەوان, هۆیەك دژ بە ناتەباییەکانی ئێمە بدۆزنەوەو بەکاری نەهێننو یان هەتا مەیلی بەکارهێنانیان نەبێ –ئەوکاتە دەکرێ پێیان بگوترێ زانا؟ مەگەر نازانی شتی بێهودە, هەتا ئەگەر بەداوی زێڕینی داپیرۆچکەش بچنرێ, هەر بێهودە دەردەچێ. هەندێ توێژینەوە لەمەڕ جۆرەها مەگەزی لادێ یان پەیوەندی کەمی شیر بەدرێژی کلکی مانگاوە, چ سوودێکی هەیە بۆمان؟

لەم بارەیەوە, دایکم لایەنگیری زانستەو لەگەڵ مامم مشتو مڕیانە: بۆچی مانگا کلك بڕاوەکەمان بەیانیان تەنیا لیترە شیرێك دەدا, کەچی مانگای ژنی دراوسێمان سێ لیترە شیر دەدا؟ (لەبەرامبەر ئەوەدا, شیری مانگای ئێمە, سێ جاران لەشیری ئەوان چەورترە)– دایکم, درێژە بەقسەکانی دەداو بەمەش لایەنگیری خۆی بۆ زانست, دەگەیەنێتە سفر.

بەڵام, لەحوکم دانەکەی, بەدوای ناکۆکیدا مەگەڕێ. هەوڵدە قوڵتر بزانیو ئێوە خۆتان دەبینن هەموو شتێك لێرە, وەك هەر جۆرە هێلکەیەکی باڵندەکان لەجێگای خۆیدایە: ڕێك لەناوەڕاستی, زەردێنە, پاشان سپێنەو لەسەرەوەش توێکڵەکەیەتی. لەمەڕ مەسەلە کۆنەکەی یەکەم جار پەیدابوونی هێلکە یان مریشك, مامم حەز دەکا لەناو تاوەدا چارەسەری بکاو بۆ ڕوونکردنەوەی زیاتر, چاوتێرانە دوای خواردنی گۆشتی جووجەڵە, شەرابی (گجوخ)ی سۆری ترێ کێویلکەی بەسەردا بڕێژێ.

خواردن, بە ملچەملچ و مگێزەوە دەخواو لەبیر ناکا, هەر پارچەیەکی لەبیبەر وەرداو دوای خواردنەوەش, سمێڵی خۆی پاك بکاتەوە.

دوای چارەسەرکردنی ئاشکرای ئەم ئاڵۆزترین مەسەلەی بوونەوەرە, بەئاوازێکی فەیلەسووفانە درێژەی پێدەدا:

–هەموو ژیان, خزمینە, جگە لە ڕێگا شتێکی دیکە نییە!.

من دژایەتی باوەڕی ئەو ناکەم. ئەمە دووبارەبونەوەی شەخسیو بانگە تایبەتییەکەتی لەبەرامبەر هاواری یۆنانییەکی رووتەڵە کە رایدەکردە کۆڵان تا بەڕێبوارانی سەر سوڕماو بڵێ: (دۆزیمەوە!).

3

دەڵـێن زۆر گوتنـەوەی دوعـا، دەبێتـەهۆی قبووڵبـوونی. بـەڵام قسـەی مـامم، هەستیٚ کە بەهۆی وشەی (ئەشق)ـەوە دەردەبڕدریٚ، لـەو دەمـەیوە قسـەیان لەمـەڕ دەست پێکرد، شکستی خواردووە.

ڕێك دەکەویٚ (دایان – دۆڵدوروم) ئامۆژگاری خەڵك بکا: **(باوەڕ بەوکەسە مەکە کە ڕووبەڕوو پێت دەڵـیٚ: تـۆم خـۆش دەویٚ!)**. ئەشقی واقیعی پێویستی بە گوتن نییە. دەتـوانریٚ زۆرتـرین راسـتی لـە (**زۆرم رك لـیٚ دەبێتـەوە**!)دا دەرك بکـریٚ –(چـونکە دووڕوویی‌و ساختەچێتی‌و فێڵ لە رك لیٚ بوونەوەدا نییە).

(ئەشق لەهـەر تەمەنێکدا ئازادە) ئێوە گویٚ گرانی خۆشەویست لەبیرتانە کە ئەم چەند وشانە هی (دایان – دۆڵدوروم) نین. بەڵام ئەگەر پێویست بیٚ، ئەقڵی خۆی تاقی بکاتەوە، بەبیٚ شەرمی‌و تەریق بوونەوە دەست بۆ هەگبەی غەریبانیش درێژ دەکا.

لەراستیدا، هەقیـەتی ... ئەگـەر نا، ئێمـە، من‌و مامم دەمانتوانی هـەنگاوی وا گێلانـە هـەڵێنین‌و ڕێگا بدەین دەمبێنمان بکەنـە دەم‌و لـە عارەبانـەمان قایم بکـەن. سەرتان سووڕ دەمێنیٚ کەباسی عارەبانە دەکەم؟ روونـی دەکـەمـەوە کە قسە لەمـەڕ ئەو عارەبانە پڕ لە نیگەرانییەیە، کەبەناوی دیاری هێنان بۆ دەزگیران، لێتـی قایم دەکەن.

www.pertwk.com

لەگوندەکەی ئێمەدا، کـاتیٚ قسـە لەمـەڕ زەماوەنـد دەکریٚ، هەمیشـە دەگێڕنـەوە مامم لـەزەماوەندی خۆیدا، چی گوتـوە: **(کاتیٚ رەبەن بووم، سوڵتان بووم، به دەزگـیران بووم –بوومەخان‌و کاتیٚ زەماوەندم کرد– بوومە مـاڵوێران!)** راسـتییەکەی ئەوەیـە، لـەکن دایکم، هەمیشە دەیگوت: بەگاڵتەم بووە.

مـن مـامۆژنی خـۆم نـەدیوە، ئـەو لەگوندەکـەمان نـەماوە. هێشـتا لـەدایك نـەبوو بووم، مامـی بەجیٚ هێشتووەو مەعلومیش نییە بۆ کویٚ چووە. گەورەترین نەنگی بـۆ خـەڵکی چیا ژن رۆیشـتنە. هەرچـەندە، (دایـان – دۆڵـدوروم) بـە شایسـتەییەوە بەرگـەی ئـەو عەیبـەی گرتـووەو هەمیشـە دەڵـیٚ: خـۆم دەرم کـردووە. بـەڵام ژنـە دراوسـێکانی دەزانـن ئـەو لـەتیرەی (لیونیـد)و هـاریش بـووە. مـامۆژنم، دوای لێکۆڵینەوەی یاسای بنچینەیی و پێزانینی ئەو مافانەی بەئافرەتی چیایی دراون، لـەماڵیٚ دەبێتـە سـەرۆك. مـامم هـەموو ئـەو کارانـەی ئـەنجام دەدا کـە دەبـا کابـان بیانکا، هەتا دەرپێشی دەشوشت. خوا نەکا، حوکم بکەوێتە دەست ژنان.

ئایـا قـەت بینـراوە لـەرۆژی رۆشـندا، پیاوێـك کـڵاوی لەپێسـتە دروسـتکراوی لەسـەربیٚ، بەگۆزەیـەك ئـاوو نـۆ گـۆزە شـەرابەوە بچێتە سـەر کـانی؟ لەبـەر هەنـدیٚ مامميان بەمردوو لەقەڵەم دەدا. بەڵام ئەو بۆیە ئەو کارەی دەکرد تا ژنە جوانەکـەی کەدەیتوانی زمانی وەك قامچی بەکاربهێنیٚ، تووڕە نەبیٚ، (**سیباتس**)، ناوی وابوو، واتـە (مـانگی نـویٚ)– تـەنیا تـا گواسـتنەوەی بـۆ مـامم نـویٚ بـوو. دەڵـێن کـاتی رۆیشـتنی، مـامم بەخۆشـییەوە ئاهێـك هەڵدەکێشـیٚ و یەکسـەر دەچێتە گۆدەکـان. (چونکە هەر لەکاتی زەماوەندەکەیانەوە لەترسی قسەو گاڵتەی خەڵك نەچووبوو).

لەویٚ بانگ دەکا: **(خزمینە، ڕێزی ژنان بگرن، چاوتان لێیان بیٚ و لەسەر دەستیان دانێن، بەڵام ئەوان خۆیان دەچنە سەر سەرتان!)**.

لەوەبـەدوا، مـامی ژنـی نـەهێناوە. خـەڵکی سـەریان سووڕما: ئایا چاوەڕوانی ژنەکەیەتی.

www.pertwk.com

–خـۆ مـن ئاگـام لێیـه، هـەر کـەناوی دێ، ددانـی جیڕدەکاتـەوەو مسـت بەرزدەکاتەوە –یان شتێکی دیکەی لەژێر سەردایە؟ لەوانەیە ...

18
4

من، تەمەنم بیست ساڵە، وابزانم ئێوە، دۆستانی خۆشەویستم، یەك بەیەکیان دەزانن، بیست ساڵی مانای چییە. کەچی، –شتێکی سەیرە– هێشتا تووشی هیچ کەس نەبوویمە، بەبێ داخو خەفەت یادی بیست ساڵەیی خۆی بکاتەوە. خەڵکی بەڕێزی گوندەکەمان و هەتا مامیشم بەردەوام دەڵێن: **(ئاه، ئەی بیست ساڵەیی من لەکوێی!...)** وەك بڵێی، بکرێ ئەم سنووره گرنگەی ژیانی، کە وەك رووبارێك بەدەوری تاشەبەردێکی بێبایەخدا دەسووڕێتەوە، نەبینێ.

دانی پێدا دەنێم، هەندێ جار هەتا تووشی گومانو دوودڵی دەبم، ئایا من تەنیا کەسێ نیم کە بەڕاستی هەست بەم تەمەنە دەکەم؟ یان لەوانەیە هەموو ئەو کەسانەی لەگەورەیی تەمەنی بیست ساڵی خۆیان نەگەیشتوون، داخم بۆ دەخۆن کەئێستا لەتەمەنی بیست ساڵی دام؟ ئەم تێفکرینە نارەحەتم دەکاو دڵم پڕ دەبێ لەهەستێکی سەرسووڕمانی نادیار. لەدڵی خۆمدا دەڵێم، مەگەر دەکرێ لەسەر زەویدا کەسێکی وانەبێ کە بەشایستەییو بەشێوەیەك پاشان پەشیمان نەبێتەوە، ئەم رۆژانەی گوزەراندبێ؟ ئایا بەڕاستی وادەبێ، تەمەنم بگاتە شێست ساڵی و، وەك مامم خەمی بیست ساڵی خۆم بخۆم؟ دەبێ چۆن؟ دەبێ چیبکەم؟ ئاخر مرۆ تەنیا یەك جار دەگاتە ئەم تەمەنە! نەخێر، هیچ شتێك نازانم، جگە لەوەی بیست ساڵەمو لاوو بەگوڕمو دڵم پڕ لەمێگزو ئارەزوو، حەزەو لەوانەشە زۆریان وەدی نێن.

من لەساڵی 1944دا لەدایك بوویمە، بەڵام لەگوندەکەمان، رۆژی لەدایك بوون ئەو رۆژە نییە کەمنداڵ پێدەنێتە دنیاوە، بەڵکو ئەو رۆژەیە ئەگەر لەلای وەستا لەپشت دەزگای کارکردن دادەنیشێ. لەحەوت ساڵیدا، لەنك مامم بۆفێربوونی هونەرەکەی دانیشتمو هەر لەهەمان ساڵیشدا چوومە قوتابخانە، لەحەڤدە ساڵیدا خوێندنی ئامادەییم تەواو کردو هەمان رۆژ بڕوانامەی مامۆستای کۆڵێنەرم لەپەیمانگای هونەری گوندی کوباچیی کوێستانێ، وەرگرت. کەمێك رەسم دەکەمو کەمێکیش بەنووسین سەرگەرمم، بەڵام ئەو کارانە بەنهێنی دەکەم، چونکە خەڵکی (کوباچی) هەر لادانێك لەهونەری سەرەکی زێڕنگەری بەخیانەت لەباوو باپیران دەزانن و مەحکوومی دەکەن. بۆیە من ناوی خوازراوی **(چاوتیژ)**م بۆخۆم هەڵبژارد کەمسۆگەر زۆر ئاسایی نییەو بەوناوە یەکەمین چیرۆکی خۆم لەرۆژنامەدا بڵاوکردەوە. چیرۆکی "داشۆری"، کەناوی (ئاژەڵ) بوو، هەراو هۆریایەکی زۆری بەرپاکرد. بەڕاستیش قارەمانی چیرۆکەکەم، ئەگەرچی ناوی مرۆی پێوەبوو، بەڵام جگە لەئاژەڵ نەدەکرا ناوێکی دیکەی لێبنرێ. ئاخر من ئەوم لەخەڵکی دیکە باشتر دەناسی –لەکوێستانی ئێمەدا، ئەمە جۆرێکی نوێیە– ئێمە قەت پیاوی بێشەرەف و بێویژدانی وەکو ئەومان کە هەنگوین دەخاتە سەر لێوو دڵیشی پڕ لەژەهرە، نەبووە. ئەویش زێڕنگەرەو تا ئەمڕۆش لەیەك جێگا کار دەکەین. بەڵام لەهەموو شتێك زیاتر، حەزدەکا بوختان هەڵبەستێو نامەی بێناو بنووسێ و ناخۆشی لەنێوان دۆستاندا دۆست بکا. من نازانم، ئەو بەم کارانەی چ قازانجێك دەکا، بۆیە هەرچیم لەبارەیەوە دەزانی، نووسیمو دیارە تووڕەییە رەواکەم، پڕاوپڕی نووسینەکەم دەرچوو.

ئەگەر ناوی ئەوم لەخوێنەران شاردەوە، دادوەری ناوچەکەمان کە لەئەدەبیاتدا زۆر بەئەزموون نییە، بەخوێندنەوەی چیرۆکەکە، بڕیاریدا، مرۆی واهیچ و پووچ بداتە دادگا تا خەڵکی دیکەش چاوی لێنەکەن. دوای ئاگاداری لێکۆڵینەوە، کاتێ

www.pertwk.com

پشکنینەکەی بێ ئەنجام دەرچوو, دادوەر بڕیاریدا نووسەرەکە بدۆزێتەوە. بەدبەختانە, ناوە خوازراوەکەم, نەلەلایەن دادگاوە, بەڵکو ژمێریاری ڕۆژنامەکە بەهەوڵێکی زۆرتر لە دادوەر, بەدوای نووسەردا دەگەڕا تا هەقدەستی چیرۆکەکەی بداتێ, ئاشکرای کرد.

دوای ئەم دۆزینەوەیە, ڕێگای دەزگای دادپەروەری راحەت تر بوو, لەم ڕووەوە بێ درەنگ بەناردنی نامەیەك منیان بۆ دادگا داواکرد. دایکم لەگەڵ خوێندنەوەی نامەی دادگا هەگبەکەمی پڕ لەنانی سوخاری کردو دوو دەستە دەرپێو فانیلەی بۆ دانامو بەچاوانی پڕ لە رۆندکەوە گوتی:

–ئەمن دەمزانی وات بەسەردێ! چەند جارانم پێ گوتی, ئاگات لەخۆت بێ, ئەم شتانە مەنووسە, ئاکامی باش نابێ!.

دڵسۆزیی دایکە بەڕێزەکەم, هەمیشە کاری تێدەکردم, کەچی ئەمجارە زیاتری دەترساندم. لەحاڵەتی وادا, کەوتمە بەردەم دەزگایەکی دادپەروەرییی سەیرەوە.

دادوەر, پێش هەمووشتێك داوای لێکردم, ئەو هیچو پووچەی لەچیرۆکەکەم دا باسم کردووە بناسێنمو ناونیشانەکەی پێ بڵێم.

من بەدڵنیاییەوە گوتم, قارەمانەکە خەیاڵەو, زادەی خەیاڵ بووە. لەراستیدا, بوونی نییە. بەڵام لەوانەیە کەسانی وەکو ئەو هەبن. ئەگەرچی لەئەنجامدا, گوێی لەئەقڵ گرت, بەڵام ئامۆژگاریشی کردم کەلەمەودوا هەرگیز بەخەیاڵ شت دروست نەکەمو بەگشتی, بابەتەکەم بەئاشکراو راستەوخۆو بێ ناوی خوازراوبێ. تەنیا ئەودەم, دەتوانم خزمەتی دادپەروەری بکەمو لەپاککردنەوەی کۆمەڵگاکەمان لەهیچو پووچو ساختە چییەکان, دەورم هەبێ. هەڵبەتە, گفتمدا ئاقڵتر بم, بەڵام دوای بانگ کردنم رووم کردە شیعرو بەلاسایی کردنەوەی چوارینەی خەڵکی بێ زیان, غەزەلی ئاشقانەم دەست پێکرد.

هەندێ جار, شیعرەکانم ئەوەندەش خراپ دەرنەدەچوون, دەکرێ هەتا نموونەیەکیش بهێنمەوە:

چووم چاوە جوانەکانت راماووسم

توند بووی لەگەڵم

پێلەقەی تۆم نۆشی

ئێستا حەز دەکەم, بەسەرتدا بباری

بارانی هەنگوینی نایاب

تا ئەوەندەی لێ بخۆیتەوە

هێزو توانات لەبەر ببڕێ

ئەگەر مامە بەڕێزەکەم (دایان – دۆڵدوروم), زانی شاعیرم, ڕێك لەپێش دەروجیرانا قسەی پێ دەگوتمو دایکیشم زۆرتر کەوتە سەرزەنشت کردنم, هەموو کتێبەکانی ماڵێی دایە کتێبخانەی گوند, کاغەزو قەڵەمەکانیشی بەسەر منداڵە دراوسێکان دابەشیو مەرەکەبە شینەکەی لەگەڵ بۆیاخی دیوار تێکەڵ کرد. بۆیە ئێستا هەیوانەکەمان لە رۆژئاوابوونی کوێستان دەچێ. تەنیا ئەلبومی رەسم کردنو هێڵکاریو ئەو رەسمو وێنانەی بەکەڵکی وەستایەکی کۆڵێنەر دێن, لەماڵێدا هێشتەوە.

بەڵام چ بکەم, هەمیشە خووم وابوو: ئەو کارەم دەکرد کەدایکم لێی قەدەغەکردبام. وەبیرم دێ, لەمنداڵیم, قەت دەستم لە شقارتە نەدەدا, بەڵام دایکم کەگوتی: (دەست لە شقارتە مەدە!) –هەمان رۆژ شقارتەکەیم بردو زۆری نەمابوو ئاگر لەماڵێ بەردەم. نازانم بۆ چ بوو, جارێك گوتی: (نەچیە ژێر زەمینێ, **گۆزەکان دەشکێنی!)** –منیش بێ دواکەوتن چوومە خوارێو بەپارچە نانێکەوە سەرتووی هەموو گۆزەکانم خوارد.

www.pertwk.com

ئەم جارەش، هەروای لێهات. هەموو قەدەغەکان، تەنیا حەزیان بەهێزتر دەکردم. ئێستا تەنیا گومانم، ئاشکرابوون بوو، بۆیە لەکاتی بێکاریدا، لەماڵێ وەدەرکەوتمو دەچوومە سەر شاخ.

بەرای خۆم، پێش ئەمە، شتێکی دیکەم لەمەڕ خۆم هەیە. ئاها، بەراستی، بیرم کەوتەوە: پار لەچەندان پێشانگای جیهانیی هونەری ئارایشدا، بەشدار بووم. لە پێشانگادا، یەك دەستە خشڵی ژنانە کە زیوی قەڵەمکارو داری هەڵکەنراو: ئەنگوستیلە، گوارە، بازن، ملوانکەو نیشانەی سەرزەمینی شاخەکان کە بزنەکێوی داغستان لەسەر بەردێکی قیت دایە، خۆم دروستم کردوون، قبووڵ کرا.

ئەمن هەتا بیریشم لێنەکردبۆوە ڕۆژێك ئەم دەستکارانە نیشان بدرێن. دەمویست بەم هۆیەوە سەری (**سەرمیناز**)– ئەو کیژەی لەکارگەکەی ئێمەدا بەناوونیشانی سەرپەرشتی دەستکارەکان کاردەکا، بسوڕێنم. لەو سەردەمە نائاساییانەدا، شتێك، کەتا ئەوکات لەلام نادیاربوو. بەڵێ، ئێوە تەنیا گوێ لەناوەکەی بگرن (سەرمینان)!، بەوردی گوێ بگرن، چ ناوێکی خۆشە: (سەرمینان)، ئەوکات، هەموو ڕۆژێ لەتەنیاییدا، لێوم چەندان جار ناوەکەی دەڵێتەوەو گوێم دەیکێشێ: سەرمیناز: (سولوکونت)، بەژنو باڵا جوانە، چاوەکانی وەك شەو ڕەشنو بەنیگای، دڵم ڕۆشن دەکەنەوە وبسکی ئەستوورو ڕەشی قەیتانین، وەك لافاوێکی سەنگین بەسەر شانەکانیدا دەڕژێن. هێڵی ئەندامەکانی بەشێوەیەکن، دەڵێی هونەرمەندێکی گەورە، وێڕای قەدەغەی پاکدامەنەکانیش، دروستی کردووە.

بەڵێ، بەو دەستە خشڵەم، حەزم لێ بوو سەرنجی بۆلای خۆم رابکێشم. بەڵام وای لێهات، ئەو هەتا کارەکەمی شایستەی یەك نیگاش نەزانی، ئەگەرچی پاشان زۆر کچی دنیا، وەسفیان کردو پێیاندا هەڵگوت. ئەمەشم بەهۆی ئەو دەفتەری یادگارییەوە بۆ دەرکەوت کە لەگەڵ پێشانگادا شار بەشار دەگەڕاو هەروەها بەهۆی ئەو نامانەی لەزۆر وڵاتەوە پێم دەگەیشتن. کیژێك بەناوی (ئانریتا) لەپاریسەوە بۆی نووسیبوم: **(ئەم دەسکارانە بێ وێنەن، ئەگەر هی من بان، دەمتوانی دڵی هەموو پۆشتەکان وەدەستخەم)** بەنامەیەك لە (ئوکلاهوما) کچێکی ناو (مری)، داوای کردبوو، وێنەیەکی خۆمی بۆ بنێرم، تا بتوانێ لەوێنەی ئەو هونەرمەندە بڕوانێ کە بەوردی توانیویەتی زەوقی کچانی هاوچەرخ، دیاری بکا. کچە قوتابی (فوساکو) لەشاری (توکیو) بەپێچەوانەوە لەگەڵ وێنەیەکی خۆیدا، نوسیبووی: **ئارەزووم ئەوەیە، لەڕۆژی زەماوەندمدا، شتێکی کوباچیم هەبێ**" کچە قوتابی (ناتاشا) لەمۆسکۆوە، پرسیبووی: "لەچ کاتێکی ساڵدا، (کوباچی) خۆشترە، تا سەردانی بکا، منیش وەڵامیم دابۆوە، هەرکاتێك ئەو حەزبکا. بەم شێوەیە لەتەواوی دنیادا، کچەکان ئاشقی دەستکارەکانم بوونو ئارەزووی وەدەست خستنیان کردووە، کەچی (سەرمینان)ی کووباچیم کە ئامادەم هەموو بوونو تەواوی کارەکانمو هونەرمەندیو ئەندێشەکانمی بخەمە بەردەست، هەتا زەردەیەکیشی بۆ نەکردم .... لەوانەیە سەرنج نەدانی لەبەرئەوە بێ کە من تەنیا مەدالیای برۆنزم وەرگرت، لەکاتێکدا (عەزین)ی کوڕی (قلیان)، هاوڕێو برادەرم– مەدالیای (بنونوتوچلین)ـە زێڕی وەرگرت؟ لەوانەیە زەردەخەنەکەی پێشکەش کردبێ؟ تەنیا بیرکردنەوەم لەمەڕ ئەو بابەتە، بەشی ئەوەی دەکرد هەست بکەم، چۆن دڵم دەبێتە بەرداش، چونکە سەختترین شت لەژیاندا –بینینی دوژمن لە سیمای دۆست دایە ... بەڵام ئێستا قسە لەمەڕ هەندێ نییە!.

بەڵێ، ڕێدەکەوێ کچانی دوور منیان قبووڵ بێ، بەڵام کیژی گوندەکەمان، کە هەستو نەستم وەك دەریایەکی خرۆشاو هەڵدەچێ، مەیلی بینینی منی نەبێ. بەڵێ، ئاشکرایە، بێ هۆنییە گوتراوە: **مریشکی دراوسێ قازە!.**

www.pertwk.com

لەگەڵ هەندێش، تەمەنم بیست ساڵەو دڵنیام لەبەر چاواندا وەك كتێبێكی جادویی سەرەتاكەی ترسناكەو، كە دەتەوێ لەززەتی زیاتر لەو شتەی بەردەمت بكەی، هەڵدەگەڕێتەوە.

بیست ساڵ! وەكو ئەوەیە لەچوارڕیانێكدا راوەستابم كە هەزاران جادەی لێدەبێتەوەو نازانم روو بكەمە كوێ. بەڵام زەمانە لێم بەتالووكەیە، داوای بزوتن دەكاو بەدوای خۆیدا رامدەكێشێ. تەواوی ئەوشتانەی دەوروبەر، لەدۆڵی (سولوكونت)دان، بەنائاسایی، تەمو مژاویو وەكو دۆشەكێكی پەڕی قازی سپی، وەك بەفر، دێتە بەرچاو. باران وەك فرمێسكی شادییەو وادێتە بەرچاو، دووسەری پەلكەزێڕینە پاڵی بە دوو خانووەوە دابێ– خانووی ئێمەو خانووی سەرمیناز: هەمووشتێك بۆمن شادی خوڵقێنە:

هەم ئەو سەگەی ئێستا لەهەیوان راوەستاوەو سەری بۆ پێشەوە شۆڕكردۆتەوەو لە چاوەڕوانی بەخششێكدا، بەوردی دەڕوانێتە دایكمو هەم مامیشم كە هەرئێستا یەك باڕۆكەی تەواوی خواردو بەدەستماڵ خەریكی پاكردنەوەی دەمو لچیەتی، دەنگیشی دێ:

–ئا چ باڕەكەیەكی باش بوو! هەتا پارچە هێسكێكیشی لێنەماوە بۆ سەگەكە. هەرگیز وا بەلەززەت نانم نەخواردبوو! بەڵێ، چێشتی وا، تەنیا بە دەستی (عەیشێ) دروست دەكرێ.

(عەیشێ)، دایكمە. مامم وەك كەسێك بیەوێ سەرنجی بۆلای خۆی رابكێشێ، قەت بواری پیاهەڵدانی لەدەست نادا. ئەوە، پازدە ساڵە، بەردەوامە –بەهەرحاڵ من لەپێنج ساڵیمەوە هەست دەكەم. هەركە (دایان – دۆڵدوروم) بەچاوی وەفاداری سەگەكەمان لەدایكم دەڕوانێ، هەستێكی نادیار ئازارم دەدا، بەڵام بێدەنگ دەبم. هێشتا هەوڵم نەداوە، تێ بفكرمو تێبگەم كەلەژێر ئەو تێڕوانینە خۆشەویستانەو سەرنجە سەیرانەدا چ رازێك هەیە و هێشتا كۆبەندی توێژینەوەكەم تەواو نەبووە. لەوانەیە، مامم بەو شێوەیە هەستی خزمایەتی خۆی دەربخا. بەتایبەتی من بەپێی ڕێو شوێنی بابو باپیرانی بەشەرەڤ كوێستانێ گەورە كراومو رێگای پرسیار لەگەوران بەخۆم نادەم. لەگەڵ هەندێش، گەورەكان زۆرجار دەست لەشتەكانم وەردەدەن.

رەنگە واش بێ، ئەوان چەندی زۆرتر ڕێو شوێنی گەمەی خۆیان بەسەر مندا دەسەپێنن، بەهەمان ئەندازەش، من، بەپێچەوانە دەجوڵێمەوە.

www.pertwk.com

من پیاوێکی کەم دوو و شەرمنم. بەپێی باوەڕی مامم هەتا ناتوانم بڕوانمە چاوی کچێکیش. هەڵبەتە، ئەو زیاترم بۆ حساب دەکا. ئەگەر وابوایە، دەمتوانی لەنێو هاوڕێکانی خۆمدا باشترینیان هەڵبژێرم؟ هێشتا خزمەکانم هیچ شتێك نازانن– لەکاتێکدا یەکەمین سەوزیم لەسەر لێوان ڕوا، هەڵسوکەوتی دایکم لەگەڵم، وەك گەورانی لێهاتووە. بەڵام کەپووم لەلای ئەو ناشیرینەو نە تەنیا لەلای مامم، بەڵکو لەکن بێگانانیش دەڵێ:

–ئەگەر کەپووت وەك پەتاتە نەبوایە کەلەزەوی دێتە دەرێ، دەتتوانی وەك جوانترین لاوی کوێستانێ ناوبانگ دەرکەی...

مامیشم بۆ پشتیوانی ئەو، لەپڕ بەدوو ئەنگوستی، کەپووم دەگرێو بێ ئەوەی گوێ بداتێ کە هەم دێشێو هەم شتێکی ناشیرینیشە، بانگ دەکا:

–بەڵێ، جوانووە ئەسپ ئیدی گەورە بووە، وەختی جڵەوکردنیەتی، ئەگەرنا هەر بزانە دیتت دەگەڵ ڕەوەی بێگانان کەوت.

هەرچیاییەك، لەمانای ئەمە دەگا: واتە کاتی ئەوەیە ژنم بۆ بهێننو لەدایکمم جودا بکەنەوە.

ئێستاش مامم، مەبەستی بوو لووتم بگرێ، بەڵام ئەمجارە خۆم بەدەستەوە نەدا. لە ئاکامدا چالاکی مەشق کردنم، بەهاناوە هات، یان مامم بە بەدمەستییەکەی دوای گۆشت باڕەکە، سەنگین ببوو... بەهەرحاڵ، نەیپێکا. ئەو دەم، دەستێکی لەشانمداو لەسەر کورسی‌یەك دانیشتو لێبڕاوانە پێی گوتم کاتی ئەوە هاتووە، دەزگیرانێك هەڵبژێری. ئەو دەمی تێگەیشتم، ئەمڕۆ دەیانەوێ ناو لەپم بخوێننەوە. ڕاستیش بوو، دایکم دەستی بەژماردنی ناوی کیژە بێبەختەکانی گوند کردو بۆهەر یەکێکیان پێناسەیەکی وای دەکرد کەبەکەڵکی هەموو سەرۆکەکانی دەزگای هەڵبژاردن دەهات. مامیشم لەگەڵ گوتنی هەر ناوێکدا، یەکێك لە پەنجەکانی کەلەبەر کارکردن ئەستوور ببوون، بەلای ناولەپیدا

دەنووشتاندەوەو دەیژمارد: (یەك، دوو، سێ...). بەم شێوەیە بەنۆرە (**بـلا**)، (**زارمە**)، (**لەیلا**)، (**زوهرە**)، (**خەمیس**)، (**چغری**)، (**نینا**)، (**سەعیدە و جەمیلە**) ناویان هات.

ئاه، چەند کیژی جوان لەگوندە کوێستانییەکەماندا هەن! هەندێکیان پۆلی دەیەمیشیان تەواو کردووە، هەندێکیان هێشتا قوتابین، ئەوانی دیکە ئەو کیژە شیردۆشانەن کەلەرۆژنامەکەماندا وەسفیان کراوەو هەتا یەکێکیشیان، نوێنەری ئەنجوومەنی ناوچەیە.

بەکورتی، چاوت بنوقێنە، پەنجەت نوقمی ئاسمانکە، مسۆگەر تووشی ئەستێرەی دەزگیران دەبی. وەلێ، من کەلەمێژە مانگم لەئەستێران پێ باشترە. هەرچەندە، مانگیش دەگۆڕێو جێگیر نییە، بەڵام هەتا ئەم عەیبەش، سەرنج ڕاکێش تری دەکا. من لێبڕاوانە گوتم:

بەخوێندنەوەی لیستی ناوی کیژەکان، زەحمەت مەکێشن. ئەمنیش لەئێوەیان باشتر دەناسم.

مامم بەسەرسوڕمانەوە، پرسی:

–ناتەوێ بڵێی یەکێکم هەڵبژاردووە؟

وەڵامم دایەوە:

–بەڵێ!

ئاه، ئەگەر ئەوکاتە سیمای ئەوانتان بینیبا! بە وشە ناتوانرێ بگوترێ چییان لێ بەسەرهات. تەنیا وێنەگر، ئەگەر ئامادەبا، دەیتوانی تۆماری بکا، چونکە دووبارە بوونەوەی زەحمەتە.

نواندن بەهێماو ڕەمز درێژەی کێشا. ڕووی دایكو مامم لەخۆشحاڵییان گەشایەوە، لەوە دەچوو، کارێکی نەکراوم ئەنجام دابێ: بۆ نموونە هەر ئێستا لەبەرامبەریان، لەئاسمان هاتبمە خوارێو پێم گوتبن، کیژێکم لەکیژەکانی مەریخ کردۆتە دەزگیران.

www.pertwk.com

ئەمن هەتا لەقوڵایی ناخمەوە بێزم لەخۆم بۆوە: تیوری ئەوان لەمەڕ دەست پەروەردەی خۆیان, شتێکی شایستە نییە! حەز ناکەم سادە نەبمو لەوانەیە نەشکرێ بەفیزم بزانن, کەچی بەم حاڵەشەوە, گەنجێکی سپۆرت دێمە بەرچاو, بەتایبەتی ئەگەر چاکەتو پانتۆڵە تازەکەم دەکەمەبەر. هەرچەندە, کەپووە ...

لێرەدا, تەنیا ئەوەندەم پێ دەکرێ خوا لێخۆشبووی بابم سەرزەنشت بکەم, چونکە ئەویش کەپووی, نائاسایی بووە.

برادەرە بەئەزموونەکانم, زۆر جاریان ئامۆژگاری دەکردم کە سەرلە پەیمانگای جوانکاری جادەی **گۆرکی** لەمۆسکۆ بدەم. ئەوان دەیانگوت: لەوێ کاری نەکراو دەکەن. من هەواڵی کارێکی لەوجۆرەم بیستووە, رەنگە ئەوەش دەربارەی کیژی بەرپرسێکمان کە لووتی وەك بەردێك لەنشێوێکەوە شۆڕ بووبێتەوە, شتێکتان بیستبێ. ئەویشیان ئامۆژگاری کردبوو, سەرلەو پەیمانگەیە بدا. چی بەسەر هات! یان نەشتەرگەر هەوڵی لەڕادەبەدەری داوە یان خودی کیژە, زۆر سوور بووە. بەهەرحاڵ بەکەپووێکی ئەوەندە بچووك‌و سەر بەهەواوە گەڕایەوە, دەم‌و چاوی لەو جوانی‌یە سرنج راکێشەی کوێستانیێ کە دەخوازێ کەپووی کیژان بە شێوەی کلاسیکی درێژووکانی‌و راست بێ, بێبەش بوو. بەدبەختە, پێشان کەم دەهاتە کۆڕو کۆبوونەوان, کەچی ئێستا, دەڵێن هەر بەتەواوی, خۆی لە کونجی ماڵێ زیندانی کردووە. لەهەمووشی ناخۆشتر, ئێستا هیچی پێ لەگەڵ ناکرێ: کورتکردنەوە کارێکی سادەیە, بەڵام تا هەنکووکە هیچ کەس لەدرێژکردنی لووتی‌دا, سەرنەکەوتووە. چاکەتیش هەروا: **چاکەتی باوك بۆ کوڕەکەی کورت دەکرێتەوە. بەڵام چاکەتی کوڕ بۆ باب ... ببوورە!**.

لێگەڕێ با کەپووم وەك خۆی کە سروشت پێی بەخشیوم, بمێنێتەوە. خووم پێوە گرتووە. سەرباری هەندێش, برادەرەکانم, بەهۆیەوە, لەهەر قەرەباڵغییەکدا, دەمناسنەوە. کەپوو بۆ من, هەمان رۆڵ دەگێڕێ کەئەو کدوە بەتاڵەی تۆزێ نۆکی

تێدابوو, بۆ مەلا نەسرەدین, دەیگێڕا. **ئەو, لەرۆژانی بازاڕ, لەپشتی خۆی دەبەستا تابزر** نەبێ. بێجگە لەوەش, زۆر بیرەوەریم لەبارەی کەپوومەوە هەیە. زۆرجار وەختێ لەپێش دەزگاوە دەبورژێم, قەڵەمی هەڵکۆڵینەری تێڕادەکەم: چەند جاریش لە دووری سێ کیلۆمەترەوە بۆنی (خینگاڵ) بەشیر دەکەم‌و لووتم بێ گوێدانە ویستم رێك‌و راست بۆلای هەمان ئەو بەردەم دەبا کە چێشتی لەسەر لێدەنێن.

باشە, ئەگەر هەر تەنیا بە کەپووی خۆمدا هەڵبڵێم, وەکوو (کیش)ی کوڕی (تائیل)ی هاوگوندییەکەی خۆمم لێدێ کەدەیویست مۆمدانی ئاسن داڕێژێ کەچی هاوەنی سیرکوتانی لێدەرچوو. بەهەرحاڵ دەگەڕێمەوە, سەر مەسەلەی بنچینەیی.

مامم بەدەنگی بەرز گوتی:

–برازای سەیر, سێ جاران سێ– نۆ! هەر لەبابی خۆی دەچێ!, لەبنەوە کاری خۆی دەکرد.

مامم وەك ژەنەراڵێك کە نەخشەی هەڵمەتی بڕێنەرەوە لەمێشکیدا ئامادە دەکا, لەهەیوانێ پیاسەی دەکرد. بەڵام دەیویست هەڵمەت بکاتە سەرکێ؟ ئایا بەهۆی ئەوەی ئەوانم لەئازاری هەڵبژاردنی ناوی کیژەکان رزگار کردبوو, رازی بوو یان دەیویست لەبەر کەللەڕەقیم شەڕم لەگەڵدا بکا؟

لەوکاتەدا, لەبەرامبەرمدا راوەستا, هەنگاوێکی نا, سینگی دەرپەڕاندو هاواری کرد:

–ناکەس, ئەدی بۆچی قسەت نەکردووە؟

دەبێ بگوترێ وشەی (ناکەس) لەزمانی ئەودا, بۆمن–خۆشترین وشەیەو ماناکەی تەواو پێچەوانەیە, واتە –ئافەرین–. دەبێ دانی پێدابنێم کە ئەو وشەیەم لەوشەی (ئافەرین)ی بێگانان, پێ خۆشترە. لەم وشەیەدا هەم هەست بەخزمایەتی‌و هەم هەست بەچاودێری کە بێ باب گەورەبوویمە, دەکەم.

www.pertwk.com

بەهەرحاڵ، لەدنیادا زۆر وشە هەن، هەندێ جار مانای پێچەوانە دەگەیەنن. گوێ لەقسەی دراوسێکانتان بگرن– خۆتان تێدەگەن!.

بۆیە من زۆر بەسانایی نارەزابووم:

–هاواربکەم؟ هەرگیز مەبەستم نییە وەکو ئەو مریشکە پۆپیتە بەسەرەم لێبێ کە بەگارە گار حەوشە پڕ دەکا، گوایە لەباتی هێلکەی توێکڵ زەرد، ئەستێرەی کردووە.

–بەڵێ، دەبوایە هاوار بکەی، هەراو هۆریا بکەی تا هەموو بزانن تۆغیانتە! – مامم لەکاتێکدا بەخێرایی سمێڵی دەجووڵاندەوە، هەڵمەتی بۆ هێنام. بەڵام سمێڵە بەشکۆکەی، نەتەنیا لەبەر جوانی، بەڵکو لەکاریشدا یارمەتی دەری بوو. ئەو لەپەیمانگای هونەریدا، بەرپرسی رێکخستنی دەزگاکان بوو، وەستای لەو کارامەتر لەئامادەکردنی قەڵەمی ڕەش لەگوندە کوێستانییەکەمان پەیدا نەدەبوو. لێرەدا، نەخشی سمێڵی لە ئانتێنی تەلەفزیۆن، کەمتر نەبوو: کاتێك گیراوە بۆ قەڵەمی رەشی زیو، دەتوایەوە، دڵۆپە وردەکانی جیوەی لێ جودا دەبوونەوەو لەسەر سمێڵی دەوەستان. بەم شێوەیە، بەوەستای کارامە رادەگەیەنرا، ماددەی قەڵەمی رەش ئامادەیە.

ئەو درێژەی بەقسەکانیدا:

–بەڵێ، دەبوایە بەناو تەواوی دێدا بگەڕێی و بانگ رابهێڵی، تۆ برازامی، ئەگەر یەکێکت هەڵبژاردووە، پێویست بوو هەمووان ئاگادار کەیتەوە، تا کەس جورئەت نەکا پاشملە هەڵبژاردەکەت برەنجێنێ.

من کەئاکاری هەڵبژاردەی خۆمم دەزانی، گوتم:

–مامەگیان، نارەحەت مەبە، ئەو خۆی بەرگری لەخۆی دەکا!

دایکیشم، کەدوای مامم وەخۆ هاتبۆوە، پرسی:

–کێیە!؟

مامم قسەکەی بڕی:

–هەر کێ بێ، بۆ ئێمە گرنگ نییە.

دایکم پێی داگرت:

–نەخێر، گرنگە! ئەمن قەت پێم خۆش نییە، کوڕی من کیژی تیرەیەك بخوازێ کە لەلایەن ئێمەوە نەفرەت لێکراون.

من بەداماوییەوە، گوتم:

–(تیرەی نەفرەت لێکراو)، بەو مانایەیە کەئێمەش لەکن ئەوان نەفرەت لێکراوین؟

دایکم بەخەمبارییەوە گوتی:

–هەروایە!–دایکم چارۆگە سپییە درێژەکەی سەری کە دامەنەکەی تا پاشنەی پێی شۆڕ بووبۆوە، رێك خست. لەوە دەچوو، چارۆگەکە لەبەر وشە توندەکانی، لەسەر سەری لاچووبێ. مامیشم لەژێرەوە دەیڕوانییە پرچە ئاڵۆزکاوەکەی.

–لەم سەردەمەدا ئێوە قسەی وا دەکەن؟ من خەیاڵی وام نەدەکرد کە هێشتا خزمەکانم لەسندووقی ژەنگ گرتووی دڵیاندا، هەستی ئەوەندە دژی مرۆڤایەتییان پاراستبێ! مامەگیان خۆ تۆ بەئاوەزترین کەسی...! هاوارم کرد، هەستم دەکرد هەر ئێستا بەڵایەکی ترسناکی ئاسمانیم بەسەردا دەکەوێ، وام دەزانی تەنیا (دایان – دۆڵدوروم) دەتوانێ لەو بەڵایەم بپارێزێ.

ئەو، کاتێ دەربارەی هۆش قسەدەکا، حەز دەکا –تۆکە لەچیاکانی (سالاتاو)و (شاداغ)یش بەناوبانگ تری، نەتتوانیوە ئەوە دەرك بکەی بۆچی ئەوە نزیکەی سەد ساڵێکە دووتیرەی گوندەکەمان نەفرەت لەیەکتر دەکەن و یەکتر دەبوغزێنن.

مامم بەپارێزەوە، پرسی:

–ئومێدەوارم، کەست لەتیرەی (مۆنگی) هەڵنەبژاردبێ!

–وادابنێین ....

www.pertwk.com

مامم بەهەڕەشەوە, گوتی:

–بۆخۆت وادابنێ و وەڵامی دایکت بدەوە, هەڵبژاردەکەت کێیە؟ –ئەو لەم بارەیەوە لایەنی دایکمی گرت, هەرچەندە بەزۆری پشتگیری منی دەکردو لەهەڵمەتەکانی دەیپاراستم.

6

لەوکاتەدا, من هەڵبژاردەی خۆم هێنایە بەرچاوو لەخەیاڵمدا جوانترم دەبینی, بەشێوەیەك لەتەکمدا وەستابێ.

مەگەر دەمتوانی یەکەمین ماچی ژیانم لەبیر بکەم؟

ئەمە, بیستو حەوت رۆژ بەر لەئێستا, دوای کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی هونەری کەلەنموونەی دەستکارە نوێکانو لەناویاندا لەملوانکەیەکی دەستکردی منیان دەکۆڵییەوە, روویدا.

(سەرمینان), ئەندامی ئەنجوومەنی هونەری, باشترین مامۆستای هەڵکۆڵینی دارعاج, ئێستا لەگرنگترین بەرپرسێتیدا, واتە وەرگری دەستکارەکان کاردەکاو زۆربەی ئەم دەستکارانە لەڕووی بیرۆکەو نموونەکانی خودی ئەوەوە, ئامادە دەکرێن.

من نازانم, تەمەنی چەندە, تەنیا ئەوەندە دەزانم, دوای تەواوکردنی خوێندنگا, دیپلۆمی بەرزی وەرگرتو پار گەڕایەوە (کووباچی).

هەنووکەش, سەرمینازی من لەتیرەی (مۆنگی)یەو نزیکەی سەد ساڵە لەلایەن تیرکەمانەوە نەفرەتیان لێ کراوە. کەسیش نازانێ هۆی ئەم نەفرەت لێکردنە, چ بووە؟.

تیرەی (مۆنگی)یش, ئەوەندەی تیرەی ئێمە بەناوبانگە. شاعیری بەناوبانگی (کووباچی) (**ئەحمەد مۆنگی**) کە لەکۆتایی سەدەی نۆزدەو سەرەتای سەدەی بیستەمدا ژیاوە, لەخانەدانی (مۆنگی) بووە. (سەرمینان)یش کەخۆی ئەوەندە جوانە, دەتوانێ بەرجەستەی تەواوی شیعرەکانی وڵاتی کوێستان بێ.

لەو ئەنجوومەنە هونەرییەدا, پێش بیستو حەوت رۆژ, (سەرمینان), نموونەی نوێی ئەو خشڵانەی وەردەگرت کە وەستاکان ئامادەیان کردبوو. ئەو زۆربەیانی رەت کردەوەو دەربارەی هونەری واقیعیو ئەرکی هونەرمەند لەجوانکاریی ژیانی خەڵکیدا, گوتارێکی ئیلهامبەخشیدا. وەستاکان کەلەسەرەتادا, دەیانویست رەخنەی لێ بگرن, سەرسووڕماو, ئەنگاوتراوو بێدەنگ بوون, (سەرمینان)یش, وێڕای بەخۆوەکردنی نموونەکان, بەردەوام دەیپرسی:

–بەبێ شەرم کردن, بڵێن, ئایا ئەمانە من جوان دەکەن؟

لەودەمەدا, من خۆم پێ ڕانەگیرا:

–نەخێر, (سەرمینان), نەخێر! تۆ ئەوخشڵە ساختانە جوان دەکەی, ئەوان خۆیان هیچ نرخێکیان نییە.

ئەویش بۆ یەکەمین جار پشتگیری کردم:

–راستە, ئەمانە هیچ نرخێکیان نییە! ئاخر دەبێ دەستکردی (کووباچی)یەکان کاری هونەری واقیعیبن, نەخشڵی ساختە.

دوای تەواوکردنی کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی هونەری, هەموویان کە بەبێ دەنگی بە فکردا رووچووبوون, رۆیشتنو لەخەیاڵی خۆیاندا لەکارە نائاساییو جوانەکانی (سەرمینان)یان دەکۆڵییەوە کەئەوانی بۆ داهێنان بانگ کردبوو. باوەڕو

www.pertwk.com

راشـكاوییەكەی وای سـیحراوی كردبـووم, خـۆم پێڕانـەگیراو هـەوڵم دا بیگرمـە باوەش. ئەویش وەك ئاسكێك كەلەچنگی گورگ ڕابكا, خۆی كێشاوە. هیچم بۆ نەماوە, ئەوەنەبێ بڵێم:

–(سەرمینان) ببورە, دەمویست ئەم خشڵە ساختانەت لەمل بكەمەوە كە بۆتە مایەی شەرم بۆ من!

هەرچەندە ئەو هێشتا خۆی بەناڕازی نیشان دەدا, بەڵام بەزەردەخەنەیەكەوە گوتی:

–ئەمـە, شـتێكی دیكەیـە –لەگـەڵ ئەوەشـدا ڕێگـای دام ملوانكەكـەی لـە مـل بكەمەوەو لە هەمان كاتدا بوارم بۆ ڕەخسا, ئەو شوێنە ماچ بكەم كە ملوانكەكەی كەوتبووەسەر.

وەك شـێتێك تـێم ڕامـاو سـەری بـەفیزەوە بڵنـدكردو چووە دەرێ, بـەڵام لـەناو دەرگادا, ئاوڕی لێ دامەوەو گوتی:

بۆ ئەم كارانە, هێشتا پێویستت بەشایستەیی زۆرترە!

لەمەبەستی نەگەیشتم, بەڵام ئەو یەكەم ماچی منی بینی و لەمانای كارەكەشم گەیشـت. لێ گـەڕێ باهەسـتو خرۆشمـان تـا ئـەو دەمـەی گەلەكـەمان زینـدووە, بمێنێ, چونكە پاكی ی سروشتی نێوان كیژو كوڕ, كە ناكاری ئێمەیە, هەستی پاكو والای وا دەخولقێنێ, هیچ شتێكی سەر زەوی تێكەڵ نابێ!.

7

(دایـان – دۆڵـدوروم), مامـە بـەڕێزو دووربینەكـەی مـن, لەهیكـەوە هەسـتی بەشتێك كرد. بێ حەوسەڵەیی من پێیان دەگوت: بەڵا بەتـەنیا بەسـەر سـەری منـدا ناباریێ. ئەو بەماناوە كۆخەیەكی كردو بەئاوازێكی دی قسەكانی دەست پێكرد:

–باشـە, –دیسـان دەسـتێكی خسـتەوە سەرشـانم كـە دەتگـوت بەچـەكووش لەئاسن دەدا.

–چی باشە؟ –دایكم تێ نەگەیشت.

–كوڕەكـەت ئێسـتا هەڵبـژاردەی خـۆی هەیـەو ئێمـەی لـەزۆر دەردەسـەر ڕزگـار كرد.

–بەڵام من دەمەوێ بزانم كێیە؟

www.pertwk.com

–عەیشێی خۆشەویست, ئەم مەسەلەیە لەهەموو شتێ کەمتر نارەحەتم دەکا – مامم بەتووندی گوتی: شتێکی دیکە, سەرم لێدەشێوێنێ: ئایا برازاکەی منو کوڕەکەی تۆ ئەو زانیاریو زیرەکییەی هەیە, دەربارەی (دیاری) بیری کردبێتەوە؟

–کامە دیاری؟ – من گوتم.

–ئاخ! چەند گێلی! ئەو دیارییەی کە تێگەیشتن لەهونەر, زەوقو سەلیقەت وەك هونەرمەندێك, زانینی ژیانت بەدەزگیرانەکەت بسەلمێنێ. لەهەمووی گرنگتر: "**ئەگەر تۆ عاشقی, ئاوارەی کوێستانێ بە**!" مەگەر لەبیرت چووە, ئەم وشانە لەسەر دەروازەی گوندەکەمان هەڵکەندراوە؟ باشە, ئەگەر ئەمانە بۆ شێرەپیاوی وەکوو تۆنەبن, ئەدی بۆ کێ نووسراون؟

–وەبیرمە!

–قاتی, ئەم خووە پێشێل ناکەی؟

–نەخێر, نەخێر مامەگیان!.

–ئیدی ئەمە قسەیە! ئەگەر جگە لەمە شتێکی دیکەت لەمێشك دایە, ئەوا بۆ هەمیشە گوند بەجێ بهێڵە!.

بەڵێ, مامم هەر هیچ نەبێ, ئاکارو خوڕەوشتو راسپاردەی باوو باپیرانمان بەوردو درشتییەوە دەزانێو ئێستاش نە دەربارەی کارێکی پڕوپووچ, بەڵکوو لەمەڕ پیرۆزترین ئەرکی زاوا, قسەدەکا.

نازانم لەگوندەکەی ئێوە ڕێو رەسمی زەماوەند چۆنە, بەڵام لەگوندی (کووباچی) زۆر دەردەسەری لەدوایە. لاوێك کە دانی پێدابنێ هەڵبژاردەی خۆی پەیداکردووەو ئامادەیە داخوازیکەران رەوان بکا, دەبێ بێ درەنگ توێشووی گەشتێکی دوورو درێژ هەڵگرێ تا دیارییەك بۆ دەزگیرانەکەی وەدەست بخا کە نەتەنیا نیگای, بەڵکو دڵیشی بۆلای خۆی رابکێشێ. هەندێ جار, سەرگەردانیوا, نە یەك دوومانگ, بەڵکو چەندان ساڵ درێژە دەکێشێ, چونکە لەدنیادا شتی جوان, نایابن. سەرباری ئەمەش, زاوا تینووی ئەوەیە لەزەوقو سەلیقەو هێزی خەیاڵەوە, لەهەموو زاواکانی رابردوو و ئایندەش جودابێ.

لەبەر هەندێ, ئەم خۆ دوورخستنەوەیە درێژە دەکێشێو ماوەکەی دیارنییە. منیش هەندەی نەمابوو لەبیرم بچێ کەبەدان پێدانانی زۆرەکی, خۆم بەهەنگاو هەڵێنان مەحکووم دەکەم.

–باشە, ئەوکات ئامادەبە! –مامم فەرمانیدا.

–هەر ئێستا؟

–بەڵێ, هەر ئەمڕۆ!

–ئەدی کارەکەم چ لێ بکەم؟

–نارەحەت مەبە, ئەمن دەیسازێنم. ئەمڕۆ پشوودانە, سبەینێ لەگەڵ بەرپرسان قسە دەکەم. ئەوان تێم دەگەن. یەکێك کەبڕیاری دابێ ماڵ دامەزرێنێ, نابێ لەهیچ تەگەرەیەك بپرنگێتەوە.

(**ماڵ دامەزراندن**)!– ئەم وشانە چەندە بەسادەیی لەلێوی مامەوە دەردەچن. ئاه– ئەگەر ئەنجام دانیشی, وەك گوتنی ئاسان با! لەوانەیە ئەو دەم ئەوەندە سەرنج راکێش نەبێ؟ **چونکە خۆشترین شت, ئەوەیە کە بەزەحمەتو ئازارێکی زۆرەوە پەیدا دەبێ.**

بەڵام ئایا لەڕاستیدا, دەتوانم ئەو قەڵا لەگیران نەهاتووە بگرمو پشت بەوەی کە لەراستیدا سەر لەهونەر, چ کۆنو چ کاری وەستا هاوچەرخەکان دەردەکەم, ئەشقی خۆم لەدڵی (سەرمینان)دا دایسێنم؟ لەم کاتەدا, بۆ یەکەمین جار بیرۆکەیەك ئاگری تێبەردام: ئایا دەتوانم دیارییەکیوا بۆ ئەشقەکەم پەیدا بکەم کەهەموو جوانی سەردەمە زوو تێپەڕەکانی تێدا دەربڕابێ؟ ئاه, ئەگەر دەمزانی دەبێ لەچ دێیەكو لەکامە ماڵدا بەدوایدا بگەڕێم!... ئەگەر نەتوانم داوی ئەشقی ئەو بەدەستەوە بگرم؟ ئەو دەمە, هەموو ژیانم کۆتایی دێ.

www.pertwk.com

بیری سەیرو پەرێشان، وایان گەمارۆ دابووم، لەخۆڕا هاوارم کرد:

–نەخێر، ناکرێ (سەرمینان) ئەشقم ڕەتکاتەوە!

من کەهێشتا نەمزانیبوو چ دەستە گوڵێکم بەئاوێدا داوە،. کەچی لەبەر هاواری شێتانەو جوێنەکانی دایکم کەڕ بووم، بێجگە لەهەندێش ڕوانینە تووڕەکانی مامم، پشتیان شکاندم.

–ناوی کێت هێنا؟– دایکم هاواری کرد. "سەرمیناز"، کیژەکەی (جیهاندار)؟ چۆن جورئەت دەکەی لەبەرامبەرمدا ئەم ناوە لەعنەتی‌یە بهێنی؟ ئەمن دەمزانی ئەم بایتارمانە دەرگای ماڵمان ئاوەگڵ دەکا.

لەگەڵ گوتنی وشەی بایتارمان، کە مانای بێباك دەگەیەنێ، دایکم تەواوی تووڕەییەکەی دەردەخاو تێگەیشتم، دەبێ لە ئایندەدا کەندو کۆسپی زۆر ببوێرم. ئەو درێژەی پێدا:

–ئاه! ئەی کوێری شێت، لەتەواوی ملوانکەی مرواریدا، تەنیا داواکەت هەڵبژاردووە، باشە، سەبر بگرە، گەسك لەکوێیە؟ دایکم بەداماوی‌یەوە لەشتێکی گران دەگەڕا بتوانێ بیخێوێنێتە سەرم. یاریەکە نزیك بوو، خەریکبووم خودا حافیزی لەژیان بکەم، بەڵام وادیار بوو تێگەیشت ئەگەر باریەکەم لێبدا، تاقانەکەی لەدەست دەردەچێ. لەگەڵ دانانەوەی باریەکە، دەستەکانی لێکداو نیگایەکی دوژمنانەی مامی کرد کەبەخەمبارییەوە لەتەنیشتی ڕاوەستابوو:

–ئەدی تۆ بۆچی ڕاوەستاوی! ئاخر برازای تۆیە! دەیەوێ تیرەکەمان ڕیسوا بکا.

لەوکاتەدا، چاوی بەگەسك کەوت. پڕیدایەو وای هەڵمەت بۆ کردم، وەك بڵێی بیەوێ خشت‌و خاڵی هەیوان رابماڵێ!.

دایکم لەکاتی پەروەردە کردنمدا، ئەگەر بیویستبا ویست‌و توانای دایکایەتی خۆی بسەپێنێ، هەتا کەسێکیشی لەبیر نەدەکرد. ئەو بەهیچ شێوەیەك نازانێ، من ئێستا تەمەنم بیست ساڵەو بوومەتە پیاوو خاوەنی کەسایەتی‌یەکی سەربەخۆم. لەوانەیە لەبەر چاویدا هێشتا هەمان ئەو مناڵەبم کە شەڵوارم هەڵدەکردو سەبەتەم بەدەستەوە دەگرت‌و لە نشێوە بەردەڵانەکانی شاخی (کایدیش) بەدوای تووتڕك، یان لەگەڵێ (پادازرنوئە)دا بەدوای ترێی فەرەنگی و ترێ کێویلکەدا هەڕام دەکرد.لەوانەیە وابڕیار درابێ دایك لەکاتی ژیانی، مناڵەکانی لەهەر تەمەنێکدا بن، هەڵسووڕێنی؟ ئەگەر وانییە، ڕەفتاری "میتسادای"ی پیرەژنی دراوسێمان (کەهەموو دەیناسن) بە چ لێك دەدرێتەوە: لەهەیوانێ، لەبەرچاوی خەڵك، کوڕە شەرابخۆرە بەساڵاچووەکەی، دەداتە بەر کوتەك؟

دەبێ ئەوەش بگوترێ، دایکە بەڕێزەکەم، بەکەمی، دەست لەم شێوە پەروەردە کردنە دەدا. مەعلوومە، ئەم جارە تووڕەییەکەی بێ ڕاددەیە. هەڵبەتە، ئەگەر وێڕای گەورەبوونم، زیرەکی شایستەو چالاکیم وەدەست نەکەوتبا ، وەك چەرمێکی خاو دەیکردمە پۆتین. هەر کە گەسکەکەی هەڵگرت، من بەدوو شاقاو خۆم گەیاندە نزیك ئەستووندەکەی هەیوان. ئەم ئەستووندەیە، بۆخاتری کاری هونەری – چونکە نە وایەری تەلەگراف یا ئانتینی تەلەفزیۆنی پێوە نەبەستراوەتەوە... سەری ئەم ئەستووندەیە سێلکەو هەر لکێکی کەلەشە مەڕێکیان داری خاچ ئاسا کەباریك باریك وردیان کردووە، خستۆتە سەر تا بۆ زستان وشك ببێتەوە. لەهەردوو سەری‌یەوە ریخۆڵەیەکی مەڕ کەپڕە لەقاورمە دڵ‌و گۆشت بەگیای بۆن خۆشی گژنیژو شویدو جافری، هەڵواسراوە.

وەك مەیموونی لێڕەواران، باوەش لەئەستووندە وەردێنم‌و لەچاو قوچانێکدا، شۆڕ دەبمەوە حەوشەکە.

دایکم هاواری کرد: عەنتەر!

خۆم بیرم لەزیرەکی مەیموون دەکردەوە، کەمنی لەدارکاری ڕزگار کرد.

www.pertwk.com

–ڵێ گەڕێ! شایستەی لەچەك کردنە سەرم نەبێ ئەگەر گێلیەتییەکەت لەسەر دەرنەهێنم! ئاخر ئەمە سەد ساڵە, ئێمەو ئەوان یەکتر بەلەعنەت دەکەین!.

8

لەژێر کەپر راوەستابووم, بیرم دەکردەوە: پێش ئەوەی دڵی "سەرميناز" وەدەست بخەم دەبێ چەندان تەگەرە لەسەر رێگام لابدەم. راوەستابووم‌و گوێم دابووە هاژەی ئەو لافاوە بێ بڕانەوەیەی جوێن‌و نەفرەتەی کەدایکم بەسەر من‌و تیرەی "مۆنگی"دا دەیباراندو بەتایبەتی ئەمڕۆ لەبەرخاتری من زۆرتربببوو. مەعلوومیشە سەردەمێك ئەم تیرەیە, گورزێکی سەختیان خێواندۆتە تیرەکەمان. مێگزی تویێژینەوە, هەتا دەهات سەرتاپای دادەگرتم: بەهەرحاڵ هۆی ئەو نەفرەتە چ بووە؟ تا ئەمڕۆش هەستم نەدەکرد, لە نێوان ئێمەو تیرەی "مۆنگی"دا لێك ترازانێکی وا هەبێ –نەدایکم‌و نەمامیشم هەرگیز لەم بارەیەوە قسەیان نەکردووە. سەرباری هەندێش, هیچ دیارنەبوو: کاتێ بەیەك دەگەیشتن, چاك‌و خۆشییان دەکرد, پێکەوە دەچوونە سەرکار, لەگۆدەکان لەنك یەکتر دادەنیشین‌و لەجەژن‌و کاتی شەڕەبەراناندا پێکەوە هەڵسوکەوتیان دەکرد. وادیارە برینی گیانی تەنیا لەکاتێکدا وەدەردەکەوێ, ئەگەر بەرشتێکی تیژدەکەوێ. ئایا هەر بەو هۆیەوە نەبوو کە بەگوتنی ناوێکی نهێنی –ئامێز لەلایەن منەوە, ئەو هەموو ئازارە گیانییە بڕژێتە دەرێ؟.

بەلاّم ئەم ئازارە چۆن‌و جولاّنەوەی وای لەکوێوە پەیداکردووە؟ ئایا لەبەر ئەوەی لەناو تیرەی (مۆنگی)دا, کەسێك هەبوو هونەری باوو باپیرانی تووڕ هەڵداوەو دەستی بەشعر نووسین‌و گۆرانی گوتن کرد– هونەرێکی دیکەی بۆ خۆی هەڵبژارد؟ ئاخر دالایچەی ئەفسانەیی, "**ئەحمەد مۆنگی**" نەتەنیا لەسەر زەمینەکانی دیکەو بەڵکو: زێدی خۆشی ناوبانگی پەیداکرد.

"ئەحمەد مونگی"ی ئاوارە, کەنیوەی دنیا, پیادەو سوار گەڕابوو, وەك "دەستەمۆکەری شەیتانەکانیش" ناوی رۆیشتبوو. لەسەرەتای ئەم سەدەیەدا, ئەو یەکەمین فیلمی سینەمایی لەپاریسەوە هێنایە (کووباچی)و نیشانیدا. هاولاّتییەکانی, کەلەبەر ئەم پەرجووە, واقیان وڕمابوو, بەو ئەنجامە گەیشتن کە: **هونەرمەندەکان جگە لەشەیتان شتێکی دیکە نین: لەخۆڕا نییە, ئەوان تەنها لەتاریکیدا خۆیان نیشان دەدەن.** نەتەنیا لەژیانیدا, رێزیان لێدەگرت, بەڵکو ئێستاش لەبیریان ناچێتەوە. (دایان – دۆڵدوروم) یش رێزی دەگرێ‌و هەر ئەم (دایان – دۆڵدوروم)ە لەگوندێکی "سیراهین" ئەسپە رەسەنەکەی بەزینێکی ئینگلیزییەوە لەبەرخاتری چیرۆکێکی پڕ لەحیکمەت, نەك داستان بەڵکو نواندن, پێشکەش کرد.

بۆ دەبێ من لەتیرەی مۆنگی بەدوای شتی خراپدا بگەڕێم؟ رەنگە بەپێچەوانەوە, رێك ئەو کەسەی بۆتەهۆی نەفرەتێکی وا, لەتیرەی ئێمە بووبێ؟ ئەو؟ کێیەو چ کارەیە؟ نازانم لەهیچ سەردەرناکەم. تەنیا یەك بابەتم لەلا رۆشنە: لەمێژە, شتێکی لە کوشتن گەورەتر لەنێوان دووتیرەی ئێمەدا قەوماوە. چونکە

www.pertwk.com

لەمێژە خوێن ستاندن باوی نەماوە, بەڵام ئەمە مەسەلەیەکە هێشتا لەیادی تیرەکەماندا ماوەتەوە.......

لەو دەمەدا دایکم لەبەر هەیوانەکەوە رووی تێکردمو درێژەی بەقسەکانی دەدا:

–بریا دەستەکانت پێش ئەوەی بگاتە دەستی ئەم ژنە, هیشك بووبا, باشتر بوو کوێر بووبای‌و نەتدیبا! لێگەڕێ کەڕبیت نەك دەنگە چەورو نەرمەکەیت گوێ لێبێ! خۆزگە زمانت پێش ئەوەی وشەی ئەشقی ئەوی لێ بێتە دەرێ, ببێتە بەرد!.

من لەخۆڕا بیرم دەکردەوە, ئەگەر کەس بەنەفرەت مردبا, زەحمەت بوو کەس زیندووبێ. لەم بارەدا, پێویست بەلەشکر ناکا: دەدوازە بێوەژنی گوندەکەمان بانگ بکرێن تا بەژمارەی سەربازانی ئۆردووی دوژمن لەعنەت‌و نەفرەت بنێرن!.

ئاخ تۆ چەند وشەبازی! "خۆزگە ... خۆزگە" بەسە! مەگەر نابینی دراوسێکان هاتوونەتە سەربان! –مامم, هێواش‌و ئارام قسەی لەگەڵ دایکم دەکرد, وێ دەچوو لەوە بترسێ, نەکا ئەویش بگرێتەوە– "ئایشێ"– بەهێواشی, ئارام, ئێستا پەنجەرەی ماڵی خەڵکی دەنگیان لێوەدێ...

دایکە میهرەبانەکەم بەهەموو هێزی گەرووی, درێژەی پێدا:

–لێگەڕێ, هەموو شتێك دەنگیان لێوەبێ, ئەمن ئەو نەنگییەی لێ قبووڵ ناکەم!.

–دراوسێ, چی روویداوە؟– (میتسادای) دراوسێ لەسەر بانیژەی تەنیشتەوە پرسیاری کرد. دەمو چاوی ئەوەندە چرچ‌و لۆچ بوو کەهەرکاتێ نیگام وەنیگای دەکەوێ, حەزدەکەم ئوتوێکی سووتێنەر بەدەستەوە بگرم. (میتسادای) لەنێو ژنانی بوختانکەری گوندەکەماندا پلەی یەکەمی هەیەو هەتا ناوەکەی واتە "**پوورە گەزگەزۆك**", بەڵگەی ئەمەیە– مەگەر مانگات مردووە, واهاوار دەکەی؟

بەڵێ, "میتسادای" هەمیشە مەسەلەی مانگا کلك بڕاوەکەی ئێمەی لەمێشکدایە. ئەم رۆژانە, (میتسادای)و چەند ژنێکی دراوسێمان لەنزیك کانی ژنان قسەیان دەکرد. نازانم کامەیان بوو, ئارەزووی دەکرد: ئەگەر ئێستا فریشتە لەسەر کانی دابەزێ‌و بپرسێ:

چ ئارەزوویەکتان هەیە؟ یەکێکیان گوتی:"داوا دەکەم دەستکردی تازەی کوڕەکەم, باشترین مامۆستا بخاتە سەرسووڕمانەوە!", دووەمیان دانی پێدانا کە گەورەترین ئارەزووی ئەوەیە, نەوەکەی ئەم ساڵ لەتاقی کردنەوەی دانیشگادا وەرگیرێ. کاتێ نۆرەی (میتسادای)هات, هاواری کرد: دەمەوێ مانگاکەی "عەیشێ" بمرێ!, مانگای من مرد با "عەیشێ"ش بێ شیر بمێنێتەوە!".

دایکم وەرامی دایەوە:

دراوسێ, بۆ کەیف خۆشیت هێشتا زووە, بەیانی خۆم بۆ گاڕانێم لێ خوڕی!.

–ئەمن دەڵێم لەپاوانێ مردووە – (میتسادای) دەستی بەمنە من کرد: ئەدی چی ڕووی داوە؟

دایکم هاواری کرد:

–لەسەر ئەوەیە کە چ کیژێکی هەڵبژاردووەو, پەیوەندیشی بەتۆوە نییە, بەڵام لێ ناگەڕێم (سەرمینان)پێ بخاتە ئەم ماڵە!.

–بێدەنگ بە! –مامم بۆ رازی کردنی, درێژەی پێدا– بابچینە ژوورێ, ئەو بوختانکەرانە ئابڕووت دەبەن.

–ئەدی ئەو لەکوێیە؟

–لێرەنییە, کوڕەکەت چووە دەرێ!.

مامم هەقی بوو, بەڕاستیش ئەمن دەمویست بەتەنیشت ماڵی (سەرمینان)دا تێپەڕم, لەکن پەنجەرەکەیانەوە کەمێك بکۆخم, کاتێك بینیت سەری هەڵکێشا: هەر بوارم هەبێ, کڵاوە نوێیە خۆڵەمێشییەکەم کەمامم لەتەفلیسەوە بۆی هێناوم,

www.pertwk.com

لەپەنجەرەڕا بۆی داوێم. ئەمن بەدەگمەن کڵاوی لەپێست دروستکراو لەسەر دەنێم، بەڵام سەرمیناز شاپۆکەم دەناسێ‌و مەعلوومیشە هەرکاتێ لاوێک کڵاوەکەی لەپەنجەرەڕا بۆماڵی کچێك فڕێ بدا، مانای ڕاگەیاندنی ئەشقە – ئەمەش ئاکارە.

بەڵام هەر لەو دەمەدا، بیرێك لەسەری دام: تەنیا من دەتوانم دووتیرەی دوژمن بە یەك، ئاشت بکەمەوە. ئەگەر تا ئێستا گومان‌و دوودڵییەکم لەدڵدابووبێ لەمەڕ ئەوەی ئایا هەڵبژاردنەکەم، ئاخیرە؟ ئیدی تەواو بوو. بەڵێ، من چارەنووسم بە "سەرمیناز"ەوە دەبەستمەوەو لەم ڕێگایەدا مەشخەڵی ئاشتی هەڵدەکەم. هەر هەڵەیەکی گەورەش بووبێ، کەدوو تیرەکەمانی بۆ سەت ساڵیش لێك جوداکردبێتەوە، دەتوانرێ چاك بکرێتەوە!.

ئیدی دەنگی دایکم‌و مامم نەدەهات، وادیاربوو (دایان – دۆڵدوروم)، توانیویەتی دایکم ڕازی بکا بەوەی شایستەی ژنێکی تیرە بەڕێزەکەمان نییە، لەبەرچاوی خەڵکی وا ڕەفتار بکا.

من کەلەژێر کەپرەکە خۆم حەشاردابوو، هاتمەدەرێ‌و چوومە حەوشەکە.

–ئاهای (میتسادای)، لەماڵی دراوسێتان چ باسە؟ ژنێك لەسەربانێکی سەرەوەی گەڕەکەوە، بانگی دەکرد. شیشەکانی دەستی، کەدیاربوو خەریکی چنین بوو، دەچریسکانەوەو ئەو گۆرەوی‌یە ژنانەیەی دەیچنی، لەبەر چاومدا، سەیر درێژ دەبوونەوە،

–دەڵێن کوڕەکەیان لەگەڵ "سەرمیناز" کەین‌و بەینی هەیە. ئەمەش بەخێروخۆشی تەواو نابێ.

–ناکرێ!.

–چۆن ناکرێ، ئەگەر ئەمن بەگوێی خۆم گوێ لێ بووبێ. چیم بیستبێ، ئەوە دەگێڕمەوە.

–بەڕاستی، مەگەر کیژ لەگوند بڕابوو؟ –سێیەم ژن کە لەسەربان، بەسینی نیسکی پاك دەکردەوە، هاتەناو قسان.

(میتسادای) پێکەنینێکی ژەهراوی بەسەر لێوانەوەبوو:

–ئەگەر ئەو کچ نییە، ئەدی کێیە؟ لەوانەیە کوڕبێ جلی ژنانەی دەبەر کردبێ تا خەتەنەی نەکەن!

ئەو ژنەی نیسکی پاك دەکردەوە، وەرامی داوە:

–پێش ئەوەی بچێتە ڕووسیا، کیژبوو، مەگەر نەتبینی، دوای سەفەر چۆن زگی هەڵسابوو.

–مێردی هەبوو؟

–جا ئەمن لەکوێ دەزانم؟ لەدوایان نەگێڕابوومەوە بۆ زەماوەند!

–لەوانەیە، لەگەڵ بەڕەڵڵای ئەمانە کەین‌وبەینی هەبووبێ–و (میتسادای) پەنجەی بۆ ماڵی ئێمە ڕاکێشا. –بەهەقی شتی نەبینراو! لەوانەیە تەنیا ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا لەجێگای خۆیاندا مابن، ئەگەرنا هەموو شتەکانی دیکەی سەرزەوییە گوناهبارەکان، تێکەڵ‌و پێکەڵ بوون.

من بەسستی خۆم هەڵدایە سەر ئەوبەردەی، گۆشەیەکی حەوشەکەمانی داگیرکردبوو. لام باشتربوو دایکم شیشە ئاسنەکەی لەسەری دابام، نەك ئەو قسانەم گوێ لێ بووبا. و هەمووشی وێڕای پێکەنینی ژەهراوی‌و لەمەڕ کێش؟

www.pertwk.com

دەربارەی (سەرمینان) چیبووە، وڕێنە دەکەم؟ بەهەڵەم بیستووە؟ (سەرمینان)ی چیایی.

نەخێر، ئەمن بەڕاستی ئەمانەم بیستووە! ئەوان، ئەو سێ ژنە، ئێستا لەسەر یەك بان کۆبوونەتەوە تا لە پەڕەکایەك کێوێك دروست بکەن‌و بەناو گوندیدا بڵاوی‌کەنەوە. بەو چارۆگانەیان هەرلە کوکوختی دەچن، ئەگەر چی پێم باشتربوو پێم گوتبان ریشۆڵە، چونکە دوای بیستنی قسەکانیان، تەواوی دنیام لەبەرچاوان لێڵ‌و تاریك بوو.

بەڵام تەسلیمیان نابم. مامم، (دایان – دۆڵدوروم)ی بەشکۆ، فێری کردووم کە سەختییەکانی ژیان –بەقسەی ئەو– هەمیشە لەخراپترین بارودۆخدا دەردەکەون‌و دەبێ لەبەرانبەر سەختی‌دا بەرگە بگرم. ئەمن کە باوەڕ بە بوختانەکانی (میتسادای)و دەستە داخ لەدڵەکانی ناکەم! بەخۆم دەڵێم: کاکە، بەهێز بەو نائومێد مەبە: سێ جاران سێ– نۆ! مەعلوومیش دەبێ، لە ئایندەدا گەلێ کەندو کۆسپی دیکەت دێنە ڕێگا، بۆیە، ئەم بەردەی ژێرت وادابنێ، گورزی چارەنووس کە وەپشتت دەکەوێ، زۆر بەئازار نەبێ.

2 کەس بەسمێڵی ئاشەوان باوەڕ ناکا!

1

گوێگرە بەڕێزەکانم، هەرچەندە بەتێڕوانینی ئێوە، سەرسەختیش بم، بەڵام ئەگەر بڵێم گوایە قسەی داخ لەدڵانەی بوختانکەرەکانی گوندەکەمان کەوەك بەرد بەسەر دڵم کەوتن، نەونەمامەکەی ئەشقی منی نەرووشاند، راست نابێ!. زۆر زوو هەستم کرد بەرگەی ئەشکەنجەی لەش چەندە لەئەشکەنجەی گیانی ئاسانترە.

بەڵام سەیر ئەوەیە، لەوانەیە کەس لەگوندی، لەمن باشتر نەزانێ، (میتسادای) دراوسێمان چ پیرەژنێکی پڕوپووچە. وام دێتەبەرچاو، وەك دەڵێن، لێگەڕێ خوا سزای بدا. ئایا قسەکانی نرخی ئەوەیان هەیە باس بکرێن؟ بەتایبەتی کەلەهەمان سەرەتای منداڵیمەوە، تەنیا قسەی ناخۆشیم دەرهەق بەخۆم گوێ لێ دەبێ. بالەوێوە دەست پێبکەین کەناوی منی "بەهادور"ی، وەك جوێن بەسەر زاردا دەهات، لەکاتێکدا (بەهادور) واتە (شێرپیاو) و (پاڵەوان). ناوی وا لەکوێستانێ دەگمەنەو مەعلوومە باوکم ویستوویەتی من، شایستەی ناوی وا گەورەبم.

(میتسادای)، مەعلووم نەبوو، بۆچی هەموو بەدبەختی خۆی، لەچاوی مندا دەدیت. تا ئەو جێگایەی لەبیرمە، ئەو ناگۆڕێ‌و وادێتەبەرچاو لەرۆژی لەدایکبوونییەوە هەروابووە. من هەمیشە خۆم لاداوەو جارێکیش کە بۆ سێودزین چوومە حەوشەکەیان، خراپترین رووداوم لێقەوما. منداڵەکانی لەمن گەورەتر، فێڵزان بوون، پێیان گوتم لەباتی فیت فیتەیەك کەدەمدەنێ بچمە حەوشەکەیان کاڕکە سێویان بۆ بچنم. منداڵ، چ کارێك ناکا، نەخەسەلە فیت فیتەی واش لە گۆڕێدا بێ؟ بۆ بێتاوانی خۆم، دەتوانم رووداوێك بگێڕمەوە کەلە (حاجی) دۆستم کەلەمنیش گەورەتربوو، روویداوە. رۆژێك لەکاتی قسەکردندا، لەگۆدەکان دەربارەی رەفتاری ناپیاوانەی کابرایەکی دەست رۆیشتوو کەلەلایەن خزمە زۆرەکانیەوە دەورە درابوو، دەدوا. دوای دانیشتنەکە یەکێك هەڕەشەی لە (حاجی)کرد یان خۆی پێ زانی: دەکرێ تۆڵەی لێ بکرێتەوە، بۆیە چووە پایەگای (پۆلس)و بۆ بەرگری لەخۆی، داوای چەکی کرد. بەڵام لەوێ بەپێچەوانەوە، نەك

www.pertwk.com

هەر چەکیان نەدایێ, بەڵکو فیت فیتەیەکیان نایە دەستی. بەو مانایە ئەگەر هەڵمەتیان بۆ هێنای, فیتە لێدە —یارمەتیت پێدەگا! چ زەمانێکە —دەمانچە بەفیتەفیتە دەگۆڕنەوە!.

ئێستا ئێوە تێدەگەن, لەبەرخاتری دیاریوا, ئامادەبووم هەتا دزی لەباغی خۆشمان بکەم! باشە, ئەگەر منداڵان حەزیان لەکاڕکە سێوەکانی (میتسادای) بێ, لێگەڕێ, وابێ. فیت فیتەکەم وەرگرتو خۆم فڕێدایە حەوشەکە, وەسەر دارسێوەکە کەوتم, خەریکی پڕکردنی باخەڵم بووم لەسێوە ترشەکان. لەپڕ دەنگی دەرگا هاتو (میتسادای)هاتەوە. ئەمن لەترسان لەدارسێوەکە هاتمەخوارێو لاستیکی دەرپێم پساو ئەو سێوانەی چنیبوومن بەناو حەوشەکەدا پەرتو پەخشان بوون.

(میتسادای) کەبەخۆیو تۆبزێکەوە نزیك دەبۆوە, نەڕاندی:

—چ دەکەی لێرە؟

کەمێ هاتمەوە سەرخۆو پەنجەم بۆ ئەو سێوانە راکێشا کەبەحەوشەکەدا پەرت وبوبوونو گوتم:

—نەنە (میتسادای), وادەبینی ئەم نیعمەتی خوایە لەناو دەچوون, دەمویست کۆیان بکەمەوەو بیانکەمەوە دارەکەوە.

بەداخەوە قسە بێ سوود بوو, چونکە پیرەژن بەهەڕەشەوە نزیك بۆوە.ئەو دەم خۆم هەڵکوتا رابکەمو بەئومێدبووم پێش ئەوەی تۆپزەکەیم بگاتێ, وەسەر دیوارەکە کەوم. بەڵام تا من وەخۆکەوتم, میتسادای تۆپزەکەی لەدەرپێم گیرکرد. هەرچۆنێك بوو توانیم بگەمە سەر دیوارەکە, ئەمما چۆن, هەر لێی گەڕێ!.

منداڵەکان لەکۆڵان چاوەڕوان بوون. سێویان دەویست. ئەگەر ئەمن مەسەلەکەم بۆ گێڕانەوە, فیتەفیتەکەیان دەویستەوە. بەڵام کوا فیت فیتە —لەوانەیە لەکەینو بەینەکەدا بزربووبێ. مەسەلەکە بەشەڕ کۆتایی هاتو لەئاکامدا فانیلەکەشم شیتاڵ شیتاڵ بوو.

رووتو قووت گەڕامەوە ماڵێو لەوێش دایکم حەقی خستەناو لەپی دەستم. وەختێکیش (میتسادای) بڵاوی کردەوە, گوایە دارسێوەکەیانم ڕنیوە, مامیشم (دایان – دۆڵدوروم) حیسابو کتابێکی دیکەی لەگەڵ کردم...

بەم شێوەیە, بێگومانم, هیچ کەس (میتسادای) پیرەژن وەك من باش ناناسێ. بەڵام چ دەکرێ کەهەندێ جارلەگوندە کوێستانییەکەمان کەلەبڵندترین ساختمانەکان دەچێ, رووداوی سەیرو سەمەرە روودەدەن. گوندە کوێستانییەکەمان وەك ئامفی تیاتر لەو گەڵێیەی ئەشکەوتی (عەلی پارسا)ی تێدایە, لەدامێنی شاخە بەردەڵانییەکەی (ئاغا)وە سەردەکەوێو لەترۆپکی چیاوە دەگاتە گردە کۆنەکەی "زێڕینگەران" کە قەڵای "قۆناف"ی پێدەڵێن: (عەلی پارسا)لەوەوە ناوی دەرکرد کە بەپێچەوانەی نوێترین قەدەغەکردنەوە لەلایەن تزاری سپی لەئەشکەوتەکەی خۆی دادەنیشتو لەقاڵبی تایبەتیدا سکەی پێنجو دە رۆبڵی (زێڕ)ی لەمسی ئاسایی دادەڕشت. بەم شێوەیە سینییە مسێك بۆ وەدەستکەوتنی سامانێکی زۆر بەس بوو. بەڵام ئەو خۆی وەکو گوندییەکان دەژیا, چونکە سکەکانی خۆی لەگەڵ سکەی زێڕ دەگۆڕییەوەو بەسەر بێ دەرەتانانیدا دەبەشینەوەو لەدروستکردنی جادەو پرد, پاککردنەوەی کانیاووبیرەکان, یاری دەکردن. ئەو هەتا لە جێگایەکی دوورەوە, رەنگە لە ئەڵمانیا, ئاشێکی ئۆتۆماتیکی پازدە تەنی هێنابووە (کووباچی) کەتا ئێستاش پارچە گەورەکانی لەنزیك نانەواخانەکە, کەوتوون. گوندەکەمان لەو رووەوە لەساختمانێکی زۆر بەرز دەچێ. بانی نزیکترین خانوو وەك هەیوان بۆ ریزەکانی دیکەی خانوەکان بەکار دەهێنرێو بەم شێوەیە خانووەکان وەك پلیکانێکی گەورە کەنزیکەی سێ سەد پلەی هەیە تا قەڵای (قۆناق), بەرز دەبێتەوە.

www.pertwk.com

هەرچەندە لەم دەبیست ساڵەی دواییدا، ئەم پلیكانە گەورەیە كەلێنێكی تێكەوتووە، چونكە هەندێ خانوو خراپ بوون، هەندێ كەس گوندیان بەجێ هێشتووەو چوونەتە شارو هەندێكی دی خانوویان لەدەشت دروستكردوەو لەوێ دەتوانن نە تەنیا خانوو دروست بكەن، بەڵكو باخچەشی لەبەردەمدا بڕازێننەوە.

وام خەیاڵ دەكرد، رێك بەهۆی بوونی ئەمجۆرە خانوانە بووە كەلەگوندە كوێستانییە جوانو بەشكۆكەمان، هەڵبەت نە بەبێ بەشداری مرۆكان، رووداوی سەیرو سەمەرە، دەقەومان. ئەگەر لەگەڕەكی خوارێ بگوترابا فلان خاتوون بەخۆشییەوە رزگار بووەو كوڕێكی كاكۆڵ زێڕی بۆ مێردەكەی بەدیاری هێناوە، ئەو دەم لە (پلە)ی سەرەوەی گوند، هەواڵەكە بەشێوەیەك بڵاودەكرایەوە، خەڵك بەڕووێكی گرژو خەمبارو بەدەم فاتیحە خوێندنەوە سەروژێر دەبوونەوەو بەدایكو باوكە سەر سووڕماوەكەیان دەگوت، بیستویانە باوكی مردووە. ئەگەر لەناوەندێ، وەستایەك، گۆزەیەكی مل باریكی زیوی بۆ كۆنیاكی بەناوبانگی داغستان بەئارمی **(بزنە كێوی رەش)** دروست دەكرد كەلە رێكو پێكیو جوانیدا، نائاسایی بوو، ئەوكات خەڵكانی سەرەوە گوێ بیست دەبوون، گوایە وەستا پیاوێكی بەدمەستو بێ ئەقڵەو ئەوانی خوارێش دەیانبیست، وەستا لەپێناوی داهێناندا، مەنجەڵێكی دروستكردووە، بنی دیار نییە.

دەبوایە بەلەبەرچاوگرتنی رووداوە سەیرو سەمەرەكانی رۆژگار، لەئاست ئەو هەموو وڕێنەو درۆیانەی لەمەڕ (سەرمیناز) هەڵبەسترابوون، ئاسایی بم، بەڵام دڵم بەرایی نادا. بەتایبەتی كاتێ دەمە بێ دەمبێنەكان، بوختان بەپیرۆزترین شتت بكەن. بەڵێ، نەكا لەم قغە قغەی قەلەڕەشان، تۆزە راستییەك هەبێ!؟.

ئایا هەر لەبەرئەوە نەبوو، دایكە خۆپارێزو ئارامەكەم، تەنیا بەبیستنی ناوی (سەرمیناز) وەك شێتان راپەڕی.

ئەگەر من ناوەكەی دەخەمە سەرزارمو دەیلێمەوە، گومانم نامێنێو وەك پارچە ئەڵماسێك لەسەر لمدا، هەموو شوێنەتراشراوەكانی دەدرەوشێتەوە. بەڵام هەر ئەوەندە بۆ یەكەم دەم ناوی (سەرمیناز)م لەبیر بچێتەوە، هەموو شتێك وەك شەو، خۆ لە تاریكی وەردەپێچێ. ئەدی لەكوێ بەدوای راستیدا بگەڕێم؟ لەلای (جیهاندار)ی باوكی؟ بەڵام ئەو قسەشم لەگەڵ ناكا. من باوكەكانی خۆمان دەناسم! ئەوان بەگشتی، دەربارەی ژنانو كیژەكانیان نادوێنو گفتو گۆی وا لەخۆیان بەرەو ژێرتر دادەنێن.

لەخودی (سەرمیناز) بپرسم؟ ئەمما هەر كە لێی نزیك ببمەوە، زمانم دەبەستریو گەرووم هیشك دەبێ، ئێستاكە زمانم ئازادانە دەگەڕێ، لای ئەو دەست بەجێ لاڵ دەبم. یان لەوانەیە، هەر بیریشی لێ نەكەمەوە؟ ئاخر (سەرمیناز) ئەمڕۆ دڵی منی واپەرێشان كردووە، ئەگەر رۆژێك خۆشبەخت بێو بەڕاستی ببێتە هی من، ئەو دەم چی لێ دەكا؟ بیر نەكەمەوە؟ چۆن دەكرێ؟ ئەدی بۆچی من ئەوەندە بۆ گرتنی دڵی كەسێك كەتا ئەو رادەیە بەفیزە، هەوڵ دەدەم؟ یان لەوانەیە بۆیە فیز دەكا چونكە كەلێنێكی بەخۆی شك دێ؟ ئەو كات باشتر نییە بەگوێی مامو دایكم بكەم، مسۆگەر ئەوان حەزیان لێیە من خۆشبەخت بمو لەبیست ساڵیمدا تووشی هەڵەیەك نەبم!.

لەئەنجامی رستە بیرێكی سەیرو سەمەرە، لەناكاو هەموو ئەو كیژانەم وەبیرهاتنەوە كە مامو دایكم ناویان هێنان.

(بلا)ی كۆنە هاوپۆلم، كیژەكەی (عومەر) سەرۆكی ئەنجوومەنی گوندەكان كە بەشێوە زۆر لەكچە قارەمانی داستانی "لیرمەنتۆف" دواناكەوێو لە ناوەڕۆكیشدا لەو دەوڵەمەندترە ... (سەعیدە) ی خزمەكەمان، چ هەیكەلێكی هەیە. خەڵكی (سولوكونت) لەبەهاران لەگەڵ كیژیوا زەماوەند دەكەن تا پایزێ دەستی زێدەكاریان هەبێ. (لەیلا)، نوێنەری ئەنجوومەنی گوندەكەمان لەهەموو روێكەوە

www.pertwk.com

دڵگیره, بەڵام وەك هەوای (کووباچی) دەگۆڕێ. (زوهرە)؟ گومان ناکرێ هیچ تاهیرێك (زوهرە)ی وای دیبێ, بەڵام دەڵێن چاوەڕوانی تاهیری خۆیەتی کەناوی (سوڵتان)ەو لەمەداری تەوەردا سەربازە. (خەمیسە), (چگری), (نینا), (زارمە), (جەمیلە) هەموویانم هێنایەوە بەرچاو, بەڵام ئەمانە دڵیان نەدامەوە کەبەهۆی قسەی ئەوان ژنان, خرۆشابوو. لەگەڵ هەندێش, وەك چۆن جڵەوی ئەسپێکی تیژڕەو کەتازە پشت دەکرێ, دەگرن, هەروا جڵەوی خۆم دەگرم. هەر ئەوەندە جڵەو شل کەی, ئەسپ بەتیژی, لەڕەوە ئەسپەکان دەترازێو وردوخاشت دەکا. ئەوەندە بەسە, منیش کەمێ ویستم سست بکەم, تا رەفتارێکی ناشیانەم لەدەست دەرچێو ئەوکات تا کۆتایی ژیانم, ئەفسووس بخۆمو بەئاهوناڵەوە بڵێم: "**ئاه, ئەی بیست ساڵەییم, لەکوێی!**".

بەم بیرە پەرێشانەوە کەوەك گەردەلوولی بەفری دەشتی "نۆگای", لەسەرمدا گێنگڵیان دەدا, چوومە سەرەوەو بەخەیاڵەوە پاڵم بەئەستووندەی هەیوانەکەدا. ئەو وشانەی لە (گۆدەکان) لەزمانی کەسێك دەرچووبوون" **دەڵێی, کاتی زەماوەندە؟ باشە, خۆت هەڵواسە, پاشان پەشیمان بیتەوە, بەڵێ, خۆت هەڵواسە!**" وەك ئەو ئەستێرانەی دادەڕژێن, مێشکمیان شەق دەکرد.

ئایا ژن هێنان ئەوەندە خراپە؟ ئەودەم, بۆچی ژمارەی رەبەنان ئەوەندە کەمە؟ جێی خۆیەتی منیش بەو کۆمەڵە کەمەی ژن هێنانیان رەت کردۆتەوە, پەیوەست بم؟ ئەدی باشتر نییە خۆم باوێمە سەر شەپۆلە خرۆشاوەکانی دەریا تا لەدوورگەیەکی گچکەی بێ سەرنشیندا وێڵ بم؟.

با, دەرگای ئەو ژوورەی خستە سەر پشت کە ئاگردانی تێدایە و کووباچییەکان بە بەردی نەخشین سێ لای دەڕازێننەوەو دەنگی دایکم بیرەکانی پارچە پارچەکردم. ئەو هێشتا دانەدەسەکناو پرووشکی دێنا.

–ئۆه, ئەگەر ئەو دەم وەبەردەستم دەکەوت, پێم نیشان دەدا چ کەسێك هەڵبژێرێ!

(دایان – دۆڵدوروم) هەوڵی دەدا دڵی بداتەوە:

–باشە, بەسە, سێ جاران سێ–نۆ, هێواش بە, ئەمە بخۆوە!.

–ناخۆمەوە, تۆ بیخۆوە! نەمردینو قەباحەتی ئەو بایتارمانەشمان بەچاوان دیت.

–(عەیشێ). ئەوە تۆ نەبووی کەدەتویست کوڕەکەت وەك پشیلەیەکی لێبێ, بەڵام وەك پڵنگت پەروەردە کرد؟ ئەدی پێرار نەمگوت کاتی هەندێیە بیرێکی لێ بکرێتەوە, وام گوت یان نا, سێ جاران سێ– نۆ؟

–باشە, قسە چ سوودێکی هەبوو؟ پێویستی بەگوتن نەدەکرد, کارپێویست بوو!

–بەڵێ, بەم کارەوە, دەکرێ ئیش بەمەیلت نەبێ! دۆشین ئاسانە, ئەمما تاقیبکەوە, دەتوانی بیخەیتەوە ناو گوانەکەی؟

–زۆرتر لەبیری خۆت دای, نەك لەبیری برازات. ئەگەر هەگبەکەت لەسەرپشتی ئەو کەرە نەبوایە کە هەڵدێرا, چ کارت بەکەرەکەبوو, مەگەر وانییە؟

www.pertwk.com

–ئەمن نالێم وانییە. پێم خۆش نییە وردەشت لەڕدێنی خەڵکی دی بتەکێنم. من ئیدی لەرازی کردنت ماندوو بووم. پازدە ساڵە.

–تۆ چ پیاوێکی, کە پازدە ساڵە قسە دەکەی؟ کوا ئەو دیارییەی دڵم نەرم دەکا؟ ئەگەر تۆ ملوانکە بەناوبانگەکەی وەستا "تۆپچی"ت پەیدا کردبا, قسەیەکی دیکەبوو...

–بەڕاستی تۆش خۆت بەنرخ دەزانی! هیچ جیگیتێك نەیتوانیوە ملوانکەی وەستا (تۆپچی) بۆ گوندە کوێستانییەکەمان بگێڕێتەوە...

–دیارە هەرزانت دەوێ!

نەفرەت لەبوختانکەران, لەخەفیان, لەدوزمانان, لەخوێنمدا دەگەڕێ. ئەگەر دەستەڵاتم هەبوایە, هەموویانم سەربەرەوخوار بەدارەکانی گوندەوە هەڵدەواسی. ئەو کەسانەشم خۆش ناوێن کە بەپێکەنینی ژەهراوییەوە, گوێ لەقسەی خەڵکی دیکە دەگرن, بەڵام (دایان – دۆڵدوروم) و دایکم بۆمن بێگانە نەبوون و سەرباریش, قسەکانیان پەیوەندی بە منەوە هەبوو. بۆیە دەنگم نەکرد. دەمویست بزانم چییان لەبن سەردایە. بەڵام دواقسەکانی مامم منیان وریا کردەوە.

دایکم دەیگوت:

–ئومێد بەتۆ نابەسترێ ... ئەمن دەبوایە ئەو نەخش‌و نیگارەی کوڕەکەم سەروگوێی شکاندووە, رێك بخەم.

–دەترسم وەدرەنگ کەوتبێ. نەخشەو نیگارێکی زۆر ناسکە – دەیاندڕێنی!.

–تۆ کوێری‌و نابینی کەتەنیا هێڵێکیان خوارە.

–دەبینم, یەك هێڵە, بەڵام خوارییەکەی بەدەستی وەستاکەی نییە, بەڵکو بەدەستی ئەشقە... ئەمن تەنیا یەك جار لەڕاڕەوی کارگەدا بینیوومن کە خەریکی چاوچاوانێ بوون‌و ئەوەندەش بۆ من بەس بوو, تابزانم چتۆ نەخش‌و نیگارێکە.

–لەگەڵ هەندێش, کوڕەی! کاتێ کیژە, لەرۆژنامەی دیوار, لەبارێکدا خەوی لێکەوتووەو قەڵەمی هەڵکۆڵینی لەکەپووی راکردووە, وێنەی کێشاوە , دەتوانێ چ جۆرە ئەشقێك لەنێوان دا هەبێ؟ نەکا وابیربکەیتەوە من رازی دەبم کیژیئەو تیرەیە بێتە ماڵەکەم؟ ئاخر ئەوان هەمیشە پەلکە شووتی دەخەنە ژێر پێمان. ئەمڕۆ, وێنەی کوڕەکەمان بەکەپووە درێژەکەیەوە بکێشن, سبەینێ دەبینی, تۆ بەسمێڵەکانتەوە چاپ دەکەن!. نەخێرو نەخێر!.

–رازی دەبووم, بەڵام بابزانم ئەگەر ئێمە ناڕەزابین ئەو زەماوەندەکەی دوا دەخا, یان هەروا رەبەن دەمێنێتەوە.

هوم, بەڵێ! ئەمڕۆ مامە خۆشەویستەکەم قسە دەبزڕکێنێ!. بەڵام دایکم لە هەمووی دەگەیشت, دیارە شتێکیان لەنێواندا هەیەو لەمنی دەشارنەوە. هەستی زانین, هەتا کاریگەری قسەی ژنە چەنەبازەکانی گوندەکەمانی لەسەر دەرکردم.

دەستیان بەقسان کردووە:

–باشە لێگەڕێ نەیکا, دیسان لەوەباشترە ئەو چەتیمە بهێنێ!.

–ئەوە چ دەڵێی. –دەنگی مامم لەگۆرانی دەچوو, دەتگوت زۆر لەشتێك دەترسێ– دەربارەی من بیردەکەیتەوە یان نا؟ ئاخر منیش مرۆم, دڵم هەیەو لەپۆلاش نییە! پازدەساڵ کەم نییە!.

من لەهەیوان راوەستاوم‌و زەوی هەیوانەکە لەبەر هەنگاوە پەشۆکاوەکانی (دایان – دۆڵدوروم) لەبن پێم وەلەرزکەوتووە. تا ئێستا, وام بیردەکردەوە, ئەگەر دڵی لەپۆلاش نەبێ, مسۆگەر لەبەردە. بەڵام دەرکەوت هەڵەم.

مامم گەڤ دەکرد:

–سووژن لەناو ئاوریشمدا ناشاردرێتەوە. من ئیدی بەرگە ناگرم!

–ناتوانی؟

–ناتوانم! –دەنگی مامم ئەوەندەش بەهێز نییەو خۆشی هەستی بەوە کردبوو.

www.pertwk.com

درێژەی پێدا:

–ئاخر تێ بگە، ئەشق شتێکی ناسکە، لەداوی گوارەکانی تۆش ناسکترە، ناکرێ وا بەڕەقی رەفتاری لەگەڵ دا بکرێ!.

سەیرە، ئەو لەمەڕ ئەشقی کێ قسان دەکا؟ دەربارەی ئەشقی من، وا پێ ناچێ. نەکا مامم بەو پیرییە ئاشق بووبێ؟ بەڵام هی کێ؟ لەخۆڕا نییە چیاییەکان دەڵێن: **(بەسمێڵی ئاشەوان باوەڕ مەکە!)**: یان لەبەر پیری سپی بووە، یانیش تۆزی ئاردی لێ نیشتووە.

لەوکاتەدا دایکم هێنابەرچاو کە لەتەك مامم راوەستاوەو گوێی لە قسە بەگوڕەکانی راگرتووە. تەمەنی، سی و حەفت ساڵە، بەڵام زۆر گەنجتر دیارە. کاتێ پێکەوە دەچینە گوندێکی دی، بەخوشك و برامان دەزانن.

هەڵبەت منی میهرەبان دەمتوانی لەنووسینەکەم دا رەنگەکەی وەدەربخەم، بەڵام لەنك چیاییەکان نەبۆتە خوو وەسفی دایکی خۆیان بکەن. لەگەڵ ئەوەشدا، بۆ راستی دەتوانم بڵێم شایستەی پێداهەڵگوتنە. دایکم لەشادی و تووڕەییدا جوانە، هەر چەندە وەختێ قسەم پێ دەڵێ، لەنەرمی و جوانییەکەی دادەشکێ. رۆژێك ئەم مەسەلەیەم پێ گوت، قسەی زۆرتری پێگوتم. لەخۆڕا نییە دەڵێن: **(بۆ ئەوەی دایکت تێبگا، هاوسێت دەرس بدە).**

دیسان دەنگە پڕ لەخەمەکانیم دێتە بەرگوێ:

–چیت لێم دەوێ؟

–(عەیشێ)، دەمەوێ میهرەبانتربی. کاتێ زەردەخەنەت بەلێوەوەیە جوانتر دەبی و کاتێ تووڕەی، ناشیرین دەبی. وەك بڵێی دوو رووت هەیە. حەزم لێیە پەیمانت نەشکێنی.

–پەیمان! کاتێ ئەم باریتامانە دەهۆڵی والێدەدا، من چیم پێدەکرێ؟ تۆ لەسەرئەوە سوورنابی لەگەڵ ئەو کچە زەماوەند بکا؟

–سوور دەبم، چونکە کاسەی سەبرم پڕبووە. کاتێ دەتگوت چاوەڕێی زەماوەندی کوڕەکەت بم، باوەڕم کرد...

–باشە، چاوەڕوان بە! –دایکم بەتوندی ئەمەی گوت.

بەڵام ئەگەر من خۆم لەسەر زەماوەندەکەی پێدانەگرم، ناگەمە ئەو رۆژە.

–لەگەڵ سەرمیناز؟

–لەگەڵ شەیتانیش! –مامم دەنگی بەرز کردەوەو خۆی هەڵدایە سەر تەختەکە.

دەنگی تاق تریق، هەراو هۆریای کەوتنی کەلەشەگران و ترقەترقی کەوتنی دارعەساکەی هات ... ئاها، خەریکە دەگەڕێتەوە، بڵند دەبێ، بۆڵە بۆڵ دەکا:

–لەعنەتی!

3

بۆم دەرکەوت (دایان – دۆڵدوروم)، مامە بەڕێزەکەم چتۆ پیاوە!. من بڵێ کەتا ئێستا وەکو کەرێك پەنای بردبێتە بەر سێبەر، تەنیا گوێ دەلەقێنم!. لەبەرهەندێ بوو، دوای راکردنی ژنەکەی، هەرچەندە شەڕ گەلێ ژنی گوندەکەشمانی بێ مێرد

www.pertwk.com

کردبوو,و لەجوانیشدا لەدایکم کەمتر نەبوون, چەندان ساڵە ژنی نەهێناوە. من شانازیم بەوەوە دەکرد کە چ مامێکی دڵسۆزو میهرەبانم هەیە!. لەو بڕیارەوە, بێ ئەگەر نەبوو, پەلەی لەژن هێنانم دەکردو هەر دەیپرسی: بۆچی تائێستا کلاوەکەم بۆ پەنجەرەی کەسێك هەڵنەداوەو دەیگوت: "**لەتەمەنی تۆدا, من پێنج دانە کلاوی پێستی قەرە گوڵی خۆڵەمێشی بوخاریم بۆ پەنجەران هاویشتبوو!**", حەزم دەکرد بپرسم: ئەدی چۆن بوو, لەو پێنج کیژە, توورەترین کەست هەڵبژارد؟ بەڵام چونکە کەسی گچکەی بنەماڵەم, ناچاری گوێگرتن‌و بێدەنگ بوون بووم. پاشان روون بۆوە, ئەم هەموو قسانەی لەبەرئەوە دەکرد, چونکە رێگام لێگرتبوو.

بەڵام ئێستا, مامەگیان ئاگاداربە, تۆ لەناو لەپی دەستم دای.

بەڕاستی چ دەبێ ئەگەر ئێستا وەژوورکەوم بڵێم ژن ناهێنم؟وادێتەبەرچاو, دیسان مامم کلیلێ بۆ دڵی دایکم هەڵدەبژێرێ. بەشێوەش لەسەر تەختەکە کەوتووەو سەرو مێشکی هەژاوە.

ئێستا وا بەهێواشی دەدوێ, من تەنیا لەسێ چوار وشە, وشەیەکم بەرگوێ دەکەوت, بەڵام ناوەڕۆك روون بوو.

بەداخەوە, باوەڕی بەمن نەبوو! هەرکاتێ قسەکانی دەرك بکەین, وادەردەچوو:" ئەم ناکەسە (ناکەس لێرەدا دەکرێ بەمانای راستی وشەکە خۆی, لێك بدرێتەوە) نابێتە میراتگری رەچەڵەکی ئێمە. سەری, هەشت لایەو هەڵکردنی باش لەهەشت لا, هەر هۆشێکی راست‌و دروست وەدەردەنێ. ئەو هەتا گاڵتە بەو هونەرەش دەکا کە وەسیەتی باوو باپیرانمانە. دەترسم رۆژێ دابێ, قەڵەمی هەڵکۆڵین فڕێ بدا, دارێك بەدەستەوە بگرێ‌و ببێتە کەرەوان ... بۆیە پێم خۆشە (بەڵێ, وای گوت!), حەزدەکەم میراتگرێکی شایستە پێشکەشی رەچەڵەکەکەمان بکەم! تۆ منداڵێکم بۆ دەهێنییە دنیایێ (واتە ئەو باسی برایەك دەکا بۆ من؟) وەك بالیفێکی لەپەڕ دروستکراو لەسەر دەستانت دادەنێم‌و وەك گوڵدانێکی بلوور دەتپارێزم...".

واپێ دەچوو, شتێك لەدڵی دایکمدا لەرزی بێ, چونکە بەهێواشی ئاهێکی هەڵکێشا. لەم کاتەدا بیرێکم کەوتە مێشکەوە, کەمن بە هیچ شێوەیەك هەقم نییە سەرکۆنەی دایکم بکەم. ئەوە بیست ساڵە لەبەرخاتری باوکم وەفادارە. منی گەورە کردو نەیویست زڕبابم بۆ پەیدابێ! ئایا ئێستا دەمتوانی رێگا لە خۆشبەختی‌یە وەدرەنگ کەوتووەکەی بگرم؟.

–وەرە با بیربکەینەوە, چ بکەین؟ تۆ ناتەوێ لەگەڵ کیژێکی تیرەی (مونگی)دا زەماوەند بکا. ئاخر, بۆچی رکت لەو تیرەیە دەبێتەوە؟.

–نازانم, بەڵام باوو باپیرانمان دەیانزانی, چ بەنەوەکانیان بڵێن, خۆشت دەزانی؟.

–نەخێر, ئەمە مەسەلەیەکە شێتم دەکا. ئەگەر رکت لەیەکێك دەبێتەوە, دەبێ بزانی لەبەر چی؟ وانییە؟.

–نا

–بۆچی؟

–چونکە قسەی باو باپیرانمان پیرۆزە!.

–ناتوانرێ گومانیشی لێبکرێ؟

–ئەمە ناشوکرییە!

لێگەڕێ ناشکوری بێ, دەمەوێ بزانم لەبەرچی رکم لەکەسێکی دی بێتەوە کە لەمن کەمتر نی‌یە. ئاخر ئەوانیش لەناو تیرەکەیان, کەسانی شایستە, وەستای هونەرمەند, قەڵەمکاری و نواندنیان کەم نییە. ئەتۆ ناتوانی رێگای زانینی راستەقینە لەمن بگری‌و من ئەمە روون دەکەمەوە.

www.pertwk.com

ویستێکی جێگیری وا لەدەنگی مامما هەبوو, من بەهۆیەوە تێگەیشتم: ئێستا کەحەزدەکا بەپێشکەش کردنی میراتگرێکی شایستە, درێژە پێدەری واقیعی هونەری بەنرخی باووباپیرانمان بێ, رەچەڵەکەکەمان درێژە پێبدا, هیچ تەگەرەیەکی نایەتە رێگا, دیارە ئەو, چاوەڕێی شتێکی خێرم لێناکا. دیارە دایکیشم هەروایە.

دایکم بەکەمێ دوودڵییەوە, پرسی:

–تۆ چۆن ئەم بابەتە روون دەکەیتەوە؟ خۆ جەستەی باووباپیرانمان لەگۆڕستان وەدەنگ نایەن!

–دەچمەلای "حەسبۆلات"ی کوڕی "عەلی بۆلات" ی تیرەی "تەیموور بۆلات" لەوانەیە ئەو مەسەلەیەی لەبیر نەچووبێتەوە.

–دەبێ چ هۆشێکی هەبێ! وەك منداڵی لێهاتووە!.

مامم بەدڵنیاییەوە گوتی:

–بەڵام لەوانەیە, ئەم بابەتە, رووداوێکی ئاسایی نەبووبێ. لەبەر هەندێ لەوانەیە وەبیری بێ.

مامە بەڕێزەکەم وەك دابەزینی ناپلیۆن لەگالیسکە, کاتی پەڕینەوە لە "برەزین", هاتەدەرێو بەبینینی من, پەنجەی بەنیشانەی هەڕەشە راوەشاندو لەپلیکان چووە خوارێ.

لەوکاتەدا, من تازە تێگەیشتم سەبر و حەوسەڵەی مامم لە چاوەڕوانی زەماوەندی مندا, بەتەواوی لەناوچووە, هەروەك تەلی "چوگور"ی خۆش ئاواز لەژێر پەنجەی کارامەی "ئەبوسەمەد"ی خەڵکی "موگری" کاتێ دەبێتە هاوڕێی "موئی" گۆرانی بێژ بەدەنگە ناسكو لێك کێشراوەکەیەوە, بەرگەی ئەم هەموو هەڵبەزو دابەزە زۆرانە ناگرێو لەنزمترین راددەی ئاوازدا دەپسێو دەنگی "تسیو" لە خۆیەوە دەهێنێ!.

www.pertwk.com

ئەگەر مامم رۆیشت، تا ئەو بابەتە روون بکاتەوە کە کەمتر لەهەر شتێکی دیکەی ناڕەحەت دەکردم، منیش بەدوایدا رۆیشتم تا ئەو بابەتەی زۆرتر لەهەر شتێکی دیکەی ناڕەحەت دەکردم روون بکەمەوە.

من مرۆڤی سەردەمی نوێم‌و هەموو ئەو کارانەی خۆم بتوانم تێیاندا بەشداربم، بیرم بەخۆیانەوە خەریك دەکەن. بەڵام مامم‌و دایکم حەز دەکەن لەشتی کۆن بکۆڵنەوە. ئەگەر لەهەموو ئەوشتانە گەڕێین، حەزم لێنەبوو دایکم بمبینێ، نەلەبەرئەوەی لەتووڕەییەکەی دەترسم، بەڵکو لەبەر ئەوقسانەی بیستبوومن، نەمدەتوانی بنۆڕمە چاوەکانی.

ویستی پتەوم لەمامم کەمتر نەبوو، هەرچەندە ئاکارو رەوشت هەتا مۆڵەتی نزیك بوونەوەش نادا لەدەرگای ئەو خانووەی کە دەزگیرانەکەتی تێدا دەژی، جورئەتم پەیداکردو چوومە حەوشەکەیان: لەوانەیە لەناکاو لەژوورێ بێتەدەرێ!

بەڵام لەکوێ دەمزانی سەگە کورکنە گورگ کوژەکەیان کە پارێزگاری خانووی (جیهاندار)ە و هەمیشە لە پشت دیواری حەوشەدا، دەنگی زنجیری دێ، لەم سەعاتەدا بەڕەڵڵایە؟ ئایا ئەم ئاژەڵە دەیزانی هەستم بەرامبەر کیژیماڵەکە چ هەستێکە؟ بەکورتی، هێشتا هەنگاوم نەنابووە سەر ئەو پاچینەیەی بۆ نهۆمی سەرەوە دەچێ، نەعرەتەیەکی تووڕەم بیست. وابەخێرایی لەپلیکان بازمدا خوارێ، سەگی برسی هەر ئەوەندەی پێکرا ناوپیستێری شەلوارم بگرێ‌و باشیشی گرت.

بەڵێ، ئەو سەگەی ناتوانرێ لەناوی (سەگ)ی وردتر پێ‌بگوترێ‌و ئەگەر خۆشی بیزانیبا هەر سەگە، لەخەمان دەمرد، وەك برووسکە، پارچەیەکی گەورەی ئەوەندەی لەگەنێك لەشەلوارە ئەستوورەکەم کردەوە...؟ شوکری خودام کرد، کەڵبەکانی لەدەستم گیر کرد. لەگەڵ بینینی کەڵبە تیژەکانی سەگەکە، بەخەمەوە

هەستم دەکرد، ئەگەر رەفتاری سەگەکەیان وابێ، ئیدی چ جۆرە قسەیەکمان پێدەکرێ.

بەتووڕەییەوە لەسەگەکە رامام کەخەریکی دڕاندنی پارچە شەلوارەکەم بوو، ... ئەو شەلوارەم، هەفتەی پێشوو بەشێوەیەك لەنك ئێمە دەڵێن، بەپارەی ئارەقەی نێوچاوانم، کڕیبوو.

سوێند دەخۆم، سووکایەتی‌وا هەرگیز لەکەس قبووڵ ناکەم. وەبیرم دێ کاتێ"موختاری" کوڕی "لیونید" کە من لەتەنیا چیرۆکەکەم دا وەسفم کردووە، قۆپچەی چاکەتەکەی لێکردمەوە. سەرەتا هەستم بە ڕەنجانێك نەکرد. بەڵام شەوێ، مەسەلەکەم هاتەوەبیرو ئەوەندەم بەسووکایەتی زانی، لەناو جێگا راست بوومەوەو یەکڕاست بۆلای ئەو هیچ‌و پووچە رۆیشتم‌و، چاو بەخەو لەناو جێگام دەرهێناو ناچارم کرد قۆپچەکەی لێ بدوورێتەوە.

ئەمما لەگەڵ ئاژەڵی بێئەقڵدا چ دەکرێ؟ سەگ هەتا نازانێ داوای لێبووردنیش بکا! باش بوو کەس شەڕی تەن بەتەنی ئێمەی نەبینی! لەکاتی کشانەوەدا، من بەردەوام دەمڕوانییە دەوروبەرم‌و دەلاقەکەی شەلواریشم بەکڵاوەکەم دادەپۆشی.

بەم شێوەیە خۆم گەیاندە شاخی "ئابتزیك" کە لەوێوە گوندەکەمان وەك دیمەنێك لەتابلۆدا وێنە کێشرابێ، وایە، مەبەستم ئەوەبوو ببینم ئایا "سەرمیناز" بەگۆزە مسییەکەیەوە کەلەبەر تیشکی هەتاودا دەچریسکایەوە، بۆ ئاو نایەتە سەرکانی. ئەوکات دەمبینی و هەموو داستانەکەم بۆ دەگێڕاوە.

لەناو باخەکانی کوێستانێ کە هێشتا نەچنرابوون، دانیشتم، بەڵام لەوێش ناچاربووم کڵاوەکەم بخەمە ژێرم. ناکرێ بەشەلواری بەشەباقە لەسەر گیای شێدار دانیشێ. ئەو کڵاوە گەورە ئەستوورەی مامم لە تەفلیسەوە بۆی هێنابووم، جێگای بالیفیشی دەگرتەوە.

www.pertwk.com

دەوروبەر هەموو پاراوو ئارام بوو, منیش هێواش هێواش هێور بوومەوە. گیاکان کەلەگەڵ هەوادا تێکەڵ بووبوون, قدیلەی کەپوویان دەدام, هەناسەدان ئاسان بوو, لەناو تەراش‌و پنچکە نزیکەکان دا, باڵندەکان ئاوازیان بۆ یەکتر دەخوێند. کەرێك لەناو مێرگەکەدا زەڕەزەڕی بوو, هەر لەوێ, جاشولکەیەکی لمووز درێژیش هەڵبەزو دابەزی بوو. زۆر نزیك لەوێ, کانیلەیەك لەبەرزایی هەزارو پێنج سەت مەترەوە, لەزەوی هەڵقوڵیوەو وەك دڵەپڕ لەپەرێشانییەکەی من دەکولاو جۆگەلەیەك بەشوڕە شوڕ بەناو گیاکاندا بەرەو گوند هەڕای دەکرد.

نیگام رووەو دێ بوو, لەپڕ کەوتە سەر کەسێك, بەهێواشی بەناو کۆڵان‌و پلیکانە لەبەرد دروستکراوەکاندا کەبەشی ناوەڕاستی گوندی بەسەرەوە گرێ دەدا, هەنگاوی دەنا.

ئەو, مامی من, سپیکەری بزۆز, وەستای هەموو جۆرە شکستێك, بوو. "حەسبۆلات"ی کوڕی "عەلی بۆلات"ی تیرەی "تەیموور بۆلات" کە مامم دەیویست وەرامی پرسیارە گرنگەکەی خۆی لەتەك ویدا, وەرگرێتەوە, لەنزیکی تاقی بەناوبانگی "ئارساوار" کە کەوتۆتە بەرزترین بەشی گوند, دەژیا, بەڵام ئەو لەتاقەکە تێپەڕی, ماڵی "حەسبۆلات"ی بەجێهێشت و گەیشتە ئەو مەیدانەی گوند کە نانەواخانەو دوکانە میوان دۆستەکان دەرگایان خستۆتە سەر گازی پشت‌و چەندان کەل‌و پەلی بێ سوودیان لەبەر دەمیاندا داناوە. لەگەڵ هەندێش کێ حەز دەکا, کاتێ دەتوانێ بەترۆمبێل‌و فڕۆکە بێنە شارو جوانترین شمەك هەڵبژێرن شەلوارێك بکڕێ کە وەك دەرپێی ژنانی "سیراهین" بەرینە, (من لەم دەمەدا شەلواری واش رەت ناکەمەوە).

مامم (دایان – دۆڵدوروم) لەو دوکانانیش تێپەڕی‌و چووە ژێرزەمینەوە. بەڵێ, ئەم ژێر زەمینە لەلای هەموو ئەو کەسانەی هەتا یەك جاریش (کووباچی)یان دیوە, ناسراوە. خەڵکی هەموویان دەزانن چ کات‌و بەچ هۆیەك حوشتری سپی کاروانی رەش لە (کووباچی) راوەستاو کەی یەکەمین بەردی هەوەڵ خانووی گوندیان, کەئەودەم "زرێگەران" واتە ئەو جێگایەی زرێی لێدروست دەکەن, ناونرا, داناوە. بەڵام مێژوونووسەکانیش وەبیریان نییە, لەکەیەوە ئەم ژێرزەمینە هەبووە. موشتەرییە هەمیشەییەکان لەکاتی بێکاریدا لەوێ رادەبوێرن, بەدەمارگرژییەوە دەڵێن: گوایە ژێرزەمین پێش پەیدابوونی گوندیش, هەبووە. شایەدی ئینکار هەڵنەگریش دێننەوە کە رێگای کاروان رێك لێرەوە تێپەڕیوە. هەر ئەو رێگایەی لەزنجیرە چیای قەفقاز–ئەو بانەی کە لەنێوان هەردوو دەریای

www.pertwk.com

قەزوینو رەشدا کێشراوە- تێدەپەڕێو "دەربەند" لەڕێگای "مستختوف"و ئەوانی دی بە ڕێژەنی رووباری "ئینگۆری"یەوە گرێ دەدا. لێرەدا, ئەم بەرزاییانە, سەدان کاروانسەرایان لێبوووەو تا ئێستاش بە ناوی یەکەمین ساقی "میستیر-پیساخ" واتە "نەمریی پیساخ" ناونراوە. هەرکەس لێرە ئەرکی ساقی بەئەستۆوە دەگرێ, هەمان سەعات گوندییەکان بە (پیساخ) ناوی دەبەنو ئیدی ئەویش ناوەکەی خۆی فەرامۆش دەکا. بەم شێوەیە, ساقی کۆن, نەمربوو.

ئێستا کەسێك لەنەتەوەی (تات)- جووی کوێستانیٚ, لەو ژێر زەمینەدا خەریکی کارەو خەڵکی کووباچی ناویان لێ ناوە (پیساخ). ئەو کەپیاوێکی میهرەبانو خێرمەندە, وەك بەرمیلە شەرابی خڕ, دەمو چاوێکی سۆری وەك ئەستوورکی تازەی هەیەو ئەنگوستیلەیەکی لەدەستی چەپیدایە کەدیاری یەکێك لەموشتەرییەکانە. ئەو دەڵێٚ: **"ئەمڕۆ بەبەختی تۆومن بەرمیلێکی تازەمان هەیە"**. گوندییەکان لەسۆنگەی دڵسۆزیو ئاکارباشییەکەی, ڕێزی دەگرن. ئەگەر ساقی دڵسۆزو میهرەبان نەبێ, ئەدی دەبێ کێ دڵسۆزو میهرەبان بێ؟ ئاخر هێزێکی وای لەدەست دایە دڵان شادو نەرم دەکا! کاتێ کەسێك لەبەدمەستی یان لەبیری دەچێ هەقو حیسابی "پیساخ" بدا سبەینێ زوو دێو پارە لەسەر مێزەکە دادەنێ: "پیساخ"ی خۆشەویست, هەڵگرە, دوێنێ ئەوەندەمان بەخۆشی رابوارد, هەتا پارەشم لەبیر چوو -ئەو پاشماوە لەعنەتییەی رابردوو-. هەموو شتێك بەڕاددەیەك بەرز بوو وام دەزانی لەماڵی خۆماندام و سوێند دەخۆم, ئەگەر دوکانەکە هی خۆت بوایە, بیرم لەپارەدان نەدەکردەوە, نەوەك سووکایەتی بێ. بەڵام شەراب دەوڵەتییەو منی هاووڵاتی هوشیار پێم خۆش نییە زیان بەدەوڵەت بگەیەنم! "پیساخ"ی خۆشەویست لەو گلاسە گەورەیەم بۆ تێکە. بژی "پیساخ"و ژێرزەمینو بەس!".

پیساخی ئێستا لەوکاتەوەی وەبیرم دێ, لێرە کاردەکاو تەنیا جارێك حەفت کەپێكو نیوی لەبودجەدا کەم بووە.

"پیساخ" رکی لەئارەق, کۆنیاکو هەموو خواردنەوەیەکی روگرژکەرانە دەبێتەوەو لەباتی ئەوە مەی ساف, نایابو گیانبەخش وەسف دەکا. راستیشە, ئەرێ چ شتێك لە"گیچوخ"ی سۆرو "دەربەند"ی سپی باشتر هەیە؟ "لەزگینگا" وەرگرە, -شیلەی ساڤ ترێیە! یەك پەرداخ لەم شەرابە لەلای (پیساخ) دەخۆیتەوە مێگزت لێیە بازدەیە مەیدانو بەتوندوتیژی "لەزگینگا" وەسەماکەوی. لەئەسڵدا, ئەم شەرابە لە دڵمدا, مۆسیقایەکی شادو سەرخۆش پەیدا دەکا. زەماوەندیشمان لەو مەیدانەدا کە کەوتۆتە نزیك دەریاچەی ساڤ کوێستانیٚ, بەڕێوەدەچێ, بەڵام بەداخەوە, ماسی "قزلٚ ئالا"ی کە باشترین مەزەی "لەزگینکا"یە, تێدا نابینرێ. دەڵێن لەسەدەی رابردوودا, هەموویان بۆ تزاری سپی راوکردووە. مەعلوومیشە, تزار گەمژە نەبووەو رەچەڵەکی ماسی ناسیوە, بەڵام لەلایەکی دیکەوە گێل بووە, لەکاتێکدا کە دڵسۆزی بۆ زگی خۆی دەکرد, دەبوو وەبیری بوایە چیاییەکانیش گەدەودەمیان هەیەو ئەوانیش وەك ئەو, خواردنی خۆش دەناسن.

لەنزیك ئەو دەریاچەیەدا, گوندییان کە لەبیری پاککردنەوەو پەروەردەکردنی ماسیدان, خانووی رووناكو دوونهۆمی ئامادەییو پەیمانگای هونەر دروست کراون: لەیەکێکیان خوێندوومەو لەوی دیکەشدا کاردەکەم.

کارگەرانی پەیمانگا, دیداری "پیساخ" لەبیر ناکەن, کووباچییەکان بەگشتی خەڵکانی خۆش گوزەرانن, ئەوان نەتەنیا هونەری خۆیان, بەڵکو مۆسیقا, گۆرانیو قسەی خۆشیشیان خۆش دەوێو ئەقڵیان وەك ئەڵماس لەنك بەڕێزە. کێ دەتوانیٚ لەلای "پیساخ" لاڤ زانین لێبدا؟ مەگەر ئەوەنییە وەختیٚ کووباچییەکان دەچنەلای, نەتەنیا گیرفانیان بەڵکو گیانیشیان پاك دەکەنەوە.

www.pertwk.com

حیکایەت خوانی بەئاوەزو بەئەدەبی ڕووداوەکانی (کووباچی)یش، هەمووی لەیادی خۆیدا تۆمار دەکا. ئەو یەکەمین کەسە، ئاگاداری هەواڵ دەبیٚو لەهەموو کەسێك باشتر دەزانیٚ کە مەدالیای زێڕ، زیو، برۆنز، لەپێشانگا جیهانییەکانی پاریس، بروکسل، ئۆسکاو لایپزیك دەبێتە هی کیٚ. مەگەر دەکریٚ تەواوی ئەوپێشانگایانە بژمێردریٚ کە هاو گوندەکانم بەبەشداری کردنیان هونەری باپیرانیان برەو پێدەدەن!.

وانەزانی من دەربارەی ساقی گوندەکەمان زۆڕەوی دەکەمو، بەو مانایە کە خۆم دەچمە "میستیر-پیساخ". نەخێر، من هەوڵ دەدەم بەدەوریدا بسووڕێمەوە، چونکە ئەگەر لیٚی وەنزیك کەوم، پیٚکانم خۆیان بۆ ئەویٚم رادەکێشن. نەتەنیا لەبەر ئەوەی حەزم لیٚیە بەشەراب خۆم گەرم کەمەوە، بەڵکو زۆرتر بۆ گویٚ دانە قسان. ئەگەرچی هەر جارەی کەمن باسێکی خۆش دەگێڕمەوە، هێشتا تەواوی ناکەم، خۆم دەست بەپێکەنین دەکەمو ئەو دەم هەتا جیٚی زەردەخەنەش بۆ خەڵك نامێنێتەوە.

جاری واش هەیە، گویٚ دەگرمو نابینم، ئەوانەی دەوروپشتم گلاسەکەم پڕدەکەنو کاتیٚ تەواو سەرخۆش دەبم، بەبیٚبۆنە وەك گلادیاتۆرەکانی ڕۆمای کۆن هاوار دەکەم" **بژی ژیان! ئەوانەی دەچنە پێشوازی مەرگ، سڵاوت بۆ دەنێرن!** "ڕاستییەکەشی ئەوەیە، خۆم ئەمەم وەبیر نییە، بەیانی ڕۆژی دوایی بۆم دەگێڕنەوە.

جارێك، کاتیٚ بەدمەست بووم، دایکم لەژێر زەمینەوە هێنامییەدەریٚ. من لەو بیرەدابووم: ئایا هەروەك "میتسادای" ڕەفتاری لەگەڵ کوڕەکەیدا دەکرد، دایکیشم نامداتە بەرقامچی؟ بەڵام لەناو جێگادا درێژی کردمو کەوتە ئارام کردنەوەم: "مەترسە کوڕەکەم تا ئێستا کەس بەشەراب نەمردووە". بەم شێوەیە بۆم دەرکەوت دایکە میهرەبانەکەم تەنیا لەدووکاتدا دەرهەق بەمن میهرەبانە: کاتی سەرخۆشی و کاتی نەخۆشی. دیارە هەردووکیشیان لەلای ئەو یەکسانن.

بەڵام مامم، هەرکاتیٚ زێدەڕۆیی بکەم، بیٚ بەزەیی دەبیٚ. جارێکیان کە منی لەژێرزەمین هێنایەدەریٚ، بەچەکمە لەچەرمی شوور دروستکراوەکەی، لەو جێگایەی دام کە کڵاوی لەسەر دادەنێم. بەو حیسابەوە، لەکۆن دا، سیٚ جارانم تا بەدمەستی خواردۆتەوە.

لەگەڵ هەندێش، ئەمە، ڕێگا لەوە ناگریٚ، ئەو گۆرانییە نەکەمە وێردی سەرزارم کە دەربارەی "میستیر پیساخ" دەگوتریٚو دەنگم وەگەڵ دەنگی خەڵکی تێکەڵ نەکەم:

شەراب، لیٚ گەڕیٚ با کۆن بیٚ
چەند کۆن بیٚ ڕێزی زۆرتر دەبیٚ
بەڵام سروشتی مرۆ وانییە
یاران، نەکا پیری پێمانەوە دیاربیٚ!.

بۆئەوەی ئەم ڕووداوانە، کەمتر ڕوو بدەن، من هەمیشە هەوڵ دەدەم بەدەوریان دا بسووڕێمەوە. بەڵام ئێستا، پێش هەموو شتێك، بیرم بەوەوە خەریکە کە بۆچی مامم لەباتی ماڵی (حەسبۆڵات)، چووەلای "پیساخ". ئاخر خودی (پیساخ)یش ناتوانیٚ بۆی ڕوون بکاتەوە، کەلەنێوان تیرەی ئێمەو تیرەی "مۆنگی"دا چی ڕوویداوە؟ بەهەر حاڵ، ڕەفتاری (دایان – دۆڵدوروم) ڕوون نییە. بابە ئومێد بین، پاشان ئەمەش وەدەردەخەین.

www.pertwk.com

6

هەرچەندەم زۆرتر لەماڵەکەی (جیهاندار)روانی, نەکەسێك هاتەدەرێ و نە کەسێکیش چووە ژوورێ. پێنج شەمووان بازاڕیش زوو هەڵدەگیرێ و ئەوکات بۆمن زەحمەتتر دەبیٚ بچمە ماڵەکەیان. بۆیە بەناو کۆڵانان دا دەسووڕامەوەو هەوڵم دەدا چاوم بەچاوی کەس نەکەوێ.

بەڵام ئەو پیاسەیەم بەگران بەسەردا شکایەوە! هەرچەندە من زۆریشم خۆ وەدرەنگ خستبوو, لەگەڵ هەندێش لەکوچە چۆڵەکاندا, هەندی بێکار هەبوون, بۆیە ناچاربووم پشتم بەدیوارەکەیانەوە بنووسێنم.

لەدواییدا, بەقوونە قوون خۆم گەیاندەوە ماڵێ و لەدەرگای پشتەوە, بە پاچینە دارەکەمانەوە, چوومە ژووری کارو بەتالووکە جلەکانم فڕێداو جلی کارم دەبەرکرد.

وام بەباش زانی شەلوارەکەم کەپارچە پارچە ببوو, بسووتێنم, چونکە دەترسام کارەساتێکم بەسەر بهێنن, سۆبەم داگیرساندو تێم خستن –باشترە دایکم لەو باوەڕەدابیٚ هەر جلی وام نەبووە.

لەپشت دەزگا دانیشتم و هەوڵمدا زیکرو فیکری کوشندە لەخۆم بتەرێنم, بەڵام مێشکم بۆکار نەدەچوو. بۆ یەکەمین جار, بەخەمەوە بیرم کردەوە, بۆچی مێشکی مرۆۋ وادروست نەکراوە بتوانیٚ جار بەجار بەرگەی زیکرو فیکری ناخۆش بگرێ؟ چەندە ئاسان دەبوو: ترق! –(سەرمینان)بوونی نییە... ئاه, ئەگەر ئەو هیچ و پووچەم وەدەست بکەوتبا کە هەڵی خەڵەتاندووە! ئەگەرچی باوەڕیش ناکەم. ئەدی ئەودەم بۆچی وادڵم گیرا؟

ئالبومی هێڵکاریم بەدەستەوە گرت. پێشان وام دەزانی لەوێ تێزو نەخشی سرنج راکێشی زۆر هەن کە دەمویست لەسەر فلزدا هەڵیان کەنم, بەڵام ئێستا هەموویان ماندووکەرو بێکەڵك خۆدەنوێنن. بیرم دەکردەوە , تەنیا شتیٚ, دەیتوانی دڵم ئارام بکاتەوە, چونکە حەوشەی "میتسادای"و شکاندنی گۆزەکانیەتی کەبۆ هیشککردنەوە دایناون, تا کوڵی دڵم دامرکێ.

ئەگەر خەریك بووم بۆئەم کارە وەدەرکەوم, لەپشت دەرگا شووشەییەکەمانەوە (دایان – دۆڵدوروم)م بینی.

دەمو چاوی لەگایەك دەچوو کەبەکێردێکی کوڵ سەریان بڕیبیٚ, لەچاو تروکانێکدا خەریکە دەگرێی –لەوانەیە لەبەر زۆر خواردنەوەی شەرابی "بیساخ" بیٚ؟ لەوانەیە هەواڵێکی لەحەسبۆڵاتی پیرەوە وەدەست کەوتبیٚ؟ ئەمە وا. بەهەر حاڵ من تا ئێستا مامی خۆمم بەم شێوەیە نەدیبوو. مەگەر وانەبوو, لەبەر رێك و پێکی و خۆپارێزییەکەی هەمیشە لەگەڵ خەڵکی (ئاقووشە)یان بەراوورد دەکرد– هیوادارم شتێکت لەبارەیانەوە بیستبیٚ!

دەبیٚ سەبرو بەرگەگرتن لەتەك (ئاقووشییەکان) فێربی, کێ دەیتوانی بەعەرەبانە کەروێشك بگرێ؟ ئەگەر (ئاقووشەیی) چاوی بەکەروێشك کەوت, سەری‌گایە حەساوەکانی عەرەبانەکەی وەرسووڕاندو ئەوەندە بەدوایدا چوو تا کەروێشك هێزی نەماو لەبارێکدا گوێکانی بەردابوونەوە, لەسەر چەقی رێگا, لەبەردەم عارەبانەکە وەرکەوت. (ئاقووشەیی) هەر لەسەر عارەبانەکەیەوە دەستی درێژکردو هەڵیگرت. دەبینی "ئاقووشەییەکان" چتۆ پیاون! مامیان بەوان دەچواند. مەعلوومە, هەڵەیان کردووە.

–بەختم یار نییە, لەوەدەچێ دایکم پێش ئەوەی من بهێنێتە دونیاییٚ, تووشی "میتسادای" بووبیٚ!.

www.pertwk.com

مامم بەخەمباریەوە, لەبارێکدا خەریك بوو لەنزیك دایکم کە خەریکی جل شووشتن بوو, لەسەر کورسییە سێ پێچکەکەی دەستکردی "کاتانگی" بەنەخش و نیگار رازاوە, دادەنیشت, گوتی: ئەمە لەعنەتونەفرەتە, حەزیش دەکەی سەرت لەدیوار بدە!.

(دایان – دۆڵدوروم) لەبەر تووڕەیی بەدارجگەرەکەی دووکەڵێکی بەرپاکردبوو, مەپرسە, وێ دەچوو بیەوێ بیرەکانی تێکەڵو پێکەڵ بکا.

دایکم چونکە دەستی لەناو کەفە سابووندا بوو, بەهەنیشك پەرچەمی سەرهەنیەی لاداو گوتی:

–بەخۆڕایی هەموو ئەمانەت دەستپێکرد! من گوتم ئەو پیرەمێردە هەموو شتێکی فەرامۆش کردووە.

–نا, مەسەلە ئەوەنییە, لەماڵ نەبوو!.

–ئەدی لەکوێیە؟

–خۆت دەزانی, سەتو شێست نەفەر خزمو کەسی هەیە! پێرەمێرد بۆهەمووان پێویستە! پێش چەند رۆژێك بردویانەتە زەماوەندی نەوەی کوڕەکەیو دەڵێن پاشان بەتەمابووە بچێتە مۆسکۆ, چونکە لەوێ نەوەی نەوەیەکی دایکی لەدایك بووە.

دایکم گوتی:

(دایان – دۆڵدوروم), خەم مەخۆ, هەتا ئەگەر شتێکی خراپیش نەبێ, بەهیچ شێوەیەك رێگا بەکوڕی خۆم نادەم لەگەڵ کچی (جیهاندار)ی (مۆنگی) زەماوەند بکا!.

–(عەیشێ)! تۆ زۆر کەللە ڕەقی! ئاگاداربە! ئێستا ئیدی ناتوانی (بەهادۆر) ناچاربکەی یەکێکی دیکەی خۆش بوێ. من دەزانم ئەو میوەی چ درەختێکە!.

باوکیشی, جاری وابوو ئەگەر دەیگوت ئەسپە بۆزەکەی سپییە, هەتا (جوبرائیل پاشا)ش نەیدەتوانی قەناعەتی پێبکا. ئەتۆش وەك ولاغی ماچە کەللەڕەقی!

دایکم دەنگی گۆڕا:

–سوپاس بۆ بەراورد کردنەکەت!

ئەمنیش قسەی واتووندم قەت لە (دایان – دۆڵدوروم) دەرهەق بەدایکم نەبیستبوو.

دایکم بەدەنگی بەرزەوە گوتی:

–هەمووتان تاسەردەمێك وەك بلبلی سەر گوڵان دەچریکێننو پاشان دەبنە داڵی کەلەش خۆر!.

–(عەیشێ) بمبوورە, سەبرم نەماوە. یا ئەو لەگەڵ (سەرمینان) زەماوەند دەکا, یان تۆ سوێندەکەت دەشکێنی!.

–هەرگیز!

–ئەو دەم, بەئاسانی دەتدزم!

دایکم بەشادمانییەوە قاقا پێکەنیو پرسی:

–بۆ کوێم دەبەی؟

–بۆ ئەوسەری دنیاش بێ, بەمە هەموو شتێك تەواو دەبێ!.

–دەڵێی گوێم لەدەنگی (چیایی)یەکە!

–تۆ خۆت ناچارم دەکەی ....

–بدزە! بۆچ راوەستاوی؟

نازانم کاریان بەکوێ دەگەیشت, بەڵام حەزم بەسەرم دا زاڵ ببوو: ئەگەر بەڕاستیش, چاو لەزەماوەندەکەم بپۆشم, مامم چ دەکا؟ بۆ ئەمە, دەمتوانی شێروڕێوی زۆر بهێنمەوە! بۆیە دەرگام پێك داداو لەکارگەوە دەرپەڕیمو هاوارم کرد:

www.pertwk.com

–من ژن ناهێنم!.

مامم ئەگەر تێگەیشت گوێم لەقسەکانیان بووە, تووڕە بوو, وبێ بەزەییانە هەڵمەتی بۆهێنام:

–سەرمینازت خۆش ناوێ؟

هاوارم کرد:

–رکم لێ دەبێتەوە!

–ئەدی بۆچی کلاوت لەسەر ناین؟

–من کلاوم خستە سەرتان؟ بەتووڕەییەوە پرسیمو بۆخۆشم سەرم سووڕمابوو کە چۆن وا بەبێ شەرمی لەگەڵ گەوران قسەدەکەم, ئەدی مامەگیان تۆ نەبووی کلاوت دەخستە سەرمن؟

–وا قسان لەگەڵ مامت مەکە: دایکم هاواری لێکردم. ئەگەر ئەو نەبووایە لەمێژبوو هێسکت لەگۆڕستانێ ڕزیبوون.

دایکم گەلێ جار, وەبیری دەهێنامەوە کەلەساڵە سەختەکانی دوای شەڕ, (دایان – دۆڵدوروم) بوو هەردووکمانی لەبرسێتی مەرگ هێنەر رزگار کرد. ئەو سەردەم پارووە نانێك لەدەستکارێکی زێڕینیش بەنرختربوو. لەبەر خاتری ئێمە بوو, مامم هونەرە جوانەکەی خۆی وەلاناو بووە ئامان سپیکەرەوەی گەڕۆك. ئەو نەتەنیا بەگوندەکانی کوێستانی (سیراهین)دا دەگەڕا, بەڵکو دەچووە "قایتاغ" و "تباسران"و کونو درزەکانی لەگەنو ئامانی سفری چاك دەکردەوە. تەنیاش نەبوو, ئەوێ ساڵ, هەموو ولات بەچاکردنەوەی کونو کەلەبەرەکانی پاشماوەی شەڕەوە خەریك بوون.

مامم کەقسەکانی دایکمی بەدەست رەت دەکردەوە,ئارامتر پرسی:

–ناتوانم بلێم بۆچی؟!

–بۆچی ناتوانی؟

–چونکە خۆشم دەوێ!

دایکم لەحاڵێکدا بەترسەوە لێم رامابوو, بەپەلە دەستی هیشك کردەوە.

–ئەرێ کوڕەکەی من شێت نەبووە؟ ئەوە چ دەڵێ؟

هەڵبەت بەراستیش سەیر دەهاتمە بەرچاو. بەهۆی ئەو دوو دڵییانەی ئەمڕۆ بەرۆکیان گرتبووم, هەستی ناکۆکیان لەلادروست کردبووم, نەمدەزانی چ دەڵێمو چ دەکەم. لەوانە بوو, منیش وەکو مامم ڕوبکەمە ژێر زەمینو پێکێك شەراب بەسەر هەموو شتە ناهەموارەکاندا بڕێژم؟.

–تۆ ئەوت خۆش دەوێ یان نا؟ مامم بەسەر سووڕمانەوە لێی پرسیمو دایکیشم کەگومانی دەکرد نەخۆش بم, دەستە ساردەکەی خستە سەر هەنییە گەرمەکەم.

من گومانم لەسەر درەنگ تێگەیشتنەکەیان لادا.

–بەڵێو نەخێر!

لەرابردوودا, هەمیشە وام دەهاتە بەرچاو کە گەورەکان بەنیو وشە تێم دەگەن. بەلام ئێستا کە شەوو رۆژ, ئەشقو نەفرەت لەدەروونمدا ململانێیانە, ئەوان وا گەمژە بوون. ئەوکات یەکێك پێم دەڵێ چیم بەسەرهاتووە؟

لەبەرە خۆدا گوتم:

–نەخێر, خۆشم ناوێو لەبەر هەندێش نایهێنم.

–کەواتە یەکێکی دیکە بۆ خۆت هەڵبژێرە!

من بەبێ بیرکردنەوە, گوتم:

–مامە گیان, ئیدی هێزم نییە, باشتر وایە لەپشت دەزگا دانیشمو لەسەر کارەسات شتێك دروست بکەم!

–لەکاتی کارەساتدا دەست بۆ هونەر نابەن, بەڵکو دەچنە سەر هەڵدێرێكو ملی خۆیان دەشکێنن!.

www.pertwk.com

مامم زۆر خەمبارانە، لەبەرخۆدا گوتی.

7

بێدەنگیەکی گران، وەك ئەوەی بەر لەهەورە تریشقە پەیدا دەبێ، باڵی بەسەردا کێشاین. لەراستیشدا، دەنگێکی وەك گرمەی هەور بیسترا. بەڵام ئەوە گاوانی گوند بوو بەچەکمەکانییەوە کە وەك پەیکی بەدبەختی، دەنگیان لێوەدەهات لەپلیکانە دارەکەمانەوە وەسەر دەکەوت، گوتی:

–(عائشە)، مانگا کلك بڕاوەکەتان لەشاخی (کایدیش) هەڵدێرا. منیش بەوەخت نەگەیشتمە سەری!. ئەگەر وێشڕا گەیشتبام هیچم پێ نەدەکرا، چونکە خەنجەرم نییەو بەو سووژنە (ئاموزگینی)یەی خستوومەتە بەر کڵاوەکەشم، کار مەیسەر نابێ.

دایکم ڕاپەڕی‌و مامم بەزەحمەت توانی پێشی لێبگرێ!.

–بۆ کوێ؟

–پێستی دادەماڵم!.

من‌و مامم یەکسەر تێگەیشتین کە قسە دەربارەی مانگا نییە، بەڵکو لەمەڕ (میتسادای) دراوسێمانە، ئەگەر مامم لێرە نەبوایە، دایکم دەیتوانی هەق‌و حیسابی خۆی لەگەڵدا ببڕێنێتەوە، کاتێ هێور بۆوە گوتی:

–باشە، لەمێژە دەمویست مانگایەکی رەسەن بکڕم. حەفتەی داهاتوو، لەڕۆژی بازاڕ بەمسۆگەری دەیکڕم.

مامم وەبیری هێناوە:

–لەگەڵ هەندێش، پێستەکەتان بەکەڵك دێ، هەڵبەتە پێستی (میتسادای)نا، هی مانگاکە. دەکرێ لەکاتی کارکردن بیخەینە ژێرپێمان تا پێمان نەچن. مسۆگەر پێستی هەرس باشترە، بەڵام پیستی مانگاش گەرمە.

–کەواتە ئەم بایتەرمانەش لەگەڵ خۆت ببە، لەوانەیە ئەگەر هەوا لێبدا، هۆشی بێتەوەبەر.

مامم لەگەڵ هەڵگرتنی کەرستەی کەوڵ کردن، بەسەر ئاماژەی بۆ کردم، بڕۆین. ئێمە بەناو کۆڵانە تەنگەکانەوە، خۆمان گەیاندە دەوروپشتی گوند کە "کلارکو" واتە (باخچەی توور)ی پێ‌دەڵێن: لەزۆر کۆنەوە دەگێڕنەوە: لەشەڕی دژی میوانە بانگ نەکراوەکانی ئێران، لێرەدا چوار قارەمانی "کووباچی" کوژراون. ئەوانیان لەیەك گۆڕدا بەخاك سپاردووەو گوندییەکان لەگەڵ شەفەقدا دەستیان بە هەڵپەڕکێ کرد تا بە نیشان دانی ورەی بەرزی خۆیان، دوژمنان شاد نەبن.

هێزەکانی دوژمن بیریان کردەوە لەگەڵ کەسانێك کەوا سەرسەختانە بەرگری لەکێڵگەو زێدیان بکەن، شەڕ سوودی نییە. لەو سەردەمەوە، وەسیەتنامەی **نادرشا** لەیادی سەرکردەکانی ئێراندا نەخشاوە. "**نابێ هیچ کەس لەجێگرەکانم دەست بۆ داغستان درێژ بکا**!". دوای چەندان ساڵ، ئێرەیان کردە توور، تا نەوەکان ئازایەتی پیاوچاکەکان بۆ خۆیان وەدەست بخەن.

لەم مەیدانەدا –ئێوە تەنیا بەخەیاڵ بهێننە بەرچاو– تووشی (سەرمیناز)و (جیهاندار)ی باوکی بووین.

"سەرمیناز"!... ئەگەر بینیم، هەمووشتێکی دنیام فەرامۆش کرد. تەواوی هەورەکانی ئاسمانم لێڕەوینەوە. لەوەدەچوو بایەکی توند لەناکاو پەرش‌و بڵاوی

www.pertwk.com

کردبنەوە. بەڵام لەباتی ئەوە، پێکەنینێکی گاڵتەجاڕییانەم لەسیمایدا دەخوێندەوە کەویَ دەچوو بووکە شووشەی دیبیَ ... گاڵتەی پێکردم! ئاه، ئەگەر مامم‌و بابی لێرە نەبان، قسەم لەگەڵدا دەکرد...ها.!

(جیهاندار)ی بابی، کورتە بالاَ، دەم‌و چاوی بەئاوڵە شێوابوو. لەمەڕ کەسانی وایە دەڵێن:**"شەیتانەکان لەسەر ڕووی ئەودا، نۆکیان کردۆتە ساوار"**، جڵەوی ئەسپی رادەکێشاو (سەرمینان)یش لەتەنیشتییەوە هەنگاوی دەنا. هەرچەندە هەوڵیان دەدا، عیززەتی نەفس بپارێزن، بەڵام هەست دەکرا سەفەرەکەیان نزیك‌و ئاسان بووە.

(دایان – دۆڵدوروم) بەشکۆ هەمیشەییەکەی، چاك‌و چۆنی لەگەڵ (جیهاندار کرد –قەت لەگەڵ ژنان چاك‌و خۆشی ناکا. منیش بەپەلە سلاَوم کردو، بەپێچەوانەی مامم دەستم بۆلای (سەرمینان)یش درێژ کرد ... بەڵام زۆج بووم. (سەرمینان)وای نیشاندا دەستە درێژکراوەکەی منی نەبینیوە.

ئاه، ئەگەر ئێوە دەتانزانی، چەند ناخۆشە کە دەستی مرۆڤ لەهەوادا هەڵدەواسریَ!. (دایان – دۆڵدوروم) بەڕامانێکی سەرزەنشت ئامێز، لیێم ڕاما، وەك ئەوەی بیەویَ بڵێ: **"لەگەوران ئاقڵتر مەبە!، چی بوو، تفیان بەچاواندا کردی؟"**.

من خۆشم ئامادەبووم بەزەللەیەك پێشوازی لەسەرمیناز بکەم! ئەو جورئەت دەکا گاڵتەم پیَبکا، بەڵام خۆی، ئەگەر بوختانان باوەڕ بکەین، شەرەف‌و ناموسیشی لەکەداربووە.

وای تێڕامام، ناچار بوو چاوان داخا. داهاتەوەو بەداردەستە گریَ گریَکەی خەریکی پاککردنەوەی پێلاَوەکانی بوو. لەگەڵ ئەوەشدا، گچکەترین سایەی پەشۆکان، نارەحەتی یان شەرمی لەسیمادا نەدەبینرا.

بە بابی خۆی گوت:

–بابە من دەڕۆم.

–بڕۆ کیژم، بڕۆ، ئەسپەکەش ببەو بەدایکیشت بڵێ، با (خینگاڵ) ئامادە بکا. دەمەویَ سیری تازەی نۆبەرە بخۆم، وابزانم لەشوێنێکدا گول بوویمە ... ئەو جڵەوی ئەسپەکەی دایە دەست کچەکەی‌و بخوورێکی کافووری لەبەرگی دەرهێناو هەناسەیەکی قووڵی بەکەپووی هەڵکێشا– بارودۆخێکی سەیرە! سی، دروست دەکەین، بەڵام ناتوانین گولی چارەسەربکەین! باشە (دایان – دۆڵدوروم) ی میهرەبان، لەو دەمەیوە من لێرە نەبوویمە، چی روویداوە؟

مامم کە وشەی لێك دەکێشانەوە، وەرامی دایەوە:

–شتێکی وانا ...

(سەرمینان) جڵەوی ئەسپەکەی هەڵتەکاندو وەڕیَکەوت. من لەدواوە تەماشام دەکرد، بەڵام ئەو ئاوڕی نەداوە. لەحاڵێکدا هەستم دەکرد زۆری نەماوە ئەشقم لیَببێتە نەفرەت، بەخەمبارییەوە بیرم دەکردەوە: "وەرە کیژێکی وابەفیزت خۆش بویَ!" خۆڕا نییە دەڵێن: **"لەئەشقەوە تا نەفرەت، تەنیا سیَ هەنگاوە!"**

–بۆ کویَ وابەلەز؟

–بەڵێ، لێرە کارێکمان هەیە .... –مامم بەدەست شوێنێکی نیشاندا– ئەدی ئێوە بۆ کارێك یان بۆ میوانی چووبوون؟

–بەڵێ، چوبوینە (مەجالیس)، سەرم لەنەوەکەم دا، کەمیَ نەساغە!...

(دایان – دۆڵدوروم) بەنیشانەی باوەڕ نەکردن، خۆی مۆڕکردەوە:

–کیَ؟!

(جیهاندار) بەشانازییەوە گوتی:

–نەوەم، نەوەم!

–کامەیە نەوە؟ ئەوەندەی وەبیرم بیَ تۆ تەنیَ ژنێکت هێناوەو ئەویش تەنیا سەرمینازی هەیە.

www.pertwk.com

–مەگەر كیژی من ناتوانیٚ منداڵی هەبیٚ؟ –(جیهاندار)پرسی و نەشدەزانرا بەچ هۆیەك وشەی (من)ەكەی بەسووربوونەوە گوت.

–هەڵبەتە دەتوانیٚ!, بەڵام من نەمبیستووە, زەماوەندتان لەماڵیدا گەڕابیٚ!.

–راستە هێشتا زەماوەندمان نەگێڕاوە. –(جیهاندار) زۆر بەئارامی وەرامی داوەو هەمان ئارامی‌یەكەی, ئێمەی تەریق كردەوە.

یان خوا منی لەئەقڵ بێبەش كردووە یان هەموو ئەوانەی دەوروبەرمان شێتن! لەچ سەردەمو لەچ بارودۆخێكدا چیاییەك وا ئارامو بیٚ دوودڵی لەمەڕ كیژەكەی دەدویٚ كەحەرامزادەیەكی بووە؟ ئەمە حاڵە!.

مامیشم كەمتر لەمن سەری سوڕ نەما. نەخێر, سەر سووڕمان نا, ماتو واق وڕماو نەبوو, بەدەمی بەشەوە راوەستابوو. ویٚدەچوو نەزانیٚ تەمەنی چەندەو, لەهیكڕاو لەژێرزەمینی (پیساخ)دا جڵەوی لەدەست بەربیٚو شەڕو هەرا بكاو سزاشی پازدەشەوو رۆژی زیندان بۆ بڕابێتەوە, نەخێر, ئەوەی (جیهاندار) دەیڵیٚ لەگەڵ ئەقڵدا رێك ناكەویٚ! بۆیە ژنە بوختانكەرەكانی گوند دەیانگوت, ئەوە منم سەرمینازم هەڵخەڵەتاندووە.

مامم رووی تێكردم:

–(بەهادور) بابڕۆین! –دەیویست بەزووترین كات لەشەڕی كەسێك كە شایستەی كڵاو لەسەرنان نییە, رزگاربیٚ. لەهەمان كاتدا (دایان – دۆڵدوروم) دەستی واگوشیم, وام هاتە بەرچاو گازی ئاسنگەرێك گرتوویەتی. روون بوو, تووڕەییەكەی خەریك بوو گڕی دەگرتو ئەگەر خێراتر هەنگاومان هەڵنەهێناباو لە (جیهاندار)ە گڕوو دوورنەكەوتباینەوە, كیٚ دەیزانی لەم مەیدانەدا كە چیاییەكان بەیادی مەرگی چوار قارەمانان ئازایەتی فێردەبن, چ كارەساتێك دەقەوما؟

–ئەمەش "سەرميناز"ەكەی تۆ! – (دایان – دۆڵدوروم) لەگەڵ دەست بەردانم, ئەمەی گوتو هەنگاوەكانی خێراتركرد. دنیا چی بەسەردیٚ؟ ناموسو شەرەف كوێستانەكەمان لەكویٚیە؟

8

چونكە نەمدەتوانی هیچ وەرامێكی پرسیارە سەیرەكانی مامم بدەمەوە, ئەویش لەمەڕ ئاكارو پاك بوونی هەستەوە دەدواو باشترین كەسی وڵاتی كوێستانو رەفتاری لە شوێنە جۆر بەجۆرەكان دا وەبیردێناوە. ئەوەندە تووڕەبوو, ئەگەر لەو دەمی‌دا فووی لەگامێشیش كردبا, دەستبەجیٚ دەیكوشت.

زوو گەیشتینە دۆڵە بەردەڵانیەكەی خوار كایدیشو مامم وابەتووندی دەستی‌دایە كەوڵكردنی مانگا كلك بڕاوەكەمان, دەتگوت (جیهاندار) پارچە پارچە دەكا.

–ئەم (سەرميناز)ە چ مرۆیەكی كەمتەرخەمە! –لەحاڵێك دا خەنجەری بەخراپترین جۆری كەول كردن بەكاردێنا: –پێشان كیژی وایان برۆ دەتراشینو سواری كەریان دەكردنو بەناو گوندیان دا دەگێڕان, بەرد بارانیان دەكردن!, تف لە دایكو بابی‌وا, خۆ دەیانتوانی كچێكی دیكە بهێننە دنیاییٚ! شەرمیش ناكا!.

www.pertwk.com

بیستنی ئەم هەموو شتانە لەمەڕ (سەرمیناز) بۆ من, ئازارو شەرم بوو. بۆم دەرکەوت, هەموو ئەوشتانەی دەربارەی ئەوم گوێ لێ دەبیٚ, ناتوانن ئەشقەکەی لەدڵم دا دەرکێشن و لەگەڵ هەر وشەیەکی مامم دا, وام دەهاتە بەرچاو, ئەو لەباتی پێستی مانگا کلك بڕاوەکەمان یان پێستی (جیهاندار), من کەوڵ دەکا!.

–جێی سەرنجە, دەبیٚ کەوتبێتە داوی کێ؟ چ هیچ و پووچێك هەڵی خەڵەتاندووە؟ باوکی کوڕەکەی کێیە؟ مامم دەیپرسی, گوایە کەسێك لەتەکیدا راوەستاوەو مێژووی ژیانی (سەرمیناز) دەزانیٚ.

ئیدی من, بەرگەی هەموو ئەو قسانەم نەدەگرت. دەبوایە, بەری ئەم پەلارانە بگیرێ. بەڵام چۆن؟ لەهیکرا ئارامی و هێزم تێدا گەڕاو بەدەنگێکی بەرزەوە گوتم:

–مامە, بەسە چیدی (سەرمیناز)هەتك مەکە, من بابی کوڕەکەیم.

–چی؟

–من بابی کوڕەکەیم!

مامم هەژا, وەك بڵێی برووسکە لەدەوروبەری دابیٚ. بەسەر دەستی راستی کە دەسکی خەنجەری گرتبوو, ئارەقەی ساردی هەنیەی سڕی. لەو دەمیدا, دەم و چاوی, شێوەی دێوێکی ترسێنەری ئەفسانەیی وەبیرهێنامەوە, بۆیە کەمێکیش کشامەوە.

–تۆ؟ –مامم دمکی خەنجەری لەسەر سینگم دانا.

–بەڵیٚ, من!

–تۆ, برازای من! من هەتا رێگای کوڕی خۆشم نەدەدا, گاڵتەی وام لەگەڵ بکا!.

–مامە گیان, گاڵتە ناکەم, لەمێژبوو دەمویست دانی پێدا بنێم. بەڵام جورئەتم نەدەکرد. حەزناکەم (سەرمیناز)بەدناو بکەی! ئەو بەهیچ شێوەیەك گوناهبار نییە, گیان و لەشی پاکە. منیش خۆشم دەوێ. هەر کارێکی دەکرێ بیکە, ئەمە سینگم خەنجەریشت بەدەستەوەیە.

من سەرسەختانە لەبەرامبەریدا وەستابووم, چونکە بواری کشانەوەم نەبوو: قسە کەلەزار هاتەدەر, ناگێڕدرێتەوە! زۆرتریش شانازیم بەوەدەکرد کە بەرگری لە (سەرمیناز) دەکەم.

مامم, خەنجەرەکەی خستەکار, بەڵام نەك لەسینگی من, بەڵکو لەلاشەی مانگا چارە رەشەکە. با ئەوەش بڵێم, خەریك بووم لەگێڕانەوەی داستان دەبوومەوە, تەماشام کرد مامم خەریکە تووڕەیی‌یەکەی خۆی دەخواتەوە. لەوەوە تێگەیشتم, لەم سەردەمەدا هەتا لەگیانی چیایی‌یەکانیشدا گۆڕانکاری‌یەکی زۆر ڕویداوە. پلە بەپلە, هۆش جێگای دەمارگیری بێجڵەوو رکی شێتانەی رابردووی گرتۆتەوە.

مامم پێستی مانگاکەی بەسەرشان و ملی منی بێچارە داداو بۆ گوندی هاژوام. لەوانەیە مەبەستی بووبیٚ سزام بدا؟ یان بەسادەیی لەلای خۆی لێکی دابێتەوە, ئەگەر بشیکوشتبام ناچار دەبوو پێستەکەم بەدوای خۆیدا راکێشیٚ!. بەهەرحاڵ, نەتەنیا یاری نەکردم, بەڵکو هەتا نەشیپرسی ئایا بارەکەم گرانە یان نا؟. من لەلایەن خۆمەوە ئامادەبووم گرانترین بار هەڵگرم, بەمەرجێ ئەو بیٚ دەنگ بیٚ..

بەم شێوەیە خۆم گەیاندەوە ماڵیٚ –من پێستی مانگا بەکۆڵ لەپێشەوەو مامیشم لەدواوە وەك پاسەوانێك بەدوای گیراوێکەوە. بەزەحمەت پێستەکەم بەدارەکەی هەیوانەوە کردو وام هەڵواسی کە ژنە دراوسێمان "میتسادای" بیبینیٚ, لێ دەگەڕێ دڵی کەمێ فێنك بێتەوە. ئەودەمیش؟, دایکم هەندێ شیری ساردی لەژێر زەمینەوە هێنا دەرێ کە دواچۆڕە شیری مانگاکەمان بوو. شیرەکەمان خواردەوەو مامم بەدایکمی گوت:

–خۆشی دەوێ!

–کێ؟

–سەرمیناز!

–ئەدی نەیگوت رکی لێدەبێتەوە؟

www.pertwk.com

–ئەشق و رك هاو هەنگاون. مەگەر مرۆڤ دەتوانێ رقی لەوشتە بێتەوە کەلەلای بایەخدارنین. بۆ نموونە، بەردودار؟ مرۆ دەتوانێ رکی لەیەکێك بێتەوە کە پەیوەندی پێیەوە هەبێ. پوختەی قسە، رێگایەکی دیکەمان لەبەر دەمدا نەماوەتەوە بێجگە لەوەی کەرستەی سەفەری بۆئامادە بکەین. سەرباریش، کاتی سەفەری خۆشم هاتووە. ئیدی هیچ ناڕەزاییيەك قبووڵ ناکەم.

ئاوازی دەنگی بەشێوەیەك بوو، دایکە میهرەبانەکەمی کەهەمیشە دەیتوانی لەسەر قسەکانی خۆی سووربێ، زوو ئارام کردەوەو تەنێ پرسی:

– خزمەکانی رازی دەبن کچی خۆیان بدەنە تیرەی ئێمە؟

–ئەمە کاری منە، دروستی دەکەم ڕووی کردە من: تۆی هیچ و پووچیش هەرئێستا وەڕێکەوە. فلووسێکیش لەگەڵ خۆت نابەی. نانیش. تەنیا بۆ یەك جەم. بەڵام باکەرستەی کارت پێ بێ تابتوانی نان پەیداکەی. باوو باپیرانمان هەروایان کردووە، بۆ هەرکوێیەك دەتەوێ بڕۆ –مەگەر لەکوێستانێدا گوندی واکەمن کە وەستای بەزەوق و هونەرمەندیان تێدا ژیابێ و شتی وایان دروست کردبێ، ئارایشی ژیانمان بێ؟ بۆ هەر لایەك هەنگاو هەڵێنی، پەیدایان دەکەی، تێگەیشتی؟ قسەی دیکەم نییە، خێراکە!.

داکم، کە سەری لەسیما ترسناك و بەزاکوونەکەی (دایان – دۆڵدوروم) سووڕمابوو، قسەیەکی نەدەکرد. سەری داخستبوو، لە ئامۆژگارییەکانی مامم ورد دەبۆوە. مامم بۆیە پەلەی لێدەکردم، چونکە دڵنیا ببوو، تەنێ دەتوانم (سەرمیناز) بخوازم. لەهەر بارێکدا لەوانەیە نهێنییەکەمان ئاشکرابێ. سەرباری هەندێش، ئێستا بیانووێك بۆ قسەکردن لەگەڵ خزمەکانی (سەرمیناز)بەدەستەوەیە. ئەگەر منداڵەکەی (سەرمیناز) منداڵی منە، ئەودەم دایك و بابیشی ناتوانن رازی نەبن. بێجگە لەمانەش وام دەهاتەبەرچاو، مامم

خۆش حاڵ بێ چونکە هەنووکە پێویستی بە "حەسبۆڵات"ی پیریش نەدەکرد تا هۆیەکانی ناکۆکییە کۆنەکانمان بۆ لێك بداتەوە.

هەڵبەتە لەدان پێدانانی ئەمڕۆمدا، شتێکی بە ئازاریشی بۆ مامم تێدابوو. ئاخر ئەو دەیویست میراتگرێکی شایستە پێشکەشی رەچەڵەکەکەمان بکا. بەڵام وای لێهات هەر ئێستا میراتگر پەیدابێ. دەروونی خەڵك تاریکستانە، کێ دەزانێ (دایان – دۆڵدوروم) بیری لەچی دەکردەوەو چ شتێك مابوو هێشتا بیری لێ نەکردبۆوە؟

پرسی:

–لەهەموو شتێك گەیشتی؟

وەرامم داوە:

–بەڵێ.

–منیش کارەکە لەگەڵ (جیهاندار) رێك دەخەم. ئاگاداربە، بەیانی ئیدی نامەوێ چارەت ببینم.

–ئاخر تۆش سەفەر دەکەی!

–ئەمڕۆ تێگەیشتم، لەمێژە رێگامان لێك جودایە. بۆتۆی بەدکار باشترە، لەفیکری خۆتدا بی و خەمی منت نەبێ!.

بەبێ ئەوەی دەستم بگوشێ، وەدەرکەوت.

www.pertwk.com

3 کەسک و سور تێک شکاو پەرت و پەخشان بوو

1

بەڵێ، وەڕێ کەوتم. یان راستتر بڵێم هێشتا وەڕێ نەکەوتووم، بەڵکو لەچوارڕیانەکەدا، وەکوو شای ئێران چوار مەشقی دانیشتووم و بیردەکەمەوە، بەرەو کام لا بڕۆم.

خۆم بۆ رێگایەکی دوورو درێژو سەخت تەیارکردووە. چوار جادە، وەك چوار تیشکی وێنەی منداڵان، لەژێر پێم دا کەلەناو پاپووجێك دایە، بەئاقاردا دابەش دەبن. پێڵاوە کۆنە چیکوسلوڤاکی‌یەکەم، دوای ئەوەی لەچنگی (یاپون شامخاڵ)ی پینەدۆزی گوندەکەمان هاتە دەرێ و هەقدەستەکەیم زیاتر لەپارەی کەوشێکی نوێ پێدا، ئێستا ناوی پاپووجی لێ‌دێ و شایانی ناوێکی دیکە نییە. شەڵوارێکی خۆڵەمێشیم دەپێ‌دایە کەلەقووماشی خراپی پۆلۆنی دروستکراوە و دایکی دڵسۆزم لە شەڵوارێکی کۆنی (دایان – دۆڵدوروم)ـەوە بۆی دروست کردووم. چاکەتە ئەڵمانی‌یە جوانەکەم وەك کاغەزی سمپارە لەمل و چەناگەم دەخشێ. لەژێر چاکەتدا، کراسێکی سپی کەتانی بەرهەمی وڵاتێکی خوارووی رۆژهەڵاتم دەبەردایەو یەخەکەی وا بەگوڵ چنراوە وەختێ کردمەبەرم، ناچاربووم بەدزی دایکم تەڕی کەم. بەو شەپقە تەفلیسیەی لەسەرم ناوە لەمەڵێ دەچم پەڕەکانی باش هەڵنەکێشرابن و لێوارەکانی وەك کەپووم، دەرپەڕیون. هەر وەك بۆ ئێوە جێگای سەرنجە، بەبێ شەرمیەکی تایبەت بەخۆم، دەڵێم: فانیلەو دەرپێ‌ی کورتی بەرم دروستکراوی کارخانەی نیشتمانی "بەلشەفیك"ن. کەراواتیش نابەستم، چونکە بێ کەراوات راحەتتر دەتوانرێ هەوای پاکی کوێستان هەڵمژرێ.

جل و بەرگم وابوو. بەڵام بەو خۆنواندنەم، دەربارەی بنەڕەتی ترین بابەت قسەم نەکرد کەلەسینگم دا دڵێکی پڕ لەگەرمی‌ی واقیعی‌ی داغستان، دڵێکی گەنج و پتەو، لێدەدا.

هەگبەیەکیشم بەشانەوە بوو، هەرچەندە بەپینەو پەڕۆ بوو، بەڵام نەخشەکانی هێشتا تازەیی رەنگەکانی پاراستبوو. باپیریشم وەختی خۆی، بەم هەگبەیەوە وەدوای دیاری زەماوەندەکەی کەوتبوو. رێگای، بەنێو وڵاتە دوورە بێگانەکاندا تێدەپەڕی، نەك هەر گەیشتە جادەی "کوپا"ی ئەستەمبۆڵ کەلەو سەردەمی‌دا پیشەگەری کارامەی تێدا دەژیان و نەك هەر گەیشتە مەیدانی تۆپخانەی تاران – بەڵکو سەری لەجادەی پردی ئاسنگەرانی مۆسکۆو شانزە لیزەی پاریسیشدا.

لایەکی هەگبەکەم، کەرستەی کاری تێدایە: چەند دانە قەڵەمی هەڵکۆڵین کە مامم تیژی کردوون، چونکە خۆم هێشتا وەك پێویستە، تیژکردن فێرنەبوویمە! دەستە مەورەدێك، چەکووش، گاز، مقەستی دەستکاری " ئاموزگی"، بۆ بڕینی میتاڵ، لەناو قووتووە بەتاڵەکانی ئاوی نەباتیش دا کەرستەی خاوی بەرهەم هێنانی دەستکارەکانم، لەوانە قەڵەمی رەش، کەمێ تێلی زیوین و چەند پارچە

www.pertwk.com

ئاسنێك كە لەسكەی زیودا وێنەی تزارم داڕشتووە –واحیساب لەگەڵ رابردووی نەفرەت لێكراو دەكەم– داناوە.

ئەم سكانە سینگی كیژێكی "سیراهین"یان دەڕازاندەوە كە هاتبووە بازاڕی (كووباچی) تا هەنگوینی بەهارەی كەلخووز بفرۆشێ. ئەمما چ كیژێك بوو! گۆنای سۆر، چاوی رەش وەك ئاگر دەچریسكانەوەو ئەبرۆی كەوان، –بەكورتی كیژێكی سەرنج راكێش بوو، تەنیا ئەم سكە تزاریانەی لێنەدەهاتن! من بەزمانی لوس بۆم روون كردەوەو پێشنیارم كرد كە بێ درەنگ لەگەڵ گوارەو بازنی دەستكردی خۆم بیانگۆڕینەوە. هەڵبەت رازی بوو، وابزانم نیگا گەرمەكانم لەگوارەو بازنەكان زیاتریان كارتێكرد. ئەمە، مامم، (دایان – دۆڵدوروم) كە لەكڕین و فرۆشتن دا كەس نایگاتێ، فێری كردبووم. هەندێ جار دەیگوت: "**لەبازاڕدا، دەبێ شێوازی رەفتار شارەزابی، دەبێ هەرجۆرە هەستێك لەخۆت وا بە مامەڵەكەوە ببەستیتەوە، وەك بڵێی هەموو ژیانت پێوە بەندە!**".

ئەوجار من خۆم نیشاندا: ئەو كیژە نەتەنیا رۆبڵە تزارییەكانی لەملی كردەوە، بەڵكو فەرمووی هەنگوینی بەهاریشی لێكردم، كەوا دەهاتە بەرچاو لێوە تازە بەهاری‌یەكانی زۆر لەهەنگوینیش شیرینتربن. ئەو دەم، بیرم دەكردەوە: "ئاه، ئەگەر دڵم كیژە (كووباچی) تێدا نەبا، چۆن جێگای ئەم كیژە (سیراهین)ی‌یەم دەكردەوە!. ئەو دایك و بابەی كیژی وا جوان بەتەنێ دەنێرنە بازاڕی، لێك دانەوەیان نییە".

سامانی ناو هەگبەكەم، ئەمانە بوون و، دەبوایە بەهۆیەوە لەتەواوی رێگادا نانی پێ پەیدابكەم و دیاری‌یەكیش بۆ سەرمیناز– هەڵبەتە نە بەشتەكانی نێو هەگبەكەم، بەڵكو بەدەستەكانم، پەیدا بكەم.

لایەكەی دیكەی هەگبەكەم، كولیچەیەكی لەگۆشت دروست كراوی بەناوی "چودو" تێدابوو كە دایكم بۆ رێگا دروستی كردبوو، و زۆر بەپەرۆشیشەوە رایسپاردبووم تا نیوەڕۆ دەستی لێ‌نەدەم. بەڵام قۆناغ زۆر دوورو كولیچەكە زۆر نزیك بوو! سەرباری هەندێش، كولیچەكە لەناو هەگبەوە لەسەر جل و بەرگەوە پشتی گەرم كردبووم– كولیچەیەكی زۆر بەتام بوو!. لەوانەیە بڵێم هەر لەبەر كولیچەیەكی وایە من رێگای سەفەرم گرتۆتەبەر. دڵم تەپە تەپیەتی: "هەرچی دەبێ، بابێ! هەرچی دەبێ، با ببێ!" لەئاكامی كاردا، فەرمان دەرچوو. لەبەرئەوەی دەستم هەمیشە گوێ رایەڵی دڵمە، بێ ئاوڕدانەوە تا بزانم چ مەودایەك لەگوندەوە دووركەوتووم، هەگبەكەم داناو كولیچەكەم دەركێشا. وەختێ خۆراكێ لەسەر زەوی پەیدابوو، ددانی لاوان دەیكێشن. منیش خەریكم كولیچە خۆشەكە، پەرجووی بێ هاوتای دەستكردی كوێستانێ دەخۆم. دایكم هەمیشە دەیگوت باش نییە كولیچە بەپارووی گەورە گەورە بخورێ، بەڵام بۆ كێ باش نی‌یە؟ ئەوەی دەیخوا یان ئەوەی دروستی دەكا؟.

ئەگەر یەكەمین پارووم قووتدا، ژیانێكی خۆشترو دونیایەكی جوانترو فیكرێكی سەیرترم كەوتە مێشكەوە: "بۆ عەیبە (سەرمیناز) كوڕێكی هەبێ؟ ئەمە زۆر لەوە باشترە كچێكی هەبوایە، باشە، من زەماوەند دەكەم و یەكسەر میراتگرێكم دەبێ!.

بەم شێوەیە لەچواڕیانەكەدا خەریكی خواردن بووم و رێگاكانیش بەهەرلادا درێژ دەبوونەوە. –بۆهەرلایەكی، دەتەوێ هەنگاو هەڵێنەو لەهەر كامێكیش دەتەوێ بگەڕێوە، بەڵام لەڕێگای وەدەست خستنی دیاری كەچیایی‌یەك سەرسام بكاو تیرەكەت سەرفراز بكا، مەگەڕێوە. هەرچۆنێك بێ‌و، پێم نابێتە سەر هەر رێگایەك، هەمان ئەو رێگایە دەبێ كە باوو باپیرانم بەئومێدی وەدەست خستنی دیاری‌یەكی شایستەی هەڵبژاردەیان، پێیان ناوەتەسەر.

www.pertwk.com

دەبیٚ چی وەدەست بخەم؟ ئاخر لەم سەردەمەی ئێمەدا کەمرۆ لەباڵندەکان باشتر دەفڕێ, لەماسی‌یەکان باشتر مەلە دەکا, بیٚ یارمەتی مەڕ چەرم دروست دەکاو بیٚ مریشکە کورك جووجەڵە پەیدا دەکا, وەرە تاقی بکەوەو سەریان سووڕبمێنە!.

چوار ڕێگا, یەکێك بەپەناوپێچەوە بەرەو شاخە سەخت‌و جوانەکەی (ئاڤار)دەچیٚ, ئەوەی دی دەگاتە (یوژداغ)ی سەر سەوز کە چیا گەورەو سەرسپی‌یەکەی (شاهداغ) (شاکێو)ی تێدایە. ڕێگای سیٚیەم, بەشاخەکانی (کوموخ)ەکان, یان راستتر "لەك"ەکانەوە کەوەك سەری تراشراو رووتە, پەیوەست دەبیٚ. خەڵکی, (لەك)ەکان بەفێڵباز لەقەڵەم دەدەن, بەڵام وەك دەڵێن, مامم پێی خۆش نییە, چونکە لەوباوەڕەدایە, خوێنی, رەگی (لەك)یشی تێدایە. چوارەمیش, بەرەوخوار, بەرەو دەشت‌و بەرەو شەپۆلە کپەکانی خەزەر درێژ دەبێتەوە. گوندییەکان بەهەموو ئەم ڕێگایانەدا بەرەو وڵاتە دوورەکانی بێگانە رۆیشتوون. باشە چ نرخێکی هەیە بۆ من, بۆ جێگایەکی دوور سەفەربکەم؟ ئایا هیوای گۆڕینەوەی بیٚبەشی ئەمڕۆ لەگەڵ خۆشی‌یەکانی ژیانی خێزانداری سبەینیٚ شایستەی چەند ساڵ گەڕانە. جگە لەوەش, وەختیٚ من هێشتا وەك پێویستە زێدی خۆم شارەزانیم, ئەو سەرزەمینە دوورانە, خووڕەوشت‌و ئاکاری نائاشناو هونەری بێگانە بەکەڵکی چ دەردێکم دێن!. لەو باوەڕەدام پێشینانمان کە هێشتا مەزەی شتەکانی دەوروبەری خۆیان نەچێشتووە, بەرەو دەوروبەری نەزانراو وەڕیٚ دەکەوتن, دووربین نەبوون. بەڵام من پێش ئەوەی بگەمە شوێنی دانیشتنی نیوەڕۆ تامی کولیچەکەی دایکمم کرد. لەم بارەیەشەوە, هیچ بەداخەوەنیم.

شوێنی لێك ترازانی ڕێگاکان! تەنیا بەردی پەرۆشەدارو قەلەڕەشی هەواڵدەری کەمە, نووسینێك فەرموو دەکاو هەڕەشە دەکا: "ئەگەر راست بڕۆی –شەوێکی تاریکت بەسەردا دیٚ. بەرەودواوە بگەڕێیەوە- رۆژێکی رووناکت تووش دیٚ!. بەرەو لای چەپ بڕۆی, بەخۆشبەختی دەگەی. بەرەولای راست بڕۆی,- مەرگی خۆت دەبینی!".

خەڵکی هەمیشە بەهۆشن و لەهۆشیاندا نهێنی‌یەکی قووڵ‌و راستییەکی دەرك نەکراو هەیە. بۆچی لەڕێگای دەستە راست مەرگ‌و لەڕێگای دەستە چەپدا خۆشبەختی هەیە؟ ئەریٚ لەبەر ئەوە نییە کە لەودەمەیوە خەڵکی ئەم ئەفسانەیان دروست کردووە, خراپە چاوەڕێی کەسانی سەر راست‌و سەرکەوتنیش هی کەسانی ناڕاست‌و دووڕوو بووە؟

بەڵام ئایا ئەوەی خەڵکانی راست‌و دروست وەدەستی دەهێنن, دەکریٚ ناوی بنێین خۆشبەختی؟ لەکوێستانیٚدا, وا لەخۆشبەختی دەگەن: هاوبەشی خەم‌و شادی هەمووان. مەگەر دەکریٚ یەکێك خۆشبەخت بێو لە تەنیشتییەوە دەکەس بەدبەخت بن. لیٚگەڕیٚ بادەکەس خۆشبەخت بن‌و یەك کەس بەدبەخت!...

ئەریٚ من چ زمانێکم هەیە؟ تانەیگەزم راناوەستیٚ. دایکم‌و بابم وایان خستووتە دەممەوە, حەز دەکەم دەربارەی هەموو شتێکی بیٚمانا قسەبکەم – هەتا دەربارەی بۆ نموونە لەکویٚ‌و کامە بەردم ویٚ کەوت‌و مامم لە کاتی گەڕانەوەی لەگەرماو لەکویٚ لیفکەکەی بزرکرد ... هەندیٚ جاریش شتی گرنگترو بەنرخترم لەبیر دەچێتەوە.

مسۆگەر ئێوەش بیردەکەنەوە: بەبیٚ دیتنی کەسێك کەلەبەر خاتری چاوە جوانەکانی ئەو بێبەش بووە, گوند بەجیٚ دێڵیٚ, هەتا خودا حافیزیشی لە هەڵبژاردەکەی دڵی نەکردو رازی بوونی ئەویشی وەرنەگرتووە, سەفەردەکا.

2

ئەگەر بیٚ شەرمانە بڵێم, دوای پەلاماردانم لەلایەن سەگەکەی "جیهاندار"ەوە وەك ئێوە ئاگادارن, مەیلی بینینی (سەرمینان)م کەم بۆوە. لەگەڵ هەندێش, دوێنیٚ شەو دوای ڕۆیشتنی مامم و کاتیٚ دایکم جێگایەکی نەرمتری بۆ ڕاخستم تا بتوانم پێش سەفەرێکی سەخت بحەسێمەوە, بیٚدرەنگ هەستام و چوومە کۆڵان. ئەم جارە, کڵاوە پێستییە تایبەتی‌یەکەی جەژنم لەسەرناو لێوارەکەیم تاسەر لووتم داکێشا بۆئەوەی کەس نەمناسیٚ.

ئەگەر ئاسمانی شین و ئەو ئەستێرانەی لەبەرزاییەکی کەمی ئەم زەمینە ئەتڵەسییەوە هەڵواسرابوون, لەبەرچاو نەگرین, شەو بەهیچ شێوەیەك سرنج ڕاکێش نەبوو. ئەم ئەستێرانە, پەنگرن و لەپێستی پشیلەوە بۆ هەوا ڕۆیشتوون.

www.pertwk.com

مانگیش لەئاسمان دا, وەك (سەرمینان)ەکەم تاك بوو, وەکوو ئەو ڕووی لەژێر تارایەك دا دەشاردەوە ...

گوند, لەخەودا ڕووچووبوو. خۆشحاڵ بووم لەوەی گاڵتەجاڕەکان نامبینن. بەبیٚ هیچ ڕووداوێك خۆم گەیاندە ماڵی (جیهاندار), بەڵام لەترسی سەگەکەیان نەوێرام بچمە حەوشە, بەڵکو چوومە سەربانی دراوسێکەیان کەپەنجەرەی (سەرمینان)ی لێوە نزیك بوو, و کووچەیەکی قووڵ و تەنگ, بان و پەنجەرەکەی لێك جودا دەکردەوە.

پەنجەرەی ژوورەکەی (سەرمینان) ڕووناك بوو. من لەسەر ئەو بانەوە دەستەخوشکەکانی ئەوم ناسی: ویٚ دەچوو, شەوچەرەیەکی کیژانەبیٚ.

لەخامۆشی شەودا, ئاوازی "چوگور"و دەف دەهات. (سەرمینان)چوگوری لێدەداو پەنجەکانی "بلا" لەسەر ڕووی دەفەکە دەجووڵانەوە. کیژەکان هاوکات لەگەڵ ئاوازی مۆسیقادا, گۆرانی‌یەکی خۆشیان لەمەڕ بێوەژنێکی جوان, دەگوت.

لەگوندە کوێستانییەکەمان, لەکۆنەوە ئاکار وایە, کیژانی هاوزیٚ, شەوان بۆ خۆشگوزەرانی و وەدەرخستنی سەلیقە لە چێشت لێنان و دروومان و نەخش و نیگار بەداوی زێڕین لەسەر دەسرۆکی ژنانە, هەڵپەڕکیٚ و هەندیٚ جاریش بۆ هاودەردی دەستەخوشکێك کە مارەکراوە,و دەیەویٚ بەزوویی بۆ ماڵەمێرد وەڕیٚ کەویٚ, کۆدەبنەوە.

قسەی واهەیە, دەڵێن: **کاتیٚ کچێك وەختی بەمێرد دانی ڕۆندك بڕێژیٚ, دوای زەماوەند خۆشبەخت دەبیٚ.**

(چوگور)ی چوار تا لەژێر دەستی (سەرمینان)دا دەینالاندو دەتگوت پەنجەکانی, پریشکێك لەتارەکان هەڵدەستێنن و, هەموو جێگایەك بەڕووناکی‌یەکی گەشاوە ڕۆشن دەکاتەوە. لەژێر کراسەکەیدا, پانتۆڵە شینە لێوار زێڕینەکەی و لەخواریٚ پێڵاوە جوان و ڕێکەکەی دەبینریٚ. (سەرمینان) وەك ئەوەی هیچ ڕووی

www.pertwk.com

نەدابێ, شادو خۆشحاڵو بێخەیاڵ دانیشتووەو منیش بەسەرسووڕمانەوە بیرم دەکردەوە: "چۆن دەکرێ ناموسی ... ئەو شتێکی گوتو "چوگور"ەکەی دایە دەستەخوشکێکیو دوورکەوتەوە. کیژەکان ئاوازی بەپەلەی شایی گاڵتەجاڕییانەی "ئاشتینکا"یان دەست پێکرد. (بلا) لەبارێکدا ئەنگوستی درێژی خۆی بەرزکردبۆوەو بەدەستەکانی هەوای شەق دەکرد, هاتە ناوەڕاستی ژوورەکە. "خایت! خایت!" –دوای ئەو. بێجگە لەوانەی مۆسیقایان لێدەدا, وەڕێ کەوتن. پێکەنینو هەراو هۆریا! پارچە ئاگرن کاتێ بەتەنێن, چ شتێکی جوان داناهێنن؟.

لەهیکڕا, رەوەی کیژە خۆشحاڵەکان بەهاوارو قیژەوە روویان بەچارۆگەکانیان شاردەوەو لەکونو کەلێنی ژوورەکەدا, خۆیان ون کرد. وەختێ ڕێوی لەدامەنی لێڕ خۆی دەخاتە ناوەندی رەوەی پۆڕان, هەر بەم شێوەیە پەرتو پەخشان دەبن. چی روویداوە؟ نەکا منیان دیبێ؟ بەڵام خۆ من لەوبەری سەربانی کۆڵانەکە وەستاوم.

من چ دەبینم؟ مەعلووم نییە لەکوێ, جیگیتێ, سەردارێکی (چەرکەسی) لەبەرو چەکمەی مەیلەو زەردی بریقەدار لەپێ, کڵاوێکی پێست رەشەگوڵی خۆڵەمێشیو کلێتە لەسەر, لەدەرگای ژوورەکە وەدیار کەوت. (سەرمیناز)ە, من یەکسەر ناسیم. بەڵام دەستە خوشکەکانی هێشتا دوودڵنو لەژێر چارۆگەکانیانەوە تەماشا دەکەن تا بزانن ئەوە کێیە خۆشیو شادییان دەتەرێنێ.

ئاه, ئەو شتێکی لەدەمەوە هاتەدەرو کیژەکان دەوریان گرت. شایی دەستی پێ کردەوە. (سەرمیناز) ئێستا وەك لاو سەما دەکا. کڵاوەکەی بەخێرایی خوارکردەوەو لەسەر پەنجەی پێی و بەشێوەیەك لەبالرینی واقیعی خراپتر نەبوو, بەرزبۆوە و بەنەرمییەکی تایبەتی, دەسووڕا.

راوەستام, تەماشای دەکەمو بیروخەیاڵیشم سووڕ دەخۆنو بەدەوری ئەودا دەسووڕێن. نەخێر, ناتوانم چاوی لێ بتروکێنم. لێگەڕێ (سەرمیناز) کوڕێك نا, دە کوڕی هەبێ. –لەهەر بارێك دا کچێکی وەکوو ئەو شایستەی ئەشق بێ, – وەدەست ناکەوێ, لەژوورەوە شادیو پێکەنینو چەپڵەلێدان لەگەڵ ئاوازی هەڵپەڕکێ, بەردەوامە. لەناکاو, ئەو کڵاوەی من هەڵمدا, وەك کۆترێکی باڵ شکاو لەنێوەندی ئەلقەی کیژەکان کەوتەوە. کچەکان وەکوو هەمان ئەو دەمەی "جیگیتی" نەناسراویان لەکۆسپەی دەرگا بینی, ترسیان لێ نیشت. ئەو کڵاوەی لەپەنجەرەوە بۆ ژوورێ هەڵبدرێ, رووداوێکی گەورەیە لەژیانی کچان. دەستە خوشکەکانی بەسەرسووڕمانەوە لە (سەرمیناز) رامابوون.

ئەویش, وەك هاتەبەرچاوی من, سەرەتا کەمێ شێوا. بەڵام زۆر زوو وەخۆهاتەوەو بەبێزەوە, بەدوو پەنجە, کڵاوەکەی هەڵگرت. لەهەموو لایەکڕا لێی راماو لەپەنجەرەکەوە نزیك کەوت. (بلا), پەردە تەنکەکەی لاداو چرای سەرمێزەکەی لەسەر تەقیچکەی ژێرپەنجەرەکە دانا. من لەترسان لەپشت دیوارەکە دانیشتمو تێ نەدەگەیشتم, لەژووری رووناکەوە هیچ شتێکی ناو تاریکی نابینرێ.

(بلا) لە پەنجەرەوە سەری بۆ خوارێ خوارکردەوەو بەچراکەش کووچەکەی رووناك کردەوە, ئینجا گوتی:

–هەڵیداو رای کرد!

(سەرمیناز) پرسی:

–تۆ دەڵێی چی؟ کڵاوی کێیە؟

(بلا) گوتی:

–وابزانم هی موختارە!

(سەرمیناز)دەتگوت تانە لە دەستە خوشکەکانی دەدا, گوتی:

www.pertwk.com

–تەنیا تۆ فیکری موختارت لەسەردایە, رەنگ بێ, چ لاوی دی لەگونددا نەبن!.

–هەن, ئەمما... – (بلا) زمانی گیرا.

–چی ... (ئەمما)؟

(بلا) هەوڵیدا, روونی کاتەوە:

–ئەوانی دیکە, وانین. یاشەرمنن و لەکیژان خراپترن, یان بێشەرمو بەدکارن– واز ناهێنن.

(سەرمیناز) بەڕاشکاوییەوە, گوتی:

–(موختار), وانییە؟

–هەڵبەت ئەویش زێڕنییە, بەلام لەگەڵ ئەوەشدا ... بەڕاستی ئەگەر ئەم کلاوە هی ئەوبێ, چی؟ ئەودەم چ دەکەی؟

–فڕێی دەدەمو– خوداحافیز!

–ئەگەر هی (عزیز)بێ؟

–هی (عەزیز)؟ نەم بیستووە لەخوێندن گەڕابێتەوە– (سەرمیناز) بێ دەنگ بوو, من هەستم دەکرد, بەهێواشی دڵم لە لێدان دەکەوێ. بەلام (سەرمیناز) لێ بڕاوانە گوتی:

–ئەویش رەت دەکەمەوە!

–ئەگەر بەڕێکەوت هی (بەهادۆر)بێ؟ –(بلا) بەبێ چاوەڕوانی پرسیاری کردو هەستیشم کرد خەمێکی لەدەنگیدا بوو.

–(بەهادۆر), هێشتا تەواو منداڵە– (سەرمیناز) بێبەزەییانە, ئەمەی گوت. پاشان ئەمەشی زیادکرد:– ئێوە دەزانن, ئەگەر بەویژدانەوە بڵێم, لەهەندێ بارەوە لەگەڵ مەیلمدا دەگونجێ .. تەنیا کەپووی ...

یەکێك لەدەستە خوشکەکانی, وەبیری هێناوە:

–بەڵێ, کەپووی لەتەپشووی دارتاشی دەچێ!.

–بەلام خوشکینە مەگەر مەسەلە ئەوەیە؟ ئاکاری لەکەپووی سەیرترە– سەرکێش, خۆش باوەڕو بێ بەختە ... بەکورتی هەتا دڵیشم بۆی دەسووتێ!.

(بلا) هەر سوور بوو:

–نەخێر, لەگەڵ هەندێش, ئەگەر هی (بەهادۆر)بێ, چ دەکەی؟

ئیدی خۆم پێ رانەگیرا: ئاخر (سەرمیناز) دانی پێدانا کەمنی لەوانی دیکە خۆشتر دەوێ. بێ ئەوەی چاوەڕوان بم کلاوەکەم لەپەنجەرەوە تووڕ هەڵبدا, هاوارم کرد:

–(سەرمیناز) ئەوە کلاوی منە!.

کیژەکان بەرەو پەنجەرە رایان کرد. چرا کوژایەوەو ئێستا بێگومانم دەیاندیتم, بەتایبەتی وێڕای مەترسی کەوتن, لەسەر رۆخی بانەکە راوەستاوم. دەمو چاوی (سەرمیناز) گۆڕا. ئەمن تەنیا بەڕوانینێکی کپەوە دەپاڕامەوە تاکلاوەکەم بهێڵێتەوە. بەلام ئەو لەگەڵ نیگایەکی سەرزنشت ئامێز کلاوەکەی فڕێدام. فڕێدانێکی وا, کلاو لەتاریکی کۆلانەکەدا, وێدەچوو لەهەورازێك گلۆربووبێتەوە.

لەخۆڕا هاوارم کرد:

–چیت لێکردم, باشتر بوو خۆم فڕێدەی!؟

کیژەکان وەك هاودەردی, بەبێ دەنگی لێم رامابوون. (سەرمیناز) بەگاڵتەوە پرسی:

–ئەو کلاوە لەلای تۆ ئەوەندە بەنرخە؟

–نا, ئەمما تۆ دڵت فڕێدام!

–بۆ تۆ سەختە؟ لەبیرت چووە (ئەحمەد مونگی)لەم بارەیەوە چی گوتوە؟ ئاه, بەڕاستی خۆ تیرەکەتان ئەو بەڕەسمی ناناسێ. ئەرێ تۆش بەشاعیری دەزانی؟

–گاڵتە دەکەی؟ بەلام من تاریك و روونی بەیانی سەفەر دەکەم..

–دەڕۆی؟ نەکا بەدوای دیاریدا بڕۆی؟ بۆ کێ؟

www.pertwk.com

–بۆ تۆ! بۆتۆ, (سەرمیناز) هەر چەندە مەکربازو بیٚ بەزەییشی!

–کیژینە, گویٚتان بگرن! –(سەرمیناز) قاقا پیٚکەنی –ئیٚستا ئیٚمە ئەشق دەنویٚنین!.

سەرلەنویٚ رووی تیٚکردم: –دەبلیٚ!.

دەستە خوشکەکانی, وایان نیشاندا, گویٚیان نەگرتووە, بەلاٚم دیارە ئەگەر قورقوشمیش بکەینە گویٚی ژنان, هەر گویٚ دەگرن ... من بەگلەییەوە دەپاڕامەوە:

–سەرمیناز بۆ یەك دەقیقەش بیٚ, وەرە دەریٚ, دەبیٚ بەتەنیٚ قسەت لەگەلٚدا, بکەم!.

–لەبەردەم هەموومان قسە بکە!.

–ئەم فیزو خۆ بەزل زانینەت لەکویٚ هیٚناوە؟ – ئەم قسەیەم لەدەم دەرپەڕی, چونکە زاری خۆم پیٚنەگیرا: –ئاخر دەبیٚ شەرم بکەی خۆت بەخەلٚك نیشان بدەی, نەك گالٚتەیان پیٚبکەی!

–بۆچی؟ "بەهادۆر" تۆ کەمیٚ زرنگ بووی!

–چونکە ... –زمانم گیرا– ئەوەیە کە دەمویست بزانم, راستە؟

ئەگەر راست بیٚ؟ دەتەویٚ بلیٚی ئیدی منت خۆش ناویٚ؟

–ئەگەر دەمتوانی ئەمە بلیٚم!

–ئەدی چیت دەویٚ؟

–هیچ! –ئەمەم بەنائومیٚدییەوە گوت.

–ئەو دەم, خودا حافیز! قەیدی نییە ئەگەر بەدنیادا بگەڕیٚی –فیٚرە ئەقلٚ دەبی!

–تۆ لەکاتی خوداحافیزی دا شتیٚکم پیٚ نالیٚی؟

–سەفەر بەخیٚر! ئیدی دەتوانم چیتر بلیٚم؟

–قسەیەك لەمەڕ ئەشق,–دەستم بەپاڕانەوەکرد.

–لەوانەیە ماچت بویٚ؟ –قاقا پیٚکەنی –کیژینە گویٚتان لیٚیە, دلٚی چی دەویٚ!

تەریق بوومەوە. ئامادەبووم زووتر بچمە درزی بانەوەو بکەومە نیٚو مالٚی بیٚگانەیەك. بەلاٚم شەرمو تووڕەیی تەنیا هەستیان تیژتر کردمو بەدەنگیٚکی بەرز, وەك سیحرو جادوو, گوتم:

–(سەرمینار), دیسان لەمەڕ من قسەت گویٚ لیٚ دەبیٚ, (بەهادۆر) دەگەڕیٚتەوە گوند.

–بیرت نەچیٚ, کلاٚوەکەت هەلٚگریەوە!

–نەخیٚر, دەستم پیٚی ناکەویٚ

ئیدی گەڕامەوە مالٚیٚ.

ئیٚستا دانیشتوومو فەلسەفە دەکەم, هەرچەندی بەناو ئەم فەلسەفەیەدا قوولٚتر دەبمەوە, هاتنەدەرەوەی سەختتر دەبیٚ. وەك ئەو پشیلە چاوچنۆکەم لیٚهاتووە, کە سەری خۆی بەتۆبزی بردە ناو گۆزەیەکی باریکەوەو هەموو قەیماغە ترشەکەی لستەوە, بەلاٚم پاشان نەیتوانی سەری دەربیٚنیٚ.

3

هەروا خەریکی فەلسەفە لیٚدانمو لەجیٚگای خۆم ناجولیٚمەوەو تەنیا بۆنی کولیچەکان دیٚ. هەستامو هەگبەکەم بەشان دا دایەوە. پیٚشتر کولیچەکان بارتەقای کەرستەکان گران بوون, بەلاٚم ئیٚستا ناچارم کەرستەکان بەسەر

www.pertwk.com

هەردوولای هەگبەکەدا ببەشمەوە تا هەڵگرتنیان خۆشتربێ. ئێستا هەمووشتێك ڕێك و پێکە, ئەوە نەبێ نازانم ملی کامە جادە بگرم. ئەوانەی دەڵێن یەکەمین هەنگاو زەحمەتە, هەقیانە. بەتایبەتی ئەگەر نەشزانی بەرەوکام لای ڕانێی. لەو دەمیدا, وەبیرم هێناوە کە لەم تەرزەکاتانەدا, مامم چی دەکرد. چاوم نوقاندو پێی چەپم بەپشتمەوە نووساندو بەسەر پاژنەی پێی ڕاستم دا سووڕام –هەر جێگایەك کەپووم نیشانمی بدا, بۆ ئەوێ دەڕۆم.

دوای ئەم کارە, بەپارێزەوە چاوی ڕاستم کردەوە. ئەگەر کەپووم لەبنجکە گەزگەزکێك گیربوو, وەبیرم هاتەوە, دایکم چ کولیچەیەکی خۆشی بە گەزگەزۆك دروست دەکرد. لەپشت گەزگەزۆك و, لەوبەری گەڵییەکە کێڵگەی پەتاتەو دارستانی بەناوبانگی میوە کێویلکەکان. کاتێ تێگەیشتم, کەپووە بەناوبانگەکەم هەڵەی کردووەو لەڕێگای ڕاستی لاداوم ناچار بووم سەلەنوێ چاوەکانم دابخەم و بسووڕێم. ئەم جارە بەردێکی تاشراوی گۆڕێك ڕوو بەڕووم بۆوە کەلەساڵی 1940دا ڕستەی "**ئەو پێی باشتر بوو, خۆی بڕوا**"ی لەسەر هەڵکەنرابوو. گۆڕی یەکێك بوو خۆی کوشتبوو. نەخێر, ئەم جارەش هەڵەی کرد. دیسان وەك فڕفڕۆك لەسەریەك پێ سووڕام, ئەمما گێژ بووم و بەسەر دەمدا کەوتم. زۆری نەمابوو کەپووم, واتە ڕێنوێنی, سروشتی خۆم, ڕێك لە چەقی ڕێگایەك کەبەرەو (یوژداغ) دەچوو, بشکێنم. مەسەلەکە چارەکرا.

لەوکاتەدا, دەنگێکی نەناسراوم هاتەبەر گوێ:

–خۆت هەڵدەستی یان لەئەسپەکەم دابەزم یارمەتیت بدەم؟

سەرم بەرز کردەوە, سەرەتا پێیە ناڵکراوەکانی ئەسپەکەم بەسەرسەرمەوە بینی کە لەپێی جوانان دەچوون. پاشان پێی پیاوێکم لەئاورکێب دا بینی, پاشان سوارەکە. لاوێك بوو, کەمێ لەمن بەتەمەنتر. زەردەخەنەیەکی بەسەرلێوەوە بوو, گۆناکانی سوور هەڵگەڕابوون. چەکمەکانی لەبەر زۆر سواری تۆزاوی ببوون. چاکەتێکی چوارگۆشەیی دەبەرداو کڵاوێکی قەرەگوڵی خۆڵەمێشی لەسەربوو.

سوار پرسی:

–چ دەکەی, دەتەوێ بیر لێدەی؟

–تێ نەگەیشتم!

–منیش هەر لەو باوەڕەدا بووم: هۆی نییە. ئەگەر نا , من تێدەپەڕیم. ئەگەر تەماشام کرد هیچ تێ نەگەیشتم! لەسەر یەك پێ سووڕان, لەوەدەچێ کارێکی دیکەت دەست نەکەوتبێ.

گوتم:

–دۆزیمەوە.

–چیت دۆزییەوە؟ –پێم پێدەکەنیێ و وای حیساب دەکرد گێل بم.

–ڕێگام دۆزییەوە, –ئەمەم بەتووندی و دڵنیاییەوە گوت تا پێکەنینە گاڵتەجاڕییەکەی لەدەم و چاوی‌دا بتەرێنم.

–ئاه, ڕێگا! دیارە ... –لچ و لێوی خوارکردەوە, وەك بڵێی گاز لەکاڕگە تەماتە بگرێ– بەو حیسابە, ڕێگاش بەمن نیشان نادەی؟

–دەتەوێ بۆ کوێ بڕۆی؟

–بۆ دۆڵی ڕووباری (ڕوباس)

–ڕێگات لێ بزربووە؟

–بەڵێ, ئەوە یەکەمین جارمە دێمە ئەم ناوچەیە.

–ها , باشە, ڕێگای دۆڵی (ڕوباس) هەر ئەم ڕێگایەیە کەمن هەڵم بژاردووە.

–واتە هاوسەفەرین – کابرا زەردەیەکی کرد.

–وەرامم دایەوە:

–نەخێر!

www.pertwk.com

–بۆچی؟

–پیادە نابێتە هاوڕێی سوار!.

–ئەگەر ئەمەبێ چار دەکرێ – کابرا لەبەر قسەی من دابەزیو منیش خەیاڵم کرد, داوام لێ دەکا لەپشتی سواربم. بەڵام ئەو حوکمێکی دیکەی داو منیش سوور نەبووم. مامم دەڵێ: "**ئەسپی رەسەن قامچی ناوێ, خەڵکیش یەك هێمایان بەسە!**".

گوتم:

–باشە, باڕێکەوین!–بەڵام هێشتا یەکەمین هەنگاوم کە زەحمەتترینە هەڵنەهێنابوو, کابرای نەناسراو پرسیار بارانی کردم. بێشەرمانە لێی پرسیم:

–ئەو گوندە ناوی چییە؟

ئەمە لەرەگی هەستیدام. لەگەڵ شیری دایکم هەستێکم لەکن پەیدابووە, کە چیاییەکان پێی دەڵێن شانازی کردن بەزێد – ئاخر ئەمە هەمان هەستی نیشتمانەو مرۆ بەبێ ئەو ناتوانێ بژی.

چیایی ئەگەر لەگوندەوە بۆ شارەکەی کەلەلێواری جوانی – لێگەڕێ هێشتا نائاوەدانی خەزەر– هەڵکەوتووە, شۆڕدەبێتەوە, دڵی هەمیشە بەرەو دۆندەکانی زێدەکەی رادەکێشرێ. لەگەڵ رۆژگاردا, لەگەڵ شاریش رادێو ئەو دەم لەمۆسکۆش دڵی بۆ "مەحەچ قەلا" تەنگ دەبێ. ئەگەر مۆسکۆشی لێخۆش هاتو بۆ وڵاتە دوورەکان سەفەری کرد, لەخەوو بێداریدا ئارەزووی مۆسکۆ دەکاو ئەوهەستەش بەهیچ نیعمەتێك ناگۆڕێتەوە. ئەمە هەستێکی مەزنە, بۆیە شانازی کردن بە گوندەکەت شتێکی گەورەیە.

کابرای نەناسراوم لەبەر هەڵەکەی کە منی بەگێل دانا, بەخشی, بەڵام مادام گوندە بەناوبانگەکەی وڵاتە شاخاوییەکەمانی نەناسی, چۆن دەتوانم بیبەخشم؟

خۆم گرتو لەبەرامبەریدا وەستاومو کەوتمە پرسیار لێکردنی:

–دیارە نازانی ئەم گوندەی لەبەرامبەر کەپووتە, ناوی چییە؟

–بۆیە دەپرسم ...

نەمدەمتوانی بەری پێکەنینە ژەهراوییەکەم بگرم:

–ئەمەیە سەرم سووڕدەمێنێ!.

–ها! ها! ها! – وەرامی دایەوە – سەرسووڕمانی ناوێ!.

–بۆچی؟ ئاخر ئەمە کووباچییە!

–باشە, چ قەیدییە؟

ئیدی لەرادەدە تێپەڕی. باش بوو مامم لەو دەوروبەران نەبوو, ئەگەر نا هەقی ئەم "باشە, چ قەیدییە"ی دەخستە ناو مستی!. بەڵام خۆ منیش برازای (دایان – دۆڵدوروم)ی بەناوبانگمو لەم شتانە خۆش نابم. پشتێنی کابرای نەناسراوم گرت–پشتێنە زیوینەکەی دەسکاری کووباچی بوو– و بەتووندیم راتەکاند. پاشان دەستم بۆ گیرفانی بردو بەبێ هەڵە قووتووی سیگارەکەیم دەرهێنا – ئەویش دەسکاری کووباچی بوو– پاشان جڵەوی ئەسپەکەیم گرت کەبەپارچە

پارچەی زیوینی دەسکردی وەستایەکی کووباچی بوو, بێئەوەی قسەیەك بکەم, هەموویانم نیشان دا, چۆن دەکرێ هەموو ئەو شتانەی ئێمەی پێ بێو لەگەڵ دیتنی کووباچیدا بڵێ: "**باشە چ قەیدییە!**". تەماشاکەن خەڵك چییان لێهاتووە– نایانەوێ لەشتەکانی خۆمان بڕوانن, بەڵام دیتنی شتەکانی ئەوسەری دنیا, سەریان سووڕ دەمێنێ. جارێك, هاوشاریەکم چەرخێکی لەپاریسەوە هێنابوو– شتێکی ناشیرین نەبوو, بەڵام باپیرە گەورەی ئەو, لەسەردەمی تزاری سپیدا, شتی ناقۆڵاتری دروست دەکرد. ئەمما ئێستا نەوەکەی فەرامۆشی کردوون.

من لاوە گەمژەکەم لەسەر بەردێکی تەنیشت جادەکە دانیشاندو هەموو شتێکم بۆ روونکردەوە, گومان ناکەم قەت منو گوندەکەم لەبیر بباتەوە. بەختم هەبوو, ئەو ئەوەندە پەشۆکابوو, توانیم لەبەرامبەریدا, رێوی ئاسا لەسەر نیوەی کەلەشی کەروێشکێك کەهێشتا نەیخواردووە, هەموو قسەکانم بکەم.

www.pertwk.com

کابرا وای گوێ بۆ شل کردبووم، دەتگوت هێواش هێواش گوێکانی گەورەتر دەبن. بەردەوام سەر سوورمانی خۆی دەردەخست. دەستەکانی لێکدەداو بەبانگی وەك "وای،وای" "ئای،ئای،ئای،"، "ئاها!"، "بێنە بەرچاو" و "ئەمە سەیرە" قسەکانی دەبڕیم. لەهەمان کاتدا، بەئومێدی سەرسوورهێنانی، بە وەسف کردنی هونەری نائاسایی کووباچییەکان و، گێڕانەوەی رووداوی سەروسوورهێنەری هاوگوندییەکانم و رازی شتە نایابەکان، گیانی بگۆڕم، خۆشم وەخرۆش کەوتبووم. بەردەوام هەوڵم دەدا هەرشتێکی لەمەڕ گوندەکەم دەیزانم، بۆی باس بکەم. هەمان ئەو گوندەی، هونەرەکەی لەزەمانی ئەسکەندەری مەکدۆنی کەلە رۆژهەڵات بە (دووقۆچ) بەناوبانگە، تا هەنووکە ناوی رۆیشتووە، ئەو کڵاوەی سەرداری گەورە لەسەری دەنا دوو قۆچی هەبووەو لە "زرێگەران" واتە (کووباچی)ی ئێمە، دروست کرابوو.

دانیشتوانی گوندەکانی دراوسێ تا ئێستا ئێمە بەفەرەنگی واتە- خەڵکی ئەوروپا لەقەڵەم دەدەن، ئەگەرچی لەراستیدا ئێمە نەوەی ئالبانییە کۆنەکانی دانیشتوی وڵاتی شاخاویین. ئەگەر ئەفسانەش لەمەڕ ئێمەوە دروست نەکەن، یان هەرکەسێك دەتوانێ پێت بڵێ: هونەرمەندانی کووباچی نەتەنیا دەتوانن مێشێك لەزێڕ دروست بکەن پەڕەکانی وەزەوزیان بێ، بەڵکو دەتوانن لەمیتاڵ، ئینسان ئینسانێکی ماقوولیش دروست بکەن.

کابرای نەناسراو قسە وەسفکراوەکانی منی قووت دەدا، وەك چۆن من لە هەمان شوێندا من، بەهێواشی کولیچەکانی دایکمم دەخوارد. ئەگەر وەبیرم نەهاتباوە، خەریکە وەك خەڵکی "سولوکونت"م لێ دێ، هەڵبەت دەمتوانی زۆرتری درێژ کەمەوە. خۆ ئێوە دەزانن لە "کووباچی" بەخوارێوە، لەگەڵییە قووڵەکەی کەناری رووباری "خالائاقا" کەمانای رووبار گەورە دەگەیەنێ- گوندە کوێستانییەکەی (سولوکونت) هەڵکەوتووە. لەسەردەمی کۆندا، لێرە تەنێ یەك بورجی دێدەوانی لێبووە. لەو بورجەدا شەش سەربازی رەبەن دەژیان. بەڵام هێواش هێواش، سەربازە پاسەوانەکان بوونەتە خاوەن ماڵ و منداڵ و نەوەو لەدەوروبەری بورجەکە، گوندێك پەیدابوو. دانیشتوانی ئەو گوندە، خەریکی گۆزە دروست کردن بوون، چونکە لەرۆخ رووبارەکە، خاکێکی باش پەیدا ببوو. ناوو ناوبانگی گوندەکە لەبەر وەستا کارامەکانی نەبوو، بەڵکو بەهۆی شانازی لەرادەدە بەدەری خەڵکەکە بوو بەخۆیان، تا خەڵکی (سولوکونت) بۆ نموونە بسەلمێنن، رووباری (خالا – ئاقا)کە بەناوەندی گوندا تێدەپەڕێ و هاوینان مەیلەو هیشك دەبێ، رووبارێکی گەورەیە – هەرچەندە گەورەشە- بۆ پەڕینەوە، خۆیان رووت دەکەنەوە. بەڵێ، چونکە حەزم لێ نەبوو لەبەرچاوی کابرای نەناسراو، کەسەری لەچیرۆکەکانم سوورمابوو، گاڵتەجاڕ دەرچم، بێ دەنگ بووم. هەرچەندە دەمبینی (تینوێتی توندی زانین)م تێدا وررووژاندووە. بەڵام **قسەکەر ئەوەنییە کە بەلێزانی دەست بەقسان دەکا، بەڵکو ئەو کەسەیە کەبەشارەزایی قسەکانی تەواو دەکاو گوێگرەکانی حەزبکەن کۆڕەکەی بەجێ نەهێڵن.**

-باشە ئێستا دەزانی ئەمە چ گوندێکە؟ -بەسەختگیری مامۆستایەك قوتابییەکانی تاقی بکاتەوە، پرسیارم کرد.

-بەڵێ- کابرا ئاهێکی قووڵی هەڵکێشا، کڵاوەکەی لەسەرهێنا خوارو کڕنووشی بۆ کردم، -چیایی لەدەگمەنترین کاتدا، کڵاو لەسەر دەکاتەوە. چونکە لەو باوەڕەدان کڵاو بەرجەستەی شایستە بوونیەتی.

گوتم:

-بۆ من سەردامەنوێنە. ئەوم بەداهاتنەوە بەرەو گوند سووڕاند-بەڵکو بۆ ئەو گوندەی لەبەرامبەرتە. ئێستا هاوسەفەرین.

نەناسراو گوتی:

-نەخێر، هاوسەفەر نین!

www.pertwk.com

–بۆچی؟

ئەو لەبارێك دا وەكوو برووسكە خۆی هەڵدایە سەر ئەسپەكەی, گوتی:

–چۆن دەتوانم هەروا بەتەنیشت گوندێكی وا بەناوبانگ دا تێپەڕم؟

زۆرم پێخۆش بوو ئەگەر دیتم قسەكانم كاریان كردووە, بەڵام لەهەمان كاتدا هاوسەفەریشی ناخۆش نەبوو. من پرسیم:

–لەم گوندەدا قۆناغت هەیە؟ ئەگەرنیتە بڕۆ لای (دایان–دۆڵدوروم) و تەنیا ئەوەندەی پێ مەڵێ كە ئێمە لەپەڕگەی گوند یەكترمان دیوە. جێگایەكی دووری نیشاندەو بۆ نموونە بڵێ: نزیك (ئیتساری).

–چۆن دەتوانم بیدۆزمەوە؟

–(دایان–دۆڵدوروم)دەڵێی؟ لێروكانە, هەتا بەردەكانیش دەیناسن. ناوی, وێڕای ناوی (پیاو) دەگوترێ– من بەهیچ شێوەیەك نەمدەتوانی چاو لە ئەسپەكەی بتروكێنم– گوێ بگرە, من دەزانم تۆ دەتەوێ سەردانی ئەم گوندە بكەی, بەڵام ئایا ئەسپەكەشت وای دەوێ؟

–ئەسپەكەم لەژێر پێمدایەو من چیم بوێ, مسۆگەر ئەویش هەمان شتی دەوێ!.

–تۆ لەوباوەڕەدای, بەگوتنی (ژێر پێی من) سوو دەبێ؟ بیدە تا دۆڵی رووباری (رووباس)ی ببەم.

–من لەوێ كارم نییە. ئەگەر هاتیتە شار لە (ئالخیلاڤ)ی پەیامنێر بپرسە!.

هاواری كردو لەئەسپە جوانەكەی راخوڕی‌و بۆی دەرچوو.

(ئالیخلاڤی پەیامنێر), لە هەولی ئەوەدا, وەبیرم بێتەوە لەكوێ ئەم ناوەم بیستوە, دووبارەم كردەوە. ئاها, بەڵێ, بەهاری ئەمساڵ لەگوندەكەمان پێشانگایەكی گەڕۆكی وێنە پێك هاتبوو, لەوێدا وێنەی دەستكردی ئەویشی تێدا نیشان درابوو. ئەگەر ئەو (ئالخیلاڤ)بێ, بەختی یاربوو, تووشی من بوو: من هەموو شتێكم بەدرێژی بۆ باس كرد, ئێستاش كە دەچێتە (كووباچی), لەژیانمان وردەبێتەوەو دەربارەیان لەرۆژنامەدا دەنووسێ. بەدڵخۆشی‌یەوە, چونكە چاكەم دەرهەق بەكەسێك كردبوو, یەكەم هەنگاوم بەرەو (یۆژداغ) هەڵێناو دووەم هەنگاویش, بەدوایدا, –بەم شێوەیە لەزێدەكەمەوە بەرەو رێگایەكی نادیار هەنگاوم نا, هەنگاوەكانم ئەوەندە بەویستی خۆم نا, بەڵكو بەئارەزووی مامە

www.pertwk.com

بەرێزەکەم هەڵدێنا کە بەلەز بوو ژنم بۆ بهێنێ تا تەگەرەکانی سەر ڕێی دڵی دایکم لابداو وەك خۆی گوتەنی میراتگرێکی شایستەش بۆ تیرەکەمان پێشکەش بکا. باشە, خوابکا ئارەزووی (دایان - دۆڵدوروم) وەدی بێ, خوانەکا من پێشی بگرمەوە.

هەرچەندە هەوڵ دەدەم دەربارەی (سەرمینان) بیرنەکەمەوە, بەڵام بیرم وەك ئەو کۆترانەی هەڵدەفڕنە ناو هێلانەکانیان, هەمیشە بەرەولای ئەو لەفڕین دایە. چەندە کیژی جوان لەگوندەکەمان هەن, ئەمما لەبەر دڵی من ئەو باشترین, جوانترین, بەهۆشترین و بەئەدەب ترینیانە. ئایا ئەمە لەبەرئەوە نییە کە ئەو هەمیشە بەزیرەکی, خۆی لەمن بەدوور گرتووەو هێشتاش نەمتوانیوە یەکجار خۆمانە قسان بکەین؟ ئەو قەت وەرامی یادداشتەکانی نەدەدامەوە کەناشی و رەمز ئامێزم دەنووسین. جارێك کە دەمویست پەیامێك لەگەڵ دەستکارەکانمدا- دوو دانە پۆد دان و بازنێك- بکەمە دیاری, بەتووڕەییەوە گوتی:"تۆ لەچ فیکردای: ئەگەر ئاشقی منی, منیش دەبێ شتە خراپەکان قبووڵ بکەم؟ و رەتی کردنەوە. بەڵێ, نووسینی یادداشت, لەهەڵکەنراوی سەری مسیش سەختترە. کاتێك دەمەوێ هەواڵێکی بۆ بنێرم, چەند بیری بەرز کە بەهیچ شێوەیەك نایانەوێ دابەزنە سەر کاغەز, دەڕژێنە سەرم, هەواڵێکی بۆ بنێرم, لەدواییشدا بەبێ نووسین, بەڵام بەمتمانەیەکی پتەو کە دەستەکانم بەهەرحاڵ پێ‌دەکەن, هەڵدەستن.

(سەرمینان)وایە. لەکاتی قسەکردندا لەگەڵ خەڵك, شەرمنە, ئەمما کە دەگاتە من, بەرگەی ناگیرێ و بەفیزدەبێ و وێ دەچێ بیەوێ خۆی گەورەتر نیشان بدا.

بیرەکانم, جارێ وەك گوژارك تاڵ و, جارێکیش وەك شەکر شیرینن. لەگەڵ ئەوەشدا کێوەکانی (ئاموزگی) و گردۆڵکەکانی "ئەوراگی"یم بەجێ هێشتووە. نزیکی نیوەڕۆ لەگوندی "ئیتساری" کە لەدۆڵی زاوایان هەڵکەوتووە, وەنزیك دەکەوتم. ئەم دۆڵە, دۆڵێکی کوێستانی زۆر جوانەو پڕ لەکانی و کانیاوە.

دەگێڕنەوە جارێکیان کیژێکی جوانی خەڵکی (ئیتساری)کە وەك سێوی (سوداخار) گۆنا سۆرو, وەکوو ئەسپێك بۆ جێژن پۆشتەکرابێ, رازابۆوە, بەم دۆڵەدا تێدەپەڕی. بە رەنگی گیای بەهاران کەدەلینگەکانی بەداوی زێڕین چنرابوون, دەبینرا لەژێر چارۆگە شینە ئاسمانییەکەیدا, بسکە رەشە گران و سووتێنەرەکانی دیاربوون. لەخۆڕایی نی‌یە, پیاوەکان دەڵێن چالاکی بسك لەپەلی ئەختەبووت تووندترە و لەخۆڕایی نی‌یە ژنان لەکوێستانی ئێمەدا هێشا بەدەگمەن بەسەری رووت بە رێگادا دەڕۆن- بۆ دەوروبەری دڵەڕاوکێ‌یەکی گەورەیە! هەناسەی کیژە (ئیستاری)یەکە وەك مێرگێکی بەهاری بۆندار بوو. ئەوخۆی لەئاوێنەی سافی کانیدا دەبینی و دەستی بە سینە تازە هەستاوەکەیدا دەهێناو, وای خەیاڵ دەکرد دەستی سوارێکی لاوە ... زەردەیەکی کردو تەکانێکی دا, وەك بزنە کێوی بازیدا لایەك, چارۆگە شینەکەی لەشانی خزی, شتێکی نهێنی و مەیلی دڵی ئارەزوو دەکردو هەنگاوی دەنا. لەهیکەوە یەکێك بەئارامی چارۆگەکەی راکێشا: "دەکرێ ئارەزووەکانم وەدی هاتبن؟" کیژە, کە وەك گوڵ گەشابۆوە, بیری دەکردەوەو دەم و چاوی گرتبووە نێو هەردوو دەستی. بێ ئەوەی ئاوڕبداتەوە, وا بەئارامی چرپاندی, گوایە دەنگی تارەکانی "چوگور"ە.

-سوار, پێویست ناکا!.

کیژی (ئیتساری) هەروا رۆیشت و ئامادەبوو لە هەوڵین دەست گرتندا بتوێتەوە, بەڵام دەترسا ئاوڕ بداتەوە.

دیسان یەکێك چارۆگەکەی راکێشا. کیژە بەدەنگێکی کەمێ بەرزتر, وەك شوڕە شوڕی جۆگەلەیەکی سەربەرەوخوار, گوتی:

-سوار, پێویست ناکا ... هەڵم مەخەڵەتێنە .. -بیری کردەوە: نا .. نا -ئاوڕ نادەمەوە!. ناکرێ!." ئەی سواری میهرەبان, چیم لێ دەکەی, ئاخر خەڵك دەمانبینن!" ئەمما دڵی لێی دەدا.

www.pertwk.com

هەروا رۆیشت تا گەیشتە سەر کانی‌یەکی دیو ئەگەرچی تینووش بوو, بەلآم بە ئومێدی دیتنی رەنگی کەسێك کە وێڕای یاسای توندی کوێستانیٚ, جورئەتی نزیك بوونەی کردبوو, داهاتەوە.

ئەمما لەو دەوروبەران و لەتەواوی دۆڵەکەدا زیندەوەرێك دیارنەبوو. تەنیا داربەلآلوك بوو چارۆگەکەی دەگرت و رایدەکێشا. کیژە, خەمێکی گەورەی لیٚنیشت. ئاهێکی هەڵکێشاو بەنائومێدی‌یەوە لەبەرخۆدا, گوتی: "نا, دیارە شێر پیاوێکم پیٚنابڕیٚ!".

لەدۆڵێکی ئەفسانەیی وادا, هەنگاوم دەنا. ویٚ دەچوو بۆ هەندێیان دروست کردبیٚ, ئاشقانی تاك و تەنیا لە دەمانی نائومێدی و بێبەشیدا, ئاه هەڵکێشن. هەندیٚ جار, لەتەنیاییدا لەگەڵ سروشت و بەتایبەتی لەم دۆڵەدا, ئیلهامی واقیعی روودەکاتە مرۆڤ. هەرکەسیٚ بەم ئاقارەدا تێپەڕیٚ, مسۆگەر گۆرانی‌یەك دەچڕیٚ و دەنگ دانەوەکەی دەبێتە چەند دەنگێك و گۆرانی‌یەکە بەهۆی باڵی نادیارەوە بۆ شوێنە دوورەکان دەبا.

زۆر باشم دەزانی, دەنگم لەجیڕە جیڕی عارەبانەیەکی کۆن دەچیٚ کە چەور نەکرابیٚ, لەگەڵ هەندێش تێم هەڵکرد.

دەربارەی ئەوەی چۆن مێرگی کوێستان بۆن دەڕژێنیٚ و ئەو گوڵانەی وەك هەزاران پەلکەزێڕینە بەسەریدا بڵاوبوونەتەوەو هەردانە گوڵێك بەخۆ دەنازیٚ: تەماشام کە, بەڕاستی من لەهەمووان جوانتریم!, دەنگم هەڵێنابوو.

ساردواوەکانی دۆڵی زاوایانیش کە خەڵکی گوند دڵسۆزانە رازاندویانەتەوە, بەردەوام رێبواری ماندوو گاز دەکەن: تێنوێتییان بشکێنن و بحەسێنەوە. منیش نەمدەتوانی بانگهێشتنەکەیان رەت کەمەوە. کاتیٚ تێراوبووم, هەستانم زەحمەت بوو, بۆیە لەسەر گیا تازەکاندا راکشام و بۆرژام.

دۆستەکانم!, ئەوەندەش بیٚموبالات مەبن! من بۆ ئێوە دەگێڕمەوە کەتووشی چ رووداوێکی ناخۆش بووم, چونکە حەز ناکەم ئێوەش شتێکی واتان بەسەربیٚ!

هەروەك مامم دەرسی دادەدا: ئەرکی گۆیندە ئاگادارکردنەوەیە, وەلیٚ ئەرکی گویٚ گر بەجێهێنانی مەیلی دڵیەتی.

5

نازانم چەند بۆرژام, بەلآم ئەگەر واگاهاتم دەنگی کیژانم لەنزیکمەوە دەبیست کەهەر لە ئاوازی بلبلان دەچوون. وەختیٚ چاوم کردەوە, پێنج کیژی (ئیتساری)م کەوتنە بەرچاو کە گوڵی سۆر خۆزگەی بەجوانییان دەخواست. مسۆگەر ئەوان لەم نزیکانە, لەکێڵگەکانی کەلخوز کاردەکەن و لەکاتی پشوودان بۆ نان خواردن هاتوونەتە سەرکانی. بوخچەی خواردنیان لەسەر تاتە بەردێکی کانیەکە دانابوو.

www.pertwk.com

یەکێك لەکیژەکان, ئەگەر دیتی واگاهاتووم, زەردەیەکی کردو گوتی:

–ئێمە لەچاوەڕوانیدا ماندووبووین!

دووەمیان گوتی:

–بەیانی باش, –ئازایانە, وەك پیاوان دەستی بۆ درێژ کردم.

گوتم:

–سلاو! –خۆم راست کردەوەو ویستم دەستی بگوشم, بەلام ئەو دەستی کێشایەوەو واجولایەوە, دەتگوت سمێلی بادەدا.

کچەکان, دایانە قاقای پێکەنین.

لەوباوەڕەدا بووم دەیانەوێ سەر بخەنە سەرمو خراپم لەگەلدا بجولێنەوە. چۆن بوو یەکسەر کەلەکبازی کیژانی (ئیتساری)م وەبیرنەکەوتەوە؟ ئاخر بەیادی ئەو کیژەی (ئیتساری), کەلەم دۆلەدا لەبەر زاوای خەیالی رای دەکرد, کیژان کردویانەتە خوو: هەر رێبوارێك بێرەدا تێپەڕێ, تیزی پێبکەن!. هەتا پەندێکیش لەم بارەیەوە هەیە, دەلێ:"**خۆت لە چاوی بەدو بووکی (ئیتساری) بەدوور بگرە!**".

بازمدا هەلێم, بەلام تەماشام کرد هەگبەکەم دیار نییە ... لەودەمیدا ئەو کیژەی دەستی بۆ هێنابووم, لێم وەنزیك کەوت و وای نیشاندا دەیەوێ دەست لەشەلوارەکەم بدا, کەچی بەتووندی نەقورچی لێ گرتم. خەریك بوو هاوار بکەم, بەلام چ هاوار بکەی و چ هاوار نەکەی, کەس بەهاوارتەوە نایە.

یەکێکیان, کە تا ئەو دەم, دانیشتبوو, گوتی:

– ئەگەر پیاوی و کلاوت ناوەتەسەر, وەرە زۆران بگرین!

ئەوە خۆش بوو. چونکە چاوەڕوان بووم ئەو لایەنگیرم بێ و کچەکانم لە کۆل بکاتەوە.

–پەه, ئەو قەت کلاو ناخاتەسەر! –کیژی سێیەم کە کورتە بالاو خرپن بوو, ئەمەی گوت و بەتەڕدەستی پەلاماری دام و لێوی کلاوەکەی تا سەر چاوم داکێشا.

–مەگەر ئەمە کلاوە؟ سندوقی لبادە!

ئەودەم, بەپێکەنینەوە کەوتنە سەرم و لەعاردیان دام.

هەولمدا, پێیان بسەلمێنم:

–ئەوە چ دەکەن؟. ئاخر ئێوە کیژن, هەستن ...

یەکێکیان هاواری کرد:

–چۆنت جورئەت کرد بەبێ بووك بەدۆلی زاوایان دا تێپەڕی؟ لەوانەیە حەزبکەی من هەلبژێری؟ بە رکەوە, وەرامیم دایەوە:

–نەخێر!

–نەخێر؟

ئەوان خستیانمە سەردەم و شەلوارە پۆلەندایییەکەیان لێ داکەلاندم و بەقەلەمە شەکرۆکە, مارکوژیان کردم.

–رەنگە منی بوێ؟

–نەخێر!

–ئەدی من؟

–نەخێر, کەستانم ناوێ!. من لەگوندەکەی خۆمان دەزگیرانم هەیە و چاوەڕوانمە!.

–مەگەر من لەدەزگیرانەکەت ناشیرین ترم, زوو بلێ!؟

دەستم بەپاڕانەوە کرد:

–کیژۆکارینە, بەزەییتان هەبێ! هێشتا رێگایەکی دوورم لەبەرە. ئێوە کچی چاکن, جوانن. ئەگەر دەزگیرانم نەبوایە ئارەزووم دەکرد دەستی یەکێکتان بگرم.

من بەچاوی پڕ لەرۆندکەوە قسەم دەکردو ئەگەر شیرەژنێك کە وێ دەچوو سەر دەستەی ئەو شەیتانانە بێ, لەبناری کێودا پەیدانەبووبا, نەمدەزانی چم لێدەکەن.

www.pertwk.com

ژنەکە پەنجەی هەڕەشەی لێ بەرزکردنەوە: "خۆرك, بەسە!"و ئەوانی بۆ کار بانگ کردەوە.

بەڵێ: خۆرکی زۆرباشن.

کیـژەکان بوخچـەکانیان هـەڵگرتو منیشـیان وەکـوو سووسـکەیەك لەچـنگی هەڵۆیاندا لەتو پەت کرابێ, بەجێ هێشت. ئەوەندەی توانیم تفو لەعنەتم لەخۆم کـرد: "ئـاخر, مـامم (دایـان – دۆڵـدوروم) زۆرجـار لەمـەڕ کیـژەکانی (ئیسـتاری) ڕووداوی بۆ دەگێڕامەوەو, من باوەڕم نەدەکرد. ئاخر چۆن میوانێك بەبێ چەشتنی مەزەی چنگی (خۆرکەکان) ناتوانێ بە (ئیستاری) دا تێپەڕێ؟ ڕەنگە تـەنێ (دایان – دۆڵـدوروم) بـەزیرەکی خـۆی تـوانیبێتی بەسـەلامەتی بەتەنیشـت ئـەم گونـدەدا تێپــەڕێ. بــەڵام ئــەویش ناچــار ببــوو جــلو بــەرگی شــوانان بکاتەبــەرو لەگــەڵ مێگەلێکدا بپەڕێتەوە.

تێگەیشـتنی ئـەوە زەحمـەت نـەبوو کەبۆچـی لەدوورکەوتنـەوەی ئێـرە, بەلـەزم. بەتایبــەتی زوورانــەوەی جێگــای کوتــانی قەڵەمــە شــەکرۆکەکانیش ئەوەنــدەی دیکەیان پاڵ پێوەدەنام. هەگبەکەم لەناو تەڕاشەکاندا دۆزییـەوەو بۆی دەرچووم. ئەگەر دیتنی (موحەمەد)ی چیایی کوڕی قۆناغەکەی (خونزاخ)مان حیساب نەکەم, لەهیچ شوێنێك ڕانەوەستام. (موحەمەد) گوند بەگوند دەگـەڕا تا بەبۆنـەی چلەمین ساڵڕۆژی لەدایکبوونی, چل کەس (موحەمەد) ناو داوەت بکا. زۆری پـێ ناخۆش بوو ناوم (بەهادۆرە)و تەمەنم چل ساڵ نییەو بیست ساڵە. ئەو لەمێـژبوو دەگـەڕاو ئێستا تەنیا یەك (موحەمەد)ی چل ساڵەی کەم بوو: سیو نۆ کـەس بـوون. منیش ئامۆژگاریم کرد کە ئەگەر خۆشی لەگەڵ سیو نۆکەدا بژمێرێ, دەبنە چل.

بەسەرسوڕمانەوە دانـی پێـدانا کـە تـا ئێسـتا شـتی وای بەخـەیاڵـدا نـەهاتووە. خۆشحاڵی (موحەمەد) لەخۆشحاڵی (مەلا نەسرەدین) کەمتر نـەبوو کـە لـە ئاپۆڕەی ڕۆژی بازاڕدا, بەدەنگی دەنکە نۆکی کدوێکی بەتاڵ, خۆی دەدۆزییەوە.

6

هەرچـۆنێکی بـوو, تـا ڕۆژئـاوا خـۆم گەیانـدە دۆڵـی ڕووبـاری "ڕوبـاس", لـەوێ دامێنـی کێوێـك, گونـدی کوێسـتانی "چـاراخ" کـە بەپیشەسـازی مـافوور دروسـت کردن بەناوبانگە, نوقمی سەوزاییە. سروشتی ئێرە, چاوتێرو نەرمە, داوێنـی کێـو

www.pertwk.com

لەبەر لێڕی چڕ شین دەچێتەوە. باغەکان شادییان بەدۆڵەکە بەخشیوەو وادێتە بەرچاو هەتا شوێنی خانووەکانیش بەشێوەیەك دیمەنەکەیان دەوڵەمەندترکردبێ. رووباری "روباس" کە بە نزیکی گونددا تێدەپەڕێ, بچووك ئەمما ساف و وەکوو جوانووە ئەسپ لەبەهاران, شادمانە. لەدوکەڵکێشی خانوونەکانەوە, دوکەڵێکی باریك بەرزدەبێتەوە و کەپووە شارەزاکەم بۆنی هەموو شێوی "چاراخیی‌یەکان" لێك جودا دەکاتەوە: کابانەکان هەم (خینگاڵ)ی توونددو هەم شفتەشیان ئامادەکردووەو باشترین چێشت لێنەرەکان ئێستا سوود لەدیارییەکانی بەهار وەردەگرن: هەم پوونگ, هەم کوڕادەو گەز گەزۆکیش– کەچەند لەدەستی کیژە (ئیتساری)یەکاندا, داخ لەدڵ و لەکولیچەدا بەتامە. بەڵێ, هەقمان بەخەڵکی دیکەوە نییە, بەڵام (چاراخیی‌یەکان) سوودی هەر گوڵ و گیایەك دەزانن. گوڵ لەمیرگوزارەکانی ئێرە تا حەزبکەی, تا پشتینت هەڵچوون. ژنە چاراخیی‌یەکان بۆ چنینی مافوورە بەناوبانگەکانیان نەتەنیا نیگاری گوڵەکان بەکاردێنن, بەڵکو رەنگی سروشتیش بۆ داوی خوری لەگیاو پێست و رەگی داران کە زۆر لەرەنگە کیمیاییەکان باریك ترو قایمترن, سوود وەردەگرن. لەسێپەڕە, رەنگی زەرد دروست دەبێ و لەڕەگی (رووناس) قاوەیی و لەگیاکانی دیکەش رەنگی رەش و خۆ ناتوانین هەموویان بژمێرین.

بۆ ئەو داغستانییەی ناوی "گوڵبالا حسین"یش کە تۆوی رووناسی کێوی بەکارهێنا, لەیەکێك لە مەیدانەکانی شاری "ئاوینون"ی فەرەنسادا پەیکەرێکیان داتاشیوەو تا ئەمڕۆش ماوە. ناوودەنگی رەنگەکانی (چاراخی) سەد ساڵ بەر لەئێستا لەئەوروپادا بلاو بۆتەوە.

من لە (چاراخ) قۆناغێکم نەبوو. وەکو هەر میوانێکی دی بەرەوگۆدەکان کە لەتەنیشتی‌دا کارگەی‌چنینی مافوور دروست کرابوو. ملم نا. پەنجەرە گەورەکانی کارگە خامۆش بوون و تەنیا یەکێکیان رووناك بوو, و دەنگی رێك و پێکی دەزگای

تەونی لێوە دەهات. هەرچەندە رۆژەکار لەمێژبوو تەواو ببوو, بەڵام وادیارە یەکێك لەکیژەکان سەرگەرم بووەو ویستویەتی گوڵ دارێك تەواو بکا. لەباری وا دەگەم, چونکە خۆشم زۆرجار لەسەرکار دەمامەوە تا بەشێکی مافووری بەردەستم تەواو کەم, هەڵبەتە تا لەگەڵ (سەرمینان), تەنیابم.

گۆدەکان لەژێر سابات و لەسەر قادرمەیەکی بەردیندا دروست کرابوو. هەموو پیاوە بەڕێزو لاوەکان بەدیتنی کەسێکی نەناسراو هەستان و منیش یەکەم جار سلاوم لەهەمووان کردو دەستی یەکە یەکەیانم گوشی. منیان لەسەرەوە, لەتەنیشت پیرەمێردێك کە تەسبیحێکی هەڵگێڕو وەرگێڕ دەکرد, دانیشاند. ئەو بشمت و پاڵتۆیەکی (چەرکەسی) بەتاقمە فیشکدانێکەوە دەبەردابوو. بەڵام وەختێ دەستی بە قەننەکێشان کرد, زانیم ئەو فیشەکدانە, فیشەك نا, بەڵکو توتنی تێدایە. ناوەڕۆکی تازە لە شێوەی کۆن.

لەلاکەی دیکەم, پیرەمێردێکی دی بەسمێڵێکی چەورەوە دانیشتبوو, کەبەردەوام رێکی دەخست و قلْپی دێناوە– واباوە, چیایی‌یەکان بەم شێوەیە نیشانی بدەن کەخواردنێکی خۆش و بەتامیان خواردووە. بۆیە من هەوڵم دا, بەتەماشانەکردنی, زگی برسی خۆم لەئازاردان رزگار بکەم.

ئەوان دەربارەی کاروبارم, سەلامەتی خۆم و خزمەکانم و کاروباری گوندی‌یەکان پرسیاریان لێکردم. منیش چەند پرسیارێکی وەك: "باشە, ئایا ئێوە لەکارەکانتاندا سەرکەوتوون؟ تەپۆ ناڕەحەتتان ناکەن؟ مەترسی سەرماو لەناوچوونی بەروبووم نییە؟" م هێنا گۆڕێ. پێشان, مسۆگەر چیایی‌یەکان وایان وەرام دەدامەوە: "ئێمە باکمان لەهیچ نی‌یە, باغەکانمان دابین کراون".

دوای هەندێ پرسیاری ئاسایی, بێ دەنگی باڵی بەسەر گۆدەکان دا کێشا. وێ دەچوو, هاتنم قسەی ئاسایی ئەوانی بڕیبێ و, وام هەست دەکرد, هەریەکەی لە

www.pertwk.com

مێشکی خۆیدا شتێك لێك بداتەوە تا ئەوەندەی ماوە, بتوانیٚ خۆی پێوەبەند بکاو جارێکی دی تێهەڵچێتەوە.

ئەوەی تەنیشتم ئەو پیرەمێردە بەڕێزەی پاڵتۆ (چەرکەسی)یەکەی دەبەردابوو و ناوی "شاعەلیم" بوو, گوتی, ئەو نەوەی "شاوەلی"ی ئەفسانەییە,و هەموو تەمەنیشی لەیارمەتی بێنەوایان‌و بیٚ دەرەتانەکاندا بەسەر بردووە. (کەچی من بیرم کردەوە, مادام (شار وەلی) ئەفسانەیە, بێگومان خزمایەتییەکی لەگەڵ مامیشمدا هەیەو بەوپێیە خودی منیش)– دەنکەکانی تەسبیحەکەی لەدەستی راگرت‌و هەنیشکێکی خێواندە ئەوەی تەنیشتی کە کڵاوێکی بەسەرەوە بوو, بەشێوەش پیاوێکی ساویلکەو هەر لەقۆپەنە پووشێك دەچوو.

–(قەدەر) گویٚ بگرە! کەنگینیٚ قەرزەکەت دەدەیتەوە؟

(قەدەر), لەجیٚ خۆی رابوو:

–کیە قەرز؟

–واش دەردەخا, گوایە تێناگا–(شاعەلیم) روویکردە کوڕەکەو دەستی بەژماردنی دەنکەکانی تەسبیحەکەی کردەوە.

کابرای کڵاوبەسەر رووی گرژکرد:

–بەڕاستی, تێناگەم! لەمەڕ کامە قەرزەوە دەدویٚ؟

–هەنووکە لەکویێ؟

–لەگۆدەکان!

–دیارە بۆ بێدەنگی دێنە ئێرە؟

–ئاه, بەڵیٚ ... (قەدەر), دەستێکی بەکڵاوەکەی داهێناو لەدواییدا تێگەیشت.

قسە لەسەر هەندیٚ بوو, (قەدەر) شتیٚ بۆ خەڵکەکە بگێڕێتەوە– ئەگەر مرۆ ئەمەی پیٚ نەکریٚ, ئەدی بۆچی دێتە گۆدەکان؟ –لێگەڕیٚ لەماڵیٚ لەنگ ئاگردان

روونیشیٚ‌و لەگەڵ ژنەکەی وەشەڕبیٚ کەلەبەرچی شێوی شەوێیان نیسکەو (خینگاڵ) نییە.

قەدەر دەستی پێکرد:

–باشە, تیرەکەمان قەت لەژێر باری قەردا نامێنێتەوە. ئێستاش هەر لەمەڕ قەرز شتێکتان بۆ دەگێڕمەوە. ئەوانەی بەتەمەنترن مسۆگەر وەبیریانە: پیاوێکی بەدبەخت ناو (ئیسرافیل) لەگوندەکەماندا هەبوو. رۆژێك بڕە پارەیەکی لەشوانی دراوسێیان قەرز کرد. پاش ماوەیەك شوانە داوای قەردەکەی کردەوە. بەڵام (ئیسرافیل) نەیبوو. شوانە, ژن‌و منداڵەکانی دەناردە لای, بەڵام بیٚ سوود بوو. لەئاکامدا, کابرا لەنوێنەرەکانی شوانە بێزاربوو. رۆژێك لەماڵ وەدەرکەوت‌و دەستی کرد بەهەڵکەندنی بەڵاڵوك‌و بنە گێوژو لەبن دیواری حەوشەکەیان کۆی کردنەوە. شوانی دراوسیٚ, وەختیٚ ئیسرافیلی سەرگەرمی کار دیت, وەك هەمیشە پرسی:"**ئاهای ئیسرافیل, کەی قەردەکەم دەدەیەوە؟**" ئەویش ئاوڕێکی دایەوەو گوتی:" تۆ چەند سەرسەختی! مەگەر لەو باوەڕەدای بەر لە قەردانەوەکەت دەمرم؟ واباشترە خۆم بخنکێنم! نابینی – خەریکم لەپێناوی تۆدا کاردەکەم: دڕك‌و دار لەدەرەوەی حەوشەکەمان کۆدەکەمەوە. بەم نزیکانە مێگەلی زۆر لە لەوەڕگای کوێستانیٚ بۆ زستانە هەوار دەگەڕێنەوەو بەتەنیشت ماڵەکەماندا تێدەپەڕن.. مەڕەکان لە دڕکەکان گیر دەبن‌و خورییەکەیان لیٚ بەجیٚ دەمێنیٚ, ئەمنیش کۆیان دەکەمەوەو ژنە هونەرمەندەکەم مافوورێکی جوانی لیٚ دروست دەکا. دەیبەمە بازاڕو ئەوەندەم پارە وەدەست دەکەویٚ قەردەکەی تۆ لەچاویدا, سفرە!. دەڵێن, کابرای شوان دوای بیستنی قسەکانی (ئیسرافیل), سمێڵە لەقەیەك دەکاو دەڵیٚ: **((باشە, ئەمە لەبەرچاو دەگرین‌و لەمەودوا مەڕەکانمان هەر لەپاوانان, دەبڕینەوە!))**. ئیسرافیل هاوار دەکا:"ئاه, منیش ئەمە دەڵێم: ژیان

www.pertwk.com

خۆشە، بەڵام خەڵکی وەکوو تۆ لەبەرخاتری چڵکی دەست، ناخۆشی دەکەن ...!".

پیرەمێردی سمێڵ چەور، دەستی بەقسان کرد:

–سرنج راکێشە، بەڵام بەهەرحاڵ دەبێ قەرد بدرێتەوە. لەم بارەیەوە دەگێڕنەوە، سەردەمێك کۆمەڵە کەسێك دەچنەلای (شاروەلی) گەورەو بەهۆش و لێی دەپاڕێنەوە کەقەرزیان پێبدا، ئەویش لەوەڵامدا دەڵێ **((فەرموو خۆشەویستان، هەگبەیەك لەسەر تاقچەکە دانراوە، پارەی تێدایە ...))**. گوندییەکان دەست بۆ هەگبەکە درێژدەکەن و دەڕۆنن هیچی تێدا نییە. بە (شار وەلی) دەڵێن: **((چیتە، کڵاومان لەسەر دەنێی؟))**، ئەویش وەرام دەداتەوە: **((چۆنی تێدا دەبێ، خۆ ئێوە هیچتان تێدا نەهێشتووە؟!))**.

(شاعەلیم) خۆی هاویشتە ناوەندی مەیدانێ: بەڕێزینە هەموو ئەوشتانە لەسەردەمی بێدادیدا روویان دەدا. یەکێك پەستەکی هەبوو، ئەوی دی هیچ، یەکێك دەژنی هەبوو ئەوی دیش هیچ. ئێوە خۆتان دەزانن کە زەلامەکانی تیرەکەمان لە کلاش دروست کردندا ناویان دەرکردبوو، ژنەکانیشمان وەك ژنی خەڵکی مافووریان دەچنی. **رۆژێك باپیرە گەورەم یادی بەخێر –دەست بەدرێشە لەپشت چەکمەدۆزی دەبۆرژێ. لەخەودا، فریشتان دەبینێ بەبێژینگ، خەریکی دابەشینی خۆشبەختی خەڵکن. ئەگەر نۆرەی دەگاتێ، گچکەترین کونی نیشان دەدەن و دەڵێن: ((خۆشبەختی تۆ بەناو ئەم کونەدا رەت دەبێ!)). کونەکەش لەبەر چاویدا زۆر چکۆلە دیار دەبێ. ((چۆنە گەورەی کەم؟ خۆ درێشەم پێیە!)) درێشەکەی تێرادەکاو وێڕای تێ راکردنەکەش، رادەپەڕێ. دیاربوو کەپووی کون ببوو.**

نانم مەدەنێ، هەرئەوەندە، لێگەڕێن ئازاد بم و لەگۆدەکان گوێم لە داستانەکانتان بێ. لەخۆڕا نییە من برازای (دایان – دۆڵدوروم)ی قسەی هەق ناسم. نازانم داستانەکانی مامم تا چ رادەیەك راستیان تێدایە، بەڵام هەمیشە گوێ لێگرتنی خۆشە –زۆر حەکیمانە قسان دەکا– بۆ نموونە نالێ: لەزەمانی ئێمەدا بێپارەیی ناخۆشە، بەڵکو هەمان مانا بەشێوازی خۆی دەدرکێنێ: **((ئاه! سێ جاران سێ– نۆ! ئێوە چ لەپارە دەکەن؟ ئەمما ئەمن لەبەر بێپارەیی، رۆژی سەت رۆبڵ زەرەر دەکەم!))**.

یان وادەبینن مامم لەیەکێك لەدۆستەکانم ناڕازییە، رێك و راست ئەمە نالێ. نەخێر ئەو دەڵێ: **((ئەگەر بەدۆستەکەت بڵێی: (بڕۆین)و ئەویش بپرسێ (بۆ کوێ؟) –ئەو دەم، باشترە لەگەڵ خەڵکی وا بۆ هیچ جێگایەك نەچی!))** راستە زۆر جارم ئەم راستییە تاقی کردۆتەوە. پیاوی بێ ئیرادە، یان ئەو کەسەی هەموو شتێکی پێ وەکوو یەکە، هەمیشە دەپرسێ: "بۆکوێ؟"، کاتێکیش بۆی روون دەکەیتەوە، هەر ناچێ!.

بەڵام وا تێمەگەن، مامم مەسەلەکان ئاڵۆزدەکا!، نەخێر، باوەڕی وایە، ئەمە راستترین رێگای راگەیاندنی حوکمی خۆیەتی بەئێوە. هەرچییەك بێ، ئەمن پێم باشە ئەو بکەمە سەرمەشقی خۆم– ئەگەر چوکلێت لەناو کاغەزێکی زێڕینەوە دەرێنی، شتێکەو لەناو خشت و خاڵیشی دەرێنی، شتێکی دیکەیە. چوکلێت هەر چوکلێتە، بەڵام لەنێو کاغەزی زێڕینی رەنگاو رەنگدا، بەتامتر دێتە بەرچاو.

www.pertwk.com

خەڵکی بەڕێزی گۆدەکان! من زۆر وردبینم, بیستنی قسەکانتان خۆشە, خودا لاڵتان نەکا! ژیان بەبێ زمان, ناخۆشە, چونکە هەروەك چیاییەکان دەڵێن: **"هەندێ هەواڵ لە (خینگال)یش, بەتامترن!"**.

–ئیدی دەربارەی رابردوو چ بڵێین؟ –"ئەبو موسلم"ی دەنگ بێژی "چاراخی" وێڕای ئاە هەڵکێشان, رووی کردە دانیشتوانی گۆدەکان و گوتی: –مسۆگەر هێشتا هەندێك وەبیریانە, کوێخای گوندەکەمان, بەنازناوی "من کێم؟", چتۆ پیاوێك بوو. مرۆ نەبوو, شەیتانی رووت بوو! مانگانە خەڵکی لە مەیدان دا کۆدەکردەوە و وەك عەلەشیش خۆی فش دەکردەوەو دەیپرسی: ((من کێم؟))و دانەدەسەکنا تا ئەو دەمەی یەکێك بۆ رزگارکردنی گیانی, وەرامی نەداباوە: ((تۆ کوێخامانی و تزاری سپی تۆی بەسەر سەرمانەوە داناوە!)).

بەدەست خۆم نەبوو, ئەمنیش داستانی ملۆزمێکی دیکەی وەکوو ئەوم بیرهاتەوە.

(عومەر ئاتا)ی کوێخای (کووباچی). لەخۆڕا نەبوو, ژنەکەی شانازی پێوە دەکردو بەڕووی خەڵکیدا دەیگوت:

–((مێردێکی وام هەیە! مێردێکی وا ئەگەر بخواتەوەو بچێتە کۆڵان)).

زنجیرەی بیرە تێکەڵ و پێکەڵەکانی منی بەیادی (دایان – دۆڵدوروم) خستەوە کە گەلەك چیرۆکی لەمەڕ (عومەر ئاتا) دەزانی و یادی (عومەر ئاتا)ش, یادی "ئەحمەد مونگی"ی شاعیری ناوداری کوێستانەکەمان, واتە باپیرە گەورەی "سەرمیناز"ە جوانەکەمانی بەدوای خۆیدا دەهێنا کە ناخۆشترین کارەساتی بەدەستی کوێخای هیچ و پووچەوە, تووش ببوو. باشە, خۆ لە باپیرە گەورەکەتانەوە رێگایەکی ئەوەندەش دوورو درێژ نییەو هەربۆیەش کە شەوان مانگ هەڵدێ, (سەرمیناز)یش لە یادەکانمدا دەژێتەوە.

ئێوە دەتوانن بەسەر سووڕمانەوە بپرسن, ئەگەر قسە لەمەڕ پێشینانە, ئەدی (سەرمیناز) بە چ بۆنەیەکەوە؟ پوختەی قسەش هەر لێرەدایە, هەموو شتێك لە مێشکی مندا بەدەوری (سەرمیناز) دا دەخولێتەوە, هەتا ئەگەر مەبەستم بێ لەمەڕ شتێکی دیکەوە بدوێم, بۆ نموونە دەربارەی باپیرە گەورە بەناوبانگەکەی (ئەحمەد مونگی)ی شاعیر.

پێش ئەوەی (دایان – دۆڵدوروم)ی بەڕێز پێیەکی بخاتە سەدەی نۆزدەو پێیەکەی دیکەی, سەدەی بیستەم, (کووباچی)یەکان هەوڵی فێربوونیان داوەو بۆ ئەم مەبەستە بڕیاریاندا قوتابخانەیەکی زمانی رووسی لەگوندەکەیان بکەنەوە. مامم بەردەوام و بەخۆشحاڵییەکی زۆرەوە ئەم رووداوە مێژووییە دەگێڕێتەوەو گوێ لێراگرتنیشی زۆر خۆشە. هەرچەندە ئەمن, پێشبڕکێی رەوانبێژی لەگەڵدا ناکەم, لەگەڵ هەندێش هەوڵ دەدەم ئەو رووداوانە زیندوو بکەمەوە.

بۆ کردنەوەی ئەم قوتابخانەیە, (کووباچی‌یەکان) شەش سەت رۆبڵ کۆدەکەنەوە, بەڵام (عومەر ئاتا)ی کوێخا کەلەلایەن رووسەکانەوە کرابووە فەرمانڕەوای گوند, دژیان دەوەستێ و رایدەگەیەنێ: **(ئێوە زمانی روسیتان پێویست نییە, فەرمان دەدەم, یاسین بخوێنن!)** ئەودەمی کوباچییەکان سوور دەبن کە بۆ شکایەت بچنەلای خودی تزار. ئەوان بۆ خەرجی رێگای هاو گوندەکەیان (ئەحمەد مۆنگی), هەندێ پارە کۆدەکەنەوەو تکادەکەن راوێژکاری‌یەکە قبووڵ بکاو سەفەربکا.

(ئەحمەد مۆنگی), زمانی رووسی دەزانی, چونکە هاتوچۆی چەکسازەکانی (تولا)و وەستاو ئاسنگەرەکانی شاری "زلاتوئوس" و هونەرمەندانی شاری (بالخ)ی دەکرد. دەشیزانی بنووسێ, هەرچەندە لەوانەیە زانینەکەی ئەوەندەی قوتابی سەرەتایی ئەم سەردەمە نەبووبێ. بەڕاستیش گەیشتەلای تزار. بەڵام

www.pertwk.com

وەرامی شاهانە بەم شێوەیە بوو: **((فەرمانی کوێخا جێ بەجێ بکەن, یاسین بخوێنن!))** شاعیر, بەخۆو بەفەرمانەوە کەبەزمانی عارەبی نووسرابوو, گەڕایەوە.

ئەو بەبارێکی خەمەوە گەڕایەوە وڵات, چونکە پارەی گوندییەکانی بێسوود خەرج کردبوو. سەری لەماڵان دەداو لەیەکێ ماڵەکاندا, سکاڵاکەی خۆو فەرمانی تزار دەردێنیٚو بیردەکاتەوە, چ بەگوندی‌یەکان بڵێ؟ لەماڵێك شاعیر قەڵەمو دەوات دەردێنێو زۆر بەوردی وشە عەرەبییەکان دەگۆڕێ!

دەمگۆی هاتنەوەی (ئەحمەد مۆنگی), لەو ئەسپەی, رکێبی پێ‌لێدەدا, وەپێشتر دەکەوێو گەورەو گچکە بۆ پێشوازی دێنە دۆڵی "هاپلاقو". (ئەحمەد مۆنگی) لەسیمای هاوگوندییەکانیدا, خەمو پەرێشانی دەخوێنێتەوە. ئەوان تەنیا پرسیارێکیان دەبێ: **((لەم رۆژانەدا, بەچیمان شاد دەکەی؟)).**

(ئەحمەد مۆنگی) لەئەسپ دادەبەزێ. چاكو خۆشی لەگەڵ گوندیان دەکاو دەڵێ: –ئەوە بۆچی خەمبارو لێوبەبارن؟ ئەمن وەرامی تزارم بۆ ئێوەی بەڕێز هێناوەتەوە– کاغەزێ لەبەرکی دەردێنێ– نووسراوە: **((فەرمان جێبەجێ بکەن: بۆ کوێخا یاسین بخوێنن!)).**

ئەوان دەپەشۆکێنو تێناگەن:

–مانای چییە؟ بۆ کوێخا؟

–واتە خەڵکینە کاتی ئەوە هاتووە کوێخا لەسەر رێگا لادەین .

(ئەحمەد مۆنگی) ئەمەی لەزاری دێتە دەرێو نایەتەدەرێ هەموو بەخۆشی هەناسە هەڵدەکێشنو دەکەونە شاییو هەرکەسەی بەهەوایەك هەڵدەپەڕێو یەکدی لە ئامێز دەگرن.

ئەودەم نۆرەی (ئەحمەد مۆنگی) بوو, سەری سووڕ بمێنێ:

–لێرە چی‌قەوماوە؟

حەسبۆڵاتی کوڕی (عەلی بۆلات)ە تیرەی (تەیموور بۆلات), وەرامی شاعیر دەداتەوە:

–ئەی پەیکی ئازیز, لامان داوە!

–کێ؟

–کوێخا!

–ئەمەیە قوتابخانەی رووسی, –شاعیر لەبارێکدا کڵاوە کۆنەکە بۆ ئاسمان هەڵدەداو هاوار دەکا– **پیاو کڵاویشی کۆن بێ, هەر پیاوە, ئێوە لەکوێ شاعیرێکی دەوڵەمەندتان دیوە!؟.** لەهەمووی سەیرتر, ئەمەبوو, کەس لەهۆی مەرگی کوێخا (عومەر ئاتا)ی نەپرسی. تەنێ فەرمانڕەوای قەفقاز دەست خەتەکەی تزاری کە (ئەحمەد مۆنگی گۆڕیبووی), لەگەڵ راپۆرتی مەرگی کوێخا, خستە ئەرشیفەوە.

هەڵبەتە, پێش هەموو شتێك حەزم لێبوو بە (خینگاڵ)ی بەتام یان کولیچەی بەگەزگەزۆك خزمەتێکی زگە برسییەکەم بکەم, بەڵام تا هەنووکەش نەك هەر هیچ کەس لەگۆدەکان فەرمووی لێنەکردووم, بەڵکو لێشیان نەپرسیوم ئەرێ لەڕێگا ماندوونەبووی؟ ئەگەر لەباتی من مامم لێرەبا, لەمێژبوو هاوای دەکرد: "(خینگال) شتێکی خۆشە, ها!" –بەم شێوەیە دەری دەبڕی کەبرسییەتیو بەخراپیشی نەدەزانی ئەگەر دوای هەندێ, سەرخەوێکی بشکانبایە. بەڵام ئەمن نەمدەزانی بەچ هێمایەك دەردە دڵ بکەمو ئێستاش دەبوایە گوێم لەگۆرانییەکی خۆش بێ.

–چ گۆرانییەك بچڕم؟ –(ئەبوومسلم) دەنگ بێژی (چاراخی) خاوەن (کوموز), سازەکەی رێکخستو پرسی: –وەرن با من ئەو گۆرانییە بڵێم کە تا ئێستا کەس لەگۆدەکان نەیبیستووە. ناوی گۆرانییەکە **(گفتو گۆی بوكو خەسووە).**

(شاعەلیم) دەستی لە ژماردنی دەنکەکانی تەسبیحەکەی هەڵگرتو گوتی:

–باشە, وەرە!

www.pertwk.com

بەهۆی ئەو بێدەنگییەی باڵی بەسەر گۆدەکاندا کێشا, تێگەیشتم: ئەوان بەپێچەوانەی "گۆبدینی"یەکان کەهەتا لەم سەردەمەشدا گۆرانی گۆتن بەعەیب دەزانن و کیژەکانیان بەدەنگ بێژی وەك (عەلی سولتان)یش نادەن, (چاراخی)یەکان دەنگ بێژیان خۆش دەویٚ و ڕێزی دەگرن.

تارەکانی (کومور) لەسەرخۆو وەك دەنگێك لەدوورەوە بیٚ, دەنگی هات. ئەوان هەناسەیان لەسینەدا راگرت. دەنگ بێژ سەری بۆ دواوە بردو بەدەنگێکی ناسك دەستی پێکردو زەردەیەکی کەوتە سەر لێوان:

"-بووکەخان!
راستم پیٚ بڵیٚ بابزانم,
دوێنیٚ شەو بەتەنیٚ بووی؟
سەرودەری بەیانیان, خڕەی دەرگام گویٚ لێبوو!
-وا, وا
خاك بەسەرم لەقسەی وا
مسۆگەر ویزەی با بووە,
دەرگاکەی هەژاندووە!
-ئەدی چپەت لەگەڵ کیٚ بوو؟
مچە مچت لەگەڵ کیٚ بوو؟
-ئاە, مسۆگەر پشیلە بوون
خەریکی هاتوو چۆ بوون!
-باشە ئەی ژنی زۆڕەو
ئەمە ئیدی کیٚ دیویە,
ژنێك لەناو جێدابیٚ,
چاردانە لاقیشی هەبیٚ؟

-ئاە, لەوانەیە سەرخۆش بی
یەکت بەدوان دانابیٚ!
ئەمن لەکاتی خەوتن,
پێڵاوان دادەکەنم
ڕەنگە ئەوەت بینیبیٚ؟
-شایەدی من مانگە شەوە,
خودا خۆشی شایەدە
دووسەر لەسەر بالیفیٚ
دووسەری بەگروازە!
-ویژدانی من کە پاکە
لەم قسانەم چ باکە؟
ئاخر ڕەنگە کلاوەکەم بیٚ
لەژوور سەرم, دامنابوو.
-ئاخر درۆزنی شەیتان
کیٚ دیویەتی کلاویٚ
گەزێك سمێڵی هەبیٚ
دوو دەسکە بێڵیشی هەبیٚ!

لەیەك دەمدا, هەموو کپ ببوون, پاشان دەتگوت ئاسمان وەلەرزە کەوتووە– ئەوە قاقای پێکەنینی چیاییەکان بوو. لەخۆشییان دەستیان لێك دەداو سەریان بەشێوەیەك دەجولاندەوە, سمێڵیان هەڵدەبەزییەوە. ئەوان, دەمێك سوپاسی دەنگ بێژیان کردو پاشان هەموویان بە یەك دەنگ, دوا بەیتیان گۆتەوە:

"-ئاخر درۆزنی شەیتان
کیٚ دیویەتی کە کلاو

www.pertwk.com

گەزە سمێڵی هەبێ

دوو دەسکە بێڵیشی هەبێ!".

وێ دەچوو هەتا مانگیش زەردەی بەسەر لێوەوە بێ, بەتایبەتی کە خەسوو بەشایەدی گرتبوو. ئەمنیش ئەو گۆرانییە جوانو پاراوەم زۆر پێخۆش بوو. وەبیرم دێ: جارێکیان شیعرێکم بۆ رۆژنامەیەك نارد, رۆژنامەکەش لەوەرامدا نووسیبوویان: (ناتوانین شیعرەکەت بلاوبکەینەوە, چونکە ئەو شتانەی تێدانین کە بەمەیلی ئێمەن!). ئەوان مەیلیان لەچ بوو, نەیانگوتبوو: (شیعر دەبێ سەرەتاو بەتایبەتی کۆتایی هەبێ). بەڵێ, ئێستا بەگوێدانە ئەم گۆرانیە, تێدەگەم راستە شیعر دەبێ کۆتایی هەبێ. بەداخەوە مامم (دایان – دۆڵدوروم) لێرە نەبوو. ئەو هەقدەستی گۆرانی‌یەکی وای دوو ئەسپی بەزینو هەگبەوە دادەنا. ئەگەر دیتم, هەوڵ دەدەم, ئەوەندەی وەبیرم دەمێنێ بۆی بگێڕمەوە –لێگەڕێ هەرچی دەستی لێدەبێتەوە بمداتێ, هەرچی بێ, خۆمن بێگانە نیم...

گۆرانی لەجێی خۆی, من زۆر ناڕەحەت بووم: کامە (چاراخی) بەڕێز دەبێتە خانە خوێم؟ وەك باوە, لەمەڕ شتی وا, پیرترین کەس لەگۆدەکان قسەدەکاو بۆیە ئومێدم بە (شاعەلیم) بوو, بەلاّم لەهیکەوە لەماڵێ بانگ کرایەوە, چونکە ماینەکەیان دەیویست لەم دەمە نەگونجاوەدا, بزێ. لەودەمەشدا, نەوەی‌هاوسێ سمێڵ چەورو قلێپۆکەکەم هاتو بەدەنگێکی بەرز بانگی کرد: ((بابە, بابە زووبە, ئەو دوونگەی تۆ دوای (خینگاڵ) سمێڵی پێ‌چەور دەکەی کتك بردی!)). پیرەمێرد وەك کەسێك ئاوی گەرمی بەسەردا بڕژێ, راپەڕیو دەنگی پێکەنین تا چەند کۆلاّنێك سەرادووی نا. ئاه, بلێ چییە؟ تەماشاکە, ئەمن هەر بیرم لەوە دەکردەوە چۆن هەموو شەوێ دوای (خینگاڵ), دەتوانێ بەز پەیداکا؟ دیاربوو تەنیا سمێڵی پێ‌چەور کردووە! بێچارەیە بەبێ بەز چ دەکا؟

ئێستاش لێم روون نەبۆوە (چاراخی)یەکان چۆنم رەفتار لەگەڵدا دەکەن. ئاخر شەو داهاتبوو, هێواش هێواش گۆدەکانیش چۆڵ دەبوو. هەموویان دەچوونەوە ماڵێو لەوێش شێوێکی بەتام چاوەڕێی دەکردن. قسە لەمەڕ سبەینێ, کارکردن لەباغو کێڵگەکانی کەلخوزیش کەم کەمە بنی دەهات, کەچی ئەمن جورئەتم نەدەکرد پەلار لە (خانەخوێ کانم) بدەم. ئەوانی گەنجتر,لەبەرئەوە گۆدەکانیان بەجێ دەهێشتو فەرموویان لێنەدەکردم, رەنگە لەدڵی خۆیاندا گوتبیان: ((ئەگەر ئەم لاوە بانگ کەم, پیرەکان دەرەنجن)). ئەوانی دیکەش لەبەر هەندێ دەچوونەوەو منیان بەجێ دەهێشت, رەنگە لەدڵی خۆیاندا گوتبیان: ((ئەگەر ئەمن ئەو منداڵە بانگ کەم, لەوێ چی لەگەڵدا باس بکەم, -هێشتا تامی شیری خاوی لەزاری دێ. لاوە, لێ گەڕێ گەنجەکان بیبەنەوە!)). لەئاکامدا, بێجگە لەمن دووچیایی بەناوی "حەسەن" و "حوسین"یش لەگۆدەکان مابوون. ئەوان لاقیان لەسەر لاق دانابوو, بەهێواشی دەربارەی ئاوو هەوا دەدوانو جارێك لە ئاسمان ورد دەبوونەوە, جارێکی دی لەمنیان دەڕوانیو قسەکانیان دەگواستەوە سەر بژارو جۆگەو کەنداوی بەربەستی لافاو. (حەسەن) لەبێ حەوسەڵەیی, رووی تێکردمو گوتی:

–باشە کوڕی گەنج, فەرموو بچینەوە ماڵێ!

حوسین شڵەژا:

–شەرم ناکەی! لەخۆت گەورەتر هەیە!

–کێ؟

–من, لەگەڵ من دێتەوە!

(حەسەن) سەری سووڕما:

–تۆ لەمن گەورەتری؟

–هەڵبەت! دیارە خۆت لەمن بەگەورەتر دەزانی!

www.pertwk.com

–نابیٚ, چۆن شتی وادەبیٚ! داپیرم دەیگوت: ئەتۆ لەویٚ رۆژیٚ لەدایك بووی كە باب‌و دایكت زەماوەندیان كردووە.

–قسەی داپیرت باوەڕ دەكەی؟ گویٚ بگرە, باپیرە بەڕیٚزەكەم لەمەڕ لەدایك بوونم چی گوتوە. دەیگوت تۆ ئەویٚ رۆژیٚ لەدایك بووی كە بابت لەشەڕی ناوخۆییدا كوژراو ویٚ رانەگەیشت دایكت بهیٚنیٚ!

(حەسەن) خۆی پیٚ ڕانەگیرا:

–ئەوە چتە, دەتەویٚ بلٚیٚی من بیژیم؟ دیارە زۆر هیچ‌و پوچی!

–بەمن دەلٚیٚی هیچ‌و پووچ؟

–بەلٚیٚ, چونكە تەنیٚ خەلٚكی هیچ‌و پووچ دەتوانیٚ درۆی وا هەلٚبەستیٚ!

–دیارە درۆزنیشم؟ ئیدی ئەمەت لیٚنابەخشم, توولەسەگ!

–هیٚواش, دەست بخەوە بەركت, ئەگەرنا سویٚند دەخۆم تامی دەستم دەكەی! كا چۆنت نەبیستووە من بزمار بەمست دادەكوتم!

–دەه, بەددانم پارچە پارچەت دەكەم!

هەردووكیان وروژابوون‌و ئامادەبوون یەكدی ونجڕ وجڕ بكەن. بەلاٚم من تیٚ نەدەگەیشتم ئایا بەڕاستیانە, یان بەتیز! پیٚی ناویٚ لەسەر من هەرایەك بخولٚقیٚنن, مەسەلەكە بەئاسانی چارەسەر دەكریٚ: تیرو پشكان باویٚن!. بۆ من فەرقی نەدەكرد, لەگەلٚ كیهەیان بچم, هەرئەوەندەم دەویست تیٚر بخۆم‌و بخەوم. وادیارە دەكەنە شەڕو لەوانەیە بەتەنیٚ بمیٚنمەوە.

(چاراخی)یە بەڕیٚزەكان, دەستیان خستە تەنگەی یەكدی‌و باش بوو من بەوەختی خۆی كەوتمە ناوبژی, ئەگەر نا كارەكە خراپ دەبوو. لەوانەبوو, ئەم رووداوە دووتیرە, وەك تیرەی ئیٚمەو تیرەی (مۆنگی) لەگوندی (كووباچی), بۆ چەندان سالٚ لیٚك بڕەنجیٚنیٚ. وابا, من, ئەگەرەكەی دەبووم. یەكیٚكیان هاواری كرد:

–تا پیٚت نەسەلمیٚنم وازناهیٚنم!

ئەوی دی نەڕاندی:

–ئەمنیش واز ناهیٚنم.

(حەسەن)پیٚشنیاری كرد:

–بابچینەلای ردیٚن سپی گوند تا قەناعەت بكەی كە داپیرم راستی گوتوە!

–بابچین!, ئەگەر باپیرم درۆی كردبیٚ, ئەمە ملی من‌و ئەوەش خەنجەری تۆ!

www.pertwk.com

ئەوان بەفەرامۆش کردنی ئەو مەسەلەیەی کە مشت و مڕەکەیان لەسەر من دروست کردبوو، ڕۆیشتن و ئەمنیش تەنێ لەگۆدەکان مامەوەو تا هەنووکەش نازانم مەسەلەکە چی بەسەر هات: مسۆگەر پیرەمێرد حوکمی داوە کە (حەسەن) و (حوسێن) لەیەك ڕۆژو لەیەك سەعات و لەیەك چرکەدا هاتوونەتە دنیا. بەهەر حاڵ، کەسیان نەبوونە خانەخوێم.

کەوتمە ئەو خەیاڵەی، ئەگەر مامم (دایان – دۆڵدوروم) لەجێگای من بووایە، چی دەکرد. دەچوو لەیەکەمین و نزیکترین دەرگای دەدا. بۆچی ئەمنیش ئەو نەکەمە سەرمەشقی خۆم؟ بەڵام هەر کەپێم لەژێر ساباتەکە بردە دەرێ، لەپەنجەرەی کارگەی چنینی مافوورەوە چاوم بەکیژێك کەوت: هێشتا بەگورجی لەپشت دەزگا خەریکی کارە.

نزیك بوومەوە. گۆرانی دەڵێ و لە تەونکەر ناچێ، بەڵکو لەچەنگ لێدەرێك دەچوو کە تەلەخۆش ئاوازەکان یەك بەیەك بەئەنگوست جودا بکاتەوە. لە سەرەوەی دارەکە، ڕێك سەر سەری کیژەکە تۆپەبەنی ڕەنگاو ڕەنگ هەڵواسراون و وێ دەچن داوەکان خۆیان پێکەوە بەسترابنەوە، تا ڕەنگینی مافوورەکە جوانتر دەرکەوێ.

قەت، کاری وام نەدیوە ئەوەندە لەمۆسیقا بچێ. وام دەهاتە بەرچاو کیژو دەزگاکە پێکەوە گۆرانییەك دەڵێن و وەك سوارو ئەسپ ئاوێتەی یەکدی بوونە. کچی هونەرمەند بە دەستێك گرێی لێدەداو بەدەستەکەی دیکەی، چالاکانە داوەکەی دەبڕی. ئەگەر یەك چین تەواو دەبوو، قۆچە ئاسکێکی مشت و ماڵ دراوی هەڵدەگرت و گرێیەکانی لووس دەکرد. پاشان بەهەردوو دەست "راگی" ددانەدار شانەی تەونی– هەڵدەگرت و سەرتاسەری چینە دروستکراوەکەی دەکووتا تا پرزەکان نەمێنن. چین لەدوای چین، نەخش و نیگار وەدیار دەکەوت. لەوکاتەدا، ئەوەم کەوتە خەیاڵ: چۆنە ئەم مافوورە بکەمە دیاری بووکێنی؟

بەتەماشاکردنی تەونکەری لاو، (سەرمینان)ی خۆم هێناوە یادو بیرم دەکردەوە، مسۆگەر ئەو مافووری سادە نا، بەڵکو مافووری بەناوبانگی (کارچار)ی کەمانای (قۆچی ئاسکە)، پێ جوانە. وەك ئەمەی هەر ئێستا هونەرمەندی (چاراخی) دەیچنی. بەیناوبەین مەدالیونی ڕەنگاو ڕەنگ قۆخێك لەکۆتاییەکەیدا بەسەر دوولکیدا بڵند دەبێ: نە تەنێ شاعیران، بەڵکو ژنە تەونکەرەکانیش وەسفی مامزی جوان دەکەن!.

ئێستا کیژە، مەدالیونێکی دیکەشی تەواوکردو چراکەی کوژاندەوە. ئەمنیش لەسەر بەردەکەی گۆدەکان دانیشتمەوەو هێشتا بەئومێدی هەندێم کەسێك (حەسەن) یان (حوسێن) منیان وەبیربێتەوە.

ئەگەر کیژەکە هاتەدەرێ و لەبەرامبەر گۆدەکان تێپەڕی، کۆخیم. ئاوڕێکی دایەوە، وای زانی یەکێك لەگوندییەکانم. دەم و چاوی بەلچکێکی چارۆگەکەی داپۆشی و سەری نەوی کرد:

–ئێوارەتان باش!

منیش وەکو بیرخستنەوە گوتم:

–ئیدی ئێوارە نەماوە، شەوە!.

–کەوایە، چ دەکەی لێرە؟ لەدەنگت را دەزانم خەڵکی (چاراخ) نی!؟.

–چاوەڕوانم، دووکەس لەخەڵکی گوندەکەتان روون بکەنەوە کامیان گەورەترن ... –دەستم پێکرد، داستانەکەم لەنووکەوە بۆ گێڕایەوە. دەترسام چیرۆکەکەم درێژبێ، بەڵام چ بکەم حەزم لێنەبوو کچەکە بڕواو ئەمن بەتەنێ بیمێنمەوە. ئەگەر گەیشتمە کۆتایی، کیژە کەمێ لەولاو ئەولای خۆی ڕوانی و گوتی:

–باشە، بەدوامدا وەرە، بەس دووراو دوورو خۆت وانیشان دە بەڕێگای خۆتدا دەڕۆی!.

–نابێ، لەتەنیشتت؟

www.pertwk.com

–هەرگیز!

باشە، ئەگەر نەکرێ، بەدوایدا دەچم. وادیارە لێرە ڕێو ڕەسم وایە. وەدوای کەوتم‌و وەك کەسێك گچکەترین پەیوەندی بەمەسەلەکەوە نەبێ، بەرێگادا دەڕۆیشتم. دووسێ کووچەمان بوارد، چناری شێوە قووچەك، سێبەری درێژیان بەسەردا کردبوون. کیژە راوەستاو چاوەڕێم بوو.

–ئەو خانووە دەبینی کە بان‌و دەرگاکەی لەئاسن دروست کراوە؟

–چۆنی نابینم؟

–ئەمن لەوێدا دەژیم. ئێستا من دەچم، پاشان تۆ دوای دە دەقیقە لەدەرگا بدە.

–چ دەبێ؟

–دەبینی! –کیژی جوان وەرامی داوەو بەرەو دەرگا ئاسنینەکە وەڕێ کەوت.

هەستێکی تووندی لێ توێژینەوەم لەکن پەیدابوو. ئەو بانگهێشتنە سەیرەو ئەم چرپە نهێنییە لەپێناوی چی‌بوو؟ مەگەر دەکرێ کیژێك بەتەنێ بێو کابرایەکی نەناسراو بۆلای خۆی بانگ بکا؟ بەڵێ، لەراستیدا، ئاکاری مرۆکان وەك پێکهاتنی جیهان ئاڵۆزە! بەهێنانە بەرچاوی کیژەکە بە کراسێکی کورتی تەنك‌و بسکێکی کورتی پەخشانی سەرهەنیەی، لەرزێکی سەیرم بەلەشدا گەڕا. ئەمن هەتا لەدڵەوە، سوپاسی (حەسەن و حوسێن)یشم کرد کە لەگۆدەکان کەوتنە مشت‌و مڕو بەتەنێیان هێشتمەوە. بەڵام لەهیکڕا، بیرێکم کەوتە مێشکەوە: ئایا ئەم کچە، کلاوێکی لەوجۆرەی کیژە مەکرکەرەکانی (ئیتساری)، لەسەریان نام، لەسەر نانێ؟

لەبەرهەندێ نەمدەزانی بچم یان نەچم، وا رووژابووم، سەرم دەسووڕا. لە دوایی‌دا بڕیاری خۆمدا. خۆلەتەلەزگەدان کاری پیاوانە. ئیدی نازانم مامم یەکەمجار ئەمەی گوتوە، یان نا. بەهەرحاڵ، ئەو زوو زوو ئەم قسانەی دەکرد. فێری دەکردم، ئەگەر تەلەزگە نەبێ، هیچ شتێکی نوێ لەسەر رووی زەوی پەیدا نابێ. راستییەکەشی ئەوەیە، رەنگە هەنێ کار ئەنجامی خراپیان لێ بوەشێتەوە،

بەڵام هیچ کارێك بەبێ فیداکاری وەئاکام ناگا. لەبەر هەندێ بڕیارمدا، تەقە لەدەرگاوە بێنم.

9

بەڵێ، بەو ئەڵقە ئاسنەی لەجەستەی گیانلەبەرێکدا رووچوو بوو، دەرگام کوتا. ماوەیەك وەڵام نەبوو. لەدواییدا، دەنگی پێی یەکێکم هاتەبەرگوێ.

پێش سەعاتێك وام لێك دەدایەوە، هەموو زیوو بەهرەکەم لێرەدا لەدروست کردنی خشڵدا خەرج بکەم‌و لەگەڵ مافوورێکی (کارچار)ی بگۆڕمەوە– بەڵام ئێستا وام کەوتبووە مێشکەوە کە لەوانەیە هونەرمەندی (چاراخی) بەدڵی بێو بەسادەیی ئەو مافوورەم پێشکەش بکا؟

کلیل دەنگی لێوە هات‌و دەرگا کرایەوە.

هیوادارم توانیبێتم تا رادەیەك سرنجتان بۆلای خۆم راکێشم‌و ئێوەش مگێزتان لێبێ لەبەرامبەر منی رووخۆشی نهێنی –ئامێزدا بوەستن. بەڵام بەداخەوە، ئارەزووەکانمان بەزۆری هەر ئارەزوو دەمێننەوە! لەبەرامبەرمدا، پیاوێك، بە شێوە بەشکۆو چاوانی بەقوڵاییدا چوو، کت‌و کۆرو، دەم‌و چاوێك بەلووتێکی کەوانەیی، راوەستا.

لەیەك دەمدا، وام دەزانی، کچەکە بەم شێوە گاڵتەجاڕییە خۆی گۆڕیبێ، ئەمما کابرا لووتە، وێڕای لەتاریکی رامان، دوژمنانەش پرسی:

–کێیە بەم درەنگی شەوە لێرە دەگەڕێ؟ هەموو جۆرە کەسێك پەیدا دەبێ، لەهیچ‌و خۆڕا خەڵکی ناڕەحەت دەکەن. وەڵام دەوە تۆ کێی؟

من کە بەدەرکەوتنی، شێوابووم، جگە لەوەی بڵێم: مرۆ –قسەیەکی دیکەم پێنەکرا.

www.pertwk.com

–بەڵێ دەبینم، بزن نییە بەقۆچ لەدەرگا بدا. چی، دیارە لەوە بێتاقەتی، بزانی دایکت کەی تۆی هێناوەتە سەر دنیا؟

–نەخێر، –بەگومان لەوەی، نەکا کچەکە منی هێنابێتە هەمان ئەو ماڵەی (حەسەن) و (حوسێن) بۆ براندنەوەی مشتو مڕەکەیان، روویان تێکردووە، تەریق بوومەوە.

–چ کارێکت بەدەمڕاستی ئەنجوومەنی ناوچەیە؟

هەندەی دیکەم لێ ئاڵۆز بوو:

–حەز دەکەم تواناى ئەوەت پێ ببەخشم، میوانێك بۆ ماڵەکەت بانگ بکەی!

–سوپاست دەکەم! بۆ ئەو شانازیەی پێت داوم! –پیرەمێرد بەگاڵتە پێکردنەوە، وەرامی داوە.

–ئێستا کە بڕیارت داوە تواناى وام ببەخشی، وەرە ژووری، بەڵام بزانە، من لە هەموو کارێك دا حەزم لەڕێك و پێکییەو میوانیش دەبێ بەوەخت ئامادەبێ.

–راگەیاندنی وام لەهیچ گوندێك نەبیستووە؟

–شوورەیی نییە! ئێمە بەزووترین کات ئاگادارییەکی وا لەگوندەکەمان هەڵدەواسین.

ئەگەر کەسێکی دیکە لەجێگای من با، بێ ورتە دەگەڕایەوە، بەڵام ئەمن مامەوە چونکە دەمزانی لەپێناوی دیارییەکی شایستەدا دەبێ زۆرشت بکەمە پێناو، زۆر شتیش کەقەت بەسەرمدا رانەدەبووردن، بەسەرمدا تێپەڕن. سەرباری هەندێش، دەمویست بزانم –دەبوایە جارێکی دیکەی ببینمەوە، ئەو کچەی بەنهێنی منی بۆ لای ئەم دەرگایە کێشکرد؟. بێجگە لەهەندێش، کەحەزم لێنەبێ جارێکی دی بگەڕێمەوە گۆدەکان و شەوێ لەوێدا ئەستێران بژمێرم، قسەیەك ناکەم.

خانە خوێکەم بەخۆی و تەقە تەقی قاپ قاپەکەیەوە، منی بۆ دیوەخانێك برد، کەبەمافووری چاك چاك رازابۆوە. قەرەوێڵەیەکی هێنایە دەرێ و دەستەنوێنێکی لە

تاقەکە نیشان دام و داوای شەوێکی خۆشی بۆ خواستم و وەدەرکەوت. چونکە قسەیەکی لەمەڕ (شیو) نەکرد، دیاربوو (شەوخۆش)ـەکەی بەڕاستی بوو –بەزگی برسی چ شەوێکی خۆش! دەبێ خانەخوێ ئامۆژگاری ئەوان پزیشکانی پەیڕەوکردبێ کە لەوباوەڕەدان شەوخواردن خراپە، نازانم، بەڵام نەمدەتوانی رازی نەبم. ماوەیەکی باش خۆم لەسەر قەرەوێڵەکە هەڵگێڕو وەرگێڕ کردو هەموو ئەو خواردنانەم هێناوە بەرچاو کە بەدرێژایی تەمەنم خواردبوومن و نەمخواردبوون.

وەبیرم نایە ئەوێ شەوێ خەوم لێ کەوتبێ، بەڵام تاریك روونی بەیانیان کەپووە هەستیارەکەم بۆنی گۆشتی بەپیاز سوورکراوەی کرد. راپەڕیم، جلکەکانم دەبەرکردن و نوێنەکانم هەڵتەکاندو هاتمە هەیوان. لەوێ، لەگەنێکی مسی بریقەدارو گۆزەیەکی پڕ لەئاوم چاوەڕوان بوو. ئەگەر دەست و دەم و چاوم دەشووشت، تەقە تەقیشم دەکرد تا سرنجی خانەخوێ کە لەژووری تەنیشت خەریکی نان خواردن بوون، راکێشم.

خانە خوێ لەکۆسپەی دەرگا وەدەرکەوت:

–باشە میوانەکەشمان رابوو. هیوادارم خەوێکی خۆشی کردبێ!

وەرامم داوە:

–زۆر خۆش...!

–فەرموو بابچین نان بخۆین –فەرمووی لێکردم و لەودەمیدا زۆر بەمیهرەبانم هاتەبەرچاو.

چوومە ژووری. هەمان ئەو کیژەی ئێوارە منی بانگ کردبوو، لەپشت مێز دانیشتبوو.

نەوەکەم، خزمەتی میوانەکەمان بکە، سەرەتا یەکتر بناسین.

من دەستم درێژ کردو گوتم:

–بەهادۆر! –ئەویش سەری نەوی کردو بەهێواشی دەستی گوشیم و گوتی:

www.pertwk.com

–زولفی!.

تاوەیەکی پڕ لەپارچە گۆشتی گەورە گەورەی بەپیواز سۆرکراوە, لەسەرمێز دانرابوو, دەرگای قسان کرایەوەو ئەمن بۆم روون کردنەوە کە بۆچی هاتوومەتە (چاراخ). وەختێکیش گوتم برازای (دایان – دۆڵدوروم)م, خانەخوێ هەستایە سەرپێ.

–مامی تۆیە (دایان – دۆڵدوروم)؟

–بەڵێ!

–ئەدی بۆچی دوێنێ شەوێ, ئەمەت پێنەگوتم؟

–چی دەگۆڕا؟

–هەموو شتێك!, زۆر بەسادەیی دەرگام لەبەرامبەر لووتت دادەخست.

–چما, مامم چی کردووە؟

–دەشپرسی!

–هەڵبەت دەپرسم. چونکە هەمووکەس رێزی مامم دەگرن.

–رێزی دەگرن! ئاه ئەگەر وەبەرچنگم کەوتبا ... –خانەخوێ چەنگاڵەکەی داناو چووە ژوورەکەی تەنیشتو لەکاتێك دا دەڵێی چی؟–پێستی مانگاکەمانی بەدوای خۆیدا رادەکێشا, گەڕایەوە. پێستەکەی لەبەردەم داناو بەپێکەنینێکی گاڵتەجاڕییەوە, پرسی:

–ئەمە چییە, تۆ چ دەڵێی؟

–ئەمە؟– تا ئەودەمەی پێستی مانگا مردووەکانم لەماڵی دەمڕاستی ئەنجوومەنی ناوچەی (چاراخ) نەبینی, سەرم سووڕنەما. مامە بەڕێزەکەم چۆن پێشی گرتبوومەوە؟ خۆ بەپێستە مافوور ئاساکەی حەزرەتی سولیمان هەڵنەفڕیبوو؟

–بەڵێ, ئەمە؟ چییە؟

–پێست!

–پێستی چی؟

–چۆن گەیشتۆتە ئێرە؟

–قسە لەهەندێ نییە ... ئەتۆ بڵێ لەپێستی ورچ دەچێ یان نا؟

–پێستی ورچ؟ رەنگە لەبەرئەوەبێ کە کلکی نییە؟

–راستە!

–مەگەر (دایان – دۆڵدوروم) لێرەبوو؟

–وێ دەچێ ئاگات لێنەبێ!

–لەکوێڕا بزانم؟ ئێستا لەکوێیە؟

–تەنێ خۆی دەزانێ! ئەمە چ بەڵایەك بوو توشم هات! یەکەم جار (دایان – دۆڵدوروم) و پاشان برازاکەی! رەنگە تۆش بتەوێ وەك مامت فێڵم لێبکەی؟ تاقە مافوورەکەی (زابزاب)م لەکوێیە؟

–ئەمن خەتام نییە؟

–بڵێ! بڵێ! من ئێوە دەناسم! هەنجیر لەدارسێو شین نابێ.

–چ قوڕێك بەسەرمدا بکەم! مامم لەکوێیە؟

دەمڕاستی ئەنجوومەنی گوند, وێڕای چوونە دەرەوە, گوتی:

–بڕۆ لێرە! نەوەکەم پەلەکە بۆ سەرکار.

–باشە, باپیرە! –زولفی بەکورتی وەرامی داوەو هەتا باپیری وەدەرکەوت, هەستایە سەرپێ. پاشان بەمنی گوت:

–لێی تووڕە مەبە, خووی وایە. بۆیە بەپارێزەوە دەجولامەوە. ئەگەر سۆسەی کردبا من گازی تۆم کردووە, نەتەنیا دەرگای نەدەکردەوە, بەڵکو منیشی وەدەردەنا. پیاوێکی میهرەبانە بەلام جار جارە دەیگرێ ...

–تێدەگەم, تێدەگەم ... –وەپێش (داوای لێبوردنەکە)ی کەوتمەوە.

www.pertwk.com

دوای نان خواردن, ئاوی کانیم خواردەوەو قسەم هێنایە سەر هەندێ چۆن لێرە مافوورێك بەدیاری وەدەست بهێنم. لەوەرام دا, (زوڵفی) بردمیە ژوورێك کە زیاتر لەمۆزەخانە دەچوو: چەند مافوور بەدیوارەکانەوە هەڵواسرابوون, دووئەوەندەش لەبن دیوارەکان لەسەریەك دانرابوون کەپیاو بەتەماشایان چاوی رەشکەوپێشکەی دەکرد. دەتگوت چەندان کەسك و سۆر لەسەر مافوورەکان تێك شکاون و پەخش و بڵاوبوونەتەوە. کیژە, مافوورێکی (کارچار)ی چاکی هەڵبژاردو پرسی:

–ئەمەت بۆ دەگونجێ؟

–بەڵێ, بەڵێ, –بەپەلە وەرامم داوە– ئەمە مافوور نییە, ئارەزووە! خۆت نەتچنیبێ؟

–هەڵبەتە! مسۆگەر تۆ بۆ دەزگیرانەکەت, بەدوای دیارییەك دا دەگەڕێی؟ –لە ئاوازی دەنگیدا, هەست بەشتێك دەکرا کەمن پێم باش بوو بەدرۆ بڵێم:

–نەخێر, بۆ براکەمە کە دەیەوێ زەماوەند بکا.

–ئەدی بۆچی خۆی بەدوای دیاریدا نەهاتووە؟

–ئەو لەم بارەیەوە, لێی نازانێ!

–بۆچی؟

من کەحەزم لێ بوو ئەم گفت و گۆ ناخۆشە تەواو بکەم,گوتی:

–چونکە کوێرە!

–ئینجا مافووری بە چ کەلك دێ؟ مسۆگەر دەزگیرانەکەشی کوێرە؟

–چما, وابیر دەکەیتەوە؟

–چونکە نەبینراوە ژن کوێربێ؟

دیسان بەشێوەیەك مەسەلەی مافوورم هێناوە گۆڕێ. مافوور زۆر بەنرخ بوو. یەکێك لەدوان بوو: یان (زولفی) بەفێڵەکەم دەزانێ و دەیویست هەڵم بخەڵەتێنێ, یان من بایەخم بەمافوورەکەی نەدەدا.

لەپێناوی ئەوەی ببمە خاوەنی مافوورەکە, بڕیارم دا دەستە خشڵێکی تەواوی لە زیوی ڕەش قەڵەم بۆ دروست بکەم. ئەو رازی بوو. بۆ هەندێ مێزێکی گچکەی لەبەردەم پەنجەرەکە بۆ دانام. منیش کەرستەی کارم دەرهێناو دەستم پێکرد. لەگەڕانەوەی باپیری نەدەترسام: بەپێی یاسای میوانداریی چیاییەکان, میوانی ئەوم و ئەمەش بەومانایەیە جورئەت ناکا وەدەرم نێ.

دەگێڕنەوە: سەت ساڵێك لەمەوبەر, ژمارەیەك (دیل) دێننە لای میری (قایناق) و ئەویش بڕیاردەدا, بیانکوژن. یەکێك لەدیلەکان بەمیری (قایناق) دەڵێ: "تۆ فەرمانڕەوای و ئێمەش دیلی تۆین. بەڵام ئێمە لەرێگاوە هاتووین و برسیمانە. داوا دەکەین رێگا بدەی پێش ئەوەی لەسەرمان بدەن, تێرمان بکەن".

میر, فەرمان دەدا, لەکۆشکەکەی خۆی نانیان بدەنێ و خۆشیان لەگەڵیان لەسەر سفرە دادەنیشێ. ئەگەر لەنان خواردن دەبنەوە یەکێك لەدیلەکان روو دەکاتە میرو دەڵێ: "فەرمانڕەوا, ئێمە دیلی تۆبووین, بەڵام نانت داینێ و ئێستا مێوانی تۆین, لەبەرهەندێ وامان رەفتار لەگەڵ دا بکە کە خانەخوێ لەگەڵ مێوانەکانی دەیکا".

میری (قایناف)یش لەبەر خاتری زیرەکییان, ئازادیان دەکا. چیاییەکان بەم شێوەیە رێز لەیاساکانی میوانداری دەگرن. ئەمنیش حیسابێکی وام بۆ خۆم دەکرد.

1

کاتی بەجێهێشتنی (چاراخ)، من لەوپەڕی خۆشبەختیو ئارامی گیانیدا، لەسەر کەپکێکی بەردەڵانەوە، بەنیشانەی خوداحافیزی چاوێکم بەتەواوی گوندەکەدا گێڕایەوە. زۆر روونە! هەگبە زۆر قورسەکەم، مافووری چاکی ((کارچار))ی دەستکردی ((زولفی))ی قشتیلەی تێدایە، کە دیارییەکی شایستەیە بۆ دەزگیرانەکەم.

من بوومەتە ماخۆی مافوورێك کەنەوەی دەمڕاستی ئەنجوومەنی ناوچە، تەواوی بەهرەی خۆی تێدا خەرج کردووە. ئێستا، دووجاران مەمنوونم، چونکە زمان لووسیم لەهونەرمەندیم زیاتر بەهاناوە هات. (زولفی) یەکێك لەو کیژە (چاراخی)یانەیە کە بەکەللەڕەقی بەناوبانگن، بەڵام من بەهەزار زەحمەت توانیم لەبەرانبەر ئەو دەستە خشڵەی بەتالووکە دروستم کردوئەوەندەش باش نەبوو، ملوانکەیەك، گوارەو ئەنگوستیلەو کەرەستەی ئارایشت، رازی بکەم مافوورەکەم بداتیٚ، وادیارە مامم بەخۆڕایی فێری نەکردبووم **کەلەکاتی ئاخاوتن لەگەڵ ژنان، هەتا ئەگەر ناشیرینیش بیٚ، یەکەم شت خاڵی جوانی تێدا بدۆزرەوە، بەم شێوەیە نە تەنیا سروشتی چاك دەکەی، بەڵکو خۆشت لەبەرچاوە شیرین دەکەی.**

کاتیٚ ملوانەکەکەم بۆ تاقی کردنەوەی درێژیو کورتی زنجیرەکەی، بەملی زولفییەوە کرد، بەسوود وەرگرتن لە زەخیرەی بیٚ پایانی وڵاتی شاخاویو بەیادی هەموو شاعیران- لە (چانکاڵی)و (ئەلداریلاوا)و (ئەحمەد مۆنگی)و (باتیرای)یەوە بگرە تا دەگاتە "سلێمان"ی خەڵکی "دیبگاشی"، مۆڵەتی

پیاهەڵدانی گەردنە سافو لووسەکەیم لەدەست نەدا. کاتێکیش بەپارێزەوە گوارەکەم کردە گویٚی، نەمدەتوانی بڵێم: **ئامادەم تەواوی تەمەنم لەپشت ئەم گویٚیانەوە لەهەتاو بڕوانم، چونکە تەنکن، تیشك بەناو خۆیاندا رەت دەکەن.**

هێشتا گەلیٚ قسەی ترم دەربارەی دەستەکانی، لەناو هەگبەکەدا مابوون، ئەمما لیٚنەگەڕا بازنو ئەنگوستیلەکەی دەدەستی کەم. ویٚدەچوو قسەکانم بووبنەهۆی بێڕاددە وررووژانی.

بەهەرحاڵ، بۆم دەرکەوت، ئەوەی گوتبووم بەس بوو. (زولفی)وەك مۆمی سەرئاگر نەرم بوو. مافوورەکەی دامیٚ. من لەقووڵایی دڵمەوە هەستم بە ناڕەحەتییەك دەکرد، چونکە هەنگاوم بەسەر شوونی پیٚی مامم دا نابوو: ئەو، کڵاوی لەسەر دەمڕاستی ئەنجوومەنی ناوچە نابوو، لەباتی پێستی ورچ، پێستی مانگای کردبووە کوڵی، ئەمنیش دەمەویٚ مامەڵە لەگەڵ نەوەکەیدا بکەم..... چ بکەم –دیاری پێویستە!

تا ئێستا سەرکەوتنی وام دەست نەکەوتبوو، بۆیە نەمدەتوانی شانازی بەخۆمەوە نەکەم. ئاخر ئێستا ئەو سەردەم نییە. پێشان بۆ نموونە: **مەودایان بە گوللە، ماهوت بەئاریشنو دەغڵو دانیان بە ربە دەپێوا.** مەودا پەیوەندی بەوەوە هەبوو کەتۆ تفەنگەکەت چۆن پڕکردووە، بەڵام ئەوەی پەیوەندی بەئارشینو ربەوە هەبوو لەشاخان، هەر بازاڕێك گەزو ربەی خۆی هەبوو.

ئەدی ئێستا؟حسابی هەموو شتێك دەکەن! بۆ نموونە، گوندە شاخاوییەکەی ئێمە. ئەم گوندە دوو دوکتۆرای زانستو دوازدە کاندیدی زانستی فیلولوژی، کیمیاییو پزیشکیو جوگرافیاو سێزدە پزیشكو ئەندازیارێکی کشتو کاڵی، پێشکەشی کۆمەڵ کردووە. ئەمەی دواییان کەدۆستمە، ئەنیستیوتی کشتوکاڵی تەواو کردووە، بەڵام ئێستا پسپۆرییەکەی لەکارگەی سازکردنەوەی گەوهەر لەشار بەکاردێنیٚ. چەند کەسێکیش بوونەتە مامۆستاو ژمارەیان

www.pertwk.com

لەژمارەی پەنجەکانی چوارکەس تێدەپەڕێ. تاقیبکەوە، خەڵکی وا هەڵخەڵەتێنی! (زولفی)یش ساڵی رابردوو، ئامادەیی تەواوکردووە. سەرباری هەندێش، رازیم کرد.

ئەگەر وەڕێ کەوتم (زولفی) هەگبەکەی لێ وەرگرتمو چووە دیوەکەی دی. خۆی، مافوورەکەی دەق کردو بەزانایی لەپارچە پەڕۆیەکی وەرپێچاو خستییە لایەکی هەگبەکەمو وەك یادگاریش لای دیکەی هەگبەکەمی پڕ لەخواردن کرد.

بەدوور کەوتنەوە لەگوندە شاخاوییەکەی (چاراخ)، هەستم بەئارامی‌یەکی واقیعی دەکرد. ئەسپینداره بەرزەکان سەریان لە ئاسمانی شین هەڵدەسویو ریزی درەختەبەردارەکان لەشاخەوە بەرەو خوار شۆڕدەبوونەوە. لەناو دۆڵ، درەختە بە ناوبانگەکەی (چناری رۆژهەڵات) کە دەڵێن تەمەنی لەچوار سەت ساڵ کەمتر نی‌یە، سەری لە کەشکەڵانی فەلەك دەسووی. پێشان لەبەشی وشکەڵاتووی قەدە مەزنەکەیدا، جێگای چل کەس یان سێزدە سوار دەبۆوە. ئەم شوێنە بەختیارە، مسۆگەر مەکۆی پیاوخراپان بووە، ئێستاش کەلخووز کردوویەتی‌یە مۆزەخانەیەکی تایبەتیو عارەبانەی شکاوو گاسنو کڵاوی ژنانە "چوختە"، واتە تەواوی ئەو شتانەی پەیوەندی‌یان بەرابردووەوە هەیە، تێدا پارێزراوە.

لەبەرزایی‌یەکان، ئاوڕ دەدەمەوەو لەشە رێكو پێکەکەی کیژەکان لەنزیك کارگەی چنینی مافوور دەبینم. ئەوەش کراسە تەنکەکەی (زولفی). ئەو شتێك بۆ دەستە خوشکەکانی باس دەکاو ئەوان پێدەکەننو دەسرۆکەکانیان بەنیشانەی خودا حافیزی بۆمن رادەوەشێنن.

ئەی کیژە دڵبەرەکان! رووتان سپی بێ، ژیان لەم دونیایەدا بەبێ ئێوە بەتایبەتی لەبیست ساڵیدا، زۆر ناخۆشە! ئەمن خودا حافیزتان لێ ناکەم، چونکە مسۆگەر دەزانم لە مانگی هەنگوینم دا، لەگەڵ ئەو(سەرمینان)ەی کە بەیارمەتی هونەری (زولفی) دەستەخوشکتان، وەدەستی دەخەم، دەگەڕێمەوە لاتان کڵاوە

تەفلیسی‌یەکەمیان بۆ رادەوەشێنم- چونکە لێوەکەی بەراحەتی بەدەست دەگیرێ- وریگام درێژە پێ دەدەم.

2

کوێرە رێگا منی بەتەنیشت گردۆلکەیەك دا دەبرد کە شوانێکی لەخۆگەڕاوە لەبەرهەتاو دووزەلەی لێدەدا. لەوان دەوروبەران دا، مێگەلێکی کەلخووزی لەسەر ئەو گیایەی دوای درونە شین دەبێتەوە، دەلەوەڕاند. شوان باشی لێ نەدەدا، وام دەهاتە بەرچاو خەریکی فێربوون بێ. کارەکەی لەکاری کەسێك دەچوو کەچل ساڵی تەواو لەپشت مێزی فەرمانگەیەك دانیشتبێو دوای خانەنشینی، بیەوێ بەگوتنی شیعری ئاشقانە گەنجێتی‌ی خۆی وەبیر بهێنێتەوە.

من بە پرسیاری "دەیانلەوەڕێنی؟"، شوانەکەم دواند. ئەمما ئەو وەرامی نەدامەوە. تەنیا چاوی لێ کردمو هەر لەسەر کارەکەی خۆی بەردەوام بوو. لەگەڵ ئەوەش دا، پرسیارم کرد ئایا رێبوارێکی بەناوی "دایان-دۆلدوروم" نەدیوەو ئەگەر دیویەتی، بەرەوکام لا رۆیشتووە؟. شوانە، بەبێ ئەوەی لێوان لە دووزەلەکەی بکاتەوە، بەدەستی، هێمای بۆ رێچکۆڵەیەك کرد: واتە بۆ ئەوێ بڕۆ!.

من مەودایەك لەشوانەکە دوورکەوتبوومەوە ئەگەر هاوارێکم گوێ لێبوو- داردەستە خوارو خێچەکەی رادەوەشاندو بانگی دەکردم. کە گەڕامەوە، دایە قاقای پێکەنینو وەك بەران خۆی لەسەر گیاکان دەگەوزاند.

بەسەرسووڕمانەوە پرسیم:

www.pertwk.com

–چی بووە؟

–چۆن چی بووە؟ پیاوی عەنتیکە, ئەو بزنە ڕێیە بەردەڵان‌و هەڵدێرە, کەری وەستاوی تێ داوین.

–ئەدی خۆت ئەو ڕێیەت نیشان نەدام؟

–بەڵێ!

–بۆچی؟

–دەمویست بزانم, باوەڕم پێ دەکەی!

توڕەیی خۆمم نەشاردەوە, پرسیم:

–باشە چۆن بوو زانیت؟

–بەڵێ کاتێ دڵنیابووم باوەڕ دەکەی, گازم کردیەوە کەپێت بڵێم من "دایان–دۆڵدوروم" ەکەی تۆم نەدیوەو ناشزانم بە چ ڕێگایەکدا ڕۆیشتووە.

ئاخ کە لەو کابرایە تووڕە بووم! ئەویش بەگاڵتەی گێلانە حاڵ‌و ڕۆژی وێران دەکردم. پێویستی بەدارکاری یەك هەیە, ها! چتۆ پیاو لەدنیادا هەن! خەڵك دەرەنجێنێ‌و پێشدەکەنێ.

–چیتە, نەتدەتوانی قسەی ڕاست بکەی؟

–دەمتوانی بەڵام نەمویست, چونکە تۆ سووکایەتیت پێکردم.

–من؟

شوانە بەتووڕەیی‌یەوە گوتی:

–بەڵێ, تۆ! من دووزەڵەم بۆ لێ دەدای‌و تۆش نەتویست وەسفێکی هەوڵەکەم بکەی.

–باشە ئەگەر تاق‌و تریقی عارەبانەی چەور نەکراو بە دووزەڵە لێدان بژمێرین؟

–من ناڕەحەت بووم –نازانی دووزەڵە لێ دەی, ئاخر بە فووکردن گاڕان رادەکا.

–ئاوها, باشە, تۆڵەت لێ دەکەمەوە!

هەگبەکەم لەسەر زەوی دانا:

–چی, شەڕبکەین؟

–نا, چما جلەکانمان بدڕێنین! شتێك دەزانم پێت نالێم!.

گوێم شل کرد:

–چ شتێك؟

نازانم بۆچی ئەودەم ئەم بیرەم کەوتە مێشکەوە: ناوی ئەو هیچ‌و پووچە دەزانێ کە (سەرمینان)ی فریوداوەو بەمنی نالێ‌و دەیەوێ بۆنی زارم بکا.

–چی دەزانی؟

–ئێستام وەبیر هاتەوە (دایان دۆڵدوروم) بۆ کامە لاڕۆیشت, ئەمما پێت نالێم–شوانی لەخۆڕازی, دانیشت‌و دەستی بەدوو زەلە لێدان کردەوە.

–باشە, پێویست ناکا!.

–نالێم, بۆهەر لایەکیش دەتەوێ بڕۆ! –گرژی‌یەوەو دەمی نابەدووزەلەکەیەوە, فووی پێدا کرد.

وەرە لەپیاوی وابگە! لەخۆڕا نەگوتراوە: پیاو هەیە سەت پیاوان دێنێ‌و, پیاویش هەیە بێ نرخە. دەست گەمەی پەیداکردووە– گاڵتە بە ڕێبواران!.

لەگوندەکەی ئێمەش پیاوێکی وا هەیە. هاوزێی منەو پێکەوە خوێندوومانە. ناوی ناهێنم, خۆی تێ دەگا. ئەگەر ڕێتان کەوتە (کووباچی), مسۆگەر لەگۆدەکان دەیبینن. لەمنداڵی‌یەوە ناوی (وای بارك) واتە (بێ بەخت)ی پێوە لکاوە.ڕۆژێکیان باپیری لەسەر سەفەر بۆ شار پێی دەڵێ: (ئەوکاتە تەمەنی دە ساڵان بوو)– ((نەوە گیان پێش سەفەر قسەیەکی خۆشم لەگەڵدا بکە, ئەگەر گەڕامەوە شتێکی خۆشت بۆ دێنم)). ئەگەر نەوە ئەمەی گوێ لێ بوو, ڕووی گرژ دەکاو دەتگوت گوژارکی خواردووە, دەڵێ: ((لەکوێ بزانم دەگەڕێیتەوە؟)). باپیریشی دەڵێ: ((ئاخ تۆ چەند بەدبەختی نەوەگیان)). هەوڵ دەدا ئیدی قسەی لەگەڵدا نەکا.

www.pertwk.com

بەم شێوەیە ناوەکەی پێوە دەلکێ. کەسانی ئەفسانەیی, بەدەوری ئەو خانووەدا دەسووڕێنەوە کەئەوی تێدا دەژیاو هەتا خزمەکانیشی بەپارێزەوە لەگەڵیدا دەئاخفن, نەکا قسەیەکی خراپی لەزاری بێتە دەرێ. بەڵام دەزانن, ئەو پێی خۆشە خەڵکی وەك چۆن لەئاگر دوور دەکەونەوە, لێی دووربکەونەوەو شانازیش بەوەوە دەکا. بەردەوام قسەی بەتانەی لەدەمی دێنە دەرێ, ئەمما لەعنەت و نەفرەتەکانی تایبەتن بەخۆی. ئەو بەسادەیی نالێ: ((لێ گەڕێ چارەنووس, خۆشبەختییەکی گەورەت بۆ بنێرێ و هەر ئەوەدەمەش لێت بستێنن!)) هەرگیز نالێ: ((ماڵت وێران بێ!)) دەڵێ: ((بریا جێ ئاگردانت گەزگەزۆکی لێ شین بووبا و دراوسێکان کولیچەیان لێ بکردایە!)) ئەگەر رێبوارێك ببینێ, لەباتی ئارەزووی سەفەرێکی خۆش گوتن, دەپرسێ: ((بۆ کوێ دەچی؟)) چونکە ئەم پرسیارە لەلای ئێمە بە (فالێکی) خراپ دەژمێردرێ. بەڵام ڕێبوارەکان قەباحەتی وای لێ نابەخشن و هەندێکیان وەرام دەدەنەوە: ((دەچمەلای شەیتان و دەتوانم تۆش ببەم!)). خواردنی خۆشیش لەلای, سیری کوتراوی تێکەڵ بەهەنگوین و بیبەری رەشی بەسەردا دەکا. پێشان وام دەزانی کە تەنێ ئەو بەدبەختە, بەڵام وادیارە نموونەی لەهەر گوندێك دا پەیدا دەبێ.

ئەفسانەیی نیم و باوەڕیشم بە شەیتان و فریشتان نییە, بەڵام کەسانی وەك ئەم شوانە دەتوانن هەموو کەس لەخۆیان تەرە بکەن: هێشتا نەگەیشتبوومە سەر جادەکە هەوا گۆڕا. هەوری خۆڵەمێشی ئاسمانیان داپۆشی و هەورە تریشقە دەستی پێ کرد ..... باران.

جێگای خۆدانە پەنا نەبوو. بەو جادەیەی کە بەلۆفە دەچووە خوارێ و دەشبریقایەوە: هەڕام کرد, -لەوێ داری چڕوپڕ, دەوروبەری جادەیان گرتبوو. ترسام لەژێر درەختێك دا پەنابگرم, لەهیکڕا بایەك هەڵی کردو هەموو ئاوی سەرگەڵاکانی بەسەر وەرکردم.

کاتێ (دایان-دۆڵدوروم) وەڕێی خستم, ئامۆژگاری کردم ڕێ و ڕەسمی باوو باپیران بپارێزم و تەنێ رێگای ئەوان بگرمەبەر: پیادە, سواری ئەسپ یان عارەبانە. هەڵبەت ئەگەر کەسێك فەرمووی سواربوونت لێ بکا. بەڵام سواربوونی ترومبێل قەدەغەیە: زەمانیش هەروا تیژ تێدەپەڕێ و ئیدی پێویست ناکا بە ئامرازە میکانیکی‌یەکانی گواستنەوە هەی دەی لە ژیان بکەی. ئەوەندەشی گوت: ئەوەی پیادە دەیبینێ, سوار ترومبێل نایبینێ. ئەمما مسۆگەر ئەو خۆی قەدەغەی شکاندووەو بەهەلیکۆپتەر چۆتە (چاراخ), دەنا چۆن دەیتوانی پێش من لەوێ بێ. لەژیان دا ڕووداوی وا زۆر دەقەومێن- هەموو ئامادەی ئامۆژگاری کردنن.

دەگێڕنەوە: پێنەدۆزێك کوڕێکی شاعیری دەبێ . لێی دەپرسێ: کوڕم ئەو ئامۆژگارییانەی بەخەڵکی دەڵێی, خۆت بەکردەوە, جێبەجێیان دەکەی ؟ کوڕە وەرام دەداتەوە: چما بابە, تۆ ئەو هەموو سۆڵانەی دروستیان دەکەی و دەپێیان دەکەی؟.

بەجلکی تەڕ لەبن دارەکە هاتمە دەرێ. یەخەی چاکەتەکەم بڵندکردو دەلینگی شەلواریشم تا چۆکان هەڵکێشا, پێڵاوم لەپێ کردنەوە, لەحاڵێك دا سوپاسی ئەو تەفلیسی‌یانەم دەکرد کە کڵاوی وا چاك دروست دەکەن, بەپێی پەتی شلپ شاپ بەسەرجادەوە هەڕام دەکرد. کڵاوەکەم, بەدڵنیایی‌یەوە دەم و چاوی لەو پرووشکە ئاوە ساردانەی لە لێوارەوە بەڕێچکە دەهاتنەخوار, دەپاراستم. تەنێ کەپووم لەبەر سەرمابوو, ئەویش خەتای کڵاوەکەم نەبوو.

لەپڕ جێتایەی ترومبێلێکم بینی کەهەر ئێستا تێپەڕیوە. چۆن ئاگام لێ نەبووە, خۆ هەر ئێستا رەت بووە, ئەگەر تەماشام کرد ترومبێلەکە بە لۆفەکان دا دەچێتە خوارو دەتوانم قەدبڕ لێدەم و بیگەمێ.

بەڵێ بەخەیاڵی خۆشی سواربوونی ترومبێل وەناو دارو بەردەکان کەوتم. دڕك و دڕی و تووتڕك لەشیان وا بریندار دەکردم, دەتگوت دەیانەوێ سەرزەنشتی قەدەغەکردنم بکەن. ئەگەر گەیشتمە خوارێ, بەخۆشحاڵی‌یەوە ڕوانیم هێشتا جێ

www.pertwk.com

تایە دیار نییە– دیارە وەپێشی کەوتووم. بەڵام دەنگی نەدەهات. تەماشام کرد کەسێکم دی گوێ ناداتە باران, وەك رەبەنان, بەرێگادا دەڕوا. کڵاوێکی گوشی کە لەپشت ملییەوە گرێی دابوو لەسەر نابوو, پەستەکێکی لۆکەی دەبەردابوو, شەلوارێکی چوچونچەی تەڕی دەپێداو بنی پێڵاوەکەی ئەستوور بوون: بەهێواشیو لەسەرخۆ, لەوەدەچوو خەمێکی گەورەی بەکۆڵ دادابێو لەژێریدا ناڵەی بێ, لێم تێپەڕی.

ترومبێلەکەش دیار نەبوو. بیرم کردەوە دەبێ هەر پیادەبڕۆم. بەڵام باشترە لەباتی تەنیایی هاوسەفەرێکم هەبێ, هەرچەندە رووگرژیشە! وەدوای کابرا کەوتمو سڵاوم کرد:

–سەفەر بەخێر!

ئاوڕی دایەوە:

–خێر بۆ کێو شەڕ بۆکێ؟

–پیاوی ماقوول, ئەوە چ دەڵێی؟

– ها! ها "پیاوی ماقوول" –لاسایی کردەوە– تۆ نازانی من کێم؟

– تۆ کێی؟

–پیاوکوژ!

بەگاڵتەوە پێکەنیم:

–ها... ها! بەم شێوەیە دەتوانم بڵێم: منیش هەمان ئەو گورگە رەشەم کە زارۆکان لەلانکێدا دەدزێ, چ پیاوێکی سەیر!.

–بەڵێ, پیاوکوژم! –چاوەکانی, برووسکەی تووڕەییان لێ دەباری– ئەگەر باوەڕ ناکەی, رێگات بگرەو بڕۆ!.

ئیدی تێ گەیشتم, وێ ناچێ گاڵتە بکا. چەند جارێك لەسەرتاپای وردبوومەوە– ئاخر من قەت پیاوکوژێکم, یەکێکی نەك لەشەڕدا, بەڵکو لە لەگوندە کوێستانییە ئارامەکەمان دا, کوشتبێ, نەبینووە.

جگە لەچاوەشینەکانی کە پڕ لەنائومێدیو خەم بوون, شتێکی دیکەم تێدا نەدەدیت. نەخێر, بەراستی پیاوکوژێکم لێ راست هاتبوو؟! خۆمن نەمدەتوانی مریشکێکی بێ نەواش سەربڕم, چ بگا بەمەڕو گۆلك!.

پیاوەکە, وەك چۆن مار بۆق رادەکێشێ, رایدەکێشامو نەمدەتوانی هەنگاوێکی لێ بەجێ بمێنم. سەیر پێ هاتنو حەز بەزانینی بێ رادەدە, منیان بەرەو ئەولاوەی بەپێنج شەش ساڵان لەمن گەورەتر دیار بوو, کێش دەکرد.

وەختێ گەیشتینە کانییەکی نك جادەکە, لێی پرسیم:

–باشە, بۆ لێم نابیتەوە؟

کانییەکە بەگومبەتێکی وەك قوونکە پیاز داپۆشرابوو, –پیاو چاکێك لەرۆژێکی پیرۆزدا بۆ شادی خەڵکی دروست کردووە.

هاوسەفەرەکەم داهاتەوەو سەری بە هەرکەوی پەلکەدار گوێزێکەوە ناو بینی پێوەنا. لەژێر لێوەوە وەرامم داوە:

–هەروا....

ئەو لە حاڵێك دا زاری بەپشتە دەستی دەسڕییەوە, ئاوڕی دایەوەو گوتی:

–هەروا مانای چییە؟ جێگات نییە بچی, یان خەمو خەفەت تۆشی وەدنیا خستووە؟

–نەخێر, من بەپێچەوانەوە خۆشحاڵ وەڕێ کەوتووم– بەمەبەستی دڵ نەرم کردنی پێشنیارم کرد, بچینە ژێر گومبەتەکەو نانێك بەیەکەوە بخۆین. چونکە دڵ چ شاد چ غەمبار خواردنی دەوێ.

لەپڕ هەوا سرنجی راکێشا:

www.pertwk.com

–دەڵێی تەواو تەڕ بووم, وادیارە باران دەبارێ!.

–وادیارە؟ بابچینە پەنایەك‌و چاوەڕێ بین.

نارەزا نەبوو, وێ دەچوو لای گرنگ نەبێ, چ بچێتە پەنایەك‌و چ هەر لەوێ بێ. من ئەو بوخچەیەم هێنادەرێ کە (زولفی) جوان, نان‌و پێخۆری تێنابوو. بوخچەم کردەوەو مێشکی سۆرکراوەو پارچە نانێك. پیاو کوژ, بەئارامی لەسەر بەردێك دانیشت. پارچە نانێکی هەڵگرت‌و چەقۆیەکی زامنداری دەستکاری (ئامۆزگی) لەگیرفانی کورتەکی دەرهێنا –پیاو خراپەکان هەر لەم جۆرە چەقۆیانە بەکاردێنن, چونکە بەپەنجە خستنەسەر زامنەکە دەکرێنەوە– بەچەقۆ هەندێ لەگۆشتەکەی خستە سەر نانەکەو دەستی بە خواردن کرد. هەرچەندە مێشك بەگەرمی زۆر خۆشترە, لەگەڵ هەندێش بەلەززەتەوە دەمخوارد.

باران بەردەوام دەباری, بەڵام هەست دەکرا هەورەکان دوا دڵۆپی شێ‌کەیان دەچۆڕێننەوەو لەشەقەی باڵ دەدەن بەرەو سەرەوە هەڵدەکشێن‌و جارێکی دی رەنگی سپی بەفر ئاسای خۆیان وەردەگرنەوە. لەهەندێ جێگادا, هەورەکان درزیان دەبردو تیشکی هەتاو شۆڕ ببۆوە خوارێ‌و ئاسمانی شینی بەرز, وەدەرکەوت. هەوا رووناك بۆوەو هەراو هۆریای رووبار کە لەو نزیکان لەنێوان گاشەبەردەکان دا تێ دەپەڕی, روونتر دەبیسترا. لەو نێوانەدا ئەو درەختە تاك‌و تووکانەی دەبینران, لەوە دەچوون لەلایەن هاوڕێ‌کانیانەوە لە لێڕی چڕەوە وەدەرنرابن.

بۆ رەواندنەوەی بێ دەنگی, گوتم:

–هەوا خەریکە رووناك دەبێتەوە–و بەتیلی چاو لەکابرام روانی. وێ دەچوو, دوای کەمێ خواردن, رووی نەرمتر بووبێ– ئاخر, لەوانەیە ژانی جەستە ژانی گیان توندتر بکاو وەختێ مرۆ کەمێ زگی تێربێ– هەست بەئارامی‌یەك دەکا.

جورئەتم پەیدا کردو دووبارە گوتم:

–لەگەڵ هەندێش باوەڕ ناکەم لاوێکی وەکوو تۆ بتوانێ مرۆڤێك بکوژێ!.

–یەکێك هەر هیچ, سێم کوشتوون! تێ دەگەی, سێ کەس, ئەگەر زۆرتر نەبن.

سەر لەنوێ بێ دەنگی باڵی بەسەردا کێشاین, چونکە من بەڕاستی قسەیەکی دیکەم پێ نەمابوو. کوشتنی سێ کەس!... هەرچەندە ئەمە زۆر لە راستی‌یەوە نزیك نی‌یە, بەڵام بەو چەقۆ (ئامۆزگی)یەی دەستی, کەس کاری باش بۆکەس ناکا. خەڵکی (ئامۆزگی) خۆیان, ئیدی چەقۆی واناقۆڵا دروست ناکەن‌و ئێستا چەقۆی باغەوانی کە بە سوودترە, دروست دەکەن. ئەمما هاوسفرەکەم بەئاسایی چەقۆکەی هەڵگێڕو وەرگێڕ دەکرد. لەلایەکەوە بیری تاریکی تێدا دەخولقاندم‌و لەلایەکی دیکەشەوە مێشکی مەڕەکەی بەخێرایی هەڵدەلووشی.

پیاوکوژ پرسی:

–تەمەنت چەندە؟– وادیار بوو تاقی کردنەوەی سەبرو حەوسەڵەی من, تەنگاویان کردبوو: تێ گەیشت چەندە من حەزم لەبیستنی بەسەرهاتی ئەوە, ئەویش هەندە حەزی لەگێڕانەوەیەتی.

گوتم:

–بیست ساڵ.

–بیست ساڵ ... لەوان ساڵان دا منیش خۆشبەخت بووم.

–چ شتێك بۆتە هۆی بەدبەختیت؟

–لاوۆ! ئەشق, ئەشقی لەعنەتی! –هاوسفرەکەم بێ دەنگ بوو. بیری لەوە دەکردەوە ئایا دەهێنێ بەدرێژی بیگێڕێتەوە یان نا. بەڵام شتێکی وەك سپرینگی چەقۆی (ئامۆزگی) تێدا وەدەنگ هات, قسە وەك لافاو دەرپەڕی‌و بەربەستەکەی شکاند:– من دەربارەی خەمەکانی خۆم قسەت بۆ دەکەم, پێم خۆش نی‌یە کەسی دی هەڵەکانی من دووبارە بکاتەوەو وەك من کە خەفەتبار بم, خەمباربێ.

www.pertwk.com

من بەکورتی قسەکانی دەگێڕمەوە: لەکوێستانێ دەڵێن, خەم مرۆ زۆڕەو دەکا. هاوسفرەکەی منیش کە قسەکەرێکی باش نەبوو, لە لکێکەوە دەچووە سەر لکێکی دی‌و دووبارەی دەکردەوە. دەستەکانی رادەوەشاند, دەستی لەشانی دەدام, پەنجەی لێ هەڵدەتەکاندم, سەری دەجوڵاندەوە, دەستی کردە مست, ددانی دەقرِساند– بەگشتی شوێنەوارێکی ترسێنەری لەنك دەمگۆکەی دا بەجێ دەهێشت.

ئەو, خەڵکی گوندی (سوفکرا)ی کوێستان بوو کە بەجیمناستیك‌و ئەکرۆبات بەناوبانگە, ناوی "سوگوری" بوو. (سوگوری) لەبیست ساڵی‌دا, ئاشقی کیژێکی ناو (چاتا)دەبێ کەمانای پەڕەسێلکەیە. من بەهۆی قسەکانی, واتێ گەیشتم (چاتا) بەڕاستی هەر لە پەڕەسێلکە دەچێ‌و سوکیلەو جوانەو لەنێو ئاماتۆرەکانی ولاٌتی شاخاوی‌دا, سەماکەرێکی وەکوو ئەو پەیدا نابێ. (سوگوری) ئەکرۆپات یان لەبەر بەهرە, یان لەبەر جوانی "چاتا", وای ئاشق بوو کەهیچ کەس لەولاٌتی ئێمەو ئێوەش دا وائاشق نەبووە. لەبەر ئەشقەکەی, لەدۆست‌و خزمەکانی خۆی تەرەبووە, بەپێچەوانەی مەیلی ئەوان خواستی‌و یان بەشێوەیەك ئێمە بەوانەی دەچنەوە ماڵە خەزووران دەڵێین: بووە زاوای سەرماڵ. ئیدی لەگەڵ دایك‌و بابی کیژەکە پێکەوە دەژیان.

کیژە ئەوەندەی دایك‌و بابی خۆش دەویست هەتا بووە حەسوودی (سوگوری)یش. ئەمە لە لایەك‌و لەلایەکی دیکەش سەماکردنەکەی تەگەرەیەك بوو. (چاتا) لە یانەی ناوچەدا سەمای دەکردو بەلەنجەو لارەکەی نەتەنیا هاوگوندی‌یەکانی, بەڵکو سەری ئەوانەشی سووڕ دەهێنا کە لەدوورەوە دەهاتن. دوای سەرکەوتنی (چاتا) لەپێشبڕکێی ئاماتۆرەکانی شار, (سوگوری) بە ئومێدی وازهێنان لەسەما بڕیار دەدا لەگەڵ ژنەکەی ماڵ بگوازێتەوە گوندێکی دی بەناوی (کوموخ)کە بنکەی رۆشنبیری لەکەکانەو ناوبانگی سەماکەری لاو لەسەرتاسەری

ولاٌتی شاخاوی‌دا دەنگ دەداتەوە. دڵی ئۆتیللۆی چیایی ئۆقرە ناگرێ‌و کاسەی سەبری پڕدەبێ‌و شەڕ لە دوای شەڕ لەماڵی‌دا روودەدا. ((سوگوری)) بەخەمباری‌یەوە دەیگوت:

–تۆ منت خۆش ناوێ!

–نە, تۆم خۆش دەوێ, زۆریشم خۆش دەوێ‌ی.

–بەڵام سەمات لەمن خۆشتر دەوێ.

–من چۆن هونەری خۆم خۆش نەوێ؟ شادی بۆ خەڵك دەخولقێنم‌و خۆشم شاد دەبم. تۆ پێت خۆش نی‌یە کاتێ ئەکرۆپاتی دەکەی, خەڵك چەپڵەت بۆ لێ بدەن؟

–ئەمە شتێکی دیکەیە. من مێردم, من چیاییم, ئەمە کارمە. ئەمما تۆ تەنیا لەبەر ئارەزووت لەدەستەی هونەری (لەزگینکا)ی.

–بەڵێ, لەم ئارەزووەم دام...

–منیش هەروا دەڵێم, تۆ دەتەوێ بەجێم بهێڵی!.

–بەڵام ئێمە بەیەکەوە دەچینە ناو دەستەوە.

–من پێم خۆش نی‌یە!

–پێت خۆش نی‌یە– ئیدی هەر جۆرێکی پێت خۆشە. بەڵام لێم تووڕە مەبە, هەم تۆم خۆش دەوێ‌و هەم سەما.

رۆژێك (سوگوری)وای دەکەوێتە زەینەوە کە (چاتا) تاقی بکاتەوەو بزانێ ئایا کامەی خۆش تر دەوێ, ئەو یان سەماو دەستەی (لەزگینکا). گوریسی ئەکرۆپاتی هەڵدەگرێ‌و لەداری ناوەڕاستی خانووی دەبەستێ‌و ئەڵقەیەك دروست دەکاو چوارپایەکیش لەژێری دادەنێ. پوختەی قسە, هەموو شتێ بۆ خۆ خنکاندن ئامادە دەکا. بەڵام چونکە حەزی لە مردن نابێ, بۆ پارێز ئەڵقەکەی بەیەك گرێ دەبەستێ.

www.pertwk.com

"سوگوری" دەنگی پێی کەسێك لەسەر پلیکانەکە دەبیستێ ملی خۆی دەخاتە ناو ئەڵقەکەوە، چوارپایەکە لەبن پێی لادەدا. (چاتا) دێتە ژوورێ. وەسفی حاڵی ئەو بەدیتنی ئەو دیمەنە ترسناکە، ناگێڕدرێتەوە. ژنی کڵۆڵ، ئەوەندەی نامینێ شێت بێ. زۆر زۆر دەکاتە شین و شەپۆڕ، پرچی دەڕنێتەوەو لەعنەت لە خۆی و لەسەما دەکا.

(سوگوری) داستانەکەی بەچاوی پڕ لە رۆندکەوە درێژە پێدەداو منیش لەشم شین و مۆر هەڵگەڕابوو:

–لەو دەمەدا باوەڕم کرد منی لەهەموو دنیا خۆشتر دەوێ، وەدەرکەوت. خەریك بوو هاوار بکەم: " چاتا خۆشەویستەکەم، من زیندووم سەغڵەت مەبەو هاوار مەکە، من زیندووم ودەمویست گوریسەکە لەملم بکەمەوەو دوای کەوم، نەمتوانی. بەبێ بوونی شتێك لەبن پێ، کردنەوەی یەك گرێش کارێکی ئاسان نەبوو. هەر لەوکاتەدا، (چاتا) لەناو کۆڵان دا شینی دەگێڕا.

کابانی ئەو ماڵەی ئێمەی تێدا دەژیاین، پێش هەمووان هاتەژوورو ئەگەر چاوی بەمنی هەڵواسراو کەوت، بەبێ تێڕامان کەوتە پیاهەڵدانم: "خودایە، ئەی شەهیدی بێچارەی کڵۆڵ، دەروازەکانی بەهەشتت بەروودا بکرێتەوە! لەبەر خاتری ئێمەی ژنان، ئێوەی پیاو تووشی هەموو بەدبەختی‌یەك دەبن، ئاخر دەمزانی هەموو ئەو سەمایە ئاکامی خێر نابێ، ئاخ سوگوری، بۆچی لەم تەمەن و ساڵەدا کەوتە سەرت بەرووی خۆت دا هەڵشاخێی!". ئەو دەمە، ژنە ڕێوراست بەرەو ئەو سندووقە هات کە (چاتا) کەل و پەل و جل و بەرگی سەمای دەستکردی خۆی تێدانابوو: "**لێ گەڕێ ئەمانە سەدەقەی سەری بن!**" –پیرەژن ئەمەی گوت و دەستی خستی باخەڵی. بەڕاستی ئەو بۆ ماڵی بێ ماخۆ، دەستێکی ناقۆڵای هەبوو!. لەخۆڕا نەبوو گوندی‌یەکان دەیان گوت: "**لەنانەواخانەی گشتی نانی خەڵکی دەدزێ و تا جارێکیش دووگردی مزگەوتی بردەوە ماڵێ.**"

ئەمما ئەمن نەمدەتوانی رێگا بدەم لەبەرامبەر چاومەوە هەموو شتەکانی (چاتا) تالان کەن. بۆیە لەناو ئەڵقەکەوە هاوارم کرد: "ئاهای، دەستیان لێ مەدە!".

ئەم قسانە بۆمن و بەتایبەتی بۆ ئەو شووم بوون. لەترسان قیژاندی و دەتگوت کارەبا لێی داوە، دەستبەجێ کەوت. پاشان پزیشکەکان دیاری‌یان کرد کە دڵی لە لێدان کەوتووە. باشە، دڵ لە لێدان کەوتن لەجێی خۆی، ئەمما بکوژی راستەقینە من بووم! راستتر، گوتنی، قسەکانم بوون. بەزوویی منیان لە رێکخراوی لاوان وەدەرناو بەزیندانیش مەحکووم کرام.

دوو ساڵان لەکانگای بەردان کارم کرد، ئەویش چ کارێکی زەحمەت. بەم شێوەیە بوومە پیاوکوژ، –هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو داستانەکەی خۆی کۆتایی پێ هێنا.

–بەڵام گوتت سێ کەسم کوشتووە؟

–وایە! مەگەر لەدەست دانی ژنە خۆشەویستەکەم کوشتن نی‌یە؟ هەر ئێستا لەکن باب و دایکی‌یەوە دێم. ئەوان بەتوندی داخوازی‌یەکەیان رەت کردمەوەو "چاتا"شم، نەیویست قسەیەکم لەگەڵدا بکا. وەك ژنم، ئەوم کوشتووە، ئەمە دەبێتە دووان.

–ئەدی سێیەم؟

–خۆشم. دەکرێ کاتێ نەتوانم لەبەر چاوی دۆست و خزمەکانم دا خۆم نیشان بدەم، بەزیندووم بزانی؟ ئێستاش خەریکم بیردەکەمەوە: ئەرێ بۆچی بەڕاستی خۆم هەڵنەواسی؟ دەمویست وەك تاقی کردنەوەیەك بێ– ئەمەی گوت و زامنی چەقۆی ئامۆزگی داخست و نایە بەرکی.

چ پیاوکوژێك! لەخۆڕا نی‌یە چیایی‌یەکان دەڵێن: **لەبەر چاوی خەڵك خۆت هەڵمەواسە!** –پێت پێدەکەنن. بەکورتی من نەمدەزانی چ هەڵوێستێکم لەمەڕ ئەم چارەنووسەوە هەبێ، رووداوێکی گاڵتەجاڕی‌یە، بەڵام کەسێکی بەدبەخت

www.pertwk.com

کردووه. ئەگەر مامم (دایان–دۆڵدوروم), ئەم کورتە مێژووەی گوێ لێ با, قاقا پێدەکەنی. بەڵام ئەمن بەدیتنی ئەو کەسە خەمبارە, زەردەیەکشم نەدەهاتێ.

ئەگەر لەژیان دا داستانی تراژیدی– کۆمیدی هەبن, بێگومان ئەمە یەکێکیانە.

–ئێستا بۆ کوێ دەچی؟

–پێکانم دەزانن!

–ئەمە مانای چییە؟

–لەوانەیە خۆم بخەمە بەردەمی رەزەوانەکان تا خەمەکانم لەشەراب دا نقووم بکەم. لەوانەیە بچمەلای ماسیگرەکان– دەڵێن ئێستا وەرزی ماسی گرتنە. لەوانەیە بەلەمەکەم لەدەریادا بچەقێ و رەوانەی بنەوەی دەریا بم, چونکە مەلەوانی نازانم. ئەگەر نقووم بم زۆر باشترە. ئێستا هەموو شتێك بۆمن وەك یەکە. دەریا یان ئاسمان, سەرما یان گەرما ... ئامادەم دەست بدەمە هەرکارێك تەنێ لەکەی پیاوکوژیم لێ بێتەوە. هەتا داوام کردووە لەباتی سەگ بمخەنە ناو مووشەك و بۆ ئاسمانم بنێرن, بەجەهەندەم!.

–باشە وەرام چی بوو؟

–هیچ, وەرامیان داوە:"ناکرێ" کورت و پوخت. ژیان بەبێ ژنەکەم بۆ من ژیان نییە.

–لەباتی خەم خواردن, یەکێکی دی بێنە!

–ئاه, دەست لەدڵم مەدە! تۆ هێشتا لاوی و لەمانای ئەشق ناگەی .. تۆ لەژیانت دا بەلایەنی کەمەوە جارێك ئاشق بووی؟

–هەڵبەتە, –خۆم تۆراو نیشان دا– زۆر جاریش!.

–بەڵام کاکە گیان, ئەمە ئەشق نییە! (وەختێ پیاوکوژ ناوی منی بەکاکە هێنا , نارەحەت بووم). پەپوولە لەگوڵێکەوە بۆ گوڵێکی دی هەڵدەفڕێ, کەچی

ئەشق– شەوق و حەزە تەنیا بەلای یەك گوڵ دا لەهەموو دونیادا. نە, من هەرگیز لەگەڵ کەسی دی زەماوەند ناکەم.

–باشە, ئەگەر (چاتا)کەت نەگەڕاوە؟

–گرنگ نییە, هەر ئەوم خۆش دەوێ.

ڕێگامان لێك جوودا دەبۆوە– من دەبوایە بەرەو باکوور بڕۆم و ئەویش بەرەو رۆژهەڵات, بەرەو دەریای خەزەر, دوورترو هەتا دەهات لەگوندە کوێستانییەکەی خۆی– "سۆڤکرا" دوورتر دەکەوتەوە. ئێمە خوداحافیزیمان لێکتر کردو داوای سەرکەوتنم بۆ خواست و یەکڕاست چوومە گوندە دێرینەکەی (گۆبدین).

www.pertwk.com

هەر لەكۆنەوە جوانەكانی (گۆبدین)لە ولاتی كوێستانیدا ناویان رۆییوە. زۆر دەنگبێژ بە قارەمانی وایان دا هەڵگوتووە كە بەختیان یاربووە و دیداری كیژێكی (گۆبدینی) یان پێ بڕاوە. سیمای ئەم كیژە چیاییە وەك مانگی چواردە دەدرەوشێتەوەو لەشیشی وەك مانگی یەك شەوە باریكە ...

(گۆبدین) لەسەردەمی تەیمووری لەنگ دا لەبناری گردێك دروست كراوە. كەسێك بەناوی (گۆبدین) كە سەركردەی چیاییەكان دەبێ, لەشەڕی ئەو مێوانە بانگ نەكراوە دڵ ڕەقەدا, ناو دەردەكا. ئەو چاوێكی كوێر دەبێ, بۆیە چیاییەكان ئەو شەڕەی لەنزیكی (شاری مۆم)دا لەنێوان تەیموورو گۆبدین دا رووی‌دا. گۆبدین هەست دەكا, (لەنگ) پاشەكشەی پێ دەكا, لەگەڵ دەستەیەك لەپیاوەكانی, لەشوێنێك كەئەمڕۆ (گۆبدین)ـە, رادەوەستێ. فەرمان دەدا خێوەتەكانیان هەڵدەن روودەكاتە جەنگاوەرەكانی: "یەك هەنگاو بەرەو دواوە رانێن تا دەركەوتنی یەكەم ئەستێرە لێرە چاوەڕوانم بن‌و ئەگەر تا ئەوكاتە نەگەڕامەوە, یەكەم جار ژن‌و منداڵانی من بكوژن". سوار دەبێ‌و دەڕوا.

(گۆبدین) بەتیژی, خۆی بەناو ئۆردووگای (لەنگ)دا دەكاو هەڵدەكوتێتە ژوورەكەی:

–من كە یەك چاوم, دەمەوێ پرسیارێك لەتۆی (لەنگ) بكەم: ئەگەر دایكت تۆی بە لەنگی هێناوەتە سەر دنیا, لەوانەیە وابیربكەیتەوە: دنیا بخەیتە ژێر ركێفت, ئیدی نەلەنگی؟! (لەنگ) دەكەوێتە ناوبیران: هیچ كەس تا هەنووكە جورئەتی نەكردووە پرسیاری وام لێ بكا. بەراستیش ئەگەر هەموو دنیا بگرم, (لەنگی)م ناشاردرێتەوە!.

–بەباوەڕی تۆ چ بكەم تا (لەنگی)م داپۆشم؟

–دەبینی منیش یەك چاوم هەیە!

–دەبینم!

–ئایا پێشتر ئەمەت لەكەسانی دیكە بیستبوو؟

–نا.

(گۆبدین) دەڵێ:

–كەوایە, بزانە, ئەگەر ناتەوێ خەڵك لە (لەنگی) یەكەت بڕوانن, بگەڕێوە شوێنی خۆت, ئەگەر نا سوێند دەخۆم, ئەمنیش نەبم, (یەك چاو) یێكی دیكە پەیدا دەبێ: ئەو دنیایەی تۆ (لەنگی) دەكەی, ئەو دەیكاتە (یەك چاو).

چ پێویست دەكا, ئێمە كرێتی خۆمان بەسەر سەرزەمینی باوو باپیرانی خۆمان دا بسەپێنین؟.

شای توانا, گوێی لەبانگی هۆش راگرت‌و كشایەوە . (گۆبدین)یش گەڕایەوە لای جەنگاوەرەكانی‌و دەڵێن جوانەكانی گۆبدینی ئێستا نەوەی ئەون, چونكە ئەو گەلێكی مگێز لێ بوو دنیا جوان بێ.

من بەناو رەزە زۆرەكانی گوندی "گیجوخ"ی بەناوبانگ‌و "سوفخوز"ی "عەلییف" بەرەو (گۆبدین) تێ دەپەڕیم. فەرشێكی سەوزی ئەفسانەیی كە لەبالای مرۆ بەرزتر بوو, دۆڵی (تاركاما)ی داپۆشیبوو.

لە رێگا رەزەوانێكی خەڵكی (گیجوخ) رایگرتم‌و داوای لێ كردم یاری بكەم لەگەڵی‌دا مەكینەی ژەهر وەشێن لەترومبێل داگرم. دەیگوت ئەگەر شەرابی ئەم ساڵت نۆشی, ئەو رۆژە بهێنەوە بیر كە یاری دەستەی منت دا تا مێوەكان لەبێ بەزەیی ترین دوژمنی گیا, نەخۆشی (میلدیو), بپارێزرێن.

من قسەكەی (دایان–دۆڵدوروم)م هاتەوەبیر كە تفێكی ئامادە لەحەڵوای بەقەرز باشترە. كاتێ بارەكەمان هێنایە خوارێ, بەگاڵتەوە گوتم:

–باشتربوو, فەرمووی شەرابی پارەكەم لێ بكەی؟

خۆشحاڵ بوو, بەدەنگی بەرز گوتی:

–لاوۆ, بۆچی نەکەم؟ بیرێکی جوانە! تا کرێکارەکان دێن, ئێمە لێرە سەرمان گەرم دەکەین. ئەو, گۆزەیەك‌و پەرداخێکی لەناو ترومبێلەکە دەرهێناو, وەختێ لە ژێر سێبەری مێوەکان دەمانخواردەوە, ئەمن سەرگوزەشتەی میسرییەکی کۆنم وەبیرهاتەوە: میسرییەك بۆ یەکەمین جار مێوی چاندو پەروەردەی کرد. ئەوێ ساڵێ, قات‌و قڕییەکی ترسناك روودەداو ئەویش بۆ رزگارکردنی تاکە مێوەکەی, جگە لەسەر بڕینی تاوسەکەی‌و بەخوێن ئاودانی مێوەکەی, چارەیەکی دیکەی نابێ. ئەمەش داد نـاداو مێوەکە سیس هەڵدەگەڕێ. میسرییەکە شێرێك دەکوژێ‌و مێوەکە بە خوێنی تێراو دەکا. ئەمەش دادی ناداو پاش ماوەیەك ناچار دەبێ مەیموونە دەست– پەروەردەکەشی فیدا بکا. دوای ئەمەش نۆرەی بەرازدێ. لەوان سەردەمانەوە: ئەگەر چۆڕێ شەراب دەنۆشی, وەك کلکی تاوس دەگەشێیتەوە. هەندێکی دیکەی بەسەردا بکەی, حاڵی شێرت تێدا پەیدا دەبێ‌و پەرداخێکی دیکە, ئەسڵی خۆت (مەیموون)ت دەکەوێتە یاد. ئەگەر لە رادەدەش تێپەڕێنی, وەك بەرازی بەرازانت لێ دێ.

من‌و کابرای کیجوخی بەوەخت دەستمان هەڵگرت‌و لەوانەیە هەر لەقۆناغی تاوس دا مابینەوە. دۆستە تازەکەم بەدەنگێکی بەرز گوتی: "بەداخەوە, دۆستی من, دایکم ژنی بابت نەبوو, دەنا من‌و تۆ برای هاوخۆین دەبووین!", چونکە هێشتا کرێکارەکان نەگەیشتبوون, کەمێکمان شێر لەخۆدا بێدارکردەوەو ئیدی من لەو دەمە شادو سەربەخۆشییەی کە کەس راناسپێرم فڕی دیکەی لێدا, لێك جودا بووینەوە. سوپاسی کابرام کردو هەردوو دەستە شەقار شەقارەکەیم گوشی‌و رۆیشتم.

زەوییەکانی ئەم ئاقارە بە بەرکەت‌و دەوڵەمەندن. لەخۆڕا نییە دەڵێن: ئەگەر پەنجەی بڕاوی تێ باوێی, مێوی لێ شین دەبێ. یەکێك لە خەڵکی (سیراهین) وەسفی بەپیتی ئەم زەویانە دەبیستێ, دەیەوێ خۆشی بیانبینێ. ئەگەر بەدۆڵی

(شارکاما) دا شۆڕ دەبێتەوە, رێژنە بارانێك لەوەی ئەمڕۆ بەر من کەوت, دادەکا, کابرا کە فەروەیەکی درێژی دەبەردا دەبێ, تەواو تەڕ دەبێ‌و دامێنەکەی سەنگین دەبێ‌و لەسەر زەوی دەخشێ. کابرا هاوار دەکا:

–بەراستی! چ سەرزەوییەکی بەبەرەکەتە! لێرە هەتا فەروەش گەشە دەکا– بەبێ تێفکرین دەست بۆ خەنجەرەکەی دەبا, دامەنی فەروەکەی دەبڕێ, دیارە دەیەوێ لەماڵ کڵاوێکی لێ دروست بکا. کاتێ دەگەڕێتەوە ماڵێ‌و لەفەروەکەی دەڕوانێ, تەماشا دەکا ناگاتە سەرچۆکانی. ئەو دەم (کابرای سیراهینی) تێدەگا: ئەمما لەسەر زەوییە بێ بەرەکەتەکەی ئێمەدا, شتێکی لەدۆڵی (گارگان) پێ گەیشتووە, کورت دەبێتەوە.

ئەو جادەیەی من پێیدا دەڕۆم, رۆڵی شاڕێی وڵاتی کوێستانێ دەبینێ. لە هەردوولای, لافاوی بێ پسانەوەی ترومبێلان لە رۆیین دایە. ئۆتۆبووسی لوکس لە ناوچەکانی قەوقازی سەرێ بەلەز بەرەو ئەودیوی قەوقاز بەڕێوەن. سەیرانکەران بۆ تەماشاکردنی دیوارە کۆنەکانی شار, دەرگا ئاسنینەکانی (دەربەند)و (مسجد جومعە)ی بەناوبانگ دەچن کە نووسەری "کونت مۆنت کریستۆ" لەژێر سایەی چنارە بەگەڵاکانیدا, رودەنیشت وتێ دەفکری. لۆرییەکان بەهۆڕن لێدانەوە, هەوای روونی دوای باران, شەق دەکەن. نەسیمی تازەی دەریا لەرێگا زۆر دوورەکانەوە تا ئێرەش دێ‌و پیاو حەز دەکا وەك لەخەودا, دەسووڕێ‌و دەستەکانی وەك باڵی باڵندان بجوڵێنێ‌و بفڕێ. شەوان, بەزۆری خەو دەبینم کەلەسەر بانی خۆمان راوەستاوم, هەڵدەستم‌و لەپڕ بڵندتر لەتێلی تەلەفۆن‌و خەتی پاڵەپەستۆی کارەبا, لەئاسمانی شین دا کە تەنێ باڵندەکان دەتوانن لەوێدا رابوەستن, هەڵدەفڕم. پیاوەکان لەخوارێ بەسەرسامییەوە دەڵێن: "ئەمە ئیدی, پەڕجووە!, بەهادۆری ئێمە هەڵدەفڕێ! چ قارەمانێکە!".

www.pertwk.com

بەراستیش, تەنیا لەخەودا گوندییەکان وا بەباشی باسم لێوە دەکەن. بەکردەوە هەر لەمنداڵییەوە, وردەگاڵتەیان پێ دەکردم کە بەکەڵکی هیچ نایەم. بۆیەش هاتوومەتە دنیایێ تابێ هودە بەسێبەرم بەری تیشکی رۆژی دنیا بگرمو هەر باری سەری سەنگینی سەرشانی زەوی بم. ئەمما چ سەنگینییەکم هەیە؟ من وەك پەڕێکی سووکمو ئەگەر شتێکی گرانم هەیە, هەمان مافووری بەناوبانگی (کارچار)ی خاوەن دوازدە رەنگی پەلکە زێڕینەیە.

من چاکەتەکەم کەلەدوای باران هیشك بۆتەوە, دادەکەنمو هەگبەکەم بەشانەکەی دیکەم دادەدەمو وێڕای رۆیشتن, لەدڵەوە سوپاسی باووباپیرانم دەکەم, چونکە ئەو ڕێو رەسمە پەسەندەی بەدنیادا گەڕان بۆ پەیداکردنی دیاری دەزگیرانیان, داهێناوە, چەند خۆشە, بەدڵێکی پڕ لەخۆشی بە دنیادا بگەڕێی, خەڵکی ببینیو خۆت نیشان بدەی: **"هۆ پیاو چاکینە, بزانن و ئاگاداربن, لاوێکی وا بە ناوی (بەهادۆر) لە دنیادا دەژیو (سەرميناز)ی جوانکیلەی دەوێ کە چاوەڕوانیەتی."**. بەڵام ئایا ئەو چاوەڕوانە؟ رەنگە هەر بیریشم لێ نەکاتەوە!.

بۆئەوەی جارێکی دی (سەرمیناز) دڵکێشی خۆم بکەم, هەتا ئامادەم قسەکەی (میتسادای)ی دراوسێمان کە دەیگوت: (دەبێ کلکی پڵنگێکی زیندوو ببڕێ), جێ بەجێ بکەم. لە راستیش دا ئەم کارە زۆر زەحمەتو ترسناکە, بەڵام ژنی سیحرباز دڵنیایی دەدا کە ئیشەکانی دی زۆر سادەو ئاسانن: هەرئەوەندە سەری کلکی لەهێسکی لووتی کچەکە نزیك بکەوێتەوە, نەبەیەك دڵ, سەت دڵ ئاشقت دەبێ!.

"ئاه , سەرمیناز, سەرمیناز" ئەگەر ئێستا لەتەنیشتم دەبووی! ئێمە بەڕاشکاوی دەدواین, پەیوەندی خۆمانو لەگەڵ ئەوەش دا پەیوەندی تۆ نە تەنیا لەگەڵ من, بەڵکو لەگەڵ ئەو زارۆکەی خودا دەزانێ لەکوێت هێناوە, روون دەکردەوە.

ئەمما وەختێ دەوروبەر ئەوەندە خۆشە, بۆ دەبێ گیروگرفتەکان بهێنێتە گۆڕێ؟ ژیان لە دەرەوەی ماڵێ خۆشەو ئەمەش بەو مانایەیە لە دۆڵەکانی کوێستانێ رزگارت بووەو باڵە مەزنەکانت راست دەکەیتەوە.ئایا لەبەر هەندێ نییە چیاییەکانی گوندە دوورەکان حەز دەکەن سەربەرەو ژێر ببنەوەو لەشارێی راستەقینەی ژیان وەنزیك کەون؟ لەگەڵ ئەوەش دا, ناتوانرێ بگوترێ ژیان لە کوێستانێدا خۆش نییە. بەڵام ئێستا کە خەڵك هەستیان کردووە ماخۆی زەوین, حەزیان لێیە خۆیان رێگای خۆیان هەڵبژێرن.

ئێستا منیش وەکوو ئاغایان بەسەر زێدەکەم دا هەنگاو دەنێمو ئەوەندەم رۆیشتن لەکن خۆشە, قەت خۆزگە ناخوازم بەوانە کە لە ترومبێلە تیژڕەوەکاندا بەقەرەپەستە دانیشتوونو بەلەز بەتەنیشتم دا رادەبوورن. ئاها, تاکسییەکی بەتاڵ پێشم کەوتۆتەوەو شوفێر ترومبێلەکەی رادەگرێو بەڕووخۆشییەوە دەرگایم بۆ دەکاتەوە. لاوێکە لەتەمەنی من داو کراسێکی سپی دەبەر دایەو چاویلکەیەکی دژە دووکەڵی لەچاوان دایە. مسۆگەر لەتەنیا سەفەرکردن, وەتەنگ هاتووە.

لێی نزیك بوومەوەو سەرم نەوی کردو پرسیم:

–ئازادی؟

بەگەرمو گوڕییەوە, وەرام دەداتەوە:

–ئازادم!.

–بژی ئازادی! –ئەمەم گوتو دەرگای ترومبێلەکە بەتوندی دادەخەم.

ئەو, هەڵبەتە ئەنگوست دەخاتە سەرهەنیەیو پاشان هەمان پەنجە چەند جارێك لەسووکان دەدا! ئەمما من دەستی بۆ رادەوەشێنم: واتە لاوۆ تووڕە مەبە ئەگەر تۆش دیارییەکی وات بۆ دەزگیرانەکەت بەشانەوەبا, رەنگ بوو ئەو دەم هۆشت, تەختەی زۆرتریشی پێویست با.

www.pertwk.com

لەراپۆرتەکەیان نووسیان: پلانی دەرهێنانی بەرد, لەسەتا حەفت سەتیان جێ بەجێ کردووە, لەبارێك دا نەئەوان, بەڵکو باوو باپیرانیان ئەم تەختە بەردانەیان بۆ شاری گەشاوەی خۆیان کەپایەی لەدەربەندی ئەو سەردەم کەمتر نەبووە, دەرهێنابوو.

ئەم دەوروبەرە بەچای بۆنداریش بەناوبانگە. قاوەخانەیەك کە بەبەردی رەنگاو رەنگ رازاوەتەوەو وەك مەدالیۆنێکی خڕ بەسەر مافوورێکەوە دەدرەوشێتەوە, لەسەر گردەکەیە. تابلۆیەك بەم مانایە لەسەر جادەیە: "**بەگەرما, چ شتێك لە ئیستیکانە چایەك باشتر هەیە؟**". بەڵێ لێرە پسپۆڕی دێم کردنی چای, وای لێیە, لەهیچ شوێنێکی دی پەیدا نابێ. لەگەڵ هەندێش, خواردنەوەی پیاڵە شەرابێکی سارد, بەتایبەتی ئەو شەرابەی لەگوندەکەمان, لەژێر زەوی (پیساخ) دا هەیە, لەچای خراپ تر نی‌یەو لەخۆڕا یەکەمین دێڕی شیعری ئایندە, لە مێشکم دا وەدەردەکەوێ:

بەجامی زێڕینی کووباچی, شەرابی گیچوخ

خواردمەوە, کە شیرەی نایابی زێدەکەمە!

وێڕای تێفکرین لەچەند دێرێکی دیکە, گەیشتمە گوندی "گۆبدین".

(گۆبدین)- گوندی چەکمەدۆزانی هونەرمەندە, هەروەك (کووباچی) گوندی زێڕینگەران, (چاراخ) هی تەونکەران, (ئونسوکول)- دارتاشان, (ئاندی) هی لبادی بەناوبانگ, (بالخار) وەستایانی سیرامیك‌و (کاتاگنی) گوندی قەنەفەکەرانە.

لەئاقاری (گۆبدین), نەباخ هەیە, نەچیا. تەنیا گردی سەیر سەیری وەك گۆڕی کۆن, دەوریان داوە. رەنگی ئەو گردانە سەوز نەبووە, بەڵکو رەنگێکی وەك دووکەڵەو کێ دەزانێ, رەنگە لەژێرەوەیاندا باوو باپیری هۆزێکی فەرامۆش کراو نووستبن‌و لەوانەیە لەژێریان دا شارێکی تەواو کە پایتەختی وڵاتێکی کۆن, شاردرابێتەوە. مەگەر, ماوەیەك بەر لەئێستا لەنێوان "گۆبدین"و گوندی "ئەلوبی" شارێکی شاردراوەیان نەدۆزی‌یەوە کە مێژوونووسەکان ناوی "ئورسکی" یان لێنا؟ ئەو کرێکارانەی بۆ بنیات نانی شاری "ئیزبۆرگ"- بەندەری نوێی نەوت لەکەناری دەریای خەزەر بەدوای بەردا دەگەڕان, دۆزی‌یانەوە. بەدۆزینەوەی ئەم گەنجەی ژێر زەوی‌یە چەند خۆشحاڵ بوون! پاشانیش بەشانازی بەخۆکردنەوە

(گۆبدین) لە شارێکی کۆن دەچێ. خانووەکانی لەبەردی نەخشینی زەرد دروست کراون, بانەکانیان راست‌و سیمایان کە بەرەنگی جۆراو جۆر رەنگ کراون, بەرەو رۆژهەڵات دەکرێتەوە.

کاتێ لەگوند نزیك دەبوومەوە, رێبوارێك کە دیار بوو لەرێگایەکی دوور ڕادەهات, گەیشتە لام. بەجلك‌و بەرگ‌و دارعەسا درێژو خوارەکەی دەستی, زانیم دەبێ شوان بێ‌و بەئەدەبەوە پرسیم: ئایا بەری مێگەلەکەی باش بووە؟

قسەکردن لەگەڵیدا, زەحمەت بوو, چونکە زمانی دەگیراو دەبوایە من وشەی پێویستی بۆ پەیدا بکەم. لەبەر هەندێ, بەراستی, من قسەم دەکردو ئەو هەر سەری بادەدا. لەگەڵ هەندێش, خۆش بوو. زۆر بەزەحمەت تێی گەیاندم کەچوار مانگان لەماڵێ دوور بووە: مێگەلی لەچەقێنەکانەوە بردۆتە کێوو سەرباریش لە مێرگەکانی کوێستانێدا بەدوای پاوانی نوێدا گەڕاوەو ئێستاش بە خۆشحاڵی‌یەکی تەواوەوە بۆ چەند رۆژێك دێتەوە ماڵێ. ئەم شوانە, بە پێچەوانەی

www.pertwk.com

شوانەکەی (چاراخ) پیاوێکی زۆر باش دەرچوو. ناوی رەجەب بوو. تێی گەیاندم ئەگەر نەبمە میوانی، نارەحەت دەبیٚ (باوەڕم پیٚ دەکەن، نەمتوانی تێی گەیەنم).

رەجەب گوتی:

–ئێمە، قۆناغی کۆنی یەکدین!

–بەڵام من بەتەواوی ناتناسم!

–تـۆ هێشـتا گـەنجی‌و وەبـیرت نایـە، ئـەمما مـن دەزانم مـامی تـۆ لـەبازاڕ، کەڵەشێرێکی لەمامی من کڕیوە.

باشـە، دوای ئـەم قسـەیە دەکـریٚ، نەچـی؟ مـن شـان بەشـانی ئـەو بـەرەو ئـەو خانووەی کەوتبووە یەکەم کۆڵانەوە، رۆیشتم.

لەڕێگادا، ئەوەندەی قسە لەمـەڕ ژنـە میـوان دۆسـت‌و کابانەکـەی خـۆی کـرد کـە من لە کـاتی یارمـەتی دانـی بـۆ دەربڕینی قسـەکان– تائـەو راددەیـەی هێـزی لاوازم مۆڵەتی دەدا– بۆم روون بۆوە: لەماڵی ئەوان دا، وەك بەهەشت دەژیم.

شوان دەرگای کردەوەو شکۆمەندانە رایگەیاند:

(حەلیمە)، وەرە دەریٚ بەخێرهاتنمان بکە، میوانم هێناوە.

سەرەتا، بیٚ دەنگی‌یەکی تەواو باڵی بەسـەر ئـەوێدا کێشـابوو، پاشـان تـەواوی کەلـەن‌و قوژبنـەکانی ماڵەکـە، بـووە دەنگـەدەنگ و بغـەبغ و جیکـەجیك و هەشـت کیژی لەحەڤدە ساڵەوە بگرە تا خواریٚ –تا کیـژێکی دووساڵە کە بووکۆکەیـەکی ئەوەندەی خۆی بەدوای خۆیەوە رادەکێشا، رژانـە ئـەو ژوورە گەورەیـەی ئێمـەی لیٚ بـووین. ئـەوان بـەدیتنی مـن شـەرمیان کـرد، بـەڵام بەگەڕانـەوەی بابیـان دڵخـۆش ببوون‌و تێکڕا هاواریـان دەکـرد: "بابـە، بابـە". و کیـژە دووسـاڵەکە، دەسـتی کـردە گریان. شوانە، خسـتی‌یە باوەشـی‌و یەکسـەر فرمێسـکەکانی وشـك بـوون. ئـەو دەم پرسی:

–ئەدی دایکتان لەکوێیە؟

–حەفتەی پێشوو، چووە سەردانی داپیرەو رایسپاردین ئاگاداری ماڵیٚ بین.

–ئەدی کەنگیٚ دەگەڕێتەوە؟

–گفتی‌دا هەینی داهاتوو لێرە بیٚ ... دەبیٚ بچێتە خەستەخانە.

دانـی پێـدا دەنـێم کـە دڵـم خەبـەری دا: لـەماڵێك دا، کابـان بـەجێی هێشـتبیٚ‌و سەرباریش نەخۆش بیٚ، میوانداری چۆن دەبیٚ؟ بەڵام خانـەخویٚ کـەم پێشـنیاری کرد جلك‌و بەرگم داکەنم‌و بحەسێمەوەو فەرمانیشی بە کچەکان دا چێشتێك ئامادە بکـەن. دوانـی لەگـەڵیان سـەیرتر دەهاتەبەرچـاو. بـۆ نموونـە کـاتیٚ دەیویسـت، فەرمانێکی نویٚ بدا، بانگی دەکرد:

–(چاکار)! نا (پاخو)، نە، دەمویست بڵێم (موسڵی)! دروست تر (زومردە)!.

ئەو کیژەی قسەی لەگەڵ دەکرا، چاوەکانی دادەخستن‌و وەرامی دەداوە:

–بابە، نە (چاکار)م ونە (پـاخو) و نـە (موسڵی) ونـە (زومـردە)و هـەتا (مومنـت) یش نیم. (زبێدە)م، بابە تۆ هەمیشە بەهەڵە بانگمان دەکەی!

بابیش بەشەرمەوە گوتی:

–چۆن دەکریٚ هەموتانم وەبیر بیٚ؟ دەبیٚ ناوتان لەتەوێڵتان بنووسم.

–باشـە وابـیٚ، ئـەمما منـیش دەتـوانم کـوزەرە لیٚ نـیم! –شـەیتانی بچـکۆلانە نیگایەکی مەکربازانەی کردم‌و بەدوای خوشکەکانیدا هەڕای کردە ناندین.

دڵم ئارام بۆوەو گەدەم بە ئومێد بوو.

رێـك دوای نیـو سـەعات، (زبێـدە) کولیچـەیەکی کەئەوەنـدەی دەسـتیٚ دەبـوو، لەسەر سینی‌یەك هێنایە ژووریٚ. ئێمە چوار مەشقی لەسـەر دۆشـەکەکە دانیشـین. من بەمگێزەوە دەمخوارد، چونکە ئیمانداریش لەکاتی خـواردنی خـواردنێکی وادا، پەلەی چوونە بەهەشتی نی‌یە. گۆشـتی قیمە کراوو سـەوزەی بۆنخـۆش لەگـەڵ ئـەو خواردنەدا، ئەوەندە بەئاوبوو دەبوایە یەکـەم جـار لێـوی بـەدوو پەنجـە بگـری‌و گـاز لەتوێکڵەکـەی کەهـەویرە بگـری‌و شـیرەکەی بمـژی. بـەڵام ئـەوەی لەهـەموو شـتێك

www.pertwk.com

زیاتر سەری سوورِ دەهێنام, ئەمەبوو, هەتا لێرەش زەوقی چیاییەکان جوان خۆی دەردەخست: قەراغی کولیچەکان قاڵبێکی نەخش‌و نیگاریان بەخۆوە گرتبوو. منیش لەگەڵ روانینی ئەم نەخشە سادانەدا, خێرا خێراویەك لە دوای یەك کولیچەکانم لەنێو دەبردو دەخوارد. دەڵێن: ئەگەر دوای کولیچە شەراب‌و دوای (خینگاڵ) بولیون نەخۆیتەوە, لەناو گەدەت دەبنە بۆق. بێگانەیەك گوتبووی: گەدەی ئێوە, چۆن بەرگەی ئەم شتە گرانانە دەگرێ؟ ئاخر ئەمانە ژەهرن! "بەڵام دۆستی هاوسفرەی, لەبارێك دا دوای (خینگاڵ) چۆرِە بۆلیۆنێکی چەوری فرِ دەکرد, ئارامی دەکاتەوە: "ئۆباب, بۆ ئەم کارانە, ئێمە دژە ژەهرمان هەیە".

5

ئایا چیایی دەتوانێ دوای جەمێکی چەور, لەماڵێ, لەتەنیشت ئاگردان دانیشێ‌و پاڵداتەوەو دارە دووکەڵاویەکانی خانووەکەی بژمێرێ؟ نەخێر, ئەگەر لەدەرێ پیاسە نەکا تا لەشی نەرم بێتەوە, نانەکەی لێ ناکەوێ. ئەمما ئەگەر چیایی لەماڵ بێتەدەرێ, هەر رێگایەك بگرێتەبەر, هەر دەگاتە گۆدەکان!

ئەمرِۆ وا رێك کەوتبوو: خانەخوێ‌و مێوان وێکرِا بچنە گۆدەکان, بەتایبەتی کە ئەو نەیدەتوانی لەماڵ دانیشێ. ئەمەش رێکەوت نییە, کە لەنێو ئەو نەفرەتانەی بۆ دوژمنانی دەنێرن, یەکێك هەیە دەڵێ: "**لێ گەرِێ مێوان نەیەتە ماڵەکەت!**" یا "**خودایە, رێبوارێکیش پێ نەنێتە کۆسپەی دەرگات!**".

بەهۆ ئەوەی شوانە شانازی پێمەوە دەکرد, خۆشحاڵ بووم‌و هەڵبەتە هەوڵم دا قسەی پێ ببرِم. لەگەڵ هەندێش دانی پێدا دەنێم‌و وەختێ مەدالیای (دایك)م بە زی خانەخوێکەمەوە دیت, بەسەرەخۆدا شکامەوە. راستە, مەدالیاکە پلەدوو بوو, بەڵام هی دایکە! لەوانەیە لێروکانە, وا باوبێ؟!.

رەجەب لەناساندانم دا, رووی دەمی کردبووە گوندیەکان‌و لافی وای لێدەدا, هیچ قسەکەرێك واباسی خۆی ناکا. من کە هەوڵم دەدا سۆر هەڵنەگەرِێم‌و سەرم داخستبوو, دەستی ئەوانم دەگوشی. لەهیکرِا, کەسێك وای دەست گوشیم هێسکەکانم قرچەیان لێوەهات. چاوێکم لەپاڵەوانەکە کرد –خەیاڵ دەکەی کێ بێ؟

www.pertwk.com

مامی میهرەبان‌و، زۆر بەڕێزم (دایان–دۆڵدوروم)!، بێ ئەوەی خزمایەتیمان بدرکێنێ، منی لەلای خۆیەوە داناو ڕەجەبیش لەلاکەی دیکەم دانیشت.

قسە لەگۆدەکان بڕا، دەتگوت کەسێك لەهەوادا بەشیر کەرتی کردووە. لاوێکی ڕێك‌و پێك لەوانەبوو قوتابی بێ‌و بەسەردان هاتبێتەلای خزمەکانی، بەلامان دا تێپەڕی. ئەو، بە لەخۆبایی بوونێکەوە، سیگارێکی گرانبەهای بە دوو پەنجان گرتبوو، تەماشاکردنی، زۆر خۆش بوو. من لەلایەن خۆمەوە خۆزگەم پێ دەخواست. کەچی ئەو بەهێواشی تێ دەپەڕی‌و هەتا بەتی چاویش، تەماشای نەدەکردین.

مامم بە تووڕەیی‌یەوە، کەوتە بۆڵە بۆڵ:

–چتۆ گەنجمان هەن؟

ئەم سەرزەنشتە تا ڕاددەیەکیش منی دەگرتەوە. مامم دەتوانێ شتەکان پێچەوانە شی بکاتەوە. بەڵام ئەمن لەو دەمی‌دا تێ گەیشتم کە "دایان–دۆڵدوروم" نارەزایی گشتی دەردەبڕێ. گوێ نەدانە ڕێ‌و ڕەسمی باووباپیران، هەمووی ڕەنجاندن: ئاخر ئەگەر کەسیش لەگۆدەکان نەبێ، چیایی کاتێ لە بەرامبەری دا ڕادەبووڕێ، دەبێ بەلایەنی کەمەوە سەر بۆئەو بەردانە دابنوێنێ کە شایەدی بێدەنگی گفت‌وگۆی باو و باپیرانن. من کەهەر ئێستا پەسنی لاوەکەم دەدا–تەماشاکە چتۆ لاومان هەن! – لەبەر ئەم گەنجە شەرمم لەخۆم دەکردەوە.

مامۆستایەکی خەڵکی گوند، پیرەمێردێکی بەڕێز کە چل ساڵە دەرس بە زارۆکانی گۆبدین دەڵێتەوە، چاویلکەکەی سەر لووتی جووڵاندو پرسی:

–ئەم قازە، سەری لە کیهە هێلکە دەرهێناوە؟ ئەمن وەبیرم نایە خەڵکی گۆبدین هێلکەی وایان دانابێتەوە؟

ڕەجەب وەرامی داوە:

–نەوەی خۆت نی‌یە؟

–نەوەی من؟

–بەڵێ، کچەزات! خۆشت مەمرێنە!

–ناکرێ!

مامۆستا هەستاو بەدوای لاوە گەمژەکەدا چوو. هەموو چاوەڕوان بوون، پیرەمێرد دەرسێکی باشی ئەو دابدا کەهێشتا تامی شیری خاوی لەزاری دێ– لێ گەڕێ ساختەچی، مەزەی مستەکانی باپیری کەبەهۆی ئەوەوە لەکن گوندی‌یەکان شەرمەزار ببوو، بچێژێ.

بەڵام ئەوە ڕووی نەدا. پیرەمێرد کە گەیشتە نەوەکەی، سڵاوی لێ کردو بە پەرۆشەوە گوتی: "وعلیکم السلام"، پاشان بەشانازی‌یەوە هاتەوە جێگای خۆی.

ڕەفتارە چاوەڕوان نەکراوەکەی مامۆستا بەپشتگیری‌یەکی پڕ هەراو هۆریای دانیشتوان پێشوازی کراو ڕەفتاری وا لەلایەن باپیرەوە بۆ قوتابی‌یەکە لەتفێکی ئاوداریش خراپتر بوو. دەرسی واناتوانرێ لەگەڵ هیچ جۆرە دارکارییەکدا بەراورد بکرێ.

مامم بەڕێزەوە دەستی پیرەمێردەکەی گوشی‌و ڕووی کردە لاوەکان‌و قسەی حەکیمانەی شاعیری ئێرانی (سەعدی) خوێندەوە: "**تۆ چاکە بکەو دە دیجلەی باوێ، خودا لەبیابان دا بەهاناتەوە دێ!؟.**

دوای بیستنی ئەم دێڕە شیعرە زۆربەیان گوتیان:

–ڕاستی گوتوە! تەنێ خەڵکی بەهۆش دەتوانن قسەی وایان لەزاری بێتە دەرێ.

مامیشم گوتی:

–هەڵبەت بەهۆش بووە، ئاخر ئەم قسەیە دۆستێکم گوتویەتی!

پیرەمێردی چاویلکە لەچاو، چاوی بڕیە چاوی مامم:

–دۆستی تۆ؟ چتۆ؟

www.pertwk.com

—دۆستی من، واقیعی ترین دۆست!.

—بەڵام ئەمە قسەی سەعدیە!

—جا چ قەیدیە؟

مامۆستا بەگاڵتەوە گوتی:

—ئەدی چۆن دەڵێی دۆستی منە؟ ئاخر ئەو حەفت سەت ساڵە کۆچی دوایی کردووە!

—وای! —مامم بەبێ خۆ خوراندن ئەمەی گوت — ساڵەکان، چ خێرا تێدەپەڕن، ها؟

بەڵێ مامی من وایە: هیچ کاتێ ناکەوێتە تەڵەوە. ئەگەر بەفریودان تاوانباری کەن هەمیشە بەگاڵتەیەکی گونجاو خۆی دەرباز دەکا، نەك وەك (قەرە میرزا)ی قازی (گۆبدین) کە هەر لەوێ دانیشتبوو. من، پێشتر ئەوم لەبازاڕی گوندەکەی خۆمان دیتبوو، ئەو نە تەنیا وەك پیاوێکی بەدو گاڵتەجاڕ، بەڵکو چاوبازیش بەناوبانگ بوو. بەزۆری لەکاتی گرفتاری دا دەیانگرت، بەڵام هەراو هۆریایەکی وای دەخولقاند، زوو خۆی دەرباز دەکرد.

ئێستا مسۆگەر زۆربەیان مەدالیای دایکیان بە زی ڕەجەبەوە بینیبوو، بەڵام وەك ڕێزگرتن بێ دەنگ بوون. ئەمما "قەرەمیرزا" —نەخێر، ئەو لەوان خەڵکان نیە، لەسەر مۆڵەتان بازبدا! لەڕەجەب وەنزیك کەوتو مەدالیا بریقەدارەکەی خستە سەر دەستە گرانەکەیو هەڵی سەنگاندو ترینگەیەکی لێوە هێناو گوتی:

—کاتی هەندێیە، پلەی یەکەم وەربگری، خراپ تێ دەکۆشی!.

مامم بەبێ لێکدانەوە، لەباتی ڕەجەب وەرامی داوە:

—داوات لێ دەکا یارمەتی بدەی، بەڵام وادیارە دەزانێ بێ سوودە!.

ڕەجەبی شوان، ئەبرۆی وێك هێنانەوە— مەگەر بەرگەی هەتکی وا دەگرێ! — وەك وەڵام، وەك بڵێی قسە بۆ مامم بکا، داستانی کوڕە وێڵەکەی (قەرەمیرزا)ی دەگێڕاوەکە چۆن فێڵی لەباوکیشی کردووە.

لەو دەمیدا (ئەلخیلاڤ)ی هەواڵنێر، ئەو کەسەی لەئاقاری گوندەکەمان بە سواری ئەسپێکی خورتەوە، پێم گەیشت، لەوانەیە، نەیتوانیبێت وەك پێویست لەگوندەکەمان رامێنێ، بەڵام مسۆگەر سەری لە دۆڵی (ڕووباس) نەداوە— دەنا نەیدەتوانی لێرە سەردەرینێ. هەواڵنێرەکان خەڵکانی وان: لەهەموو کارێك دا خۆتی دەگەیەنن، هەموو شتێك دەزانن!... دەستی مامی گوشیو ئەگەر چاوی بەمن کەوت، بەدەنگی بەرز گوتی: تۆ! ئەی ئەوەی بەدوای جوانیدا دەگەڕێی، ئەوە لێرەی؟ خۆشحاڵم کە سڵاو لەهەردووکتان دەکەم!.

من گوێم دابوە (ئەلخیلاڤ)و نەمدەناسیەوە. لەیەکەم دیداردا، بەپەنگرکێش وشەم لەدەمی دەردێنا، بەڵام ئێستا وەك ڕژانی هەرزن لەکیسەیەکی کون، قسەی لەزاری دەڕژا. لەوانەیە دوای دیتنی گوندەکەمانو هونەرمەندەکانو دەستکارە مەزنەکانیان، ئەم گۆڕانەی بەسەردا هاتبێ؟

ئەو، درێژەی پێدا:

—(دایان—دۆڵدوروم)ی بەڕێز، دەبێ هەموو کەسێك وەستای وەکوو تۆ بناسێو منیش بەدڵنیاییەوە لەیەکێك لەباشترین گۆڤاردا لەسەرت دەنووسم، چەند وێنەیەکی دەستکارەکانیشم گرتووە.

مامم لەبارێك دا فووی دەکردە گوپەکانی، شکۆمەندانە گوتی:

—بەڵێ، زۆرجار دەربارەیان نووسیوم!.

—گۆبدینیە بەڕێزەکان، بمبەخشن قسەی ئەوانم بڕی. کارێکی بەپەلەم هەیە.

گۆبدینیەکان تێکڕا گوتیان ڕێگات لێ ناگرینو قەرەمیرزاش خەریك بوونی خەڵکەکەی بەهەل زانیو بەهێواشی خزیو لەچاوان بزربوو.

www.pertwk.com

(ئـەلخیلاڤ) بـەبێ هـیچ روونکردنەوەیـەك, درێـژەی بەقسـە ئاڵۆزەکـانی داو مامیشم هەتا دەهات تووڕەتر دەبوو:

–باشە, مەسەلە چی‌یە. وەك ئەو کابرایە مەکە: چەندان سەعات قسان دەکاو ئەگەر دەگاتە کرۆکی بابەتەکە, دەردەکەوێ ماوەی قسەکردن تەواوبووە.

–من دوای بینینی برازاکەت زۆرەو بوویمە!. ئەو پێی سەلماندم کە زمان تەنێ بۆ خواردن بەکار نایە. ئەمما قسە لەوەیە نامەیەکی تۆ گەیشتۆتە دەستەی نووسەرانی رۆژنامە .

–دەبێ لە (جیرکە) وەبێ و هی (سەفەر عەلی)بێ؟ لەمێژە هەواڵی نازانم.

–(سەفەر عەلی)– خودا تەمەنی درێژکا! –زۆرباش دەزانم, ئەویش باش دەزانێ کەدەبێ لەکوێ بەدوات دا بگەڕێین! ئەمما نامە لەلایەن بیانی‌یەکەوە نووسراوە.

–لەگەڵ هەندێش, سەرم سوڕ نامێنێ. کووباچی‌یەکان بەزۆری لەو بیانی‌یانەی رێزی هونەرەکەیان دەگرن, نامەیان بۆ دێ. ئەم نامەیە لەکوێوە هاتووە؟.

–لەئیتالیا, هی کەسێکە بەناوی "پیروسوریانو".

–چی نووسیوە؟

وام هاتە بەرچاو مامم هەتا دەنگیشی گۆڕا, بێجگە لەهەندێش شانەکانی پانتر بوون.

–ئـەم ئیتالیاییـە نووسـیویەتی: ئاشـقی دەسـتکارەکانتەو تـۆ بـە میراتگـری راستەقینەی "بنونوتوچلینی" دەژمێرێ و بەهیوایە یەکێك لەدەستکارەکانت بخاتە ناو ئەلبوومەکەی.

–چ دەڵێی؟

–دەڵێم, بیستنی قسەی وا لەمەڕ کارەکانت, لەلایەن هەر کەسێکیشەوە بێ, هەر خۆشە.

–ئەدی لەمەڕ دیاری؟

–شتێك پێك دێنین!....

(ئەلخلاڤ) ماممی هان دا:

–قـەرزداریش نامێنیتـەوە! وەرە ئەمـە نامـەو ئەمـە نـاوو نیشـانی ... کـاتی رۆیشتنمە.

بـازی‌دا سـەر ئەسـپەکەی و رکـێبی لێدا. منـیش لـەلای خـۆم بـیرم دەکـردەوە: سـەردەمێك دەبیـنم مـامم دیاری‌یـەکی وای لـە ئیتالیـاوە بـۆ دێ کـە مـن قـەتو قـەت شتی وام پێ پەیدا نابێ! چ خۆش دەبوو, ئەگەر مامم منی بۆ ئەم کارە راسپاردبا.

قـەرەمیرزا کەنـەزانرا لـەکوێرا پەیـدابۆوە, زنجـیرەی بیرەکـانی بـڕیم. ئـەو, بـەبێ لێکدانـەوە منـی بۆلایـەك پـاڵ نـاو خـۆی لـەنێوان مـن و رەجـەب پەسـتا. ئەگـەر لەکووباچـی وام لێ قـەومابا, بـەزەییم بەکـەس دا نەدەهاتـەوە, بـەلام لەگونـدێکی غـەریب بـووم و دەبـێ رێـزی ئاکـارو رەفتاریـان بگـیرێ. لەگـەڵ هەنـدێش, مامـە بەڕێزەکـەم لـەوێ بـوو, نەدەبوایـە بـە بـێ ئەدەبی‌یـەك, بیڕەنجێـنم, بەتایبـەتی کـە (ئەلخیلاڤ) لەکن ئەو بەڕێزانە, ئەوەندەی وەسف کردبوو.

6

ئێستا تووڕەیی لەسیمای (قەرەمیرزا)دا نەماوەو زەردەیەکی مەکربازانەی لەروودا نەخشی بەستووە. (قەرەمیرزا) کەهەستی کرد, هەموو تەماشای دەکەن بەبێ هیچ لێکدانەوەیەك دەستی شوانی گرت. سەردەستی چاکەتەکەی هەڵکردو بەوردی لەسەعاتەکەی راما. پاشان کەهێشتا دەستی شوانەی لەناو دەستان دا بوو, پرسی:

–رەجەب, ئەم سەعاتە زێڕە؟

رەجەب بەسەر سووڕمانەوە گوتی:

–بەڵێ!

–درۆناکەی؟!

–رەجەب ناڕەحەت بوو:

–نەکا وابزانی, چونکە من شوانێکی ساکارم, ناتوانم سەعاتی زێڕ بکڕم؟ ئەگەر دەتەوێ بزانی, کرێکەم لەمانگانەکەی تۆ زیاترە!.

–ها! ها! ها, پیاو چاکینە تەماشاکەن! دیارە من پارەی کەمم دەست دەکەوێ؟ ها! ها!

www.pertwk.com

هەموو مات بوون. من بەهیچ شێوەیەك نەمدەتوانی لەوجۆش و خرۆشەی بگەم یان لەوانەیە بەهۆی بیستنی قسەی خراپ دەربارەی خۆی, ئەقڵی لە دەست دابێ؟ مامە بەڕێزەکەشم, بەبێ ئەوەی لەشتێك بگا, بەناو فیکران دا روو چوو بوو,وێ دەچوو هیچ شتێك نەتوانێ سەرەگوریسی بیرەکانی لەدەست دەرێنێ.

–هۆی ئەم پێکەنینە چی‌یە؟

شوانی تووڕە هەستا پێیان و منیش لەگەڵی دا هەستام, چونکە دەبێ میوان لەگەڵ خانەخوێی دا بێ چ هەق چ ناهەق!. رێ و شوێنی نەگۆڕی میوانداری وایە. بەتایبەتی کە ئەم جارە بۆ بێزارکردنی خانەخوێ کەم, بنچینەیەکیش هەبوو.

–ئەوە گاڵتە بەکێ دەکەی؟

–بەتۆ– (قەرەمیرزا) کەهەموو سنوورێکی بەزاندبوو, وەرامی داوە. چاوە مشك ئاساکانی شەڕیان تێدا دەچریسکایەوە.

–بۆچی؟

لەحاڵێك دا, بەهۆی پێکەنینە ساختەکەی دەبوراوە, گوتی:

–ئەوە, ئەمن باشتری لێ دەزانم!

–ئاخر لەبەرچی, ئەمن پێت دەڵێم؟

–ناتوانم پێت بڵێم.

–بۆچی؟

–ئەگەر ئاشکرای کەم, هەموو پێت پێ‌دەکەنن!.

–لێ گەڕێ با وابێ. بەڵام رێگات پێ نادەم بەبێ هۆ ددانان گڕکەیتەوە!

–دەڵێی بەبێ هۆ؟

–بەڵێ!

–ئەگەر هۆیەك هەبێ؟

–ئەگەر هەبێ, ناچارت دەکەم بیڵێی, دەنا پێت نیشان دەدەم کوڕی کێم؟

www.pertwk.com

–باشە، ئەتۆ خۆت ئەم ڕێگایە هەڵدەبژێری! –(قەرەمیرزا) ڕووی کردە گوندییەکان کەلە دەوری خڕبوونەوە: پیاوچاکینە، ئاگاتان لێ بێ، بە تایبەتی خەنجەرەکەی، نەوەك شتێك بکا.

ڕەجەب لەدەوروبەری ڕاماو تێگەیشت چییان دەوێ. خەنجەرەکەی لەکەلان دەرکێشاو وابە لێزانی بۆداری تەلەفۆنی هاویشت، نووکە تیژەکەی لەدارەکە چەقی و زرینگەی لێوەهات.

–باشە، بڵێ!

–ئەتۆ لێرە، لەگۆدەکان فیشاران دەکەی و ژنەکەشت لەشار گەڕاوەتەوەو پیاوێك لەباوەشیدا خەوتووە!.

–چی؟

–دووبارەی ناکەمەوە! –(قەرەمیرزا) ئەمەی گوت و بەلەخۆڕازی بوونێکەوە لەسەر بەردێك دانیشت.

شوانە دەمێك چاوی زەق بوونەوەو لەجێی خۆی وشکەڵات، بەڵام لە پڕ وەك پڵنگێکی بریندار هەڵی کوتایە سەر قەرەمیرزا. باش بوو، خەڵکەکە پێشیان لێگرت دەنا قەرەمیرزا فاتیحەی خوێنرابوو. ئەودەمی، هەتا مامیشم دەستی لە تێفکرینی خۆی هەڵگرت و خۆتێ گەیاندنی بەپێویست زانی. چونکە وانەبوایە، شوانی تووڕە دانەدەسەکنا. بەراستیش، ئەو هەتکەی بەشوانەکرا، بەکەس نەکرابوو.

خانەخوێکەم کە کەمێکی مابوو لەدەست گۆبدینییەکان دەرپەڕێ، هاواری کرد:

–درۆیە، درۆیان دەکا! –واوژابوو، هەتا زمانیشی ساف و لووس ببوو.

–گوێتان لێ بوو؟ دەڵێ درۆ دەکەی! شایەدبن! قەرەمیرزا هاواری دەکرد:

–ئەگەر ڕاست نەکەم، بەرانەکەمت دەدەمێ –خۆت دەزانی چەند جاران گرۆی بردۆتەوە!.

–ئەگەر پیاوێکیشت لەسەر جێگای ژنەکەت دیت سەعاتە زێڕەکەت بدە.

–درۆیە، من دەزانم! بەرانی تۆم ناوێ! لێ گەڕێ بۆتی بکەنە خێر! ئەی بێ شەرم! –شوان لەتووڕەییان دەلەرزی، بەڵام ددانی بەخۆدا گرتبوو. ڕووی کردە گوندییەکان و دەیگوت:

–باشە، ئێستا دەستی لێ نادەم، بەرم دەن! هەمووتان ئاگادارن ئەم پیاوە چ هەتکێکی پێ کردم. ئەگەر درۆ بکا بەم دەستانەم، کرمە شەیتانۆکە دەخنکێنم. بابچین.

بەهۆی ئەم قسانەوە، هەموویان وایان زانی (قەرەمیرزا) واز لەگاڵتە– ڕك ئاساکەی دێنێ، بەڵام وانەبوو. کرمە شەیتانۆکە لەحاڵێکدا لەترسان خۆی لەڕەجەب بەدوور دەگرت، بەرەو ماڵەکەیان وەڕێ کەوتین.

تێفکرین لەوەی ئایا ڕەجەب لە چ فیکرێك دایە، زەحمەت نییە. نەتەنێ ئەو، بەڵکو هەموو ئەوانەی "حەلیمە" یان دەناسی، ئەو ژنە میهرەبانەی خاوەنی هەشت منداڵ و چاوەڕوانی نۆیەمیشە، نەیاندەتوانی قسەی وا باوەڕبکەن. لەشوێنەکانی دیکە، هەرچییەك دەبێ، بابێ ئەمما لە گوندەکانی کوێستانێ، ئەم کارانە نابەخشرێن. بەڕاستی، ئایا ژن تا ئەم ڕاددەیە ساختەچییە؟

ڕەجەب وەك کەسێك کارەبا لێی دابێ، بەرێگادا دەڕۆیشت و لەگەڵ هەر هەنگاوێك دا ڕك و تووڕەیی، زۆرتر دەبوو. ئەو بۆ ئەو شوێنە بەلەزبوو کە دەکرا ریسواییەکی ترسناکی چاوەڕێ بێ. ئەو جێگایەی دەبوایە بەچاوی خۆی لە واقیعی بوونی لەکەی شەرمی هەمیشەیی کەدامەنی پیس کردووە، دڵنیابێ! لەبەر هەندێ، ئایا شایستەی ئەم پەلەکردنەیە؟ لەوانەیە هەنگاوەکان هێواشتر بکاتەوە؟ بەڵام مرۆ هەوێنێکی سەیری هەیە: بێ ئاگایی لەمردن خراپترە. دەیەوێ بەهەر نرخێك بێ، ڕاستی بۆ دەرکەوێ. لێ گەڕێ با تاڵیش بێ!.

www.pertwk.com

مەعلووم بوو, رەجەب حەلیمەی زۆر خۆش دەویست, بەڵام بوختانی قەرەمیرزا توورەیی‌یەکەی گەیاندە ئاستی شێتی.

منیش لەو باوەڕەدابووم کەتەنیا خەڵکی هیچ‌و پووچ دەتوانیٚ برینی وا بخاتە جەستەی خانەخویٚکەم. چونکە خەڵکی هیچ‌و پووچ بۆ قازانجی تایبەتی خۆیان, هەرکیٚیان بویٚ, لەکەداری دەکەن. زۆر جێگای داخە, یاساکانی ئێمە خەڵك لەدارکاری دەپارێزن, بەڵام رێگا لەبرینی گیانی کە بەهۆی خەڵکانی وا دروست دەکرێن ناگرن, لەبارێك دا, گیان لەلەش ناسکترەو ئەو زامانەش ساڕێژ بوونیان زەحمەتە!

خەڵکە ورووژاوەکە لەماڵی رەجەب وەنزیك دەکەوتن‌و من بەبینینی ئەم حەشامەتە وام دەزانی, نەکا لەو ئاپۆڕەیەدا, هەگبە پڕ لەدیاری‌یە بە نرخەکەم, تێدابچیٚ. ئاخر, زۆرجار لەشەڕو بێنەو بەردەدا, وادەبیٚ ناوبژیکەر لەهەردوولا زۆرتری مست‌و پێلەقە پیٚ دەبڕیٚ.

لەدوایی‌دا, گەیشتە حەوشەو بەرەو هەیوان رۆیشتن. لەو دەمی‌دا, شوانە, هەمووی راگرتن‌و تەنیا منی وەگەڵ خۆی داو بیٚ دەنگ چووینە ژووریٚ.

دەربارەی رەجەب چ بڵێم, هەتا دڵم کە بەپەراسووەکانمەوە نووساوە, زۆری نەمابوو قەفەزی سینگم شەق کاو, خوێنیش وا جۆشی سەند بوو, لە دەمارەکانم دا هەڕای دەکرد, دەمگوت هەنووکە پارچە پارچەی دەکەن.

چرایەکی بیٚ شەوق, بەزەحمەت ژوورە سادەکەی رووناك دەکردەوە. دۆڵابێکی سپی لە دارچنار لەپاڵ دیوار دانرابوو.(حەلیمە) لەنزیك دەرگاکە نوسیتبوو. لەخەوێکی قووڵ‌و ئارام دا, بسکە درێژەکانی بەسەر بالیفەکەدا پەخش بووبوون. رەجەب بەپڕتاو لەسەر بالیفەکەی دی راکشاو حەلیمەی راپەڕاند.حەلیمە, جلکێکی واتەنکی دەبەر دابوو, بەئاشکرا لەشی دیاربوو کەدەلەرزی. وێڕای چاو هەڵگلۆفتن, پرسی:

–کیٚیە؟ –(رەجەبی) ناسی‌و پێی گوت: چەندەت ترساندم, مەگەر خەڵك وادێنە ژوور؟.

بەڵام نیگاکانی شوانە, روویان لەکەسێکی دی بوون کەلەتەنیشت حەلیمە راکشابوو. (رەجەب) زاری بەش کردەوە شتێك بڵیٚ, بەڵام هەناسەی دەرنەهات.

–رەجەب, خۆشەویستەکەم! چیت بەسەر هاتووە؟ وەرە سەرخۆ! –حەلیمە هێنایە سەردۆخی جاران– نابینی چ خۆشی‌یەك رووی تیٚ کردووین! کوڕێکت بۆ هاتۆتە سەر دنیا! چەندت پیٚ خۆش بوو کوڕێکت هەبیٚ! بەڵام ئێستا من‌و منداڵەکەشت ترساند!.

راستیش بوو: منداڵەکە گریا.

رەجەب هاواری کرد:

–باشە, دەیکوژم! ساختەچی! لیٚ ناگەڕێم بگاتە سبەینیٚ! – دەیویست بەدوای قەرەمیرزادا بگەڕیٚ. بەڵام حەلیمە توندی گرتبوو, و هەتا لەسیری هەتا پێوازیٚی پیٚ نەگێڕاوە, بەری نەدا.

وەختی شوانە, کەمێك ساردبۆوە, هاتەدەریٚ‌و چووە بەردەرکیٚ کە گوندییە وروژاوەکان چاوەڕوان بوون. (قەرەمیرزا) ئەگەر دیتی شوانە ئیدی توورە نی‌یە, جورئەتی پەیداکردو دڕی بەخەڵکەکە داو لەرەجەب وەنزیك کەوت‌و بەگاڵتەیەکی رك– ئامێزەوە پرسی: –باشە هەقم بوو یان نا؟ گوندییەکان چاوەڕوانی قسەی تۆن.

رەجەب بەزەحمەت لێوی لێك ترازان:

–هەقت بوو!

–مادام هەقم بوو, سەعاتەکەت بدە!

خانە خویٚکەم هاواری کرد:

www.pertwk.com

–سەعاتت لەگەروودا گیربێ! –سەعاتەکەی لەدەستی کردەوەو وێڕای دانی بەقەرەمیرزا, پاڵێکیشی پێوەنا, کەبە زەحمەت خۆی گرتەوە– بۆ دواجار گاڵتەی وات لێ قبووڵ دەکەم!

خەڵکەکە هێشتا سەرسوڕماو بوون و (قەرەمیرزا) بەشانازی‌یەوە رووی کردە گوندی‌یەکان:

–من هەواڵێکی خۆشم بۆ رەجەب هێنابوو: خێزانەکەی کوڕێکی بووە. ژنەکەی بەسەردان دەچێتەلای دایکی و کاتی گەڕانەوەی, ژان دەیگرێ. سوپاس بۆ خودا بەخۆو بەکوڕێکەوە گەڕاوە. کاتێکیش زانی مێردەکەی لەگۆدەکان خەریکی قسانە, نەیویست نارەحەتی بکا. ئەوەبوو من بڕیارم دا: لێ گەڕێ کەمێك زەحمەت بکێشێ, تا میراتگرەکەی خۆشتر بوێ! –و زۆر رەسمی‌یانە کۆتایی بەقسەکانی هێنا: –بەناوی خودا! –پاشان سەعاتەکەی کردە دەستی و دوورکەوتەوە.

ئەوێ شەوێ, کەس لەگوندە دێرینەکەی (گۆبدین), خەوی نەچووە چاوان. شوان و کیژەکانی هەموو خەڵکەکەیان واگاهێنا. مەڕێکیان کوشتەوەو ئاهەنگی شەوانەش کەدەبێ تا تاریك و روون درێژە بکێشێ, دەستی پێ‌کرد. منیش لەم جەژنەدا بەشداریم کردو تا ئەو دەمەی توانیم بەسەر پێوەبووم, کاتێکیش خۆم پێڕانەگیرا, راکشام. ئەگەر هەموو گۆبدینی‌یەکانیش لەبەر دەرکیماڵی شوان بەدەهۆڵ و زووڕناوە هەڵپەڕیبان, نەیاندەتوانی واگام بێنن!.

ئەگەر واگا هاتم مامە دڵسۆزو خەمخۆرەکەم بەدوو ئەنگوست کەپووی رادەکێشام و دەیگوت: "بۆ لەحیم کاری باشە, ها, هەر سەفارچی‌یەك خۆزگەی پێ دەخوازێ!". ئەمەش زۆر بۆمن ناخۆش بوو, چونکە ناکرێ کەپووی خەڵکی لەخۆت گەورەتر بگری, نەخەسەلە مامیش بێ. بەڵام بەسەر خۆم نەهێناو هەستام, جلکەکانم دەبەرکرد.

لەماڵێ, دیسان سفرەی ئاهەنگ راخرابوو. (رەجەب) هێشتا بۆ لای مێگەلەکەی نەگەڕابۆوەو ئێستا کەدوای ماوەیەك چاوەڕوانی خودا کوڕێکی دابوونێ, کاری زۆری هەبوو.

رێگای نەدا حەلیمە هەستی– ئەوەندەی دوێنێ شەو ترساندی بەس بوو, لێ گەڕێ ئێستا پاڵ بداتەوەو بحەسێتەوە. کیژێکیان نانی بەیانی بۆ ئامادە کردین.

دوای خواردنی پەتاتەی سۆرکراوەو کالباسی کوێستان و پیاڵە چایەکی خەست, مامم لەهەگبەکەم ڕاماو منیش لەهەگبەکەی ئەو رامام و تێك گەیشتین: کاتی ئەوە گەیشتووە شانازی بەشتە کڕدراوەکانی خۆمانەوە بکەین.

مامم هەگبەکەی کردەوەو مافوورێکی جوانی دەرهێنا کەبەفێڵ بەرامبەر پیستی مانگاکەمان لەسکرتێری ئەنجوومەنی کوێستانی وەرگرتبوو. بەڵام من لەو

www.pertwk.com

باوەڕەدا بووم، ئەو مافوورەی زولفی لەبەرامبەر دەستکارەکانم و زمانە لووس و نەرمەکە پێشکەشی کردبووم، زۆر لەهی ئەو باشترە. دوای ماوەیەك بێ دەنگی، هەگبەکەم، کردەوەو دەرم هێنا ... ئێوە خەیاڵی چ دەکەن؟

من پێستێکی قاوەییم لەهەگبەکەم دەرهێنا.

(دایان-دۆڵدوروم) قاقا پێ دەکەنی و لەو ماوەیەی من خەریکی خوێندنەوەی کاغەزێکی زولفی بووم کەخستبوویە ناو دیارییە مەکرکەرانەییەکەی، ئەو هەر پێدەکەنی. کاغەزەکەی وابوو:"**شێرپیاوی میهرەبان، وانەزانی تەنها کووباچییەکان دەتوانن شتی واقعی لەشتی ساختە جودا بکەنەوە. ئێمەش کەمێك سەرمان لە جوانناسی دەردەچێ. ئەگەر ئەمن مافووری (کارچار)م لەگەڵ ئەو خشڵە قەڵپانەی بەپەلە دروست کردن، گۆڕیاوە، گورزێکی کوشندەم لەنرخی هونەری مافوور چنین دەدا. بۆیە لەباتی ئەو پێستەی مامت بەسەر باپیرمیدا دابوو، وەرگرەوەو وەبیرت بێ، هیچ جۆرە ساختەو فێڵێك ناتۆنی پیشەگەری بکاتە هونەر. هونەر، خۆی، دەربڕی خۆیەتی. (بەهادۆر) لەمن تووڕە مەبە، داوای خۆشبەختیت بۆ دەکەم!.**"

مامم کاتێ تێر پێکەنی، گوتی:

-باشە، برازاکەم! ئێستا من بەتەواوی بۆم روون بۆتەوە: تۆ بۆئەوە لەدایك بووی ببیتە گاڵتەجاڕی گوندییەکان، واتە خەڵکی (چاراخ) گەمەکەیان بەتۆ تەواوکرد. هەر وای لێهات، وەك خەڵکی قایتاق دەڵێن: "ساخوشالە، سانوشانە - **یەکێك لەئێوە، یەکێك لەئێمە**" دەزانی بۆ وادەڵێن!؟

من واگرژومۆن ببووم، هەڵبەتە حەزم لە بیستنی کورتە مێژووی قایتاقەکان نەبوو، بەڵام ئەگەر مامم دەیەوێ حیکمەتی وڵاتی کوێستانێ لەکن خەڵکی دی بخاتە گۆڕێ، بەئاسانی پێشی لێ ناگیرێ.

-جارێك دوو قەیتاقی لەدەوروبەری زۆنگاوێك دا خەریکی راو دەبن. مێشوولە وایان تەنگەتاو دەکەن، لەئاکامدا ناچار دەبن تەقە لەمێشوولەکان بکەن. مێشوولەیەك لەسەر تەوێڵی یەکێکیان هەڵدەنیشێ، ئەوی دیکە روودەکاتە دۆستەکەی و هەڵبەت بەگەمە دەڵێ: (بیتەقێنە)- ئەویش بێ لێکدانەوە، تەقە دەکا. خۆشت دەزانی قایتاقییەکان تفەنگچی چاکن. گوللە مێشوولە دەپێکێ، بەڵام لەگەڵ ئەویش دا دۆستەکەی شەڵتانی خوێن دەبێ. کابرا دادێتەوەو روودەکاتە دۆستەکەی و مێشوولەکەو دەڵێ :"باشە، یەکێك لەئێوە، یەکێکیش لەئێمە...".

بەرووگرژییەوە گوێم دابووە مامم و لەلای خۆشم بیرم دەکردەوە کەبەسەرهاتی من و مافوورەکە لەدەمی مامەوە زۆر خراپتر لەبەسەرهاتی راوچییە بەدبەختەکان، بڵاو دەبێتەوە. بەتایبەتی ئەگەر ئەو مێشکە سۆرکراوەیەی کە (زولفی)، زۆر بەمانا، وەك پێخۆر خستبوویە ناو هەگبەکەم، بگێڕمەوە!.

ئیدی هەگبەکەم سووك بوو. مەسەلەکەش ئەوەبوو، (رەجەب) بەپێی ئاکارێکی پیرۆزی کوێستانێ منداڵەکەی بەناوی من کرد. هەڵبەتە ئەوە بۆمن شانازییەکی گەورەبوو بەڵام من لەدڵەوە حەزم دەکرد ناوی بنێن (قەرەمیرزا)، چونکە ئێستا دەبوایە من مەڕێك بۆ مێوانان سەرببڕم، پارەم نەبوو، بۆیە ناچاربووم (هەرچەندە حەیف بوو) خوداحافیزی لەکەرستەی کارو پاشماوەی زیوەکانم بکەم. شتەکانم لەبەرامبەر مەڕێك دا بەقەرە میرزا، هەرچەندە دوو مەڕیشی دێنا ،بەڵام هێلکە شەیتانۆکە دڵنیای کردم کە بەرانەکە بەرانی شەڕەو تا ئێستا هەشت جار سەرکەوتووە. لەراستیدا بەران نییە، دێوە. دەرکەوت دێوە، سەرکەوتنەکانی بەهەوەنتە وەدەست نەهێناوە، چونکە ئەگەر بۆ سەربڕینم دەبرد بەزەحمەت دەجوڵاوە. بۆیە چاوەڕوانی مەرگی سروشتی ئەوم نەکرد، لەڕێگا داوام لەڕێبوارێك کرد، سەری ببڕێ.

کاتێ کەلەشی بەرانم تا ماڵی رەجەب راکێشا، رەجەب هاوارێکی وای لێ بەرز بۆوە لەحەوت ئاسمانانیش دەبیسترا: "**سوپاس بۆ خودا، هێشتا لەکوێستانەکەمان پیاوی راستەقینە ماون!**".

www.pertwk.com

بۆ رۆژی دوایی, ئێمە ماڵە میوان پەروەرەکەی رەجەبی شوانمان بەجێ هێشت. ورەم, کە مەکرەکانی (زولفی) لەناویان بردبوو, خێزانەکەی (رەجەب) کەمێکی بەرزکردەوە. ئەو بەچاوتێری لەبەرامبەر پێستە مانگا شوومەکەدا, جووتە "ماچایتی"یەکی نایابی گۆبدینی کەبەپسپۆڕی لەچەرمی سۆر دروست کرابوو, پێشکەش کردم. ئەمن لام وابوو, ماچایتی وا حەیفە دەپێ بکرێ و پێویستە لەپێشانگای پێڵاوی نموونە یان مۆزەخانەیەك دا بپارێزرێ.

بەڵێ, (گۆبدین) بەجێ ماو منیش لەگەڵ مامم لەحاڵێك دا ئومێد رێنومایی دەکردین, دووبارە هەنگاومان بەرەو رێگا بێ کۆتاییەکانی ولاتی کوێستانێ, رانا.

5 دووکەڵی باروت, دووکەڵی تووتن!

1

مامم- خودا بکا بگاتە هەموو ئارەزووەکانی! -مێگزی لێیە ئامۆژگاری بکا:

"کاتێ لەگەڵ خەڵکیدا قسان دەکەی, تەماشای چاویان کە, تا بزانی قسەکانت چ نرخێکیان هەیە".

ئێستاش ئەی هاونیشتمانە خۆشەویستەکان, من لەخەیاڵم دا تەماشاتان دەکەم و دەبینم: وادیارە هێشتا بێزارم نەکردوون. ئەمەش بەو مانایەیە کەلەوانەیە, لە پاشەرۆژدا, داستان بێژێکم لێ دەرچێ.

هەڵبەتە, تووڕەیی لەچاوەکانی (دایان-دۆڵدوروم)ەوە دادەباریو بروکانی وێك هێناوەتەوە, بەلام ئەمن لەو باوەڕەدام مامم لە قووڵایی دڵیەوە رێزی

www.pertwk.com

نووسين دەگرىٚ‌و رێگا بەكەس نادا, گەمەی پێبكاو, چونكە (نووسەربوون) لەئاستى هونەرى هەڵكۆڵين دادەنىٚ.

هەموومان لەبيرمانە دووساڵ لەمەوپێش لەيەكێك لە رۆژەكانى بەهارىٚ, دەمىٚ گوڵە سوورە كێويلكەكان لەمێرگەكانى كوێستانىٚدا دەپشكووتن, سىٚ نووسەرى بەناوبانگ هاتنە گوندو خانەخوێشيان ئەم (دايان-دۆڵدوروم)ە بوو. ميوانەكان بريتى بوون لە **(سليمان ديگاشى)**, دۆستى گەورەی ژيان‌و پەسن كەرى زێدەكەی, (موسا)ى خەڵكى (كاخيب) كە ئەوكاتە تازە يەكەمين رۆمانى خۆى نوسيبوو, و بەڕاشكاوى بەرگرى لەو بيرۆكەيە كردبوو كەهەر گاڵتەجاڕىيەك رەتدانەوەيەكى توندى هەيە, چونكە كەروێشك بۆئەوەيە راوبكرىٚ‌و لەدواييدا **(بادوى)** خەڵكى (كاى) كە كتێبى **"ئەو كيژە گۆزەی شكاند"** و "ولاغ‌و تڕومبێل"ى ئەو, لەلاى هيچ داغستانىيەكدا, غەريب نين.

ئەوان لەشارەوە بۆ ديدارى خوێنەران هاتبوون, بەڕاستيش سەرنجى گوندىيەكانيان راكێشابوو. وايان چەپڵە بۆ لێدەدان, مەگەر تەنيا بۆ "عەلى كازبەك"ى پاڵەوان, لێدرابىٚ, ديارى بەنرخ بەنرخيان بۆ نووسەرەكان هێناو مامم بەتەواوى گوندەكەمانى پىٚ نيشان دان كەبەپێى قسەی ميوانەكان يادگارێكى خۆشى لەلابەجىٚ هێشتن. ديدەنەكە بەچوونە ژێر زەوى ساقى بەناوبانگ (پيساخ) -قەت شەرابى لەدەستدا تەواو نەبىٚ - كۆتايى هات. ئيدى نازانم مامم ئەوانى بردە ئەوىٚ, يان ئەوان مامميان بۆ ئەوىٚ راكێشا؟.

ميوانەكان, ماوەيەك لەژێر زەوى دانيشتن‌و پاشان بەگوتنەوەی گۆرانى "دا-لا-لاى" لاى "هاتنەدەرىٚ‌و: ئەوان نەيانپرسى ئايا شتێك دەنووسم يان نا, هەتا پرسيارى ئەوەشيان لىٚ نەكردم بەچى خەريكم! بەكورتى هيچ سرنجى منيان نەداو منيان رەنجاند, بۆيە جارێكى دى گەڕامەوە لاى پيساخ.

خەڵكێكى زۆرى لىٚ نەبوو. (موختار)ى كوڕى (ليونيد), ببوورن لەوەی زۆر ناوى دێنم, چ بكەم, هەندىٚ جار ناچارين هەندىٚ كەس ببينين (كە ديتنيان چاوان رۆشن ناكاتەوە). و (نيكا سەعيد)ى دۆستى ئەو سەرى خوارىٚى گوند, كەلەنك مێز راوەستابوون, مامیشم (دايان-دۆڵدوروم) دواى وەڕىٚ كردنى نووسەران گەڕابۆوەو بەبىٚ ئەوەی قەننە لەدەمى بكاتەوە, لەپشت مێزەكەوە, لەگەڵ پيساخ دەدوا.

من تازە هاتبوومە ژوورىٚ, ئەگەر موختارو دۆستەكەی لەمەڕ نووسەران قسەيان دەكرد: بەشێوەيەك دانيشتم پشتم لەوان بىٚ‌و هەوڵم دا هەتا وشەيەكيانم لىٚ بەفيڕۆ نەچىٚ. ئەوانيش لەبەر هەندىٚ گفت‌و گۆكەيان قووڵتر دەكردەوە, چونكە دەيانزانى منى گوناهباريش شتێك دەنووسم.

موختار, كە وىٚ دەچوو بەقووڵايى بابەتەكەدا شۆڕ بووبێتەوە, دەيگوت:

-نيكاى خۆشەويست, كارامەيى نووسەر تەنيا لەكڵاو نانەسەرى خوێنەرە.

-چۆن شتى وا دەبىٚ؟

-زۆر بەئاسايى! وادابنىٚ خوێنەر تاژىيەو نووسەر راوچىيە. كاتىٚ خوێنەر لەلاى تەڕاشێك كە كەروێشكێكى تێدايە, رادەوەستىٚ, نووسەر لەباتى ئەوەی كەروێشكەكەی نيشان بدا, دوورى دەخاتەوە.

نيكا قسەكەی موختارى بڕى:

-بەڵام راوى بىٚ ئامانج, خوێنەر بێزار دەكا.

-چۆن تىٚناگەی, مەسەلەی بنچينەيى ئەمەيە, خوێنەر بەدواى بىٚهودەيىدا رابكێشىٚ. كاتێكيش نووسەر هەست بكا, ئيدى خوێنەر ماندووبووەو ئامادەيە واز لەم گەمەيە بهێنىٚ, جارێكى ديكە, دەيباتەوە لاى هەمان كەروێشكى ناو تەڕاش. بىٚگومان لەرێگايەكى ديكەوە.

نيكا گوتى:

www.pertwk.com

–کەروێشکەکە, چەند لەناو تەڕاشەکەدا دەمینێتەوە؟ ئاخر لەبەر ئەو هەموو هەراو هۆریایە رادەپەڕێ.

–دیارە تۆ نەتزانی ئەم کەروێشکە هی کێیە؟

–هی کێیە, چیە؟ ئێستا هی کەس نی‌یە.

–چیتە؟ نووسەر کەروێشکەکە نیشان دەداو خوێنەریش بە گوللەیەك دەیکوژێ؟

–نا, مسۆگەر گوللەکەی هەڵە دەکا.

–باشە, ئەگەر نووسەر کڵاو دەنێتەسەری خوێنەر, دەکرێ گوللەی خوێنەر لەباتی کەروێشك خودی نووسەر بپێکێ!

موختاری کوڕی لیونید, لەو باوەڕەدابوو:

–ناکرێ!

–بۆچی؟

–چونکە تفەنگەکە سوار نی‌یە!

–ئەگەر سوار بوو؟

–دۆستی من, ئەوە چ دەڵێی؟ کام نووسەر چەکی ئامادە دەداتە دەستی خوێنەرەکەی؟ ئەگەر کرابا, ئەگەر ئەمن جورئەتم دەکرد بڵێم کارامەیی نووسەر جگە لە هونەری کڵاونانە سەری خوێنەر, شتێکی دیکە نی‌یە!.

موختاری کوڕی لیونید, زۆر بەمانا کۆتایی بەقسەکانی هێناو پێکەکەی خۆی چۆڕبڕکرد. لەوکاتەدا, (پیساخ)ی ساقی حیکایەتێکی بۆ مامم دەگێڕایەوە کە چۆن ئەمریکایی‌یەك لەم ژێرزەمینەدا, دڵۆپە شەرابی بەسەر چاکەت و پانتۆڵەکەی داڕشتووەو پێشبینی کردووە: ترێی ئەم وڵاتە جگە لەئارەق و شەراب, رەنگیشی لێ دروست دەکرێ. بۆیە قاشۆیەکی بردە ئەمریکا, ئەمما ئەو ترێیەی کە لێرە سوور بوو, لەوێ سپی دەرچوو.

ئیدی مامم کە ئاشکرایە, بەگوێیەك شتێك و بەگوێکەی دیکەی شتێکی تری دەبیست, رووی کردە لاوەکان:

–بەڕێزینە, ببوورن ئەگەر دێمە ناو باسە زانستی‌یەکەتانەوە ..

(نیکا سەعید)ی دۆستی موختاری کوڕی لیونید, بەئەدەبەوە وەرامی داوە:

–هەموو لەشمان گوێیە. (دایان–دۆڵدوروم)ی بەڕێز!

–بەبڕوای ئێوە, دیارە نووسەر تەنیا درۆزنێکی فێڵبازە!.

موختار ناڕازی بوو:

–چ دەڵێی؟ ئێوە دروست تێم نەگەیشتوون!

–باشە, دۆستی لاو من بەتووڕەیی‌یەوە قسەم کرد. ئەمما گوێ بگرە بزانە چیت پێ دەڵێم. پێشان ئەو سەردەمانەی شەمچەمان نەبوو, (بەردەستێ)ش لەهەموو ماڵێك دا پەیدا نەدەبوو, خەڵك هەوڵیان دەدا بەهەموو توانایەك ئاگریان لەئاگردانێدا نەکوژێتەوە.

ئیدی من تێ گەیشتم, مامم دەیەوێ موختاری سەرەڕۆ بهێنێتەوە سەر رێگای راستی و بۆیەش لەدوورەوە دەستی پێ کردووە. لەو سەردەم دا, من هێشتا نەمدەزانی موختار بەچ جۆرێك گومڕایە!.

بەڵام مامم, دوای کەمێ بێ دەنگی, دەستی پێکردەوە:

–کاتی وادەبوو ئاگر بکوژێتەوە, مرۆ دەچووەلای دراوسێکانی, بۆ ئەوەی سەرەبزوتێکی بەقەرز بدەنێ. بەڵێ, بەبڕوای من, **نووسەر بۆ ئێمە هەمان ئەو کەسەیە کەئاگر لەئاگردانەکەیدا بۆ خەڵکانی دی هەڵدەگرێ.** هەرکەسێك دەتوانێ بەدوای ئاگردا بێتەلای!, پیساخی من وانی‌یە؟

–هەڵبەتە, دایان–دۆڵدوروم!

منیش لەسەر قسەی پیساخ بووم. لەخۆڕا نەبوو کە موختاری کوڕی لیونید شێواو نەیدەزانی چ وەرامێك بداتەوە! بەشێوەیەکی گشتیی, بەهۆی ئەم

www.pertwk.com

رووداوەوە ئەوەم هەڵێنجا کە مامم لە قووڵایی دڵیدا تێڕوانینێکی گونجاوی لەمەڕ نووسەران هەیەو، ئەمەش بۆ من، بنچینەیی ترین بابەت بوو. هەمیشە ئارەزووم ئەوەبوو شتێك بنووسم، دۆستەکانم وەهۆش بهێنێتەوە ...

2

هەڵاتنی رۆژ هەمیشە پەڕوباڵم پێدەبەخشێ، ئاوابوونیشی نیگەرانم دەکا. سەعاتەکان هەندێ جار وەك داڕژانی ئەستێرەکان بەخێرایی و بەبێ دەنگی تێدەپەڕن و هەندێ جاریش وەك ریخۆڵەیەکی مەڕ لەدەستی ئەو کەسەی دەیگرووێنێ، درێژ دەبنەوە. بەڵام هەر چۆنێك بێ، هەر هەنگاوێك و هەر هەناسەیەك، من لە وەئەنجام گەیاندنی کارێك کەهێشتا جێبەجێ نەکراوە، نزیکتر دەکاتەوە، هەرچەندە دەشڵێن لەژیانی مرۆڤدا، گرنگ هەبوونی ئامانجێکی دیاری کراوەو گەیشتن و نەگەیشتن پەیوەندی بەگەلێ هەل و مەرجی جۆراو جۆرەوە هەیە، بەڵام یەك مەسەلە گومان هەڵناگرێ: هەروەك هێشتا دوو سەرەتای وەکوو یەك بوونیان نییە، هەر بەم شێوەیەش دووکۆتایی وەکوو یەکیش نابن. هێشتا کەس دووبارە بوونەوەی یەکێکی دی نەبووەو من بەدرێژەپێدانی گەشتەکەم، تەنیا دڵی خۆم بەوە دەدەمەوە کەهەوڵ دەدەم وەکوو شەخسی خۆم بمێنمەوە.

بەڵێ، دووبارە بەرێگاوەم، بەتەنێشم! بەڵام چەندەم پێ خۆش بوو لەوڵاتی خۆم و لەتەك مامم دا هەنگاو هەڵێنم!.

دەڵێن: "هەرچۆنێکی ئەنگوستەکانت بجوڵێنی، هیچیان جودا نابنەوە!" گوایە خزمیش وان. بەڵام من زۆرتر دڵنیام چونکە مامم بەپێی راستی هاتۆتە ناو سەدەی بیستەمەوەو، ئەگەر بەپێی چەپی هاتبا رەفتاری تێکەڵ بەتووڕەیی دەبوو، چونکە ئەگەر ئێستا بەتەنێ رێگام درێژە پێ دەدەم خەتای خۆمە یان راستتر بڵێم خەتای زمانمە. منیش وەك کابرای (سیراهین)م لێ بەسەر هات. **جارێکیان: کاتێ دەگەنە حەوشەو میوان پرسیار دەکا ئەسپەکەی لەکوێ ببەستێتەوە، کابرای (سیراهین) ئاکاری ژنە خراپەکەی خۆی وەبیردێتەوەو دەڵێ:**

-لێرە- و زمانی پێ نیشان دەدا.

منیش هەر وام کرد. رۆژێك دوای قسەکانی گۆدەکانی گۆبدین، کە (ئالخیلاڤ) هەواڵی نامەی (پیرو سوریانو)ی بەمامم گەیاند، من بەمامم گوت: بێگومان کابرای ئیتالیایی بەدیارییەك سوپاست دەکا...

مامم بەتێفکرینەوە وەرامی داوە:

-بەڵێ، لەوانەیە راست بکەی، ئەی ساختەچی! -بەئاشکرا خۆشحاڵ بوو- وام دەزانی ناو کەللەت بیابانە.

-لەهەر بیابانێکیش دا چەند مێرگێك هەن! -ئەمەم لەژێر لێوەوە گوت، چونکە تێگەیشتم، مامم خستۆتە بیرێکی پڕ لەمەترسییەوەو ئەوەندەش بڵێم هەموو حوشترێك ناتوانێ ئەو مێرگانە بدۆزنەوە، بەڵام جڵەوی خۆم گرتەوەو، چونکە بەرۆژی رووناك، خەریك بوو دەم و چاوی مامم تاریك دابێ.

-مێرگ دەڵێی...؟ -مامم وەك کەسێك وڕێنە بکا، بەبێ ئاگایییەوە گوتی: مێرگ، واتە ... -لەپڕ ورەی گۆڕاو ئیدی بەوریایی درێژەی پێدا: -ئەدی برازا خۆشەویستەکەم- لەوکاتەدا تێگەیشتم کار بەخێروخۆشی تەواو نابێ، چونکە

www.pertwk.com

هەرگیز بەبرازا خۆشەویستەکەم بانگی نەکردبووم– لەمەودوا دەتوانی بە تەنیا ڕێگاکەت درێژە پێ بدەی ...

لەزارم دەرچوو:

–چۆن بەتەنێ؟

–زۆر ئاسانە. ئەمن دەگەڕێمەوە گوند چونکە نابێ نامەی ئیتالیەکە بێ وەڵام بمێنێ. هەر بزانە بەراستیش کیسەی چاوتێری شل کرد؟ ئەم وڵاتە هەمیشە بەگەوهەر سازەکانی بەناوبانگ بووە, (بنونوتوچیلینی) وەبیربێنەوە. سەرباری هەندێش ... الوداع.

گێژانە گوتم:

–خودا حافیز ...

–باشە, مسۆگەر یەکدی دەبینینەوە, –مامم بەبێ دەربڕینی خۆشحاڵی ئەمەی گوت و پاشان درێژەی پێدا, ئاگادار بە, تیرەکەمان لەکن گوندییەکان شەرمەزار نەکەی. لەمەڕ (سەرمینان)یش نارەحەت مەبە– دڵی دەدامەوە– ئەو لە هیچ جێیەك شوون بزر نابێ!.

چونکە وام هەست کرد, مامم دەربارەی دەزگیرانەکەم بەشێوەیەك بیردەکاتەوە گوایە لەکچانی دی خراپترە, نارەحەت بووم. لەوەرام دا, کەدەبێ چۆن لەقسەکانی تێ بگەین, بێ پەروا گوتی:

–بەم کلکەوە, کێ دەتوانێ بیگرێ؟ –مامم مەبەستی ئەوەبوو لەسەر پاشنەی بچەرخێ و بەتالووکە بەرەو زێدی بگەڕێتەوە, بەڵام شانیم گرت:

–ئەو دەم, ئەنجامی ئەو گەشتەی من چی دەبێ؟

–لەوانەیە هۆشت وەبەر بهێنێتەوە!

–باشتر بوو, ئەمنیش بەدواتەوە بم ...

–بیری گەڕانەوە بەدەستی بەتاڵ, لەسەرت دەرکە! ...

مامم زۆری پەلەبوو –وێ دەچوو بیربکاتەوە کەدایکم, پێش گەڕانەوەی کوڕەکەی کە(من)م دەبێتە ژنی!

بەم شێوەیە, لێك جوودابووینەوە. (دایان–دۆڵدوروم) لەبارێك دا مافووری (زابزاب)ی دەستکاری (چاراخ)ی لەهەگبەدا بوو, دوورکەوتەوەو منیش ڕەق ڕاوەستابووم و تا ئەو دەمەی دووکەڵی قەننەکەی لەسەر گەوەی گردەکە بەرزبۆوە, تەماشام کرد.

دیسان لەسەر جادەیەکی خۆڵ دا, هەنگاو دەنێم.

ئێستا لەدۆڵی (گاژلاشین)دام کە بەدەرماناوو قوڕەباشەکەی بەناوبانگە. لە سەدەی ڕابردوودا سکەی شەمەندەفەر بەم دۆڵەدا ڕاکێشراوەو باوو باپیرانمان بەدیتنی, سەر سووڕماوانە هاواریان کرد: "مەگەر دەکرێ عارەبانەی ئاسن بەبێ گا, مرۆوبار هەڵگرێ! لەگەڵ هەندێش, ئەوە حەفتا ساڵە ئەوان بەخۆشحاڵییەوە هات و چۆی پێ دەکەن. لەهەردوولای سکەکە, ئێستگای گچکە گچکە لەخشتی سوورو بورجی ئاو کە لە بڵندترین دارگوێزیش بەرزترە, دەبینرێن.

بەڵام ناوو ناوبانگی دەشتی (تارکاما)و دۆڵی (گاژلاشین) هەر لەبەر, ئەمانە نییە. لێرە هەر درەختێك, گاشە بەردێك, وەك دێتە بەرچاوی من, پستە پست دەکەن: "ئێمە, (دایان–دۆڵدوروم) دەناسین!. مامیشم باش ئێرە شارەزایە: هەر لێرەدا خوێنی ئەو چیاییانەی لەڕێگای شۆڕش دا تێدەکۆشان, ڕژاوە. مامیشم کە ئەو دەم لاوێکی بێ سمێڵ بوو, لێرە خۆی پاك کردەوە. لەوان سەردەمان دا, گەلێ کەس تاجی شانازییان لەسەرنا, بەڵام کەمیان زیندوومان. بەرێکەوتیش نییە ئەو هەموو مێژوونووسانە بەسەردان دێنە گوندەکەمان تا لەگەڵ (دایان–دۆڵدوروم)ی قارەمانی زیندووی شەڕی ناوخۆیی هەمپەیڤ بن.

لەوان کاتاندا, دوو هەست پێکەوە لەدڵی مامم دا لەشەڕدان: لەخۆبوردن و ئەدەب. ئەگەر کاربەدەستانی وەزارەت تا گوندەکەمان ڕێگایەکی وادوورودرێژ

www.pertwk.com

دەبڕن, ناكرێ هەموو شتێكیان وەكوو خۆی بۆ نەگێڕدرێتەوە. تەنیا شتێك كە (دایان–دۆڵدوروم) حەزی پێناكا ئەوەیە: حەز لەو ڕێزە ناكا كەشایستەی نی‌یە. بەڵام هەندێ مێژوونووس كەدێنەلای, ڕووداوەكان بەشێوەیەك دەنووسنەوە, گوایە ئەو لە شیرە خۆرییەوە هەستی چینایەتی هەبووەو لەمێرمنداڵیش دا بۆتە شۆڕشگێڕێكی هۆشیار!.

لەبەر هەندێ‌یە ئەگەر (دایان–دۆڵدوروم) لەگۆدەكان ڕەخنە لەوانە دەگرێ كە هەوڵ دەدەن كارەكانی رابردوو بەپێوەری ئەمڕۆ بپێون. بەتایبەتی, جارێكیان لەڕۆژنامەی سەردیوار, كاریكاتۆرێك هەبوو: (دایان – دۆڵدوروم)ی جەسووری لەبارێك دا نیشان دابوو كە بەهەردوو دەستی كڵاوەكەی خۆی وەك ئارمی پارتیزانی لەسەر ناوەوەو بەڕێچكەیەك دا لەدەست ڕەوە مێژوونووسێكی قەڵەمو دەفتەر بەدەست رادەكا. ئەو لەوە زۆر تووڕە بوو.

ئەو دەم, مامم بەدەنگی بەرز گوتی:

–سێ جاران سێ– نۆ! پێویست بەدان جیڕكردنەوە ناكا! منی كەرەوان لەكوێ دەمتوانی تەواوی حیكمەتی ئەم سەدەیە بزانم؟ ئەمە مێژوونووسە تازەكارەكانن كەئێستا هەوڵ دەدەن وابخەنە مێشكی (دایان–دۆڵدوروم)ی سەربازی پیر: ڕووداوەكان نەك وەك ئەوەی من دیومن, بەڵكو وەك ئەوەی ئەوان دەینووسنەوە, وابوون.

ماوەیەك پێش ئێستا كتێبێك دەربارەی من نووسرابوو. گوایە لەیەكەمین شەڕدا, تۆپێكم لەچنگی سپی‌یەكان دەرهێناوە. شەرم دەكەم بڕوانمە چاوی ئەوانەی پێكەوە لەبەتالیۆنێك دا خزمەتمان دەكرد! ئاخر وانەبوو, پێچەوانە بوو.

لەو سەردەمانەی من دەستم بۆ چەك دەبرد, زۆربەی گوندی‌یەكان چووبوونە شەڕ. من كە نەمدەتوانی لەوان بەجێ بمێنم!. سەرباری هەندێش بیرم لەوە دەكردەوە, دەبێ لەم شەڕە شەرافەتمەندانەیەدا, وەك لەكۆن دا باوبووە, شتێك وەدەست بخەم, چونكە ماڵەكەم بەهەژارترین ماڵی گوند دەژمێردرا.

جارێكیان لەدۆڵی وەك لەپی دەستی (گاژلاشین)دا, تووشی گاردە سپی‌یەكان بووین. ئەمن هێشتا سەرم سوورِما بو كە ئیستگەیەكی بچووكی دۆڵێكی ڕووتەن, چ بایەخێكی بۆ هاووڵاتی‌یەكانم هەیە؟ بەڵام هاونیشتمانی‌یەكانم بەهاواری (گو–گاریا) لەپشت بەردو بنچكەكانەوە دەرپەڕینو بەسەر سپی‌یەكانیان دادا. هەڵبەتە ئەو دەمی تێنەدەگەیشتم لەبەرچی پێیان دەڵێن سپی. هەرئەوەندە, دەمبینین بەپێچەوانەی چیایی‌یەكان پۆشتەو تاددان چەكدارن. ئەمما كاتێ سپی‌یەكان دیتیان ئێمە هێرش دەبەین, چەكو عارەبانەكانیان بەجێ هێشتو هەڵاتن. بۆ یەكەمین جار لەژیانم دا هەستم بەو خۆشی‌یە كرد كەدوژمن پشتت تێ دەكا.

لەگەرمەی پێكدادانەدا, بیرێكم كەوتە سەر: "(دایان–دۆڵدوروم) لەبیر مەكە, كاتی ئەوەیە شتێك پەیداكەی, تا كەلێنی هەژاری‌یەكەتی پێ پڕبكەیتەوە".

دەبوایە كارەكە وا ڕێك كەوتایە كەمن لەوان دەمان دا, تووشی تۆپێكی بەجێ ماوبم؟ یەكسەر كڵاوەكەم لەسەر كردەوەو لەسەر لوولەكەیم دانا كە هێشتا دووكەڵی لێ دەهاتەدەرێو بەدەنگی بەرز, تا هاونیشتمانی‌یەكانم گوێیان لێ بێ, گوتم: "ئەمە, هی منە!".

ئێستا ئێوە پێدەكەنن, بۆخۆشم پێكەنینم پێدێ. بەڵام ئەو دەمی, بواری بیركردنەوەم نەبوو: ئاخر تۆپ بەكەلكی چیم دێ؟ هەتا زەویشی پێ نەدەكێڵراو ناشچێتەوە بیبەمەوە ناوگوند. ئەمما لەدوایی‌دا, ڕێبەر منی بانگ كرد. ئەوكات وام بیردەكردەوە ناوی ڕێبەرەو خەڵكی لەبەر بلووزە لەچەرم دروستكراوو دووربینو قایشەكانی ڕێزی دەگرن. بەڵام نەخێر, بانگی كردمو لەبەر ئازایەتیم لەشەڕدا سوپاسی كردمو فەرمانی دا بچمە سەر بورجی پاسەوانان. هاتمە دەشتەكەو ڕۆیشتمو پاشان كە ماندوو بووم لێی راكشامو كەڕكەكەم بەسەر

www.pertwk.com

خۆمدا داو نووستم. ئەگەر واگا هاتم، کەوتبوومە دەست سپی‌یەکان– لەخەودا بەگوریس پێچرابووم‌و لەگەڵ خۆیان دەیانگێڕام.

سەرەتا وام هەست دەکرد کەوتوومەتە بەهەشت: نانیان دامێ، ئاویان دامێ‌و هەموو برین‌و داڕووشانی لەشیان تیمار کردم. پاشان لێیان پرسیم، کێم: **بەلشەفیك** یان **مەنشەفیك**؟ گوتم ئەمن چیاییم‌و ناوی هەموو خزمەکانی خۆمم گوت. بەلام ئەوان وایان دەزانی کلاویان لەسەر دەنێم، بۆیە ئەوەندەیان تێهەڵدام، وابزانم لەتەواوی شەڕو لێکدانی مندالانی گوندەکەمان هەندەم وێ نەکەوتبوو. راستی‌یەکەشی ئەوەیە، منیش مستێکی باشم خێواندە کەپووی یەکێکیان‌و لەگەڵ لێدانەکەم کەوتەسەر زەوی‌و هەڵنەستاوە. ئەوانی دیکەم لێ دوورکەوتنەوەو سەرۆکەکەیان دەمانچەی دەرهێناو رووبەڕووی راگرتم‌و گوتی: "یەك دەقیقەت مۆڵەت پێ دەدەم، وەرام بدەرەوە: بەلشەفیکی یان مەنشەفیك؟". ئەمن کەدڵم بۆ مردن لێی نەدەدا، کەوتمە ناوفکرانەوە، چ وەرامێکی ئەم شەڕە بدەمەوە.

کەمێکم رووسی دەزانی: سەماوەر، ماتووشکاو، سەگ، زۆرتر بدە، کەمتر مەدە...

بۆیە وام بەخەیاڵدا هات کە بەلشەفیك واتە ئەوکەسەی هەموو شتێکی هەیەو مەنشەفیکیش– واتە هەژار. مسۆگەر، ئەوان بەو پۆشتەیی‌یەی خۆیان، بەلشەفیکن!

باشە، منیش هاوارم کرد: "بەلشەفیك".

چیم بەسەرهات! وام سەرسووڕماو کردن، زۆری نەمابوو بکەونە سەر زەوی. جارێکی دیکەم وەرگەڕانێ. ئەگەر ئێستاش وەبیرم دێتەوە هێسکی لەشم دەلەرزن. دیسان هەندێ پرسیاری دیان لێکردم کەمن سەرەدەریم لێ دەرنەکرد. ئیدی سەلیقە بەفریامەوە نەهات– بێپەروا دەستم بەدرۆیان کرد، درۆی وام هەڵدەبەست ئەو سەری دیار نەبێ. وێ دەچوو بێزارم کردبن، بۆیە بڕیاریان دا تاریك‌و روونی رۆژی دوایی بمکوژن. بەلام مەلای گوندەکەمان (مەلا محەممەد) لەوێ پەیدابوو. یەکسەر منی ناسی‌یەوەو شتێکی بەسەرۆکەکەیان گوت، بۆ نموونە وەك: "ئەمە گێلە، فەردەکایەو کوڕی شەیتانە، بۆچی بەخۆڕایی لێی دەدەن؟". بەهەرحاڵ هەتا ئەمڕۆش لەبەرخاتری قسەکانی رێزی دەگرم. سپی‌یەکان بەقسەیان کردو پێلەقەیەکی توونديان خێواندمێ‌و بەڕەڵلایان کردم، منیش خۆم گەیاندە هێزەکانی خۆمان‌و لەوێ تێ گەیشتم وشەی بەلشەفیك چ مانایەکی هەیە. لەو سەردەمی‌یەوە بۆ ترساندنی دوژمنان، ئارمی سۆر لەکلاوەکەم دەدەم.

ئەم رووداوەم بۆ نووسەرێك گێڕاوە. بەلام ئەو وای نوسیبوو کە گوایە تەنیا ئەو شۆڕشگێڕانە دەتوانن بەرگەی ئەو ئازاردانە بگرن کەلەبۆتەی خەباتدا قاڵبوونەتەوە. لەوانەیە بگوترێ، لێگەڕێ با بۆخۆی هەرچی دەنووسێ، بنووسێ. ئەمما لەلای گوندی‌یەکان ناپەسەندە. ئەوان زۆرباش دەزانن مەسەلەکە چۆنە. من کەبەئێوە دەڵێم– سێ جاران سێ– نۆ! مێژوو بابنووسرێ، بەلام باشتی لێ زیاد نەکرێ.

وڵاتەکەمان بەبێ ئەوە هەژارە، لەوکاتەی کەمامم قسەی دەربارە دەکرد ببووە دورگەیەکی بەردەلانی‌و لەهەموو لایەکەوە کەشتی‌یە شکاوەکان لەکەناری‌دا لەنگەریان دەگرت. چ کەسانێ هەوڵیان نەدەدا بەیارمەتی چیایی‌یەکان بەسەلامەتی لەدەریای پڕجۆش‌و خرۆشی شۆڕش دەربازبن! تورکیش‌و ئەڵمانەکانیش‌و قۆزاخی سپی‌و ئینگلیزەکانیش دەستیان لەدامەنی چیایی‌یەکان گیردەکرد. لەم هەراو هۆریایەدا، هەموو کەس نەیدەتوانی رێگای راست بدۆزێتەوە. بەلام ژیان خۆی، چیایی‌یەکانی لەگەڵ ئەوان کەساندا یەك خست کەمەشخەڵی ئازادی‌یان هەڵکردبوو، داوای لێ کردن لەپێناوی زەوی‌و خودموختاری دا، بجەنگن.

www.pertwk.com

بەشێوەیەك كە (حەسبۆلات)ی كەم دوو، پیرەمێردی گوندەكەمان دەیگێڕێتەوە، لەوان ڕۆژان دا (دایان – دۆڵدوروم) بێ دەنگ چووەریزی پارتیزانەكانو بەدروست كردنی شمشێری ئاسنینی (دیمەشقی)كە تائەمڕۆش بەناوبانگە، خەریك بوو. بۆیە لەخۆڕا نییە، خۆی بەنەوەی (عەلی ئەسحاب)، ئەو ئاسنگەرە بەناوبانگەی ڕەمزی پۆڵای (دیمەشقی) بەئێمە گەیاند، كەخودی عەرەبەكانیش بزریان كردووە، دەژمێردرێ.

ناوبانگی ئەو شمشێرانە وەكوو هەورە برووسكە لەكوێستانێ دەنگی دایەوەو هەموو تێگەیشتن ئەوەی نەیبێ، پیاو نییە. جگە لەهەندێش، لەهەموو بازاڕە بەناوبانگەكانی وەك بازاڕی (سوداخار) و (خۆنزاخ) و (ئاقوشین) یا (كووباچی) نرخی خەنجەرو شمشێری وەستاكانی دیكە، دەستبەجێ شكا. مامیشم–تەمەنی درێژبێ! –شانازی بەوەوە دەكردو شمشێرەكانی بەمۆری خۆی كە رستەی" **مردنی شەرافەتمەندانە لەچۆك دادان لەبەرامبەر دوژمنان دا، باشترە**"ی لەسەر هەڵكەنرابوو، دەفرۆشت.

بەڵام كابرایەك بەناوی (چوپالاو)ی خەڵكی (خاربوك) فێڵێكی كردو مۆرێكی لەمۆرەكەی ئەو دروست كردو دەستی بەفرۆشتنی دەستكارەكانی خۆی كرد بەناوی شمشێری (دایان – دۆڵدوروم). ڕۆژێك لەبازاڕی (سوداخار)، مامم بەڕێكەوت گوێی لەم قسەیە دەبێ: "هۆی، كێ شمشێری(دایان – دۆڵدوروم) دەخوازێ!".

مامم یەكێكیان بەدەستەوە دەگرێو لەكالانی دەردەكێشێو لەمۆرەكەی كەبەخەتی عارەبی نووسرابوو، رادەمێنێ. یەكسەر (ساختە)كەی بۆ دەردەكەوێ. لەخۆڕا نییە، پێشینان دەڵێن: "**ئەلفو بێی عارەبی سەیرە: ئەوەندە بەسە، مێشێك هەڵنیشێو پاشماوەكەی بەجێ بهێڵێ، تا تەواوی مانای قسەكان بگۆڕێ**".

(دایان – دۆڵدوروم) بەبێ ئەوەی خۆی بناسێنێ، دەپرسێ:

–نرخی ئەم شمشێرانە چەندە؟

چاپالاوی خەڵكی (خاربوك)، وەرام دەداتەوە:

–تەنیا سێ ئەوەندەی نرخی شمشێری ئاسایی!

مامم پارەكەی دەداتێ، ئەمما هەر لەبەرامبەر كابراو لەبەرچاوی خەڵكی دا، شمشێرەكەی خۆی لەكالان دەردەكێشێو شمشێرە كڕاوەكەش بەدەستی چەپ دەگرێ، بەیەك لێدان شمشێری كابرا بەكالانەوە دەكاتە دوو لەت. خەڵكەكە بەسەر سووڕمانەوە هاواریان لێ بەرزدەبێتەوە. مامیشم ڕوودەكاتە ئاسنگەرە ساختەچییەكەو پێی دەڵێ:

–لەبەر ئەوەی بەبێ ویژدانی ناوی منت بەكارهێناوە، سەرزەنشتت ناكەم. بەهۆی درۆزنیو ساختەچییەكەشت قسەیەك ناكەم، ئەمما دڵم دەسووتێ، وەختێ دوژمن دەرگاكەمان لێ دەگرێ تۆ چەكێكی بێ كەڵك دەدەیتە دەست سەربازان!.

تا ئەمڕۆش، ئەم ڕووداوە لەتەواوی گۆدەكانی كوێستانێ دەگێڕنەوە. ئەوەندە هەیە، نەڵێن تۆ لاف بەخزمایەتی خۆتەوە لێدەدەی!. واباوە دەڵێن: "**ئەگەر بێتاقەتی- شانازی بەكارەكانتەوە بكە، نەك بەكاری خەڵكی دی!**".

بەكورتی من هەوڵ دەدەم بەگێڕانەوەی بیرەوەریی پیرەمێردانی وڵاتەكەم، هەر نەبێ ڕێگا سەختەكەم كەمێ كورت بكەمەوە.

3

شارە پڕ لەنەوتەکەی خەزەر (ئیزبرگ) کەوتۆتە بەردەمم. ئەم شارە تازەو پڕ لە گوڵو سەوزی‌یە, هاوزێی منەو بەمسۆگەریش ئەوەندەی من بەئومێدە, بەخۆڕایی نی‌یە لەوێ پەندێك باوە, دەڵێ: **مادام"(ئیزبرگ)ت نەدیوە, لەمەڕ جوانی مەدوێ!"**, بەڵام شار هەرشارە!. لێرە, چاوت بەگۆدەکان ناکەوێ کەیەکسەر خانەخوێت لێ پەیدابێ‌و فەرمووی ماڵەوەت لێ بکا. خانوی کوێستانیشی لێ نین کە بتوانی لەدەرگا بدەی‌و بڵێی: "**بیستوومە دەڵێن چاوەڕێی مێوانان دەکەن!**" بۆ سەرمێز داوەتت بکەن‌و پاشان بۆ حەسانەوە جێگاو ڕێگات پێ نیشان بدەن... — بەداخەوە, لەم شارەدا, شتی لەم بابەتە خۆشی هێنەرنین .. میوانخانەو چایخانەو چێشتخانە هەن– فەرموو هەموویان لەخزمەتت دان بەو مەرجەی پارەت هەبێ.

www.pertwk.com

ئەمما کەسێ کەگیرفانی وەك دەشتی کاکی بەکاکی تەنیشت خەزەر ڕەشەبایە, دەبێ چ بکا؟

زمانم لەبرسان‌و لەبەر تێنویێتی وەك دارێکی لێهاتووە کە لە کاغەزی سمپارەیان وەرپێچابێ. لە پێڵاوەکۆنەکانم تەنیا قەیتانەکانیان بەسەلامەتی ماون– لە زۆزانەکانی ئێمەدا نارچەش دەسووێ! (دایان–دۆڵدوروم)یش ئەگەر بەجێی هێشتم شتی گچکەی وەك پارەی هەر وەبیر نەبوو, لەوانەیە بەئەنقەست ئەوەی کردبێ واتە فێر بە, خۆت خۆت بژێنە...

لەم بارودۆخە خەمبارانەیەدا, هەر لەخۆڕا ئەو پەندەم وەبیرکەوتەوە کەدەڵێ: **"هەر بەردێکی تەنیشت ڕێگا لادەی, (کووباچی) یەکی بەکەرستەی تەواوی کارەوە لەبن دێتە دەرێ".**

ئەم پەندە ئارامی کردمەوە. شاری (ئیزبرگ) چەندەش تازەبێ, مسۆگەر کارگەی خشڵسازی تێدایەو هەرچۆنێکیش بێ ناکرێ تەقەی چەکووشی کووباچی تێدا نەیێ. ئەو شوێنەی جێگای هاوگوندی‌یەکانمی تێدا دەبێتەوە, بەمسۆگەری جێگایەکیش بۆ من پەیدا دەبێ.

بەدڵێکی پڕ لەئومێدو بەورەوە چوومە ناوشار.

دۆزینەوەی کارگەی خشڵسازی کارێکی زەحمەت نی‌یە: هاوگوندی‌یەکانم دەزانن ئاپۆڕەترین شوێن هەڵبژێرن. بەرەو ناوەندی شار دەڕۆیشتم‌و لەخەیاڵم دا ئەو وەستایەم دەهێنایە بەرچاو کە چاوەڕوان بووم, بیبینم. ڕەنگە پیاوێکی ردێن سپی کەبەسەر دەزگاکەی داهاتۆتەوە یان پیاوێکی مام ناوەندی کەحەزی نەکردووە لەگەڵ پشکنەری دارایی مامەڵەبکا, لەگوند چۆتە شارو ئیمتیازی پیشەی خشڵسازی وەرگرتووە ... بەڵام کاتێ ڕووبەڕووی جامخانەی کارگەیەکی وابوومەوە کەلەخەیاڵم دا دروستم کردبوو, ژنێکی پیری چاویلکە لەچاوم بینی خەریکی نەخشاندنی جل‌و بەرگ بوو.

www.pertwk.com

دانی پێدا دەنێم, شێوام, ژن زۆر بەدەگمەن ئەم کارانە دەکا. رێگایەکی دیکەم لەبەردەمدانەبوو. چوومە ژووریّو بەزاری (کووباچی) پیرۆزباییم لەژنەکە کرد. ژنە هونەرمەندەکەش سەری بەرزکردەوەو وازی لەکارەکەی هێناو چاویلکەی لەچاوان کردەوەو, پاشان بەتووندی دەستی گوشیم‌و فەرمووی دانیشتنی لێ کردم: منیش لەکارەکەی ورد دەبوومەوە. بەرگێکی زیوی بۆ ئەلبومێك دروست دەکرد. دیاربوو بەهرەوەر بوو.

ژنی هونەرمەند ئەگەر زانی کارەکەی بەدڵی منە, دەستی بەگلەیی‌یان کرد: ئەو قەت ناتوانێ نەخش‌و نیگارێك بدۆزێتەوە لەگەڵ نەخشەکانی جودابن‌و لەهەمان کاتیش دا تایبەتمەندی هونەری میللی داغستانیش لەدەست نەدا.

ژنی هونەرمەند وەختێ لەمن گەیشت داوای لێ کردم یارمەتی بدەم. منیش بەخۆشحاڵی, رازی بووم‌و بەخۆشحاڵی‌یەکی زۆرترەوە داوای ژنە کووباچی‌یەکەم بۆنان خواردنی نیوەڕۆ, لەچێشتخانەدا قبووڵ کرد.

دوای نیوەڕۆ, ژنە میهرەبانەکەی (کووباچی)لێم ورد دەبۆوەو, ئەمنیش تێ دەکۆشام پێڵاوە گوناحەکانم لەنیگاکانی بەدووربگرم. لەگەڵ هەندێش, پرسیاری کرد: ئایا کەسێك بەناوی (دایان–دۆڵدوروم) دەناسی؟

بەشانازی‌یەوە گوتم:

–مامەمە!

ئەو کە بەگاڵتە پێدەکەنی‌و گوتی:

–لەبەر هەندێ بوو پێڵوی چاوی چەپم لەبەیانی ڕا هەڵدەپەڕێ! واتە هێشتا زەوی بەرگەی دەگرێ؟

–بەڵێ ساغ‌و سەلامەتە ...

بەتێفکرینەوە گوتی:

–چەندان بەفر بەسەر دوادیدارماندا باریوە, مسۆگەر منی لەبیرچۆتەوە!.

ئەمن بەبێ سەبری گوتم:

–کێ, ئێوەی لەبیرچۆتەوە؟

–ژنی پێشووی ...

–ئێوە ژنی ئەو بوون؟ –زۆری نەمابوو بکەوم– ئەتۆ (سیباتس)ی؟

–بەڵێ, وام ناودەبەن. باشە, ئەو هێشتا رەبەنە؟

–نا, بەترسەوە گوتم: نەکا مەبەستی گەڕانەوەی لای (دایان–دۆڵدوروم)ی هەبێ!؟

درێژەی بەقسەکانی دا:

–خودا دەزانێ چیم دەربارە دەڵێ! پیاوێك بوو بەرگەی نەدەگیرا! قەت نەیدەویست هونەری زێڕنگەریم فێربکا. هەر دەیگوت ئەمە کاری ژنان نی‌یە.

ئەم قسانە مات‌و سەرسووڕماویان کردم. وەختێ لەیەك لاوە دەڕوانی‌یە راستی‌یەکان چتۆ بەهەڵەدا دەچی! ئایا دەمتوانی وابهێنمە بەرچاوم کە مامە تێگەیشتووەکەم لەژیانی تایبەتی‌دا, دیکتاتۆر بووبێ!.

–تۆ بۆ پەشۆکاوی؟

–چۆن؟ رووبەڕووبونێکی وا, ماموژنم...

–باشە, خۆ ئەو ماوەیەکی ئەوەندە زۆریش فەرمانڕەوام نەبوو! – "سیباتس" بەجۆرە فیزێکەوە گوتی: –ئاخر منیش زۆر کەللەڕەقم! کاتێ تێگەیشتم ئەو بەهیچ شێوەیەك مۆڵەتی کارکردنم نادا– دەستم لەهیچ نەداو گوندم بەجێ هێشت. ئێستاش من بەهونەرمەندی هەڵکۆڵین‌و نەخشاندنی واقیعی دەزانن. هەر چۆنێك بێ, ئەوەی رابرد, رابردو هەنووکەش گرنگترین مەسەلە لەلای من ئالبومە.

دەستمان بەکار کرد.

زۆرم حەز دەکرد یارمەتی ئەم ژنە بەورەیە بدەم‌و بەدوای کاریگەرترین نەخش دا زیاتر لە دە پارچە کاغەزی گەورەم رەش کردەوە تا بەسەرسوڕمانێکی زۆرەوە

www.pertwk.com

نەخشێكی فرەجوانم دروست كرد كە (سیباتس)یش بەدڵی بوو. لەو ماوەیەدا كەخەریكی كار بووم, بەردەوام مامم لەخەیاڵ دا بوو. لەوانەیە, هەستی پێشبینی ئەم دیدارە ببێتەهۆی گەڕانەوەی؟ ئەگەر وابێ, دیارە گەڵێ خۆشبەختە.

نزیكی سەعات پێنج, نەخشەكەم تەواو كردو دەمویست بچمە دەرێ. (سیباتس) نەیدەویست بڕۆم, دەیگوت هەر ئێستا مێردەكەی كە كرێكاری نەوتە لەئەسكەلەی دەریایی دەگەڕێتەوە, بۆچی ئاشنا نەبن؟ ئەمنیش بەهەنجەتی ڕێگای دوورو ماندوبون, هەستام.

خۆی نرخی بۆ كارەكەم داناو پارەیەكی وام كەوتە گیرفان كەدەمتوانی بەبێ هەست كردن بە شەرم بچمە هەر دوكانێكی پێڵاوفرۆشی. بەزوویی بەخۆو بە پێڵاوێكی ماركە (تیژرەو) لەجادەكانی (ئیزبرگ)دا وەدەركەوتم, وەك ئەوە بوو پۆتینەكە, خۆی منی بۆ ڕێگایەكی دوورتر, ڕێگای ئاوارەیی دەبرد.

بەر لەهەندێ دەبوایە كەللەم بخەمەكار, تا خۆم لەپێڵاوە كۆنەكانم رزگاركەم كە كچە فرۆشیارەكە خستبوونیە ناو ڕۆژنامەیەكەوە. وێ دەچوو, جادە خاوێنەكانی شارە تازەكە, تاقە شوێنێكیان بۆ پیسایی كۆكردنەوە, تێدا نەبێ. رەنگە لەدوا یەك شەممەی پاككردنەوەی گشتی بزر بووبن. یان بەرپرسانی شار وەبیریان نەبووە زبڵدان پێویستە؟

بەكورتی, بەدزی لەدەوروبەری خۆم رامامو پێڵاوە بەڕۆژنامە پێچراوەكەم لەسەر كورسی‌یەكی بلوار بەجێ هێشت. دە هەنگاو دوورنەكەوتبوومەوە ئەگەر پیرەمێردێكی نوورانی دڵساف, شانی گرتمو ڕۆژنامە پێچراوە (لەبیرچووە)كەی خستەوە ناودەستم.هەوڵم دا پێڵاوە شوومەكان بخەمەناو عەرەبانەی نەوت فرۆشێك (چ بكەم, شار لەبۆڕی گاز خێراتر فراوان دەبێ, بەناچاری نەوت بەعارەبانە كە كەرێك رایدەكێشێ, دەگەیەننە گەڕەكە تازەكان). بەڵام نەوت فرۆش

كە دیتی پیاوێكی نامۆی لێوەنزیك دەكەوێ, یەكسەر گومانی لێكردمو لێ‌نەگەڕا پێڵاوەكانم دانێم.

دوای كەمێك, عارەبانەیەكم لەكوچەیەك بینی كەدوو ئەسپ رایاندەكێشاو باوڵێكی گەورەی تێدابوو. وام بەخەیاڵ داهات, لەوانەیە پیسایی بەهۆی باوڵی واوە لەشار ببەنە دەرێ. سەری باوڵەكەم هەڵداوە تا پێڵاوەكەی خۆشمی تێ‌باوێم! خودا ڕۆژی خراپ نەهێنێ! لەو باوڵانەوە سەگی جۆراو جۆر, گەورەو گچكە هەڵمەتیان كرد. وێڕانەگەیشتم سەریان بەسەردا بدەمەوەو وەك ئاگر لە عارەبانەكە دووركەوتمەوە. ئەگەر ئاوڕم دایەوە, دووسەگەوان بەجوێن‌و نەفرەت وەدوام كەوتوون. ناچار بووم, گیانم رزگار بكەم, یەك نەفەس بۆ جێگایەك هەڵێم تا ئەم شارە پاك‌و خاوێنەم لەدواوە بەجێ بمێنێ. لێرەدا, كەوشە پێچراوەكەم فڕێ‌دایە ناو ئاوی تەنیشت جادەكەو بەدڵێكی خەمبارەوە ملی ڕێگام گرت.

4

كۆتایی ڕێگام دیار نی‌یە! دیسان دەگەمەوە زۆزانەكانی زێدەكەم, دوور لەخەزەری درەوشاوە, دوور لە (ئیزبرگ) كەلەسەرەوە تێ‌ی دەڕوانی, لەمێزێكی پڕ لە سەوزی دەچێ, دوور لەوشارەی, لێوارەكانی ئەستێرەی دەریایی وەبیر

www.pertwk.com

دێننەوە. چونکە ئەسکەلەکانی وەك تیشکێکی درێژووکانی لەناو دەریادا پەخش دەبن.

پێشان, کووباچی‌یەك بەدوای ترێدا دەچێتە تارکاما. ئەگەر لەگوند وەدەرکەوێ لەسەر ڕێگا تلی‌یە ترێیەك دەدۆزێتەوە. دەیخاتە زاری‌و بیر دەکاتەوە:

"چ یەك قل, چ یەك قەرتاڵە" تامیان یەکە! منیش کە تامم کرد, دەتوانم بگەڕێمەوە!. و گەڕایەوە.

ئەمما من وانیم, لێگەڕێ بامەزەی سەفەری دوورودرێژ دەرك بکەم, بۆیە تا نەگەمە ئامانجم, ناگەڕێمەوە ماڵێ. بەتایبەتی کەپەرجووی زۆر هێشتان لەوڵاتی کوێستانێ چاوەڕوانمن. بۆ نموونە ئەمە– ئایا پەرجوو نی‌یە؟ لەنزیك مەیدانە ئاسفەلتەکەی, فڕۆکەخانەی هەلیکۆپتەرەکان خەڵکێکی زۆر کۆبوونەتەوە. ئەمانە بەخۆو کامیراکانیانەوە دەچنەلایەك‌و بەپەنجە لایەك نیشان دەدەن‌و بەهاوار پەرۆشی خۆیان دەردەبڕن. لەراستی‌دا چۆن پەرۆشی دروستکراوی دووبارە نەبۆوەی سروشت نەبوو؟لەو شوێنەی ئێمەی لێ راوەستاوین, کەپکە شاخێکی گەورە لەزەمینەی ئاسمانی شین, وێنەی رووێکی پۆشکین– نەوەی گەورەی ئاراپی تزاری گەورە, دەنوێنێ. لەوە دەچێ لەسەر کورسی‌یەك بەراحەتی پاڵی دابێتەوەو بەتێفکرینەوە لەپانی‌یە بێپایانەکەی دەریا بڕوانێ. درەختە پڕ گەڵاکان, وەك ئەوە دێنەبەر چاو کە مووە پڕوگروازەکەی پێك دێنن‌و ئەو بەردانەی تەوێڵ‌و کەپووی‌و چەنەگەی دەنوێنن, وێ دەچێ لەلایەن پەیکەرتاشێکەوە دروست کرابن. گوایە سروشتی قەدرزانی قەفقازی ئەم پەیکەرەی بۆ دەنگبێژە ئیلهام بەخشەکەی خۆی خولقاندووە.

ئەمن تەنێ داخم ئەوەیە, ناتوانم ئەم پەرجووانە پێشکەشی (سەرمیناز) بکەم...

لەسەرەوەی ئاسمانەکان, هەلیکۆپتەرێك بەدەنگێکی زەلام هەوای شەق کردو نیشت‌و سەیرانکەران روویان کردە زگە سەوزەکەی. بهێننە بەرچاو, دوای دووسێ سەعاتێ کەئەوان لەشوێنێك دەباتە شوێنێکی دی, من دەبێ بەچەندان رۆژ بیگەمێ!.

منیش هەر لەخۆمەوە چەند هەنگاوێکم بۆلای هەلیکۆپتەرەکە رانا, بەلاّم دەتگوت لەو دەمی‌دا مامم دەنگی داوم:

–چۆن شەرم ناکەی؟

لەمێشکی خۆمدا پرسیم:

–مەگەر چیم کردوە؟

–خۆت بەدەست هەواو حەزەوە دەدەی ... ڕێ‌و شوێنت پێشێل دەکەی. ڕێگات پیادە یان سواری ئەسپ بوونە! –زۆر بەروونی ئەمەم گوێ لێبوو.

–بەڵێ, مامی خۆشەویست, بەلاّم ئاخر. کاتێ ئەم ڕێ‌و شوێنە دانراوە, نەهەلیکۆپتەر هەبووە نە ترومبێلیش!.

–مەسەلەی ترومبێل نییە. تۆ پێویستت نی‌یە وەك باوبرووسکە بڕۆی, بەڵکو وەك گوتراوە دەبێ پاشنەکانت لەڕێگاکانی زۆزانی‌دا بسووێنی‌و لەژیان بگەی.

بنچینەی مەسەلەکەش لێرەدایە, زیاتر دنیا ببینی ...

وەرامم داوە:

–لەسەرەوە, باشتری دەبینم!

–دیارەە بڕیارت داوە قسە لەقسەی گەوران بکەی؟ "لەلای خۆمەوە دەمخستە بەرچاوم کەچۆن (دایان–دۆڵدوروم)م بەهەڕەشە برۆکانی گرژ کردۆتەوە" من لە تەمەنی تۆدا ....

–خۆ تۆ خۆت هەڵناکێشی, لەتەمەنی من دا ئەوەندەت دەزانی کەمن هەنووکە دەیزانم؟

www.pertwk.com

–زۆرترم دەزانی.

–دیارە ژیان بۆ پێشەوەنا, بۆ دواوە دەگەڕێتەوە؟ وەبیرت بێنەوە کەدەتگێڕاوە چۆن لەقوتابخانەی لەناوبردنی نەخوێندەواریدا دەتخوێند.

–قەیدی چی‌یە؟

–ئاخر, خۆت دەتگوت ئەو دەمی بەسپی لەسەر رەشتان دەنووسی, بەڵام ئێستا بەرەش لەسەر سپی دەنووسن. لەشتەکانی دیکەشدا, جودایی جۆر بەجۆر هەیە!

–نەکا فەلسەفە بکەی؟ –مامم سەری سووڕما, بەڵام لەدوایی‌دا بەزەیی پێمدا هاتەوەو فەرمانی‌دا– باشە, سواربە, دەنا شەوێ لەچۆڵ و بەڕیادا دەمێنیەوە...

هەڵبەتە, بێدرەنگ ئەومۆڵەتەم قۆستەوە کەبەگوێی خۆم بیستبووم. هەر چۆنێك بێ, ئەگەر مامم پێبزانێ من ڕێ‌و شوێنی باووباپیرانم پێشێل کردووە, دەتوانم بەپشت بەستن بە گفت‌و گۆ خەیاڵی‌یەکەمان بەرگری لەخۆم بکەم.

هەلیکۆپتەر بەرەو شاخەکانی (سالاتاو) هەڵفڕی.

نازانم بەهۆی ئەوەوە کەمن پێم لەرادەدەی دیاری‌کراوی یاسا درێژترکردبوو, یان ئەم یاسایە بەوردی ڕێك نەخراوە, بەڵام بەو دڵە پیسەی سواری هەلیکۆپتەر بووم, خەمێکی واقیعی خستمە سەرملان. لە (چیرکە) زانیم پێش چەند سەعاتێك (سەفەر علی) خاڵوانی مامم, مردووە. ماوەیەك بوو, بەهۆی نەهاتنی نامەکانی, مامم هەستی بە ناڕەحەتی دەکرد. دیارە ئەم پیرەمێردە میهرەبانەی, ناوی لەتەواوی کتێبی قوتابخانەکانی وڵاتی شاخاوی‌دا تۆمارکراوە, زۆر نەخۆش بووە.

(سەفەر علی), یەکێك لەبەلشەفیکە کۆنەکان‌و قارەمانی دووشەڕ بوو کەهەتا لەژیانیشی‌دا, بووە کەسایەتیەکی ئەفسانەیی. لەمەڕ کەڕکەکەی دەیانگوت گوللە نایبڕێ, هەرچەندە من خۆم بینیبووم وەك بیژینگ کون کون ببوو. (سەفەر علی) لەشەڕی رابردوودا کەئەودەمی تەمەنی گەیشتبووە حەفتا ساڵ لەگەڵ

هاونیشتمانی‌یەکانی تا بەرلین چوو, و بەهەمان کەڕك, شەوی لەسەر پلیکانەکانی (رایشتاگ)دا رۆژی کردووە.

چیایی پیر, پیاوێکی وابوو.

من هاوکاتی ناشتنی گەیشتمەجێ. پرسەداران بەخێرایی بەرەو ئەو گۆڕستانە کۆنەی, کێلەکانی لەدوورەوە دیاربوون‌و خەڵکی (چیرکە)ش شانازییان پێوە دەکرد, دەچوون. ئەم کێلە, گۆڕێکە بەمۆری (ئیمام شامیل) نەخشێنراوە. لە ژێری‌دا (ئەمیرخان)ی چیرکەیی, یەکێك لەمریدەکانی ئیمام, بەئارامی خەوتووە. ئەمەش کێلی گۆڕی چیایی‌یەکە کە وێڕای کۆمۆنارەکان لەپاریسی دوور, شەهید بووە. لێرە, کەسانی ئازاو دانا, وەستاو جەنگاوەر, خەوتوون. (سەفەر علی) خزمیشم تێکەڵیان دەبێ.

ڕێ‌و شوێنی شاردنەوە تەواوبوو. شەوێکی گەرم دەستی پێکرد. خشە خشەی گەڵاکان, جریوە جریوی باڵندە بێدارەکان‌و هاژەی رووبار– هەموویان لەپەلکە زێڕینەی دەنگەکانی ئاسمانی شەوانە دەچن.گوندە کوێستانی‌یەکەی (چیرکە) لەبەر تریفەی مانگ دا, سەرپۆشێکی سپی بەسەر خۆداداوەو لەسەر لەپی دەستی زۆزان دا, ئارامی گرتووە. لەوە دەچێ, خانووە کۆنەکان لەژێر شوڕە شوڕی بەردەوامی رووباردا, بچرپێننە گوێی یەکدی. لەوانەیە ماخۆی کۆنیان‌و میوانە بەناوبانگەکانیان وەبیر بهێننەوە؟ (گاگارین) ی وێنەکێشی رووس لەنێو ئەم چوار دیوارانەدا ژیاوە. ئایا لەشەوێکی وادانەبوو کەتارمایی خانووی زۆزانی نقوومی مانگەشەو– هەمان شتێ کە پاشان لەتابلۆیەکدا زیندووکرایەوە, بووەهۆی سەرسووڕمانی؟ لەشەوانێکی وادا نەبووە, کە (پیراگوف)ی نەشتەرگەر زامەکانی (شامیل)ی نایبی تیمارکرد کە لەمەیدانی نەبەردا لەتەك ئەفسەرێکی بریندای رووس کەوتبوو؟ رەنگە لەشەوێکی وادا بووبێ, خەڵکی (چیرکە), ئەو دەرەجەدارو سەربازانەی رووس کە لەقەڵای (یوگن) رایان کردبوو, دیل کردبێ‌و

www.pertwk.com

سندمیان کردبنە پیٚو لەچاڵێك دا زیندانیان کردبن؟ ئیدی مسۆگەر لەشەوێکی وادابووە کیژێکی مێردمندالّی چیرکەیی یارمەتی دان تالەزیندان هەڵێن. کێ دەزانیٚ بنچینەی چیرۆکە بەرزەکەی (دیلی قەفقاز)ی **تۆلستۆی**, ئەم رووداوە نەبووە؟ کێ دەتوانیٚ بلّیٚ, (میرزا)ی لاو, هەمان شۆڕشگێڕیٚ کە لەباریکادەکانی کۆمۆنی پاریس دا دەجەنگا, لەشەوێکی وادا بەدوای چارەنووس دا, گوند– زێدەکەی بەجیٚ نەهێشتووە؟

بەردەکانی (چیرکە) یادگاری زۆریان هەیە, رابردوویان پڕ لەشانازی بووە, بەلاّم بەم نزیکانە ئەوان لەژێر دەریایەك دا کەهۆشە جەسوورو دەستەزێڕینەکانی مرۆڤـ , لەدلّی کوێستان دا دروستی دەکەن, دەنێژرێن. لەگەڵیە قووڵەکەی (سولاك), ئیستگەیەکی کارەبایی ئاو بەبەربەستێکی بڵند, دروست دەکریٚ. (چیرکە)ی کۆن دەسڕێتەوە, بەلاّم لەلیٚواری گۆلاوە گەورەکەدا, (چیرکە)ی نویٚ کە ئیدی گوند نییە, شارە سەرهەلّدەبڕیٚ. ئەم شارە وەك دامەنی کەپەنگی سوارێك کە بەپێچەوانەی با رکێب لیٚ دەدا, ئاوەلاّ دەبیٚ. لەشەوێکی وادا چرای جادەکانی, لەپێشبڕکیٚدا لەگەلّ ئەستێرەکان دەجریوێنن و لەبەرزایی, مێرگەکانی کۆنە کوێستانیٚدا کە بۆتە دەریا, کۆنە هەلّۆیەکی زۆزانی (سالاتاو) جێگای خۆی بۆ بالّندەیەکی پیٚپانی بالّدرێژ کە هاوڕیٚ لەگەلّ ئاودا, ژیان بەخشە, چۆلّ دەکا.

5

لەم شەوەدا, قسە لەمەڕ بەردەکانی گۆدەکانی (چیرکە), لەمەڕ فیداکارییەکانی (سەفەر عەلی) بوو. زۆربەی روداوەکانی ژیانی, لەیادی خەلّکیدا زیندوون, چونکە هەموو ژیانی مرۆیەکی شایستە لەبەر چاوان رادەبریٚ.

ژمێریاری کەلخووز, تەمەن شێست ساڵەی (چیرکە)یی کەلێرە بەتەمەنێکی مام ناوەندی دادەنریٚ, دەیگوت:

–بەلّیٚ, (سەفەر عەلی)– خەوی هەمیشەیی ئارام بیٚ, – پیاوێکی سەیربوو. وەبیرم دیٚ کەلە (قیزلار) لەکن کابرایەکی ئەرمەنی بەکریٚکاری دەکرد, گەڕایەوەو گوتی: بوومەتە کۆمۆنیست. بەلاّم گوندییەکان, هەرچۆنێکی تیٚی رادەمان, شتێکی تایبەتییان تێدا نەدیتەوە, لەکاتێکدا خوا دەزانیٚ ئەو دەمی چییان بەکۆمۆنیستان دەگوت!. تەنیٚ دیتیان (سەفەر عەلی) سمێلّی کورت کردۆتەوەو چەنگە مووێکی لەبن کونە لووتیدا, هێشتۆتەوە. رۆژی دوایی, (زەینەدین)ی

www.pertwk.com

دەوڵەمەند و دەست ڕۆیشتووی (چیرکە)، وەك ناڕەزایی دژی بەلشەفیکەکان، سمێڵی خۆی هەڵپاچی، دەتگوت دووباڵی تێکەڵ و پێکەڵی باڵندەن. ئەگەر (سەفەر عەلی) چاوی پێکەوت، بانگی کرد: "ئەی پیاوچاکینە، سمێڵ، چ گوناهی هەیە؟!".

(زەینەددین) ئەم هەتك پێکردنەی (سەفەر عەلی) لەناو دوونانی گەرم ناو لەوانەیە بەرێکەوتیش نەبووبێ کەدوای جێگیرکردنی دەستەڵاتی سۆڤیەتی لە کوێستانێ، (سەفەر عەلی) لەگەڵی ڕووبەڕووبۆوە.

ئەو، دەستەی زەینەددینی لەجێگایەك دا بەناوی (ئۆرسکی) ئابلووقەداو ماوەی بیست ڕۆژ ڕێگای جوولانەوەی پێنەدان. ڕۆژی بیست و یەکەم (زەینەددین)، بە پەیکێك نامەیەکی بۆ نارد: "بەهیچ شێوەیەك، ئێمە خۆمان بەدەستەوە نادەین، بەڵام ئایا سەرکەوتن بەسەرخەڵکی بێهێزو برسی پێویستی بە ئازایەتی‌یەکی زۆر هەیە؟ من تۆ بەمەرد دەزانم، بەڵام دەبێ دوژمنان لەهەل و مەرجی بەرامبەردا، دژی یەکدی بجەنگن" ...

بەڵێ (زەینەددین)، سوودی لەدڵپاکی (سەفەر عەلی) وەرگرت، چونکە چەند عەرەبانەیەکی پڕ ئازووخەی بۆ ناردن. دوای سێ ڕۆژ، دوای نەبەردی نێوانیان دەستی پێکرد. هەردوولا بێ بەزەیی‌یانە لێکیان دا. (زەینەدین) لەسەرەمەرگدا گوتی:

–"سەفەر عەلی" تۆ سەرکەوتی! ئەو سێ ڕۆژە پێویست نەبوو تا پیاوەکانم بحەسێنەوە، بەڵکو چاوەڕوانی یارمەتی دۆستەکانم بووم. دیارە هێزەکانمان لەهەموو شوێنێ تێشکاون"...

بەڵێ، (سەفەر عەلی) پیاوێکی ئازابوو، یادی هەمیشە بەخێربێ!

(ئۆدورات)ە خێل، قسەکانی کورت کردنەوە:

–ئازایەتی بریتی‌یە لەبەرگەگرتن، هێزو ئامادەیی بۆ نەبەرد! شەڕ تەواو ببوو و (سەفەر عەلی) چەکەکەی دانەدەنا. جارێکیان پێمان گوت: ئەرێ کاتی ئەوە نەهاتووە، چەکەکەت دانێی تا لەکاتی پێویستی‌دا هەڵی گریەوە؟ لەوەرام دا، بەزەردەخەنەیەکەوە گوتی: "من ئامادەم ئەم کارە بکەم، بەڵام کاتی پێویست چۆن دەست نیشان دەکرێ؟".

لەگەڵ تەواوبوونی قسەکانی (ئۆدورات)ە خێل، میوانێك کە لەگوندێکی دیکە بۆ بەجێ‌گەیاندنی دواڕێزو گەردەن ئازادی هاتبوو، هاتە ناوقسان:

–لەپێناوی دەستەڵاتی خۆمان (سەفەر عەلی) لەخوێن ڕشتن و بڵاوکردنەوەی زانیاری‌یەکانی، درێغی نەدەکرد. ئێوەی هاوولاتی دەزانن کەئەو چۆپان بوو. ڕۆژێك یەکێك لێی پرسی: بۆچی بەدەستی چەپ کاغەز دەنووسی؟ (لەوکاتەدا ئەنجوومەنی ناوچەبوو) وای وەرام دەداتەوە: "چونکە بەدەستی ڕاست چەك هەڵدەگرم و داکۆکی پێ لەوە دەکەم کەبەدەستی چەپ دەینووسم".

ئەو، وەکوو هەموو خەڵکە بەهۆشە واقیعی‌یەکان، خەڵکی لەخۆڕازی خۆش نەدەویست. جارێکیان سەرۆکێکی خۆپەرست کەهیچی لەکارەکەی نەدەزانی، لەگەڵ خۆ دەهێنێتە گۆدەکان. لەوێ بەردێکی گەورەی پێ نیشان دەدا: "هەڵی گرە!" سەرۆك وەرام دەداتەوە "پێم هەڵناگیرێ!". ئەودەم (سەفەر عەلی) دەپرسێ: "دانی پێدا دەنێی ئەم بەردەت پێ هەڵناگیرێ، ئەمما شەرم دەکەی بڵێی ئەو پلەو پایەیەی هەمە، جێگای خۆم نی‌یە!؟ ئەگەر ڕێك و ڕاست بتگوتبایە ئەم کڵاوە بۆسەری من گەورەیە، –هەم بۆ خۆت و هەم بۆ خەڵکیش ڕاحەت تربووا!".

ژمێریاری کەلخووز خەمبارانە گوتی:

–قارەمانەکان، ناوەخت بەجێمان دێڵن. ژنێك هەبوو، خەڵکی تورکیا، تەمەنی گەیشتبووە سەدو پەنجا ساڵ. ئەگەر هەستی کرد مەرگی نزیك بۆتەوە، بەگوڕ گریا: (کەم ژیام!). ئەمما (سەفەر عەلی) یەکەی ئێمە تەنێ نۆهەت ساڵ ژیا. دەیتوانی چەندان ساڵی دیکەش دەرهەق بەخەڵك چاکە بکا.

www.pertwk.com

–ئەی پیرەمێردینە وەبیرخۆتانی بهێننەوە کەساڵانی بیست چەند بۆئێمە سەخت بوو ... دەتگوت بۆیە بەسەر دوژمنان دا سەرکەوتین تا لەبرسان‌و لەبەر نەخۆشی بمرین!. کاتێ داغستان چەند نوێنەرێکی نارده لای (لینین)، (سەفەر عەلی)یشیان لەگەڵ دا بوو. هەرچەندە لەرووسیاش بارودۆخی ژیان نالەباربوو، بەڵام (لینین) گوێی لەقسەی نوێنەرەکانی گرت– چەندان شەمەندەفەری پڕ لە کوتاڵ‌و تۆو، بۆکشت‌و کاڵ شۆڕبوونەوە لامان. لەوکاتە سەختانەدا، نە لەرۆژهەڵاتەوە کەهەتاوی لێ هەڵدێ‌و، نەلەخوارێ‌و نەلەڕۆژئاواش لەگەڵ جوانی وەسف کردنیان، بەڵکوو لەسەرەوە، لەڕووسەکان دەستی یارمەتی بەرەولامان درێژ کرا. چیاییەکان وەبیریانەو هەمیشەش وەبیریان دەمێنێ ...

وێژەر (ئۆدورات) بوو، پشووێکی داو لە هیکڕا رووی دەمی تێکردم:

–بەهادۆر، چما بێ دەنگی؟

–(ئۆدورات)ی بەڕێز، بەڕاستی لەبەر هەندێ نارەحەتم کەلێرە لەخزمەتی پیاوانی بەڕێز دانیشتووم‌و مامم ئامادە نییە. ئاخر (دایان – دۆڵدوروم)، لەگەڵ خوا لێخۆشبوودا زۆر دۆست بوو!.

–بەڵێ، هەردووکیان شایستەن. لەمەڕ خەڵکی وا قسە زۆرە. وەبیرم دێ لە ساڵی بیست‌و دوو، سەیرانکەرێکی بیانی بەرێکەوت ڕێگای کەوتبووە (کووباچی). تەماشای کرد (دایان – دۆڵدوروم) کە ئەودەم هێشتا تەواو گەنج، بەڵام وەستایەکی بەناوبانگ بوو، وێنەیەکی جوانی (لینین) لە عاج هەڵدەکەنێ، سەیرانکەر دەڵێ:

–"کارێکی جوان‌و سەختە! مسۆگەر چەندان مانگە پێوەی خەریکی؟".

(دایان–دۆڵدوروم) بەبێ سەر بەرزکردنەوە، دەڵێ:

–نزیکەی یەك ساڵ!

کابرای بیانی درێژەی بەقسەکانی دا:

–"بەئومێدی چ سوپاسێکی؟".

(دایان–دۆڵدوروم)، ئاوڕ دەداتەوەو پەنجە بۆ وێنەکە راکێشاو دەڵێ:

"من دەبێ سوپاسی بکەم!".

ئەو شەوەم لەگەڕەکی وەستایان لەگەڵ (بیبۆلات)ی کوڕی (سەفەر عەلی)ی خوا لێخۆش بوو، لەژێر خێوەتێك دا بەسەر برد.

(بێبولات)، پێی گوتم:

–ئێستا دەبێ هەموو ئەوکارانەی بابم وێ رانەگەیشت ئەنجامیان بدا، ئەنجام بدەم! –وێدەچوو (سەفەر عەلی) جێگرێکی شایستەی پەروەردە کردبێ!. بەڵێ مندالّی باش– باشترین یادگاری باوکە.

(بیبۆلات) وەستایەکی بەئەزموونە. لەمێژە ئاکاری شارستانیەتی واز لێ هێناوەو خێوەتی دەستەی خۆی، لەخانووی ماڵی بابی هەڵداوە.

وەختێ ئێمە بەسێرەی دەستان لەلێواری دەریای ئایندەدا بەرەو سەرەوە دەخزین، پێی گوتم:

–خووم بەدۆستەکانم گرتووە! مرۆ لەگەڵ دۆستان ئاسانتر دەتوانێ ناخۆشییەکان فەرامۆش کا. زستانی پار بارودۆخمان نالەبار بوو: حەڤدە رۆژ بێکارەبا بووین، ئازووخەمان تەواو ببوو، و بووو رێگامان بەستەڵەك‌و ترۆومبێلەکان نەیاندەتوانی وەڕێکەون. ئێمە بێڵ‌و باریەمان هەڵگرت‌و روومان کردەملەی "ناخۆش"، بەپیر ئەوانەوە چووین کەبەهاوارمانەوە دەهاتن. سەرما لەرادده بەدەر سەخت بوو، تەنیا خۆشەویستی گەرمی کردینەوە ...

بەدەم قسەکردنەوە، گەیشتینە خێوەتەکە. من لەنێوان جەستە ماندووەکان دا، جێگایەکم بۆ خۆم کردەوەو لێی نووستم.

کەڵەبابێك کە لەگوندی (چیرکە)وە هێنابوویان، بەقووقە قووق واگای هێنام. وێ دەچوو کەڵەشێر کەیفی بەجێگا نوێکەی هاتبێ، دەنا گیرنەدەبوو. دوای

www.pertwk.com

(بیبۆلات) منیش لەخێوەتەکە هاتمە دەرێو هەناسەیەکم لەهەوای پاکی بەیانیان هەڵکێشا. وێ دەچوو خوێنێکی تازەم لەدەماران دا گەڕابێ. لەدەوروبەری خۆمم ڕوانی: سروشتی سەخت، بەردی سەیرو سەمەرە لەگوند کە خونچەی ئاڵباڵوو زەردەلووەکان، کەڤ سپی ئاسا، دایان پۆشیبوو، ژیان دەخرۆشا: چیاییەکان زوو لەخەو رادەبن. خووناو وەك دانەسەدەف بەسەر گیاو گەڵای درەختەکانەوە، دەچریسکانەوە، (بێولات) پەنجەی بۆ رۆژهەڵات راکێشاو گوتی:

–رۆژ هەڵدێ!

لەهەمان کات دا، گوللەیەکی گڕدار لەپشت شاخەکانی رۆژهەڵاتەوە، خۆی لە زنجیرە چیا مەیلەوسۆرەکە کردەوەو بەئاسمانی سافەوە هەڵواسرا.

کێ دەتوانێ گوێ نەداتە دیمەنی هەڵاتنی رۆژ؟ وام دێتە بەرچاو، دەبوایە وشەی نوێو نەگوتراو بۆ دەربڕینی شەیدابوونم پەیدا بکەم، بەڵام هەرئەوەندەم پێکرا، قسەکانی (بیبۆلات) بڵێمەوە:

–رۆژ هەڵدێ!

کرێکارەکان بۆ نان خواردن بانگیان کردم. لەسەر سفرە، بەداخەوە دەمڕوانییە ئەو لاوە بەهێزانەی لەشوێنە جۆربەجۆرەکانەوە بۆ دروست کردنی بەربەستێکی گەورە بۆ کوێستان، هاتبوون. ئەوان هانیان دەدام لەکاتی کارکردنیش دا لەلایان بمێنمەوە.

لەمەڕ خۆم، قسەم بۆکردنو لەوکاتەدا دەرکەوت کەمن داخ بۆ ئەوانو ئەوان داخ بۆ من دەخۆن. یان راستتر بڵێم خۆزگەیان بەپیشە جوانو دەگمەنەکەم، هەڵکۆڵینو زێڕینگەری، دەخواست. ئەوان دەیانگوت:

–کاری تۆش ئەوەندەی کاری ئێمە پێویستە. تۆژیان جوان دەکەی، کارەکەت شایستەو جێگای رێزلێنانە. (بەهادۆر) بەختت یاربێ!.

لەهەر بارێك دا، دەبوایە چوار رۆژی دیکەش کە بەپێی ڕێو رەسمی کوێستانەکەمان، خزمەکانی کۆچ کردوو بەیانیو ئێواران دەچنە گۆڕستان، لەوێ بمێنمەوە. هەرچەندە بشڕۆیشتبام، (بیبۆلات) نەدەتۆرا، ئەمما ئەرکی سەرشانم بوو ڕێزی ئەو کەسە بگرم کەدنیای بەجێ هێشتووە!.

رۆژێکیان سینییەکی مسم چاوپێکەوت کەچەندان وێنەی جوان جوانی لەسەر هەڵکەنرابوو. (بیبۆلات) ئەم سینییەی لەماڵی بابییەوە هێنابوو، خێریان پێ دەبەخشییەوە. کەس تەماشای نەدەکرد. وێ دەچوو، لاوەکان بیریان لێ نەکردبێتەوە ئەم سینییە چەند کۆنە!. وەختێ ئەمەم گوت، دۆستەکانم دەستیان لەدەست داو بەوردی تێی رامان. بەڵێ، لەڕاستیش دا سینییەکە دەستکارێکی نایابی وەستاکانی گوندی (قازی کوموخ) بوو. لێوارەکانی بەنەخشی جوان جوان رازابوونەوەو قارەمانێتی جیگیتەکانیان دەردەخست. هەرچەندە چەند جێگایەکی کونو جێگایەکیشی رووشابوو، لەگەڵ هەندێش وەدەست خستنی، خەیاڵی لەدەست چوونی (کارچار) و (ماچاتاڵ)ی گۆبدینی لەسەر دەردەکردم. هەڵبەت جورئەتم نەدەکرد داوای بکەم، بەڵام (بیبۆلات) چریسکەیەکی لەچاوان دا دەدیتم. بۆیە کە خۆی پێشکەشی کردم، گوتی: "سینی وا لەچیرکە پەیدا دەبێ. "بەڵام ئەگەر زۆرە –بەنائومێدی تێفکریم– نابێتە ئەوشتەی هاوگوندی "سەرمیناز"م شێتو شەیدا بکا.

بەهەرحاڵ. دیارییە، نەدەبوو قبووڵ نەکەم!.

www.pertwk.com

6 ئەگەر سەر هەبێ، كڵاو پەیدا دەبێ!

1

من بەدرێـژایی رووبـاری (سـۆلاك)، بـەكۆرە رێگـاو هەڵـەت دا دەڕۆم‌و هێشـتا رێگایەكی دوورو درێژم تا گوندە كوێستانی‌یەكەی (ئونسوكول) لەبەردەم دایە.

لەنزیك سێڕیانی (قویسوی)، (ئاند) و (ئاڤار) لەو جێگایەی گەڵی‌یە قووڵەكەی (سولاك) دەست پێ‌دەكا، چیایی‌یەكم بینی لەسەر هەڵدێرێك راوەستابوو، بەهاوار هاوار داوای یارمەتی لەخەڵكی دەكرد. خەڵكێكی زۆر بەلەز لەباغە نزیكەكان‌و لەو كێڵگانەی بژاریان دەكرد، بەهانایەوە هاتن. چیایی‌یەكە پرسی:

–پیاو چاكینە، دەمناسن؟

خەڵكەكە وەرامیان داوە:

–چۆنت ناناسین؟ دەتناسین! میـوانی ئێمـەو خـەڵكی (سـوداخار)، فرۆشـیاری بەناوبانگی زەردەلوو، هەڵوژە!.

–دۆسـتان، راسـت دەڵـێن!. ئێسـتاش خـەریك بـووم زەردەلـوو، هـەڵوژەتان بـۆ بهێنم. وەك خۆتان دەزانن زەردەلوو زووتـر لەگوندەكـەی ئێمـە پێ‌دەگا. بەڵام لێـرە وڵاغەكـەم پـێی تـرازاو بەقەرتاڵـەوە هەڵـدێرا. مـن بۆیـە ئێـوەی پیاوچـاكم بـانگ كردۆتە ئێرە تا پاشان نـەڵێن بۆچی نۆبـەرەی زەردەلـووی بۆ نـەهێناین!. دوایـیش نۆبـەرەی هـەڵووژەو سێویشـتان بـۆ نـاهێنم، چـونكە كـەرە داماوەكـەم هەڵـدێراو كەرێكی دیكەشم پێ ناكڕدرێتەوە.

سوداخاری خەمبار لەسەر رێگا دانیشت‌و سەری خستە نێـو هـەردوو دەسـتی. یەكێك لەناو خەڵكەكە ویستی دڵی بداتەوە:

–خەم مەخۆ، لەوانەیە خودا كەرێكی باشترت بۆ بنێرێتەوە!.

سوداخاری وەرامی داوە:

–نا، كاكەگیان، لەبیست‌و حەفت رۆبڵ كەمتر، كەرم بۆ پەیدا نابێتەوە.

خەڵكەكـە بـۆ دەربـڕینی هـاودەردی، هەریەكـەی هەنـدێ پـارەی لـەگیرفانی دەرهێناو خستیانە ناو كڵاوە سپی‌یە لێو پانەكەیەوە.

وەختێ پارە كۆكراوەكەی ژمارد، تێ‌گەیشت دووكەریشی پێ‌دێ. سـوداخاری رازی ببـوو، بیسـت‌و حـەفت رۆبڵـی خسـتە نـاو بـەڕكی‌و زیادەكەشـی دایـەوە خەڵكەكە:

–پیاوچاكینە، زۆرتـر وەرناگرم. سـوپاس بۆ یارمەتی‌یەكـەتان‌و یـەك كـەپیكی دیكەشم پێویست نی‌یە.

–ئاخر لەگەڵ وڵاغەكەشت، دوو قەرتاڵە زەردەلووشت لێ خەسار بووە!.

–ئـەو زەردەلووانـەی زاری كەسـیان شـیرین نـەكردووە، حیسـابیان ناكـەم، – بەتوندی وەرامی داوەو سـەری نـەوی كردو بۆكڕینی وڵاغێكی تـازە وەڕێ كـەوت.

www.pertwk.com

هەتا گومانیشی نەدەکرد کە گوندییەکانی لەچ وەختێکی ناخۆش بەجێ هێشتووە: نەیدەزانی هەر یەکەی چەندی پێبداتەوە. خەڵکی ئەم ناوچانە ئەوەندە بەقیژە قیژن, دەستبەجێ هەراو هۆریایەکی وا لەسەر رووبارەکە دەستی پێکرد, هاژەی رووبارەکەشی قووت دا, ئەگەر ئەمن وەدەنگ نەهاتبام, لەوانەبوو کارەکە بەبێ شەڕو شۆڕ تەواو نەبووبا. چوومە سەر بەردێك تا هەموویان بمبینن و دەستەکانم بەرز کردەوە تاسرنجی هەموویان بۆلای خۆم راکێشم, پاشان دەستم بەقسان کرد:

–پیاوچاکینە! هەر ئێستا بەچاوی خۆم چاوتێری ئێوەم بینی, ئێوە واشەرافەتمەندانە یارمەتی پیاوە هەژارەکەی سوداخاریتان دا ... بەڵام ناخۆشە ببینم لەسەرچەند شتێکی بێنرخ, چاوتێریتان ببێتە قرچۆکی!

–تۆ کێی کەخۆ لەکاروباری ئێمە هەڵدەقورتێنی؟

–مێوانی ئێوەم!

–کام میوان؟

–مەگەر خەڵکی زۆزانەکانی (سیراهین) لەلای ئێوە بەمێوان ناژمێردرێن؟

چیاییەکان هاواریان کرد:

–هەڵبەت بەمێوان دەژمێردرێ!

–باشە خۆتان چارەسەری بکەن. ئەم پارەیە وەك یەك دابەش ناکرێ. بەشێوەیەکی گشتی هەر دابەش ناکرێ. ئەمنیش کەمێوانی ئێوەم, دەتوانم ئەم کێشەیەتان لەیەخە بکەمەوە.

–چۆن؟

–لێگەڕێ ئەم پارەیە رێگام ئاسانتر بکا!.

لەبەر توندوتیژی هاوارو قیژە, دەمگوت ئەم دونیایە قەت ئارام نابێتەوە. بەڵام لەدواییدا, خۆشیان تێگەیشتن کە ئاسانترین رێگا, ئەوەیە پارەکە بەمن بدەن.

ئەگەر پارەکەم خستە بەرکمەوە, سوپاسی خۆمم دەربڕی:

–چیاییە بەرچاو روونەکان, سوپاستان دەکەم. هەریەکێکتان ئێستا دەتوانێ من بەمێوانی خۆی بزانێ. ئەمە, بۆ ئێوە, چ شانازییەکی گچکە یان گەورە بێ, گرنگ نییە, گرنگ ئەوەیە هەم مێوان‌و هەم خانەخوێ رازی بن.

لەخۆڕا نییە کە لەکوێستانێ, دەگوترێ: **"خودا نیعمەتی داوەتە هەموو بەندەکانی, بەڵام زۆریان, ناتوانن سوودی لێ وەربگرن!"**.

2

خۆم‌و ئەوپارەیەی بەوەخت دەستم کەوت, بەدرێژایی, "قویسو" وەڕێ کەوتم. هەر زوو پیاوێکی باریکەلەی رەشتاڵە کەمن لەناو ئاپۆرەی چیاییەکاندا, بینیبووم, پێم گەیشتەوە. ئەو خۆی بە (داود)ی خەڵکی (خاراخی) بەمن ناساند.

نێوەڕۆ داهات‌و داود تکای کرد, رابوەستین. بەڵام ئەوەندە بەخێرایی نوێژەکەی تەواو کرد, من بەسەر سوورمانەوە گوتم:

–مسۆگەر زیکرو پاڕانەوەکەت ناگاتە خودا!.

هاوڕێکەم بەتووڕەییەوە وەرامی داوە:

–ئەو, (استغفر الله) وەکوو تۆ گێل نییەو دەزانێ من ناتوانم لە رێگا دوابکەوم.

www.pertwk.com

لەرێگا داود هەر باسی زیرەکی منی دەکرد کەچۆن وا بەئاسانی توانیم بەڕکی چیایی‌یە سادەکان, بەتاڵ کەم. هەرچیم کرد نەمتوانی قەناعەتی پێبکەم کە ئەم کارەم تەنێ بۆ ئاشتی‌و تەبایی نێوان ئەو کەسانەی لەکاتی کاردا تا ئەم رادەیە کاتی بەنرخی خۆیان خەرجی مشت‌و مڕ دەکەن, ئەنجام داوە. بێ سوود بوو, ئەو تەنیا فێڵبازانە بەڕووم دا دەگرژی‌یەوە. پاشان باسی کرد کە (دایان–دۆڵدوروم) باش دەناسێ‌و بەڕێکەوتیش بەرەو ئەو ناوچانە دەچێ‌و لەوانەشە بیبینێ. هەروەها ئەمەشی گوت: گوایە زەحمەتکێشانی (کووباچی) حەز بەچارەی ساختەچی‌و فێڵبازان ناکەن‌و ئەگەر کەسانی‌واش لەگوند پەیدابن, لێ ناگەڕێن ئاوێکی خۆشیان بەگەروودا بچێتە خوار. لەدوایی‌دا, درکاندی کەئێستا پێویستی‌یەکی زۆری بە پارە هەیەو ئەگەر پێشنیارم کرد تا پارەی چیایی‌یە بەرچاو تێرەکان برایانە بەش بکەین, بۆ لێکدانەوە رازی بوو, گوتیشی هەرگیز ئەم خزمەتەم لەیاد ناکا...

هێشتا (داودی خاراخی) وێڕا نەگەیشتبوو بەشە پارەکەی بشارێتەوە, کابرایەك بەفانیلەیەك‌و کڵاوێك لەسەر, بەهێنکە هینك خۆی گەیاندینێ.

–ئاهای (داودی خاراخی) راوەستە! لەچنگم دەرباز نابی, راوەستە! –هەڕای کردە لامان‌و یەخەی هاوڕێگەکەمی گرت‌و هاواری کرد: –ئاهای کت‌و کوڕ, هێلکەی شەیتان‌و ئیبلیس, حەرامزادە, ساختەچی!

کابرا لەتووڕەیی‌یان وەك رەشاش قسەی دەکردو داودی بێچارەی وا رادەوەشاند, ئەگەر درەخت با هەموو گەڵاکانی دەوەرین. ئەمن نەمدەتوانی داکۆکی لەهاوڕێگەکەم نەکەم‌و بەڕووێکی توندەوە شانی کابرام گرت. ئەو پێلەقەیەکی وای لێدام گەر خۆم بەئیزگیل نەگرتباوە, دەبوایە لەئاوەساردەکەی رووبارەکە, مەلەبکەم.

هەگبەکەم لەشان داگرت‌و پرسیم:

–ئەمن لەبەرچی؟

–ئەوەی بەرگری لەساختەچی‌یان بکا, خۆشی ساختەچی‌یە!

من بەپەلە گوتم:

–لەکوێڕا بزانم ساختەچی‌یە –ئەگەر تێفکریم, تێگەیشتم کابرای فانیلە لەبەری کڵاو لەسەر هەقیەتی: ئەم داودە زۆر بەخێرایی نیوەی پارەکەمی بۆخۆی برد؟

–تۆ نازانی! ئەمن باشم ناسیوە!

–باشە, بامنیش بزانم چتۆ پیاوە؟!

–لێگەڕێ باخۆی ئاشکرای بکا!

داود کەهەوڵی دەدا خۆی لەدەست کابرا دەربێنێ, بەگلەیی‌یەوە دەیقیژاند:

–سوێند دەخۆم, هیچ شتێك نازانم‌و ئاگام لەهیچ نی‌یە.

–لەوانەیە بڵێی "عەلی بەگ"ی "ئاشیلتی"ت بەچاو نەبینیووە؟

–نا! نا! دەتناسم.

–سوپاس کە منت لەبیر نەبردۆتەوە! –کابرا دەستی شل کردن‌و کەوتە روون کردنەوەی مەسەلەکە: –دەزانی چی‌یە, هەموو خەڵکی گوندەکەمان خانوی خۆیان نوێ کردەوەو وەك بڵێی لەناو (کۆشك)دا بژین. تەنێ ئەمن مابووم. پاشان منیش بڕیارم دا دوو هۆدەی دیکە دروست بکەم. ئەو دەمی, ئەم وەستا درۆزنە, ئەم هیچ‌و پووچە هاتەلام.

من قسەکەیم بڕی:

–بەبێ جوێن ناکرێ؟ تۆ, هەم گوێی من‌و هەم زاری خۆشت پیس دەکەی!

–سەیرکە هێشتا ئەم بێویژدانە فێڵبازەم وەك پێویستە ناو نەناوە.

هات‌و گوایە وەستایەکی لەو باشتر لە (سوتبوگ)یش پەیدانابێ, خۆشت دەزانی بەردتاشەکانی (سوتبوگ) چەند بەناوبانگن. باوەڕم پێکردو رازیش بووم,

www.pertwk.com

گوتم مادام وەستایەکی وایە، هەقدەستەکەی بەزیادەوە دەدەمێ. دوای سێ ڕۆژ ئەگەر لەکێڵگە گەڕامەوە، -ئاخر من خۆ مشەخۆرنیم، لەکەلخوز کار دەکەم، دیتم هەتا نازانێ بەردیش لەسەر بەرد دانێ. چوومەلای و گوتم: مەگەر دیوار وا دروست دەکرێ؟ هەتا چیلەی باغەکانی بناری شاخەکانیش لەمە باشتر دروست دەکەن. ئەم، بێ شەرمانە وەرامی دامەوە: "کاکەگیان، ناڕەحەت ئەمە بۆ جوانی نی‌یە، بۆ قایمی‌یە". بیرم کردەوە، لێگەڕێ بزانین چی بەسەردێ. ئەو هەر خەریکی بەرد لەسەر یەك دانان بوو، تا دیوار بەرز بۆوە. ئەوەخۆش بوو، لەگەڵ کارکردن دا گۆرانیشی دەگوت:

جوانی بەتەنێ چی دەبێ حاسڵ؟
قایمی‌یە دەرمانی هەر دەردێك!
ئەم دیوارە پتەوبێ تا سەت ساڵ،
لێم رازی بی تۆ بەهەرحاڵ!

ئەگەر دیوارەکەی تەواوکرد، تەواوی هەقدەستەکەییم یەکجێ دایێ. ئەگەرچی لەدڵەوە هەستم بەناڕەزایی‌یەك دەکرد، وەلێ ئەمن کابرایەکی بەویژدانمو وام زانی خەڵکی دیکەش هەروان. نەشمدەتوانی باوەڕ بکەم کەچیایی‌یەك پەیدا دەبێ بەرامبەر کاری ناشایستە پارە وەربگرێ. هەر خواداحافیزی کردو نەکردو لەچاوان بزربوو، کەڵەشێرە کەچەڵەکەمان هەڵفڕی‌یە سەر دیوارەکە- دیوار رووخا! قسە بکە ئەی هیچو پووچ! -داودی بەتووندی بۆخۆی راکێشا – قسە بکە، قایمی‌یەکەی کوا؟ لەمەڕ جوانی پرسیارت لێ ناکەم، بەڵام قایمی‌یەکە لەکوێ‌یە، وەرام بدەوە؟

-باشە، یەخەم بەردە، دەنا دەخنکێم، ئەو دەمی ناتوانم وەرامت بدەمەوە.

کابرا زی وەستا داودی بەرداو بەتووڕەیی‌یەوە گوتی:

-خراپ نەبوو بمخنکاندبای، یاڵڵا پارەکەم بدەرەوە.

-لەبەرخاتری خودا ئارام بگرەو ئەوەندە هەڵمەچۆ! لێگەڕێ نوێژەکەم بکەم، داود دەستی بۆ ئاسمان بەرزکردەوەو بە راستیش دەستی بەنوێژ کردو ئەم جارە زۆرتری پێچوو. ئەگەر نوێژەکەی تەواو کرد رابوو، بەدەنگێکی بەرز گوتی:

– الحمدلله!.

(عەلی بەگ) ئەو دەمی کەمێ خۆی ون کردبوو. وێ دەچوو پیاوێکی ئیمانداربێ، لەبەر هەندێ رێگا لێگرتنی ئەرکە ئاینی‌یەکانی بەگوناه دەزانی. لەدوایی‌دا داود دەستی بەقسان کرد:

-ئەمە دەهێنێ مرۆ، کاتی خۆی لەکارەسات رزگاری بووبێ، ئەوەندە بۆ کەوتنی دیوارێك ناڕەحەت بێ؟ پێم بڵێ، وەختێ دیوارەکە رووخا، کەسی نەکەوتە ژێرەوە؟

-نا!

-کەواتە بەسەر کەسدا نەڕووخاوە؟

-بێجگە لەکەڵەبابی کەچەڵ! ...

-خودا میهرەبان بووە! ئەگەر دیوارەکە زۆرتر خۆی راگرتباو دارەڕاکراباو ماڵت تێ هاویشتباو بڕووخابا؟ مسۆگەر کەسێکی دەکەوتە ژێرەوە. خودا تۆومالڵو منداڵی پاراستووی! بەپێی ڕێو رەسم، دەبێ مەڕێك یا عەلەشیشێك بکەیتە قوربانی و نانی هەموو دانیشتوانی گوندەکەتان بدەی. سەرباری هەندێ، دەبێ سەدەقەش بدەی!.

ئەم قسانە نەك هەر (عەلی بەگی) ئاشیلتی، بەڵکو منیشیان ماتو سەر سووڕماو کرد. ئەودەم زانیم ئەوە یەکەمین جارە پیاوی ساختەچی و قۆڵبڕی راستەقینە دەبینم.

(داود) کەدیتی کابرای سارد کردۆتەوە، درێژەی بەقسەکانی دا:

www.pertwk.com

–(عەلی بەگی) خۆشەویست، هەروایە! هەرچەندە من ئێستا سەدەقەت لێ وەرناگرم، بەڵام وەبیرت بێ، ئەگەر ڕێم کەوتەوە (ئاشیلتی) بە (خینگاڵ)و گۆشتی سینە، مێواندارییم بکەی!. لەلایەک سەرم لەساختەچی‌یەتی‌یەکەی سووڕمابوو، لەلایەکی دیکەشەوە (عەلی بەگ) خەریک بوو، پاشگەزبێتەوە. بۆتەواو ئارام کردنەوەی (عەلی بەگ)، نە بۆ (داود) خستنەوە سەر ڕێگای ڕاستی، گوتم:

–گوێ بگرە! پارەکەی بدەوە– ئەمما لەمەڕ پارەکەی خۆم جورئەتم نەکرد شتێک بڵێم!.

–تۆ هێشتا منداڵی‌و خۆ لەکاروباری ئێمە مەگەیەنە. (عەلی بەگ) خۆی داوای پارەم لێ ناکاتەوە.

–چۆن داوات لێ ناکا! تەماشای کە چاوەڕوانی پارەکەیەتی!

(عەلی بەگ) قسەکەی بڕیم:

–پێویست ناکا! بەراوێژەکانت مەبە نۆکی هەر شیوێک! خۆ من داوام لێ نەکردووی، بەرگریم لێ بکەی. خۆم کڵاوم بەسەرەوەیە. ئەم پیاوە هەقیەتی! ئەگەر لەژێر دیوارەکە ڕاوەستابام، ئێستا زیندوو نەبووم. لەبەرهەندێ بۆ هەمیشە منەت باری دەبم!.

–کڵاوت لەسەر دەنێ! هەر ئێستاش بەفێڵ پارەی لەمنیش بەرداوە!

بەڵام (عەلی بەگ) خۆی لەمن تەراند:

–ئەمە کاری خۆتانە، هەردووکتان چارەسەری بکەن.

سەری نەوی کردو بەتێفکرینەوە گەڕایەوە گوند. دەبێ هەر بیری لەلای ئەوە بووبێ کە چ بەدبەختی‌یەکی گەورە بە بن گوێ‌یدا تێپەڕیوە!

–ئاخ، چ پیاوێکی دادپەروەرە! –خۆ لەهەموو شتێ هەڵدەقوڕتێنێ! تۆش دەبێ سوپاسم بکەی.

سەرم سووڕما:

–لەبەرچی؟

–ئاخر ئەگەر ئەمن نەبام، ویژدانت لەڕێگا لەبەر پارەی غەریبان دەتخوا. ئەمما ئێستا ویژدان، جێگای خۆی بۆ یەکێکی دی، چۆڵ کردووە. دەڵێ بۆ نیوەی پارەکەم بەیەکێکی دی‌دا؟ هەرچی‌یەک بێ، ڕق وەکوو ویژدان، ئازار بەگیان ناگەیەنێ.

–واتە دەبێ سوپاسیشت بکەم؟ ئای چ ساختەچی‌یەکە؟

–باشە، پێویستم بە وەسفی تۆ نی‌یە. ڕێگامان لێک جودا دەبێتەوە. من بەرەو (گیمرا) دەڕۆم. لەوانەیە کەسێک لەوێ پێویستی بەوەستا بێ. ئەگەر گەڕایتەوە (کووباچی) باسی من بۆ مامت بگێڕەوە: بابزانێ وەستایەکی بەهۆشی وەکوو (داود)ی خاراخی، لەکوێستانەکەمان هەیە.

بەبێ دەست گوشین، ڕێچکەی (گیمرا)، زێدی یەکەمین ئیمام (قازی مەلا)ی گرتەبەر. منیش درێژەم بەڕێگاکەم داو چوومە (ئونسوکول)، زێدی (ماچاخ) یەکەمین ڕێبەری بەلشەفیکەکان. هەرچەندە نیوەی پارەکەم لەدەست دا، بەڵام خۆشحاڵ بووم چونکە بەڵای هاوڕێ‌یەکی وام لەکۆڵ بۆوە.

ئایا دەربارەی ئەم جۆرە کەسانە نی‌یە کە دەڵێن: **"کەرە لەئاوێ دەگرێ!"** دەتوانم سوێند بخۆم ئەم داودە خوێنی (ئاکسائی)ی کۆنی لەدەمارەکاندا دەگەڕێ، چونکە ئاکسائی‌یە کۆنەکان بەدڵێکی ئارام‌و زەردە بەلێوەوە دەیانکڕی، دەیانفرۆشت، فریویان دەدا، دزی‌یان دەکرد، هەراو هۆریایان دەکردو دەیانکوشت.

من بەجادەیەکی هاوتەریبی ڕووبارێکی بەشڵپ‌و هۆڕدا دەڕۆیشتم‌و وام دەهاتەبەرچاو کێوەکانی دەوروبەر، دێوی وان کە شتێکیان لەدەست بەرەو ڕەوتی بەجۆش‌و خرۆشی ڕووبارەکەوە، بەرەڵڵابووەو هەنوکەش کۆبوونەتەوەو خەریکی پشکنینن. هەندێ لووتکە وەک نووکی قەندە شەکر لەکاغەزی خۆڵەمێشی‌دا، بۆ

www.pertwk.com

سەرەوە هەڵدەكشێن. هەندێكیان راكشاونو لەبەر ماندوێتی دەبۆرژێن, ئەوانی دی سینگە پانەكەیان كەبەلیێڕی تێكەڵو پێكەڵی پەراگەندە داپۆشراوە, خستوویانەتە بەرهەتاو.

بەردەكان هەرچەندە بێگیان بێنە بەرچاو, بەڵام گەزو گژوگیای دیكەیان لەسەر دەڕوێو پنچكی فاونیا لەبەر با دەلەرێتەوە. نزیكتر لەئاو, جەگەنو قامیشەڵانو گیای تەڕو تازە كە دەگاتە چۆكانو پشكۆ بۆرەكانی بادەم كەخەریكی هەڵوەرینە, دەبینرێ. لەگەڵ هەموو ئەمانەش دا, ئەم كێوانە بەپێچەوانەی (یوژداغ) كەلەهەر كوێیەك بم, لوتكەكانی دەناسمەوە, ئاشنا نین.

لەڕێگا, تا شوربوونەوە بەرەو پردی "قویسوی ئاڤار" تووشی كەس نەهاتم. پردەكە لەبەر لافاوی بەهاران تێك چوو بوو, وهێشتاش چاك نەكرابۆوە. كابرایەك لەسەر رووبارەكە دانیشتبوو و فەردە پیوازێكی لەتەنیشت بوو. لەگەڵ پیواز خواردن دەشگریا.

پرسیم:

–ئەی بێچارە, چ بەدبەختی‌یەك بەرۆكی گرتووی؟

چاوی بەسەردەستەكانی پاك كردەوەو گوتی:

–بەدبەختی‌یەكی گەورە, بەدبەختی‌یەكی گەورە! دەچوومە بازاڕ, وەك دەبینی پردەكە خراپ بووە. دەمتوانی بەمەلە بپەڕمەوە, بەڵام دەترسام فەردەپیوازەكەم نقوومبێ. لەبەر هەندێ, بڕیارم دا هەموو پیوازەكان بخۆم تا ماڵەكەم بەفیڕۆ نەچێ!.

من بەلێكدانەوەیەك گوتم:

–بەڵێ, وادیارە هەموو سامانێك نابێتە ئەگەری خۆشی!

دڵم بۆی سووتاو بڕیارم دا یارمەتی بدەم. بەڵام چۆن؟ لەتەنیشتی دانیشمو پیوازەكانی لەگەڵدا تەواو بكەمو بگریێم؟ نا, وانابێ!. پرسیم:

–فەردە پیوازەكەت, لەبازاڕ چەند دەكا؟

–گران نی‌یە, هەمووی چاردە رۆبڵ!

بیرم كردەوە: "رێكەوتێكی سەیرە! ئەمنیش چواردە رۆبڵی تەواوم لە دیاری چیایی‌یە بەرچاوتێرەكان لەگیرفان دا ماوەتەوە". چونكە حەزم بەدیتنی فرمێسكەكانی نەدەكرد, پارەكەم پێشكەش كرد, زۆر خۆشحاڵ بوو. بەهەردوو دەستی گرتمیە باوەشو گوتی:

–هەڵگرە! ئێستا هەموو پیوازەكان هی تۆن, هەتا گوشەكەش!

من گوتم:

–نا, ئەمن پیوازم ناوێ! پیواز چ دەردێكم دەرمان دەكا؟ خۆناشبێتە دیاری؟! بەجێی بهێڵەو بڕۆ!

–ئاخر تۆ هەقەكەیت دامێ!

–جا, چ قەیدی‌یە؟

–هەڵگرە!

–نا, سوپاست دەكەم, پێویست ناكا, –ئیدی وەڕێكەوتم. ئەگەر كەمێك وەدووركەوتمو ئاوڕم دایەوە, دیتم كابرا لەنك فەردە پیوازەكە دانیشتووەو دەخواو دەگریێ!. ئیتر گوێم پێنەداو هەنگاوەكانم, توونەتر كرد, چونكە لەپێشەوە دەنگی مۆسیقای شادمانیم دەهاتە بەرگوێ!.

3

لەکوێرەرێیەکەوە بەرەو جادەیەك کە (ئونسوکول) بەگوندی (ئیرگانای) دراوسێوە دەگەیەنێ، شۆڕبوومەوەو بێ درەنگ خۆم لەسایەی باغە دڵخۆشکەرەکانی "ئونسوکول" دا دیتەوە.خەڵکی راست دەڵێن: "**بەردیش لەبەر دەستی خەڵکانی شایستەدا، گوڵ دەدا**". ماخۆی باغەکانی (ئونسوکول) سوود لەهەر بستە زەوییەك وەردەگرن و ئەو زەوییانە وەکوو پاچینە لەنێوشاخان دا دروست کراون، هەر لە پەرجوو دەچن. وادێتە بەرچاو کە هەموو درەختە خورماڵووە بڵندەکان، سێوەکورتەکان، هەرمێی رێك و پێك و هەڵووژەو زەردەلووی گران کە بەرە شیرینەکانیان لەژێر گەڵاکانیان دا دەبینرێن، نەتەنیا بەڕەگ و ڕیشەیان چنگیان لەخاك گیرکردووە، بەڵکو پەنجە تواناکانیان وا بەزەوییەوە چەسپاوە کە توێژی بەرهێنەری لێك نەترازێ و بەردە رووتەکانی وەدەرنەکەوێ!.

بەڵام ناوو ناوبانگی ئەم گوندە تەنیا بەهۆی ئەم باغانەوە نییە. ناوبانگی لەبەر هونەرمەندانی پیشەسازی دارو هەڵکۆڵینی سەرداریشە کە کاری هونەری

www.pertwk.com

بەڕاستی ناوازەیان داهێناوە. لەبەر هەندێ بوو پێیە ماندووەکانم، بۆ وێیان راکێشام. لەوانەیە دیارییەکی شایستە بۆ سەرمینازەکەم پەیدابێ!.

لەماڵی ئێمە، دەستە جلێکی (چەرکەس)ی قاوەیی تۆخ هەیە کەهی (حاتەمی کووباچی) ئەمانەتداری (شامیل) بووە، نرخیشی وەك توحفەیەکی گرانبەها دەپارێزێ و، لەبەر ئەو بیست و چوار فیشەکەیە کەلەدارو بەدەستی وەستا (خومادار)ی کوڕی (ئەبووتالیب)ی خەڵکی (ئونسوکول) بە جوانترین نەخش ڕازاوەتەوە.

جگە لەمە، لەزۆربەی ماڵەکانی (کووباچی) دەستکاری قامیش کە سەردەمێ لە لێوارەکانی ئەم ناوچەیەدا بەفراوانی ڕواوەو، هەروەها خشڵی ژنان، هەگبە، دار عەسا وشتی سەیر سەمەرە، دار جگەرەو سەرقەننەی نەخشێنراو بەلموزی ئاژەڵ یان سیمای سێگۆشەیی چیاییەکان کەهەموویان لەدار هەڵکەنراون، دەپارێزرێن. (قلیان)ی پیر، باوکی عەزیزی هەڵکۆڵێنەری بەناوبانگ شانازی بەدارسیگارە جوانە (خوچبار)ەکەیەوە دەکا کەپێش سێ سەت ساڵ، کلۆڵەکانی (ئونسوکول) دروستیان کردووەو پێشکەشی چیاییەکی بەناوبانگی (**خوچبار گیداتلی**) یان کردووە. (**لیو تۆلستۆی**) ئەفسانەی (خوچبار) کە بەرگری کەری راستەقینەی کلۆڵانەو زراو ڕژێنی فەرمانڕەوای (خونزاخ) بووە، بە (جوان) وەسف دەکا. ئەم خەڵك پارێزەش، وەك زۆربەی قارەمانەکان، لەسەر خەرمانە ئاگرێك دا، کۆتایی بەژیانی خۆی هێنا.

باوکم لەم گوندەدا،دیارییەکی لەشێوەی هەگبەیەکی سەیر بۆ دایکم هەڵبژارد کەهێشتا دەزگیرانی بووە: لەوە دەچوو هەموو لاکانی بە رەگی درەخت تەنرابێ و تەنیشت و دەرکەکەی بەنەخش و نیگاری مس، ستیل، فەیرۆزەو هێسکی رەنگ کراو داڕێژرابێ. بەڕاستی، چ دەبێ ئەگەر منیش لە (ئونسوکول) بەخت بەهانامەوە بێ؟ لەوانەیە بەرێکەوت، لێرە دەستوقاچی سوارکاری (شامیل)ی نایب

www.pertwk.com

یان خودی (حاجی موراد) لەنك كەسێك پارێزرابێ؟ مسۆگەر سەرمیناز نرخی شتی مێژوویی دەزانێ! لەوانەیە لەژێر شێروانی‌یەكی (ئونسوكول)دا ملوانكە بەناوبانگەكەی وەستا (تۆپچی)ی هونەرمەند شاردرابێتەوە كەدەیان ساڵ هی بنەماڵەی ئێمە بووەو پاشان شوون بزربووە؟

لەو ماوەیەی كە من گیانم وەبەر خەیاڵەكانم دەناو وەك بڵێی گەنجی قاروونم لەدەست دابێ, پێش وەخت خۆشحاڵ بووم, ترومبیلێك بەتەنیشتم دا تێپەڕی. لەناو ترومبێلەكەدا, كڵاو حەسیر بەسەرێك دانیشتبوو, یەكسەر بیرم بۆ ئەوە چوو, رەنگە یەكێك لە (حەكیمە)كانی ناوچەبێ. (حەكیم) لەكن داغستانیان بەسەرۆك دەڵێن. (كاتێ لەیەكێكی خەڵكی (ئاشتی)یان پرسی, داخۆ لە گوندەكەیان حەكیم زۆرە, وەرام دەداتەوە: "وەڵڵا عەزیزم, نازانم, بەڵام چاردەكەس كڵاو حەسیریان بەسەرەوەیە!).

لەرادیۆی ترومبێلەوە, گۆرانی‌یە خۆشەكەی "بۆ زەماوەندەكەم پەلە كە!" دەبیسترا. فاڵی چاكەیە! ئومێدەوارم بۆ بەشداری زەماوەندەكەی منیش, هەموو لەرێگا دوورەكانی كوێستانەوە لەیەك جێ كۆببنەوە. تەنیا بەشێوەیەك بێ, بەزوترین كات دوا تەگەرەی سەر رێگام, لابدەم. كێ دەزانێ, رەنگە هەر ئەمڕۆ ئەمەم بۆ بخولقێ؟.

پێكەنینێكی خۆشی كیژانە, داوی بیرۆكەكانی بڕیم. لەتەنیشت جادەی (ئونسوكول), كیژۆكارەكان خەریكی زەردەلوو رنین بوون و بەیەك روانین دیار بوو كەیف خۆشن.

ئەمما من لەبیری سەرمینازەكەم دا بووم و قسەكانی (حەسبۆڵات)ی كوڕی (عەلی بۆڵات)ی تیرەی (تەیموور بۆڵات)ی پیرترین و بەهۆشترین كەسی گوندەكەمانم وەبیرخۆ دەهێناوە كەدەیگوت: "لەم دنیایەدا, سێ شت نین: سەرپۆش بۆ دەریا, پاچینە بۆ ئاسمان و دەرمان بۆ ئەشق!".

لەودەمی‌دا, بێمەبەست پێی بچوكی كیژێكم بینی كە بە كراسێكی تەنك لەسەرووی پاچینەكەیەوە بوو, هاواری كردە دەستە خوشكەكانی:

–بەری ئەم درەختە مەخۆن!

كیژەكانیش وەرامیان داوە:

–بۆچی (خەمیس)؟ ئەمە لەهەموو درەختەكان باشتر پێگەییووە!.

–ئەمە ترسناكترین جۆری– (ئەسلان كاخایتە) واتە (ئەسلان كوژ)ە! هەردەمی لێدەی لێی تێرنابی. ئەگەر زگیشت تێربێ, چاوت تێرنابێ: لەهەوەڵ جار لە (سوداخار) هێناویانەو دەڵێن لێرە (ئەسلان) ناوێك ئەوەندەی لێ خواردووە, مردووە...

–خەمیس, باشت دەناسین! هەندێ جار گۆرانیمان پێدەڵێی, هەندێ جاریش دەمانترسێنی!. رەنگە لەبەر هەندێت بێ, ئێمە نەخۆین!.

–هەڵبەتە! ئەوەندە بخۆین, چ بۆ كەلخووز دەمینێتەوە؟

–قەیدی ناكا, ئەم ساڵ هاوینەكەی خۆشە, زەردەلوو بەشی هەمووان دەكاو ئەگەر دڵت گۆرانی دەوێ, بۆچی خۆت تێ هەڵناكەی؟

كیژەكان وێكڕا قیژاندی‌یان:

–بەڵێ, بەڵێ, ئەوەی (باتیر) لەبەر پەنجەرەكەتان دەیگوت, ئەوە بڵێ!

(خەمیس) لەپاچینەكە هاتەخوارو بەلاسایی كردنەوەی جوڵانەوەی مێر منداڵێك دەستی خستە كەلەكەی و بەلای درەختەكان دا رەت بوو, پاشان وای نیشان دا كڵاوەكەی خوار دەكاو پێلەقەیەكی لە (چوگور)ی خەیاڵی‌داو دەنگی خۆی گۆڕی و بەدەنگێكی پیاوانە, دەستی پێكرد:

چ بووم من
منداڵێكی گچكە
لەباوەشت دەگرتم

www.pertwk.com

راتدەژەندم
بۆ هەمیشە
لەتەنیشتم دەخەوتی
بۆ هەمیشە
ئەوەندە تەماشات دەکردم
تا رۆندکەکانم
لەسەر روومەت دەتاراندی,
دڵت دەدامەوە,
نازت رادەگرتم,
ئامادەم بەرد بەسەر بشکێنم:
ئەگەر تۆ هەمیشە لەلام بی!.

کیژەکان لەتریفەی پێکەنینیان دا.

–باشە تۆ چۆنت وەرام داوە؟ دەکرێ بێوەرامت هێشتبێتەوە؟

–منیش گۆرانی‌یەکم بۆ گوت.

–کامە, کامە؟

–ئەمە!–خەمیس ئەمجارە بێدەنگ گۆڕین, دەستی پێکرد:

کڵاو لەسەر دەنێی
کەمێك لار
بەڵام لەژێری‌دا
یەك تۆپە گەچ هەیە
گۆرانی دەڵێی
وەك هەزاران دەست
زۆریش تکا دەکەی
کە لەگەڵت میهرەبان بم
ئەمما ئەمە بزانە
بەبێ ئەم لاو ئەولا:
من نایەمە لات,
هەرگیز, هەرگیز, نایەم.
تۆ سازی خۆت لێدە,
گۆرانی خۆت بڵێ!
مێردت پێناکەم
مسۆگەر بیزانە!.

لەو دەمی‌دا, کیژەکان منیان دیت‌و چاویان تێبڕیم‌و دەستیان بەپستە پست کرد. منیش چاوم تێبڕین‌و راوەستابووم‌و خۆشحاڵ بووم تا یەکێکیان لەهەموویان شەیتان تر– ئەوەی گۆرانی دەگوت, بە رووێکی ئاگرین چاوانی کەمی گرژ هاتە نك پاچینەکەو لێم مۆڕ بۆوە:

–لاوۆ, بۆچی سەرت سووڕماوە؟

–ها, باغی پڕ لەمیوەی وام پێ جوانە!

–لەمیوەی خەڵکی مەڕوانە: لەوانەیە کوێربی!

–باڵندەی جوانن. حەیف کە یەك یەك هەڵدەفڕن– بۆئەوەی خۆی هەڵنەکێشێ, چاوێکی داگرت.

کیژە بەتووندی وەرامی داوە:

–هەرچەندە یەك یەکیش هەڵدەفڕن, بەڵام هەموو گاڵتەجاڕییەك دەبینن, – دارێکی بەدەستەوە گرت.

یەکسەر گەمەی کیژەکانی (ئیتساری)م وەبیرهاتەوەو بڕیارم دا ساغ‌و سەلیم خۆم دەرباز کەم. ئەوان بەراستی خەریکی نەخشەکێشانی پیلانێك بوون, چونکە

www.pertwk.com

وەختێ دوورکەوتمەوە، بەداخەوە دەیانقیژاند: "ترسا! چ شەرمنە دەمانویست زەردەلووی بدەینێ!".

نەخێر، کابانینە! ئاشکرایە پاڵپشتی قسە هەمیشەیی‌یەکەی مامم نازانن "ژیان ڕێگا، ڕێگاش فێربوونە" لەراستیش دا، بەدرێژایی ڕێگا، من هەندێ شت فێربوومو بۆیەش بێ ئاوڕدانەوە، بەلەز خۆم لەدەست کیژە کەیف خۆشەکانی (ئونسوکول) رزگار کرد.

238
4

لەگوندی (ئونسوکول) بێجگە لەو منداڵە پێخواستانەی لەدەوروبەری کانی گەمەیان دەکرد کەسی دی نەدەبینرا. دەتگوت خەڵکەکە بۆلایەك رایان کردووە. ئەمن بچمە کوێ؟ لەکامە ماڵ پەنایەك بۆخۆم پەیدا کەم؟ ئەگەر شەوبا، دەچوومە گۆدەکان. بەلاّم هەنووکە ئاسمان وەك ئەو سینی‌یە کۆنەی لە (چیرکە) پێشکەشیان کردووم، شین بوو. ڕۆژیش بەرلەوەی بۆ حەسانەوە بچێتە ئەو دیوی شاخ، هێشتا ڕێگایەکی دوورو درێژی لەپێش بوو.

مامم زۆرجار دەیگوتەوە: کاتێ دەگەیە گوندێکی نەناسراو، لەهەموو خانووەکان رامینێو یەکێکی لەبار هەڵبژێرە. لێکی دەوە بزانە ئایا خانووێکی باشەو ئایا تۆ خۆشت شایستەی ئەوێی؟. بیربکەوە ئایا لەوێ بەهاتنت خۆشحاڵ دەبن یان تۆ دەبیتە بارێکی گران بەسەریانەوە. چیایی‌یەکان بەمێوان دۆستی بەناوبانگن، بۆیە ئەگەر لەمەڕ خانەخوێ تووشی هەڵەبی،ناخۆشە!.

خودی (دایان–دۆڵدوروم)یش جارێك وای بەسەرهات کەبووە لەکەی شەرم بۆ هەموو داغستانی‌یەکان. لەکاتی چوونە گوندی (ئوراخی)دا، تووشی خانەخوێ کۆنەکەی خۆی (قبوڵدان) بوو. (قبوڵدان) زۆر لەژنەکەی کە لەتیرەیەکی زۆر بەڕێزبوو، دەترسا، بەلاّم بەهیچ شێوەیەك نەیدەتوانی تەلاّقی بدا، بۆیە بەبێ دەنگی هەموو گاڵەو هەراو هۆریایەکانی قبووڵ دەکرد. بێچارە، بەبینینی (دایان–دۆڵدوروم) ترسی لێنیشت، نەکا ژنەکەی بەبردنەوەی مێوان ببێتە شەوەی گیانی. لەبەرهەندێ رووی لێ وەردەگێڕێو هەوڵ دەدا خۆی لێ نەناس بکا. بەلاّم چۆن دەکرێ، تەنیا کوێر، ئەویش ئەگەر مەست بێ، (دایان–دۆڵدوروم) ناناسێ!.

مامم رەفتاری واناشایستەی لە کەس قبووڵ نەدەکرد. ئەو بەڕووخۆشی‌یەوە (قبوڵدان) رادەگرێو چاكو خۆشی‌یەکی گەرمی لەگەڵدا دەکا. (قبوڵدان) هەرچی دەکا خۆی بۆ نادزرێتەوە، بەناچاری وەپێش (دایان–دۆڵدوروم) دەکەوێ، بەلاّم لەڕێگا (ئۆراخی)یەك تەگبیرێك بۆ (قبوڵدان) دەکا کەچۆن خۆی لەمێوانی ڕەزا گران رزگار بکا. (قبوڵدان) مامم بۆلای کۆنە دەرگایەکی مزگەوت کەبەقفڵێکی ژەنگ گرتوو داخرابوو، دەباو بەئاخو داخێکی ساختەوە دەڵێ:

–ئاه، براگیان وادیارە ژنەکەم لەماڵێ نی‌یە! سوێند دەخۆم پێشبینی ئەمەم نەکردبوو. جارێکی دیکە وەرەوە، سوپاس بۆ خودا کە ڕێگاکەش شارەزای ...

دەڵێن مامم چاوێك لەگژوگیا هیشکەکەی بەردەرگاکە دەکاو پاشان لەچاوەکانی (قبوڵدان) مۆڕ دەبێتەوەو زۆر بەماناوە دەڵێ:

–کاتی ئەوەیە ئەم گژو گیایە بدوری‌یەوە!

دەبێ وەبیر خۆمانی بهێنینەوە کەلەکوێستانێ، گوندی وا هەن خەڵك واناو دەنێن: "ئەم پیاوە، لەو تیرەیەیە کەنان لەناو خۆڵەمێش دا دەبرژێنن!"، "ئەمە لەوانەیە کەخواردنیان گیایە"، "ئەمما ئەو، لەوانەیە مەگەر دەکرێ تێیان بگەی! تیرەکەیان وەسف ناکرێ، شتێکی شایستەی سرنجیان نی‌یە ...".

www.pertwk.com

بەپێی ئەم پرانسیپە، قبوڵدانیشیان بە "**لەکەی سەردونگ**" ناو دەبرد، تیرەکەیان لەچاوتەنگی و ناتەبایی‌دا بەناوبانگ بوو. دەڵێن: **لەکۆنەوە دونگێگیان لەهەیوانێ هەڵواسیوە کە وەك مانگی چواردە، خڕە. کاتێ (قبوڵدان) هێشتا مێر منداڵ دەبێ، لەدایکی دەپرسێ: بۆچی لای چەپی دونگەکە لەکەیەکی پێوەیە. دایکیشی وەرام دەداتەوە:**

-باب و باپیرت پەنجەیات تێڕادەکرد. بەمە وایان دەزانی بەتێری زگیان دونگیان خواردووە. مێر منداڵەکەش بەناڕەحەتی دەڵێ: -هێ، ماڵیان خراپێ! مەگەر ئەو زۆرخۆرانە نەیاندەتوانی بەتەماشاکردنی قەناعەت بکەن؟

دەربارەی خەڵکی وا، مامم دەڵێ: **ئەوانە تا نیوەڕۆ خەمبارن، لایان سەختە ببینن سێبەریان لەنیوەڕۆ کورت دەبێتەوە.**

لەوکاتەدا، من دەنگی سمی ئەسپەکەیم لەدواوە کەوتە بەرگوێیان. ئاوڕم داوە تارێگای ئاوەڵاکەم، (دایان-دۆڵدوروم) بوو، بەڵێ، خۆی بوو، دەتگوت لە ئاسمان شۆڕکراوەتەوە!. هێشتا تەواو وەخۆ نەهاتبوومەوە، ئەگەر لە ئەسپ دابەزیو گرتمیە باوەش. پاشان گوتی:

-بەدکار، تۆ هێشتا لێرەی؟

سیمای نیشانی دەدا شتێکی گرنگ رووی‌داوە. بەڵام کاتێ هەواڵی مردنی (سەفەر عەلی) لەڕۆژنامە خوێندبۆوە، کەوتە گلەیی لەخەڵکی (چیرکە)کە بۆچی ئاگاداریان نەکردۆتەوە. هەروەها لەخۆشی نارازی بوو، چونکە بەر لەمردنی بەدیداری شاد نەبووە.

پاشان کەمێ زمانی تێك ئاڵاو گوتی کە بەدوام دا نەگەڕاوە، بەڵام هەواڵیان پێ‌داوە کەماوەیەك پێش ئێستا (چیرکە)ی بەجێ هێشتووە. لەبەر هەندێ بڕیاری‌داوە هەواڵێکی نوێم پێڕابگەیەنێ. حەزم دەکرد پێی بڵێم، منیش هەواڵێکی وام لایە- دیداری کۆنەژنەکەی لە (ئیزبرگ)، -بەڵام سیمای مامم بەشێوەیەك هاتە بەرچاو، نەمتوانی جگە لەوە قسەیەك بکەم، بەدەنگێکی لەرزۆکەوە پرسیم:

-دایکم هیچی بەسەر نەهاتووە؟

مامم بەئارامی‌یەوە وەرامی دامەوە:

-ساغ و سەلیمەو هێشتاش جوێنت پێ‌دەدا.

-باشە، ئەدی چ بووە؟

مامم راز- ئاسا وەرامی داوە. پاشان کەچووینە ناو گوند قسەت بۆ دەکەم.

-لەڕێگا تا ماڵی خانەخوێی مامم، زۆر لەخۆم دەکەم بزانم چ شتێك رووی داوە. ئەگەر هەواڵێکی خۆش با، یەکسەر باسی دەکرد.

مامم لە دەرگایەکی‌دا. ژنێك لەتەمەنی چل ساڵی‌دا کەسەرتاپا رەشپۆش بوو، دەرگای لێکردینەوە. چاوەکانی لەبەر گریان سوور هەڵگەڕابوون. دەکرا هەست بکرێ ئێمە لەوەختێکی لەباردا نەهاتووین.

(دایان-دۆڵدوروم) گوتی:

-مێوانان بەخێربێنە!

ژن وەرامی داوە:

-هەمیشە بەهاتنیان خۆشحاڵین، - جڵەوی لەدەست وەرگرت.

مامم ئەگەر حاڵی کابانەکەی بینی، گوتی:

-وێ دەچێ گرفتاری‌یەك رووی لەم ماڵە کردبێ؟

-گرنگ نی‌یە، گرنگ نی‌یە... -دیاربوو، ژنەکە نەیدەویست ئێمە ناڕەحەت بین.

-ئەدی (ئای دەمیر) لەکوێیە، چما بەپیر دەنگمانەوە نایە؟ براگەورەکەم لە کوێیە؟

-لێرە نی‌یە.

www.pertwk.com

–چۆن؟

–بانگیان کردووە.

–بۆ کوێ؟

–بۆ شار, بۆ دادگا – کابان وێڕای ئەوەی ئەسپەکەی لەسەر ئاخوڕ دەبەستەوە, دەشگریا.

–ئەدی بۆ دەگریێی؟ باشە, با دادگابیّ! وام زانی ئەو بۆلای خۆی بانگی کردۆتەوە – مامم بەئەنگوست ئاسمانی نیشان دا – تا ئەو دەمەی مرۆ زیندووە, بێمانایە فرمێسکی بۆ بڕێژرێ. (نوتسالای), تۆم وانەدەناسی, (ئای – دەمیر) کەی بانگ کراوە؟

ژنەکە ئاهێکی هەڵکێشا:

–دوێنیّ! تا ئێستاش نەهاتۆتەوە!.

–ئەو کە نەیدەتوانی بەپێچەوانەی یاسا هەنگاو هەڵێنیّ, ئەگەرنا, لەهەوەڵەوە پرسی پیّ دەکردم, –مامم دڵی کابانی دەداوە: –ئەمڕۆ دێتەوە.

(نوتسالای), لەماڵی خۆیان لەمەڕ گرفتاری‌یەکانیان قسەی بۆکردین.

لە (ئونسوکول) ڕاپۆرتیان لە (ئای – دەمیر) داوە کە دوو ژنی هەیە: "جەوهەرات" و "نوتسالای" واتە ئەو ژنەی بەخێری هێناین. ڕاستە, دەبیّ تەگبیرێك بکرێ. گرنگ نی‌یە کەخودی (ئای – دەمیر) تەمەنی حەفتا ساڵەو ژنی یەکەمی "جەوهەرات" پیرەژنێکی شێست ساڵەیەو ماوەیەکی زۆرە بەیەکەوە ناژین‌و چەندان ساڵە (جەوهەرات) لەماڵی خۆی نەخۆشە. گوناهی (ئای – دەمیر) لەوەدایە کەئەم ژنەی بەئومێدی خودا بەرەڵڵا نەکردووە, بەڵکو وەکو خزمێك ئاگاداریەتی, (نوتسالای)یش وێڕای کاری زۆرو منداڵ بەخێوکردن‌و ماڵداری, ئاگاداریەتی.

بەڵام چەند کەسێکی کەللەڕەق, شکاتیان لە (ئای – دەمیر) کردووەو شەش مانگ سزایان لەگەڵ کار بۆ بڕیوەتەوە. خانەخوێ‌کەمان بۆیە بانگ کراوە.

5

(نوتسالای) لەتێری, خینگاڵ بەکاڵباسی خۆمانەی داینیّ. دوای نان خواردن مامم پێشنیاری کەمێ پیاسەی کرد. دیاربوو حەزی نەدەکرد گرفتەکانی خۆمان لە ماڵێك دا کەخەمەکانیان بەشی دەکردن, باس بکا.

من لەگەڵ دەربڕینی هاودەردی بۆیان, لەدڵەوەش پەلەم لەمامم دەکرد: کەی لەو لێدانە چارەنووسسازە دەدوێ کە چاوەڕوانمە؟ لەو باوەڕەدا بووم لەگەڵ ڕۆیشتن دا, بیر لەوە دەکاتەوە کەچۆن سەری قسەکانی دەرخا. لەدوایی‌دا پرسی:

–باشە, تۆ ئەو هیچ‌و پووچەی کە (سەرمینان)ی فریوداوە؟ تۆ بابی منداڵەکەی ئەوی؟

–بەڵیّ! –بەتووندی وەرامم داوە, هەرچەندە لەترسانیش زراوم ڕژابوو.

–چەند بەدکاری؟ – مامم شەیتانانە چاوێکی لیّداگرتم‌و ڕۆخی کڵاوەکەی گرتم‌و دایکێشایە سەرچاوم.

www.pertwk.com

–بۆچی؟ –کڵاوەکەم ڕێکخستەوەو هەڵچووم.

–باشت کردووە, ئەمما نابێ درۆ لەگەڵ کەس و کاری خۆت بکەی.

–درۆم نەکردووە! –بەنائومێدی‌یەوە ئەمەم گوت. بیرێکی ترسناکم بەمێشك دا تێپەڕی. مسۆگەر بابی راستەقینەی منداڵەکەی (سەرمیناز) پەیدابووەو مامم دەیەوێ ئاگادارم بکاتەوە.

–ئیدی, سەرسەختی پێویست ناکا! هەمووشتێك دەزانم, نەك هەر من, بەڵکو خەڵکی گوندیش.

–چی دەزانن؟

–ئەوەی کە (سەرمیناز) منداڵی نەبووەو نی‌یە.

–چۆن دەکرێ, ئەدی جیهاندار خۆی نەیگوت چۆتە سەردانی نەوەکەی!؟

–ئەو قسانەی لەخۆوە هەڵبەستبوو, تۆش لەباتی ئەوەی لەمەسەلەکە بگەی, خۆت هەڵکێشا:

"من بابی منداڵەکەم!". چۆن دەتوانی بابی منداڵێك بی, وەختێ قسە لەمەڕ منداڵی کیژی یەکەم ژنی جیهاندارە. دیارە ئەو بێشەرمە لە (مەجالیس) ژنی هەبووەو ئەو ژنەش کیژێکی هەیەو ئەویش منداڵێکی هەیە واتە نەوەی!. بۆیە ئەوێ رۆژێ سەرۆکی (ئارتیل)ەکەمان لەگەڵ کچەکەی بۆ سەردانی نەوەکەی چووبوو.

–بۆ درۆی لەگەڵ کردین؟

–هەستی کرد زۆری لەمەڕ نەوەکەی گوتووەو فێڵبازە, نەیویست خەڵکی ئاوایی شتێك دەربارەی ئەو خێزانە بزانن. بەڵام بە هەرزانیشی لەسەر نەوەستا! چ هەراو هۆریایەك بەرپابوو. دایکی سەرمیناز داوای کرد کچەکەی و خۆی ماڵی (جیهاندار) بەجێ بهێڵن. ئەمما ئافەرین (سەرمیناز)! گوتی لەمێژە ئاگاداری مەسەلەکەیە: بابی هەموو شتێکی پێ گوتووە ... لەگەڵ هەندێش رەفتاری شەخسی (جیهاندار) یان لەکۆبوونەوەدا خستە بەرباس و لێکۆڵینەوەو سەرزەنشتیان کرد. دەبێ دەرهەق بەم تاوانانە توندی بەکاربهێنرێ.

–ئەدی خانەخوێکەمان؟

–ئەمە شتێکی دیکەیە. چونکە (ئای دەمیر) نەیویستووە ژنە پیرو نەخۆشەکەی بێسەرپەرشت بەرەڵلا بکا.

هەڵبەت لەمەش دەکۆڵنەوە ...

من بەدەنگی بەرز گوتم:

–دەبێ لەکارەکەی (جیهاندار) بکۆڵنەوە! تۆ ئەوەندەت قسەکرد, گێژبووم. وەرە باکەمێك لەسەر بەردێك دانیشین تا وەخۆبێمەوە ....

بەڕاستیش, رام لەمەڕ سەرمیناز تێکەڵ و پێکەڵ ببوو. دوای دووسێ دەقیقە, ئینجا سوپاسی مامم کرد بۆئەو هەواڵە خۆشەی بۆی هێنابووم. مامم بەگشتی, بەرگەی ئەم جۆرە, بەقسەی خۆی "**نازو فیزە کەرانەیە**" ناگرێ, بەڵام هەست دەکرا ئەویش لەم بارەیەوە خۆشحاڵ بێ. من وام هەست دەکرد.

–گێلەپیاو, سەیر کە, لیکاوت لەدەم نەیەتەخوار! هەواڵی دیکەشم پێیە: دەتوانی بهێنیە بەرچاو. ئەگەر زانرا تۆ بەدوای دیاری بۆ (سەرمیناز) رۆیشتووی داخوازکەری دیکەی بۆ پەیدابوون ... بڵێ کێ؟

–مسۆگەر (موختار)ی کوڕی (لیونید)؟

–باشت زانی, بۆنت تیژە.

–بڵێوا! ئەم داکحیزە وەك داڵە کەرخۆرە بەدەوری کۆترۆکەکەم دا دەسووڕێتەوە!

–(**داڵەکەرخۆرە**), (**کۆترۆکەکەم**) ئەم وشانە بۆ شیعرەکانت هەڵگرە. بەراست غەنیمت لە چ بارەیەکەوە خراپە؟ هونەرمەندێکی بە بەهرەیەو رێزی کارەکانیشی

www.pertwk.com

دەگرن. ئەگەر بشتوانی لە بەرامبەریدا راوەستی, گرنگ نییە, چونکە یەکێکی دیکەشت کە کارت لەگەڵیدا کەمێ زەحمەتە, لێ پەیدا بووە.

–کێیە؟

–(عەزیز)ی کوڕی (قلیان).

بەڵێ, گورزێکی بەزەبر بوو. عەزیز هەر ئەوەندەم وەبیرە کە بۆ خوێندن چووە ئەنستیتۆی هونەرەجوانەکانی مۆسکۆ وهەمیشە وام دەزانی جیگیتێکی گۆرانی کۆنە. رێك و پێك, باڵابەرز, سیما جوان و بەهەرحاڵ باشترین هونەرمەندی لاوی گوندەکەمان بوو.

–مەگەر لەئەنستیتۆ گەڕاوەتەوە؟

–هێشتا نەگەڕاوەتەوە, بەڵام بابی چۆتە داخوازی. دەتوانی بیهێنیە بەرچاوت, وەختێ سێ داخوازی کەر وێکڕا لەدەرگایان دا, جیهاندار لەچ حاڵێك دا بوو؟ وەك مانگی چواردە دەدرەوشاوە. من لەعنەتم لەخۆم دەکرد کەچۆن لەگەڵ داخوازیکەرانی بەڕێزی وەك (لیونید) و (قلیان)ی پیر لەماڵیان دانیشم. لەبەر تۆ شەرمم دەکرد.

لەبەر ئەم قسانە پێم خۆش بوو, زەوی قووتم, بدا. مامیشم درێژەی بەقسەکانی دەدا:

–هەڵبەت (جیهاندار) مەبەستی نەبوو کەس بڕەنجێنێ ... وەك چیایی‌یەکی رەسەن رەفتاری کرد. ئەو پێی گوتین: "سێ سوارچاك, سێ هونەرمەند, داواکەری کچەکەی منن. عەزیزی کوڕی قلیان, موختاری کوڕی لیونیدو برازای تۆ (دایان – دۆڵدوروم) بەهادۆر ... (دانی پێدا دەنێم لەوکاتەدا: خەریك بوو دڵم شەق ببا. ئاخر بۆچی ناوی منی خستەدوای هەمووان؟) لێگەڕێن! بەپێی ڕێ و رەسمی باووباپیران هەریەکەی دیارییەك بۆ بووك بهێنن. سەرمیناز دیاری کامەیانی قبووڵ کرد با ئەو خۆی بۆ زەماوەند ئامادە بکا!". ئیدی برازای خۆشەویست, بزانەو ئاگاداربە کەتەنێ تۆنی رێگای کوێستانێ دەپێوی ... موختاری کوڕی لیونید وەڕێکەوتووەو عەزیزیش لەمۆسکۆ بگەڕێتەوە, وەڕێ دەکەوێ .....

من قسەکانی مامم بڕی:

–(دایان – دۆڵدوروم)ی خۆشەویست, لەو باوەڕەدا نی ئەمن ئێستا وەك ئەو کەسەم, لەبەر خاتری سەفەری دوورودرێژ پاداشتی وەرگرت و پاشان لەسێدارە درا؟ هەتا سەریشم خواربۆوەو قوڕگم گیرا. ئەرێ بۆ من ئاسانتر نییە بگەڕێمەوە گوندو ئەم هەگبەیە لەجێگای خۆی هەڵواسمەوە؟ بەهەرحاڵ, لەپێشبڕکێی ئەم سوارچاکانەدا دەرناچم!.

–بەدکار! –(دایان–دۆڵدوروم) بەدەستی راستی, سمێڵی لای چەپی باداو بەدەنگێکی بەرز گوتی: –ئەوە چیتە, تەنیا خەمی خۆتە؟ ئەدی لەمەڕ من و دایکت هیچ بیرێکت نەکردۆتەوە؟

–ئەگەر من لەگەڵ کیژەکەی جیهانداری تیرەی مۆنگی زەماوەند نەکەم, تەنیا ئەو خۆشحاڵ دەبێ!.

–ئاه, تۆ هێشتا هەموو گۆرانی‌یەکانی دایکت نازانی؟ کاتێ ئاگاداربوو کە سوارچاکانی وا داخوازی (سەرمیناز) دەکەن, رایگەیاند: "**ئەگەر کوڕەکەم دەیەوێ (سەرمیناز) بیێتە هی یەکێکی دی, باشترە هەر نەگەڕێتەوە!**". لەبەرهەندێ رێك وراست دەربارەی دەزگیرانەکەت بیربکەوە, بەڵام لەبیرمەکە, ئێمەش چاوەڕوانین .

من بەهیچ شێوەیەك نەمدەتوانی بەهۆی ئەو دنیا هەواڵەی مامم بەسەر سەری دا ڕشتم, وەخۆبێمەوە, ئەوەیش بەپەرۆشەوە دەستی بە لێپرسینەوە کرد.

–بەئومێدم شتێکت لەهەگبەدا بێ؟

بەبێ زەوقی, گوتم:

–هەڵبەتە!

www.pertwk.com

–چییە؟ ماچایتی (گۆبدینی)؟

–شتێکی دیکەش ...

–چی دی؟

دەمویست قسەیەکی دیکە بکەم بەڵام راستیم لەزاری دەرپەڕی.

=سینی‌یەکی مسی هەڵکەنراوی (چیرکە).

ئەگەر بە دەکەسانیش قدیلانەی مامیان کردباوە, هێشتاش وا بەنائومێدی پێنەدەکەنی!. ئەگەر کوڵو کۆی دامرد, گوتی:

–بەڵێ, لەکەی شەرممان لێ رەش نابێتەوە. تۆی نەوەی باپیرانی شەریفو وەستای بێهاوتا, دەتەوێ سەری گوندی (کووباچی) بەسینی‌یەکی مسو ماچایتی‌یەکی گۆبدینی سووربهێنی؟

–ئاخر هەموو دەیانەوێ شتەکە, شتێکی نائاسایی بێ! چونکە تا ئێستا کەس شتی وای پێشکەش بەدەزگیرانەکەی نەکردووە!.

–هەڵبەتە نیوەی ژنو کیژە چیاییەکان, ماچایتی گۆدبینی‌یان دەپێدایەو زۆربەی ماڵەکانی (سیراهین)یش پڕن لەم سینی‌یانە! ئاخ کە تۆش وەکوو بابت گێلەپیاوی! ئەویش سەری لەشتی وا سووڕدەما کەخەڵکی قەت سرنجیان نەدەدایێ. برازا گوێ بگرە! من ناتوانم فەرمانت پێبدەم, بەڵام ئەرکی سەرشانمە ئامۆژگاریت بکەم. ئەوەش بزانە, نەك هەردەبێ دیارییەکەت بەنرخ بێ, بەڵکو دەبێ پەیوەندی بەمێژووی نائاساییمانەوەش هەبێ کە ئاکاری چەندان سەدەی پاراستووە. دەبێ ئەو شتە چی بێ– خۆت بڕیار بدە. هەرکەسێك بیری خۆی هەیە. ئێستا دەتبەمە کارگەکانی (ئونسوکول), بزانین دارتاشەکان چ دەکەن. لەوانەیە شتێکی باشیش هەڵبژێرین؟.

بەڵێ (دایان – دۆڵدوروم) مەتەڵێکی بۆ گوتم. ئەگەر پێشتر خەیاڵی وام کردبا, لەوانەبوو خۆم بتوانم ئەرکی دروست کردنی بەئەستۆوە بگرم. ئەمما ئێستا جگە لەبیرۆکەیەکی لێڵ, شتێکی دی کەللە کلۆڵەکەم بەهاتنی نارازێنێتەوە.

6

ئێمە بەتەنیشت پەیکەری (ماخاچ)و قارەمانی شەڕی ناوخۆیی و یەکەمین رێبەری وڵاتی کوێستان, تێدەپەڕین. ئەو کە هێشتا زیندوبوو, ببووە ئەفسانە. لە ساڵە سەختەکان دا, کاتێ دەستەڵاتی سۆڤیەتی لەشاخەکان لەدایك بوو, ناوی (ماخاچ) زراوی دوژمنانی دەڕژاند, ئومێدی دەخستە دڵی دوودڵەکانو ئیلهامبەخشی تێکۆشەران بوو. کاتێ هێزەکەی دەچوونە گوندێك خەڵکەکە بەخۆشحاڵی‌یەوە, پێشوازی رزگارکەری خۆیانیان دەکرد. قارەمانەکانیان بۆ حەسانەوە دەناردو پیاوەکانی دی شەوان نەدەخەوتن, ئێشکیان دەگرتو سەلامەتی پارێزگارانی خۆیان دابین دەکرد.

ئەمەش ئارتیل, ساباتێکی بەرینی گەڵادارە جۆربەجۆرەکان: داری باریکی ئاڵبالو, دار زەردەلوو, زرشكو لکە باوی لەباو باران دەپارێزێ. مرۆی نەشارەزا

www.pertwk.com

وادەزانیێ تووشی کۆگای دارو سووتەمەنی بووەو قەتی بەمێشك دا تێناپەڕێ، ئەم دارە رەسەنانە چاوەڕوانی هەندێن لەدەستی وەستا لێزانەکان ژیانێکی تازە دەست پێبکەن.

دەچینە ناو کارگەکە. مامم پیرۆزبایی لەکرێکارەکان دەکاو بەرەفتاری ئاشنایان هەست دەکەم هەموو دەیناسن. مامم بۆئەوەی لەئیشیان نەکا، خۆی شوێنەکان بەسەر دەکاتەوە. لەیەکە یەکەیان نزیك دەبێتەوەو دەستیان دەگوشێو پاشان بەسەر هێمام بۆدەکاو دەڵێ: "ئەمە برازامە". منیش دەستی وەستاکانی (ئونسوکول) دەگوشم- دەستیان بەهێز، زوورو وەك کاکڵەی دار گەرمە.

دارتاشەکان لەسەر سندووقچە تایبەتیەکانی دەستکردی خۆیان کە سەرەوەیان بەئاگر، گوڵو پنجکیان لەسەر دروست کردووە، دادەنیشن. ئەم سندووقچانە کەرستەو کارە ناتەواوەکانی ئەوانی تێدان.

لێرانەش، وەکوو کارگەی ئێمە، هەر دەستکردێك بەلای چەند دەستێك دا تێدەپەڕێ، یەکێك لەوەستاکان لەژێر ساباتەکە، گرێ دارێکی هەڵبژاردووەو لەسەر ئاگر گەرمی دەکاو بەپێ خواری دەکاتەوە. یەکێکی دی دەیتاشێو بەکارتیغێکی گەورە لووسی دەکا. پاشان رووی دەستکارەکە بەپارچە مس، تیلی وارشو، فەیروزە نەخش دەکەنو دەڕازێنرێتەوە. ئەوەی دەمینێتەوە، شتە ئامادەکراوەکە مشتو ماڵ بدرێو ئەم دەم دەستکارێکی تازەی هونەرمەندانی (ئونسوکول) لەبەر چاوان دا خۆی دەنوێنێ.

مامم، لەوبەرهەمانەی بەکۆمەڵ دروست دەکرێن، زۆر وردنەبۆوە. ئەو باش دەزانێ، باشترین هونەرمەند ئەوانەن کەهەموو قۆناغەکانی کارەکە بەدەستی خۆیان ئەنجام دەدەنو شێوازی تایبەتی تێدا بەکار دێنن. بەڵام کاری هەڵکۆڵینی سەرداریش لەزێڕینگەری سادەتر نیە، بۆیە حەزم دەکرد لەتەنیشت هەر وەستایەك دا زۆرتر رابوەستم. بۆ نموونە، ئەم پیاوە پیرە رەشتاڵەیە بەقەڵەم گوڵو پنچکی لەسەر تەختە دەکێشا، پاشان بەدرێشەیەکی تایبەتی تێلێکی پانکراوەی لەناو ئەو کونانەی دروستی کردبوون، رادەکردو لەبەرچاومان نەخشو نیگارێکی سرنج راکێش وەدەردەکەوت.

هاوسێی پیاوە پیرە رەشتاڵەکە، هاوکات کاری رەسم کردنی نووسینێکی تەواوکرد "**لەبیرمەکە**، **من دوو کۆتایم هەن**". مامم ئەمەی دیت:

-شتێکی نوێیە!.

-ماوەیەك پێش ئێستا چیرۆك نووسێك لەمۆسکۆوە هاتەلامان. باڵابەرزێ بوو، بەڵام ناویم لەبیرچووە. مسۆگەر کوڕەکەم وەبیریەتی- وەستا رووی کردە کوڕەکە کەداردەستێکی بۆنیشان دانی نەخشەکان رەنگ دەکرد. زارۆك گوتی:

-مام ستیوپا بوو.

-بەڵێ، بەڵێ، خۆیەتی! دانەیەك (قامچی)مان بەدیاری پێشکەشکردو ئەویش داوای کرد نووسینێکی وای هەبێ. ئێمە، نەتەنیا ئێمە، زۆرمان پێخۆش بوو، ئێستا داواکارییەکمان لەکۆمپانیایەکی هەرەوەزی بۆ هەزار دانە بەدەست گەیشتووە.

(ئونسوکولییەکان) زۆر داهێنەرن. بەرهەمەکانیان بەنووسینی جۆراو جۆر، وشەی کورتو شیعری شاعیرانی کوێستانیێ، دەڕازێننەوە. ئەگەر ئێوە داوای سێگارێکیان لێ بکەن. ئەوان قووتییە سیگارێکتان بۆ درێژ دەکەن. ئەگەر کردتانەوە دەخوێننەوە: "**مشەخۆر**، **تاکەی سواری ملی کەسانی تر دەبی**، **هی خۆت بکێشە!**".

لەسەر ملوانکەی ژنان، دەنووسن: "**جوانی راستەقینە نەلەشێوەدا**، **بەڵکو لەناوەڕۆك دایە**". لەسەر دەسکی قامچی سواران دەخوێنییەوە: "**شەرەفو شانازی بەسەرپشتی ئەسپەوەیە**". لەسەر قەڵەمدان: "**سپی**، **رەش مەکەوە**". نووسینی سەرکێرد بۆ

www.pertwk.com

جوداکردنەوەی لاپەڕەکانی کتێب, رادەگەیەنێ:"**من ڕێگای زانست دەکەمەوە**".

تەپڵەکیش فێر دەکا:

سۆتەك لێرە دانێ

بەڵام ئاگرەکە بپارێزە.

چونکە بەبێ ئاگر,

ئاسایش نابێ!

وەستاکان وشە پڕماناو پوختەکانی هاونیشتمانی‌یەکەی خۆیان "ماخاچ" یان پێخۆشە: "**ئاگرم لە لەکەو مەرگیشم لەهەتك کردن, پێ باشترە!**"....

منو مامم, من بەئەشقێکی قووڵەوەو ئەو تەنیا بەوەسف, ماوەیەك توحفەکانی (ئونسوکول)مان تەماشاکرد. لێرە, هیچ شتێکیش بەپێی سەلیقە سەخت گیرەکەی, کەبتوانێ وەك چەکێك لەخەبات دا لەپێناوی دەزگیران, بەکەڵکی برازاکەی بێ, لێ نەبوو.

دەنگێك لەحەوشەکەوە هات:

–بگەڕێوە, مێردەکەم هاتەوە!.

(نوتسالای) بوو, مژدەیەکی خۆشی هێنابوو.

ئەودەم, نەتەنیا مامم کەمیوانی (ئای دەمیر) بوو, بەڵکو وەستاکانی (ئارتیل)یش هاودەردی خۆیان بۆ هاوگوندی‌یەکەیان دەربڕیو منو مامم بەلەز بەرەو ماڵی ئای دەمیر چووین.

(ئای دەمیر) پیاوێکی باڵابەرزو باریکەلە بوو. سیما پڕ لۆچەکەی, خۆشحاڵی لێ دەباری.

لەناو کۆمەڵێك خەڵك کەبەوردی گوێیان لێگرتبوو, راوەستابوو. دیاربوو باسی سەفەرەکەی بۆ دەگێڕانەوە.

–...... ئەمما سەرۆکی دادگا (عەلی) خەڵکی (ئاختین) مرۆ نی‌یە, گەوهەرە, کاتێ بانگی کردم, گوتی: "باشە, (ئای دەمیر) چیت لێ بکەم؟ لەگەڵ ژنی یەکەم دا بڕوانامەی رەسمیتان نی‌یەو لەمێژیشە لەگەڵ یەکیدی‌دا ناژین, لەبەر هەندێ (تەلاق) بۆ ئەم کارە نابێ: خۆتان لێکتر جوودابوونەتەوە. دەربارەی ژنی دووەم .. تەلاق بۆچی؟ بەپێی چ یاسایەك؟ منداڵتان هەیەو ئەویش تۆی خۆش دەوێ". لێرەدا, من لە (عەلی ئاختینی)م پرسی: "ئێوە لەکوێ دەزانن ئەو منی خۆش دەوێ؟". دیاربوو, هەر کەمن لەماڵ وەدەرکەوتبووم, نوتسالای نامەیەکی پڕ لەئاخو دەردی نووسیبوو, تیایدا بارودۆخی ژیانمانی باس کردبوو. "لەوانەیە – ئەو گوتی– مەحکووم بکرێی؟ بەڵام لەبەرچی؟ چونکە ژنی یەکەمت کە نەخۆشە بەرەڵڵانەکردووە؟ لەوانەیە سزا بدرێی؟ بەڵام پارەش بۆ تۆ لەهەموو کەس پێویست ترە". هەموو ئەم قسانەی پێگوتمو پاشان گوتی: "دەڵێی چی, چیت لێ بکەین؟" وەرامم داوە: نازانم, خۆتانو ویژدانتان. ئەو گوتی: "هەروا دەکەم!". حوکمی یەکلاکەرەوەی خۆی دەرکرد: منی دوورخستەوە.

–چۆنی دوور خستیتەوە؟ –گوێگرەکان دەستیان بەپستە پست کرد.

–دوومانگ بۆ سناتدریوم. هەروەها بڕیاریان دا بەڕێوەبەرایەتی کەلخووزی رابگەیەنن کەمانگانەیەك بۆ (جەواهەرات) وەك مافی خانەنیشینی ببڕنەوە.

بۆیە (عەلی ئاختنی) منی لەخۆم باشتر ناسی. قەت دادپەروەریەکەی لەبیرناکەم.

www.pertwk.com

7

یەکێك لەوشەوە خۆشانەبوو کەماوەیەکی زۆر لەیادی چیاییەکاندا دەمێنێتەوە.ئەمەش لەبەرهەندێ نییە کە لەشەوانی وادا رووداوی تایبەتی روودەدەن– تەنیا جوانیی ئارامی ئەوان، کەس دووره پەرێز ناهێڵێتەوە!.

لەئاسمانی شین دا، یەکەمین شکۆفەی ئەستێران دەکرانەوە. هەورەکان وەکوو ئەو شوانانەی خۆیان لەنێو کەپەنگی ئاوریشمی زۆر سپیدا وەرپێچابێ، نوستبوون. مانگە روو جوانەکەش وەك کیژێکی لەناو نووستوان بەدوای دەزگیرانەکەی خۆیدا بگەڕێ، بەشەرمەوە هەنگاوی دەنا.

وەختێ منو مامو ئای دەمیر چووینە گۆدەکان، نزیکەی بیست کەسێك دانیشتبوون.

مامم دوای چاكو خۆشییەکی ئاسایی، پرسی:

–لەکوێستانەکەتان، چ هەواڵێکی تازە هەیە؟

یەکێك بەبێ مەیلی وەرامیداوە:

–هیچ! یەکێکی خەڵکی (ئیرگانە) گێزەری چاندووە. شینایییەکەی وا گەورەبووە مەپرسە. ئێمە ئێستا قسەمان لەوە دەکرد چۆن هەڵی کەنین، ئەدی لەلای ئێوە چ هەواڵ؟

(دایان – دۆڵدوروم) بەبێ هیچ لێکدانەوەیەك درێژەی بەقسەکانی ئەودا:

–وەستاکانی ئێمە، بڕیاریان داوە، یاری هاوسێکانی خۆیان بکەن. بەهەمووومان مەنجەڵێك بۆ کوڵاندنی گێزەری ئیرگانەیی دروست بکەین. مەنجەڵەکە رێك بەئەندازەی گێزەرەکە دەبێ. کاتێ یەکێك لەوسەر بەچەکووش کاردەکا، ئەوی دی کەلەوسەر کار دەکا گوێی لەدەنگی نییە.

قاقای پێکەنین پاداشتی مامم بوو، بەڕاستی خۆ لەقسان دانەدەما.

بەداخەوە، ئەو هەموو قسە پەلارانە کەلەشەوچەرەدا دەگوترێن، ناگەنە گوێی خەڵك!. من ماوەیەکە دەفتەرێکی گەورەم لەباخەڵ ناوە، هەموو بابەتە شایستەو سرنج راکێشەکان دەنووسمەوە. حەز ناکەم، هەتا گەردێکیش لەوەی لەڕێگادا بیستوومە بزربێ. زۆرجار ناچار دەبم پاڵەپەستۆ بخەمە سەرمێشکم بۆ ئەوەی هیچ لەبیر نەکەم تا ئەو دەمەی کاتێکم بۆ نووسینەوەی شتەکان وەدەست دەکەوێ. خۆ لەگۆدەکان، شت نانووسرێتەوە: دەبێتە رێز لێنەنانی دانیشتوان سەرباریش، کەمێ تاریکە. لەبەرهەندێ بەهەموو توانایەك گوێ دەگرم، هەتا وادەزانم گوێکانم دەجووڵێنەوە. لەم باریەوە، بەپێی کارو کاردانەوە لەسەر ئاوی کانییەکانی کوێستانێ، حوکم دەدەم، چونکە بۆ چیاییان باش نییە لەماڵی خەڵکی دی کەلەوانەیە ببینن، تەماشای نەینۆك بکا.

لەمەڕ هەندێ، مامم دەگێڕێتەوە:

www.pertwk.com

–من ناتوانم درۆبکەمو بەرگەی ئەوانەشم پێناگیرێ کەدرۆ دەکەن. بەڵام ئەوە بزانن، ئەوەی بۆتانی دەگێڕمەوە، کورتە مێژوویێکی واقیعی هەیە. داپیرم لە هەیوانێ دانیشتبوو، هێسکە پیرەکانی خۆی گەرم دەکردەوەو گۆرەوییشی بۆ من دەچنی. پشیلەکەمان، وەك باوە گەمەی بەگلۆرە بەن دەکرد: جارێکی گلۆر دەکردەوە، خۆی دەگەیاندێو بەپەنجەکانی دەیگرتو گازی لێ دەگرت. بەکورتی گەمەی دەکرد، بەڵام هەر وەك دەگوترێ هەموو یارییەکیش تەواو بوونی هەیە. ئەم گەمەیە لەوێدا تەواو بوو، کاتێ پشیلەکە گلۆرە بەنەکەی قووت دا. داپیرم چی کردبا؟ داوەکەی بڕیو گۆرییەکەی بەجێهێشت. چونکە بەنی دی نەبوو. من زستانی ئەوێساڵێم بێگۆری گەرم بەسەر برد. زۆری پێنەچوو بەهار داهاتو پشیلەکە چەند بێچوویێکی بوو. راستی راستییە کەپێتانی بڵێم: هەریەکەی جۆتە گۆرییەکی خوری یان دەپێ دا بوو.

ئیدی نۆرەی (ئای – دەمیر) بوو، بەتایبەتی کەئەوێ شەوێ خۆشحاڵ بوو:

–ئەری هەمووتان وەبیرتانە ئەم تاتەبەردەی گۆدەکان بۆ درزی برد؟ وەبیرتان نییە؟ با بۆتانی بگێڕمەوە: جارێك دووکەسی خۆپەرستی لەسەر دادەنیشن. یەکێك دەڵێ: "لەداغستان سێ کەسی ئازا هەن. یەکەم ئامۆزامو دووەم کوڕی خاڵمو ئەوی دیش، ئەگەر ناوی خۆم بهێنم، جوان نییە". ئەوی تر وەرامی دەداتەوە: "ئایا دەزانی مرۆڤ لەمەیموونەوە پەیدابووە؟ هەمان مەیموون دامەزرێنەری تیرەکەمان بوو .. یەکەمیان دەیگوت: "بابم دەیگێڕایەوە: بابی کەدەکاتە باپیرم، پیاوێکی باڵابەرزبوو. ئەگەر لەسەربان رودەنیشت سەری لەنێو هەورە خۆڵەمێشییەکان دا بزر دەبوو. "دووەم وەرامی دەداتەوە: "ئەوە هەور نەبوو، ردێنی باپیرم بوو کەلەسەربان دانیشتبوو". بەم شێوەیە، تاتەبەرد بەرگەی لاف لێدەرەکانی نەگرتو شەقی برد. پیاوچاکینە، ئاگاداربن ئەم تاتەبەردانە لەبەر چیرۆکەکانتان وردنەبن!

گەنجێك بەجلو بەرگی شارستانییەوە کەلەتەنیشت مامم دانیشتبوو، بێدەنگی خۆی شکاند:

–بەدوای شتی گاڵتەجاڕیدا چما ئەوەندە دوور بڕۆین؟ هەر لێرە کە لێی دانیشتووین، عەلیو وەلی دانیشتبوون. عەلی لەوەلی پرسی: "وەلی، تۆ برات هەیە؟". –(هەمە!).

–(تەمەنی چەندە؟) –(چلو حەوتساڵ) –(خۆت تەمەنت چەندە؟) –(سیو سێ!).

–باشە، ئەگەر تەمەنی هەردووکتان کۆبکەنەوە، دەکاتە چەند؟). وەلی بیری کردەوەو بیری کردەوە، پاشان ئاوڕی لەعەلی دایەوەو گوتی: (وەڵڵا، عەلی، من برام نییە!).

تەماشاکەن لەکوێستانەکەمان دا، چەندە مرۆڤی حازر بەدەست هەن!. بۆ ئەمانە هەتا خۆ پڤ کردنیش پێویست نییە!.

–هەمووتان دەزانن خەڵکی (قایتاق) چەند تفەنگچی چاکن. –جارێکی دیکەش دەنگی مامم بیسترا– رۆژێکیان، قایتاقییەك بەناوی (کەمال) دەچێتە مەیدانی تفەنگانێ. ئەو کەمالە هەندێ جار بەشانو باڵی خۆیدا هەڵدەدا. تەماشا دەکا دوو دۆست بەناوی (بەشیر) و (مورتەزا) کە تفەنگچی چاکیش نین، گرۆدەکەن. کەمال بەفیزەوە دەڵێ: "بەم تفەنگ هاویشتنەت ناتوانی بەرگری لەنیشتمان بکەی! بیدە من تانیشانی بدەم چۆن دەهاویشترێ!". تفەنگ بەدەستەوە دەگرێو بەخێرایی دەیتەقێنێ: تەق! –لێی نەدا؟. ئەگەر لەباتی ئەو کەسێکی دیکە با، بەسەرەخۆدا دەشکایەوە، بەڵام قایتاقی لەوان نەبوو. –"بەشیر" دیتت چۆن تفەنگ داویشترێ! –ئەمەی گوتو جارێکی دی تفەنگەکەی بەرزکردەوەو تەقاندی. ئەم جارە باشتری هاویشت –دیسان نەبوو. "تۆ، مورتەزا واتفەنگ بتەقێنە!. ئەم جارە جێ پێی

www.pertwk.com

خۆی خۆش کردەوەو نیشانەی شکاند. "ئەمما من, وانیشانە دەشکێنم!". کەمال, ئەمەی بەدەنگێکی بەرزەوە گوتو بەشانازییەوە لەمەیدانیٚ وەدەرکەوت.

ئێستا تۆ ئەی دۆستی لاو, گوللەی خۆت تەقاند! –مامم وەك پشتگیری لێکردنی دەستی لەپشتیدا.

پێکەنین هێواش هێواش هێور دەبۆوە. سەرباری هەندێش شەو درەنگ کەوتبوو, گۆدەکانیش بەرەبەرە چۆڵ دەبوو. ئێمە خوداحافیزیمان کردو بەرەو ماڵی خانە خویٚکەمان گەڕاینەوە. نازانم بۆچی من لەوکاتەدا, وام کەوتە مێشکەوە کەدیداری خۆم لەگەڵ (سیباتس) ژنە هونەرمەندی (ئیزبرگ) بۆ مامم بگێڕمەوە.

بریا ئێوەش لێرەبان, تابەچاوی خۆتان بتانبینیبا کەچۆن بەتووندی دەستی راکێشامو ئەنگوستیشی خستە سەردەممو گوتی: "هێواش". پاشان بەچرپەوە گوتی:

–ئەدی بۆچی زووت بۆ نەگێڕامەوە؟!

–لەکوێوە دەمزانی ئەوەندە گرنگە؟

–هەڵبەتە گرنگە! بابچین, دەبیٚ پەلە بکەم. ئەسپەکەت بۆ بەجیٚ دێڵمو خۆم بەترومبێل یان فڕۆکە دەگەڕێمەوە. بەڵام دیداری (ئیزبرگ)ت بۆ کەس نەگێڕیەوە تیٚگەیشتی؟.

–چۆن, تیٚناگەم هەرچۆنێك بیٚ برازای تۆم! –خۆشحاڵ بووم لەوەی ئەسپەکەیم بۆ سەفەری ئایندە بۆ بەجی دێڵیٚ. وەسفی خۆم کرد.

دوای خوداحافیزی لەماڵی (ئای دەمیر), مامم بەیەکەمین ترومبێل وەڕێکەوت. تیٚگەیشتم چی روویداوە. ئاخر من بەوم نەگوت کەلەمێژە مێردی کردۆتەوە! وادیاربوو لەوەدەترسا دەمگۆی زەماوەندەکەی بگاتە گویٚی کۆنە ژنەکەی و ئەویش بۆ تۆڵەی زەحمەتەکەی بێتەوە (کووباچی). هەروەها تیٚگەیشتم کە ئیدی مامە خۆشەویستەکەم چاوەڕوانی گەڕانەوەی من ناکا. بەڵام مەسەلەکە ئەوەبوو, لەبەر ئەسپەکەی, سوپاسیم کرد چونکە, رێگاکانی کوێستانم بۆ کورت دەکاتەوە.

پێش وەڕیٚ کەوتن, چوومە دیدەنی (جەوهەرات). دەربارەی گەشتو گوزارم باسم بۆ کردبوو. ئەویش داوای لێکردم دەستکەوتەکانمی نیشان بدەم. ئەگەر نیشانیم دا بێجگە لەگرژینەوەیەك, قسەیەکی دی نەکرد.

–بەمنیان گوتووە (سەرمینان) نەك هەر خۆی جوانە, بەڵکو لەجوانیش دەگا, تۆ دەتەویٚ بەم شتە بیٚنرخانەت دڵی وەدەست بخەی؟. باشترە ئەم ماچایتییانە بدەیتە من. نەرمو نیانن, بۆمن باشن چونکە پێم دێشن. سینییە هەڵکەنراوەکەشت لەسەر ئەو تاقچەیە دانیٚ –پێنج دانەی دیکەشم هەن, بانیو دەرزەن تەواوبیٚ.

من نەمدەتوانی بەقسەی نەکەم, هەرچییەکی گوت, جیٚبەجێم کرد.

–ئێستا ئەی تازە زاوا, بچۆلای سۆبەکە. لەسەر ئەو تاقچەیە هەگبەیەك هەیە هەڵیگرە!.

من شتێکی گرانم هەڵگرت– دەتگوت لەهێسکی رەنگکراو دروست کراوە.

–لەپەنجەرەکە نزیك بەوە, باشی تەماشای بکە! لەبەرخاتری خۆشحاڵی و سەرکەوتنی تۆ ئەمەت پیٚدەبەخشم.

ئەگەر لەنزیك پەنجەرەکە تەماشام کرد, تیٚگەیشتم شتێکی نائاساییم دەست کەوتووە. ئەم هەگبەیە, کەوچك دان, چەنگاڵ دان بوو. بەشێوەیەك دروست کرابوو, سەدان پارچە داری رەشی بیٚ پەیوەندی بەیەکەوە نووسابوون. هەموو درزەکانی بەنەخشو نیگاری گڕنی گڕنی داپۆشرابوون. ویٚ دەچوو, هونەرمەندێکی شایستە زەحمەتی زۆری پێوە کێشابیٚ. شتێك منی سەر سووڕماو دەکرد: چۆن مامم هەوڵی وەدەست خستنی نەداوە؟ –ئەمن پرسیم:

–ئایا (دایان–دۆڵدوروم) بەم هەگبەیەی دەزانی؟

www.pertwk.com

–دەیزانی, بەڵام داوای لێ نەکردم, چونکە نەمدەدایە. ئاخر دایکم لەم هەگبەیە کەوچکی هەڵدەگرت و هەنگوینی دەدایە (ماچاخ) کەمان– شانازییەکەی نەمربێ.

–دەتوانێ پێشکەشی منی بکەی؟

(جەوهەرات) بەسادەیی وەرامی داوە:

–داومە, لێگەڕێ لەگەڵیدا خۆشبەختی بێتە مێوانت و هەرگیز بەجێت نەهێڵێ.

–سوپاست دەکەم (جەوهەرات). چەندەم پێناخۆشە کەناتوانی لە زەماوەندەکەمان دا بەشداربی.

–چۆن دەزانی؟ رەنگە تا ئەوێ رۆژێ چاك ببمەوە! –(جەوهەرات) بەڕوومدا گرژییەوە.

–بەهەرحاڵ هەوڵی خۆم دەدەم.

–ئێمەش بەهاتنت خۆشحاڵ دەبین.

–باشە کوڕم, سەفەرت خێر!. هەرکوێیەکت دەوێ بڕۆ, بەڵام ئامۆژگاریت دەکەم سەرێکیش لەگوندە بەناوبانگەکەی (بالخار) بدەی.

وەرامم داوە:

–ئێستا کە ناوی (بالخار)ت هێنا, با (بالخار) بێ– خوداحافیزیم لەو ژنە باشە کرد – سواری ئەسپ بووم و وەڕێ کەوتم.

بەپێچەوانەی (قویسوی ئاڤار) بەرەو سەرەوە رۆیشتم و گەیشتمە گوندی (ئیرکانە)و لەرێی گەڵییە سەرگێژکەرەکەی (ئاراکان) گەیشتمە ئەو جێگایەی کە (قویسوی ئاڤار) و (قەرەقویسوی) تێك دەکەنەوە. پاشان گوندی (گورگبیل) کە بەپێی گوتەی (ستزابون) –جێگای ژنانی جەنگاوەربووە, کەوتە سەرڕێگام. چونکە من لەدۆڵی (زاوایان)ی نزیك (ئیستاری)دا رووبەڕووی ژنە جەنگاوەرەکان بووبوومەوە, بۆیە بەدەوری باغەکانی (حاجی ئەلمەهی)دا سووڕامەوەو تا (سوداخار) چووم و بەربەیار بەرەو (بالخار) وەڕێ کەوتم.

7 گۆزەکان, مرۆڤ دروستیان دەکەن

1

پێشان, لەگەڵ خۆشەویستی دایك و بابدا, لاوی چیایی فێرە خۆشەویستی وڵاغیش دەکرا. سوارچاك, پێش ئەوەی شانازی بەخانوو, بەسامان و هەتا پێش ئەوەی شانازی بەهاوسەرە شەرمنە پرچ رەش و چاو ڕەشەکەیەوە بکا, دەبا وەسفی ئەسپەکەی بکا. لەکۆندا چەندەی دامەنی "چوخا"ی لاوەکان لەبەر زۆر سواری دڕابا, یان لەبەر لێخشانی شمشێرو دەمانچە کونکون بوایە, شانازییەکەی گەورەتر دەبوو. هەروابوو, چونکە چیایی هەموو مەترسییە

www.pertwk.com

بێژمارەکانی ژیانی لەگەڵ ئەسپەکەی‌دا دەکردە دووبەشەوە. وڵاتی کوێستان, دەبوایە بەرگری لەهاتنی میوانە بانگ نەکراوەکان بکا– **لەسەرپشتی ئەسپ, ئابڕووی خۆی دەپاراست, لەسەر پشتی ئەسپ گراوی‌یەکەی خۆی لەچنگی داك‌و بابە چاوچنۆکەکەی دەفڕاند- لەسەر پشتی ئەسپ و لەکۆتایی‌دا لەپێشبڕکێی سوارچاکان دا وەدەردەکەوت, لەسەر پشتی ئەسپ دادەنیشت.** لەوان سەردەمان دا, ئەگەر کەسێك هەتکی بە کەسێکی دی کردبا , کلکی ئەسپەکەی دەبڕی. بەڵام کوشتنی ئەسپ هەتکێکی مەرگ هێنەربوو.

بەنرخترین, بەتینترین‌و بەهۆشترین ئەسپ ئەوئەسپانەن کە لەڕەسەنی خۆماڵی (ئارگامان)ن. ئەسپی وا, زۆرجار سوارەکەی لەمردن رزگار دەکردو سواریش بەئەشقەوە وەرامی دەداوە. ئەوئەسپەی ئێستا لەژێرمدایە, ژیانی مامی رزگار کردووە.

(دایان – دۆڵدوروم), رووداوەکەی وادەگێڕاوە:

زستانێك, دەچوومە کێوەکانی "نوکتلی". بەفردەباری‌و زریان هەڵیکردبوو. شەویش نزیکبوو. پردەکەی نێوان (سوریب)و (کونیب) رووخابوو. ئەمن زانیم دەبێ لەوێ لەئەسپەکەم جودا بمەوە: پێشەوەم هەڵدێرێکی هەزار بە هەزارە, پێداچوونی پیادە ئەستەمە نەخەسەلە ئەسپیشت پێ بێ. سەرەوەش, زریان بوو, لەوێ هەردووکمان رەق دەبووینەوە.

هەگبەکەم لەزینی ئەسپەکە کردەوەو بەشانی خۆم دا دا. دەستم کردە ملی ئەسپەکەم‌و گریام. وام دەهاتە بەرچاو کە ئەسپەکەش چاوی پڕی رۆندك بوونە. بەبێ ئاوڕدانەوە, داگەڕام‌و نیوەشەوێکی درەنگ لەو گەڵی‌یە ترسناکە پەڕیمەوە. بەڵام شاخەکەم پێ نەبوێردرا. چونکە رنی‌یە بەفر هێزیان لێبڕیم‌و هەستم دەکرد ئیدی بەکۆتایی ژیانم گەیشتووم. لەبەربا پەنام وەبەر تەختەبەردێك بردو لێی راکشام. چاوەڕوان بووم داخۆ کەی مەرگی سارد لەخەوی شیرین دا دێتە سۆراغم, لەهیکڕا هەستم بەشتێکی گەرم‌و تەڕ کرد لەسەر گۆناکانم. چاوم هەڵێناو سەرم سووڕما. ئەسپەکەم لەبەرامبەردا وەستاوە. وای تەماشا دەکردم دەتگوت سەرکۆنەکەم دەکا: ((گەورەم, وات دەزانی ئەو رێچکەیەی تۆ پێیدا رۆیشتی من ناتوانم پێیدا بڕۆم!)).

مامم دەگێڕێتەوە, کە دوای ئەو رووداوە تووشی ئازاری ویژدان بووە, چونکە خیانەتی لەدۆستە راستەقینەکەی کردووە.

ئەمن کەلەناو ئەو بیرانەدا رۆچووبووم, بەڕێگایەکی بەردەڵان دا بەرەو گوندی (بالخار) دەچووم. لەناو مێرگێکی تەنیشت رووبار, رێبوارێکم کەوتە بەرچاو. ئەسپەکەی راتەوراندبوو, خۆشی خەریك بوو دەست بەنان خواردن بکا , ئەگەر منی دی, هەستایە سەرپێ:

–هۆی سوار: پارووم لەگەرودا گیردەبێ, بەتەنێ نانم پێ ناخورێ. لوتف بکە وەرە یاریم بکە.

دەنگەکەیم لەکن ئاشنابوو. کاتێ نزیك بوومەوە, موختاری کوڕی (لیونید), یەکێك لەغەنیمەکانی خۆم ناسی. قەت چاوەڕوانی دیداریم نەدەکرد. ئەگەر کەمێك زووتر هەستم پێ کردبا , مسۆگەر جڵەوی ئەسپم وەردەسووڕاندەوە. هەرچەندە هاوگوندی منەو وەستایەکی باشیشە, بەڵام کابرایەکی سەیرەو بەرگەی ناگیرێ, گوندی‌یە بەڕێزەکان لەتووندی‌یەکەم ببوورن! بەهەرحاڵ ئەمە رای منە, ئەو بەدکارە.

خۆی وا نیشان دەدا کەبەدیتنی من خۆشحاڵەو وەك خانەخوێیەکی میهرەبان‌و رووخۆش پەنجە بۆ خواردنە زۆرەکان رادەکێشێ‌و بەکەیف خۆشی‌یەوە دەڵێ:

–باشە کاکە گیان, باری ئەسپەکەت داگرەو رایتەورێنە. ئێمەش پێکەوە گۆشتی تەڕوتازە دەخۆین. –بەنیشان دانی گۆزەیەکیش, درێژەی بەقسەکانی‌دا:

www.pertwk.com

–ئـەم گۆزەیـە, ئـاو نـیـە, شـەرابە! سـوێند بخـۆم سـوێندم ناکـەوێ لەشـەرابی (پیساخ) باشترە.

لغـاوی ئەسـپەکەم کـردەوەو سـەری جڵەوەکـەیم بەزینەکەیـەوە هەڵواسـیو بەهێواشی دەستێکم لەتەرۆکیدا: ((بڕۆ بلەوەڕێ!)). هەگبەکەمم لەلایەك داناو بە شێوەیەك لەپیاوی راستەقینە بوەشێتەوە لەسەر سفرە رونیشتم. لەسەر پارچە رۆژنامەیەك دا, دەسکە تەڕە پیوازێكو چەند سەرکە توورو گۆشتی سۆرکراوە کە موختار بەوەستایی قاش قاشی کردبوون, دانرابوون.

پێکێکی بۆ درێژ کردمو گوتی:

–ئەمن پێکێکم خواردۆتەوەو ئەمەش هی تۆ (دەرخاب)

(دەرخاب)م گوتو پێکەکەم چۆڕبڕ کرد.

–چۆنە؟

–نایابە, –پارچەیەك گۆشتی سۆرکراوەم هەڵگرتو پرسیم:

–چ بایـەك تـۆی بـۆ ئـەم دەوروبەرانـە هێنـاوە؟ –هەرچـەندە دەشمزانـی یـەك با چارۆگەی هەردووکمانی پاڵناوە.

–راسـپاردەیەکی تایبـەتییان پـێ ئەسـپاردووم. بـۆ دیـتنو لێتوێژینـەوەی نـەخشو نیگـاری چیاییەکان هـاتووم. سـەردەم داوامـان لێ دەکـا کارەکانمـان دەوڵەمەند بکەین, ئەگەرنا لەخەڵکی خۆمان وەدوا دەکەوین.

وێڕای ڕوانینی من, بەڕووێکی وا کەبڵێی چارەنووسی هونەری (کووباچی) تـەنیا بـەو سـپێردراوە, دەدوا. ئەگـەر بـۆ کەسـێکی دی قسـەی کردبـا, مسـۆگەر باوەڕی دەکرد, چونکە لـەکاتی قسەکردن دا هـەتا برژانگیشـی لێك نـەدەدان. وەك کسـۆك درۆ دەکـا, بـەڵام نـەك هـەر تـەریق نابێتـەوە, بـەڵکو بەدڵنیاییـەوە ملچـە ملچیش دەکا. من گوتم:

–کارێکی باشە, داوای سەرکەوتنت بۆ دەکەم.

–ئەمنیش داوای سەرکەوتنت بۆ دەخـوازم. وەك مـن بـزانم تـۆ بـەهۆی کـارێکی دی سەفەرت دەست پێکردووە؟ – پێکێکی تری بۆ پڕکردم.

–بەڵێ!

–مسۆگەر شتێکت پەیداکردووە؟

–شتێکی وانییە.

–تکایە, نیشانی دە!

ئەو بەپێکەنینێکی گاڵتەجاڕانە تکای دەکرد, بۆیـە منـیش بڕیـارم دا لـەزەوقی بـدەم, شـتەکانم لەهەگبـە دەرهێنـا, بـەڵام ئـەو زۆر سـرنجی نـەدا شـتەکانو تـەنیا ئەوەندەی گوت:

–کاری تەنیا کەسێکە!

منیش لەزارم هاتەدەرێ:

–کەیفی پێدێ, ئەوە تۆ چ دەڵێی؟

(موختار) پرسی:

–کێ؟ –وام هاتەبەرچاو, لەرزی!

–سەرمیناز!

–ئـاه, (سـەرمینان)! ئێسـتا تێدەگـەم دەربـارەی کـێ قسـان دەکـەی, نـازانم .. نازانم.

2

ئەمن بەنائومێدییەوە دیاری ژنە میهرەبانەکەم لەجۆڕکەکە هاویشتەوەو بیرم کردەوە: ((خراپ نییە بزانم خودی موختار چی وەدەست کەوتووە؟)) ئێمە وێڕای خواردنەوە، قسەشمان دەکرد. بەڵام ئەوەندەی هەوڵم دا (سەرمیناز) بهێنمە ناو ناوان، "موختار" خۆی دەبواردو لەمەڕ ئاوو هەوا، بەری باشی هەڵووژەو تریێی ئەم ساڵ و ئەوفرۆکەخانەیەی مەبەستیانە لەگوندەکەمان دروستی بکەن، دەدوا.

شەرابمان تەواو کردو جۆڕکەکانمان خستە ژێرو سەرو راکشاین. مسۆگەر بیرەکانمان وەکوو ئەو هەورە رەش و تاریکانە لەئاسمانی شینەوە بەرەو لایەک– لای سەرمیناز دەڕۆیشتن. لەبەر هەندێش، هەردووکمان بێدەنگ بووین. بەڵام دەبێ جۆڕکەکەی موختار چی تێدا شاردرابێتەوە؟ لەژێر پارچەکەدا شتێکی خڕ هەیەو بەسەنگیشم دێتە بەرچاو. لەوانەیە بتوانم تا نووستووە وێ بکەوم چی تێدایە؟ ئەگەر دەمویست دەستم بۆلای جۆڕکەکەی درێژ بکەم، موختار پرخەی

دەهات و خۆی بەرەو لاکەی تر وەردەگێڕا، وەك بڵێی بەرێکەوت لایەکی جۆڕکەکەی بەخۆوە نووساندبێ. ئەو دەم بڕیارم دا کاتێ واگاهات و بەدوای ئەسپەکەیدا چوو، زۆر بەئاسانی دەست بۆ جۆڕکەکەی دەبەم و ئەگەر دیتی، دەڵێم وامزانی هی خۆمە: چونکە ئەوان وەك جمکانە وێك دەچن. بەڵام ئەو شەرابەی خواردبوومەوە، کاری خۆی کردو گەیاندمیە نزیك مەرگ.

ئەگەر واگاهاتم، بولیلە بوو، چاوم گێڕا (موختار) دیار نەبوو. کاتێ بە دڵەلەرزەوە جۆڕکەکەم هەڵگرت– هیشك بووم. هیچ و پووچە فریوی دام، هەگبە گرانبەهاکەمی دزیوەو هاوەنێکی قورسی بۆ بەجێهێشتووم کە گوێزو سیری بۆ (خینگاڵ) پێدەکوتن. لەتووڕەیییان لەخۆم نەدەگەیشتم، ملی گۆزە بەتاڵەکەم گرت و بەهەموو هێزمەوە لەبەردێکم کوتا. ((ساختەچی!))– هاوارم کردو دەنگدانەوە گاڵتەجاڕییەکەی دەنگم، دۆڵەکەی پڕکرد.

چۆنی فریودام! چۆن مەبەستە خراپەکەی لەژێر زەردەخەنە ساختەکەی دا شاردبۆوە؟ دیارە کاتێ قسەی دۆستانەی دەکرد، لەژێریشەوە نەخشەی فێڵبازانەی دەکێشا. بەڵێ، من نەمدەتوانی لێرە وەبیرخۆی نەهێنمەوە کە فریشتە چۆن گورگی خوێنخۆری بانگ کردو کەوتە ئامۆژگاری کردنی بەم شێوەیە: **ئیدی کوشتن و تاوان بەسە، گوناهەو دادپەروەری نییە! تۆدەبێ خۆت پەروەردە بکەیتەوەو ژیانێکی نوێ دەست پێبکەی ... ئەمما گورگ هەر گوێی دەگرت و گوێی گرت: ((نابێ کورتتری بکەیتەوە؟ ئەوە مێگەل خەریکە بەتەنیشت لێرەدا تێدەپەڕێ، شوانیش بەجێماوە!)).** زۆر روونە، کەسانێکی وەکوو (موختار)یش لەرووی ئاکارەوە پەروەردە ناکرێنەوە. لێ گەڕێ هەتابیری (سەرمیناز)یش لەمێشکی دەرکا. ئەو دەبێ لەگەڵ دێو، بەیەك جار لەگەڵ دوو دێو زەماوەند بکا.

هەموو لەشم لەبەر رق دەسووتاو دەمگوت ئەگەر دڵم لەسینگم دەرکێشم و لەزەوی بدەم، مسۆگەر وەك بۆمب دەتەقێ.

www.pertwk.com

بیرم دەکردەوە, هاوەنی گێلانە تووڕ هەڵدەم, بەڵام بەئومێدبووم. جارێکی دیکەی ببینمەوەو, لێگەڕێ ئەودەمی هەگبەکەم نەداتەوە.

سواربووم‌و بەدڵێکی خەمگین وەڕێکەوتم. ئەسپەکەم بەهێواشی بە ڕێچکەیەکی کوێستانیێدا شۆڕدەبۆوەو لەناکاو لەنێوان دەشتێکی کاکی بەکاکیدا, گوندی (بالخار) کە لەسەر گردێکی ناوەڕاستی دۆڵێکەوە هەڵکەوتبوو, دەتگوت کوورەی گۆزەکەرانە, وەردەرکەوت. سەربانی خانووەکان, لەهەموولایەکڕا بەگردەکەوە نووسابوون. لەجامخانەیەك دەچوو کەهەموو جۆرە کەرستەیەکی لەقوڕ دروستکراوی تێدا جێکرابێتەوە. دووکەڵێکی باریك لەدووکەڵکێشی هەر خانووێکەوە بەرزدەبۆوە, لێك چوونەکەی لەگەڵ کووره, زیاتر دەکرد.

ئەم گوندە بەناوبانگەی گۆزەکەران, پەیدابوونی, قەرداری وەستا (بالخار)ە. خانوو و گۆڕەکەی نەپارێزراوە, بەڵام ئەو کارەی دوای سەرنەکەوتنی لەئەشقی ئاگراوی‌و بەجێهێشتنی زێدەکەی دەستیپێکرد, پارێزراوە. تا ئێستاش بەوەستای دڵشکاو ناوی دەبەن‌و ئەو گۆرانی‌یەی داینـاوە, لێرە وێردی سەر زارانە:

تۆ ئەی چەرخی گۆزەکەر
بسووڕێوە, بسووڕێوە!
بسوڕێوە بەردەوام
تۆ ئەی گوڵی سور
لەژێر پەنجە تواناو کارامەکانی دا
نەرم بە, نەرم بە, بەهێواشی
و تۆ ئەی کیژی نازەنینی ئازیز
ڕۆندك مەڕێژە بۆ گۆزەی شکاو
ڕەنگە هێشتاش خەبەرت نەبێ:
کە شکاندووتە دڵی گۆزەکەر
ئەی چەرخی دار, بسووڕێوە, بسووڕێوە!
بسووڕێوە بەردەوام,
گوڵی سۆر تۆش نەرم بە,
نەرم, بەهێواشی
لەنێو پەنجە تواناکانی دا
لەنێو پەنجە کارامەکانیدا
خۆشەویستە نازەنینەکەم
پێبکەنەو خەم لەدڵ دەرکە,
گرێی دڵم بکەوە
گۆزەکەت کە شکا چ خەمتە؟
گۆزەی نوێت بۆ دروست دەکەم هەمیشە!

لەگۆڕەپانە بەرینەکەی بەردەمی گوند, لەئەسپەکەم دابەزیم: چوونەناو گوندێکی نائاشنا بەسواری, بەبێ ڕێزی دادەنرێ. لەکووچەکانی (بالخار) شەڕی شەوانە لەگۆڕێدا بوو. گارانی گامێشەکان لە لەوەڕ دەگەڕاوە, گایەکان دەیانبۆڕاند, کەرەکان زەڕە زەڕیان بوو و خەڵکیش لەسەربانەکان کەبەدرێژایی ڕۆژ گەرم داهاتبوون, هۆی هۆی یەکدی‌یان دەکرد. یەکێك هاواری دەکرد:

–ئاهای, هیێ, خەڵکینە! کەرەشینە کلك بڕاوەکەی منتان نەدیوە؟

لەوسەری گوند یەکێك وەرامی داوە:

–ئاهای عەبدوڵڵا, من دیومە!

عەبدوڵڵا گەرووی خۆی دەدڕی:

–بەقوربانت بم لەکوێ, لەمێژە بەدوایدا دەگەڕێم!

–دوێنێ لەحەوشەکەی خۆتان بەسترابۆوە!

www.pertwk.com

(عەبدوڵڵا) بەناڕەحەتیەوە چەند جوونێکی ئاڕاستەی کابرا کرد کە کەس لە گۆدەکان قسەی وای نەدەکرد.

270

3

ئەو هەراو هۆریایە کەڕیان کردمو کەمێکم خۆ فەرامۆش کردبوو, بەڵام لەهیکڕا هەستم دەکرد ئازارێکی تووند پێیەکانم دەگوشن. بەوهۆیەوە کەوتمە سەر زەوی. رێکەوتێکی سەیرە! نێرییەکی گەورە کە بەدەست کیژێکی گەنجەوە بوو, هەڵمەتی بۆ هێنام.

کاتێ بینیم قۆچی ئەم شەیتانە بەردینە وەك خەنجەر تیژن, ئەوەندەی نەمابوو هاوار بکەم: ((**ئاهای خەڵکینە, بگەنە هاوارم, دەمکوژن**!)), بەڵام خۆم راگیر کردو هەر ئەوەندەم گوت:

–چ شەیتانێکە! چاوی لەچاوی دڕندان دەچێ!

–خەتای من نەبوو, خۆی هەڵمەتی کرد.

کیژە بالخاری کەبەزەحمەت بەری پێکەنینەکەی گرتبوو, چارۆگەیەکی سپی بەسەرەوە بوو. ئەمن بەتیزەوە گوتم:

–جێگای پێکەنینە, وانی‌یە؟

–تووڕە مەبە ئاژەڵ بەستەزمانە ....

–مەسەلەکە لێرەدایە! باشتربوو تێگەیشتبا, –ئەگەر قۆچی لەیەکێکی دی دابایە؟

–بابچینەماڵی ئێمە, لەوێ بحەسێوە تا ئازارت کەم دەبێتەوە, یان لەم گوندەدا خانەخوێت هەیە؟

–نا, هیچ خانەخوێم نی‌یە!.

ماخۆی نێری گوتی:

–باشە بابچین, لەوێ بحەسێوە! –چارەم نەما, وەدوای کەوتم.

کاتێ گەیشتینە حەوشەکەیان, کابان چارۆگەکەی لەسەری لادا ئیدی بۆم دەرکەوت جوانو جاحێڵە. لەسیمای تەڕو تازەی‌دا, گۆناکانی وەك هەڵووژەی (خونزاخ) بەکورك بوون, لەلێوە گۆشتنو جوانو کەپووە درێژەکەی, رامابووم.

ئەو, گوریسی نێرییە شەڕانی‌یەکەی کردەوەو بەری هەڵدا حەوشەکەو پاشان زینی ئەسپەکەی منیشی هێنا خوارو جۆڕکەکەی بردە ژووری.

–ئەم هەگبەیەت چی تێدایە, بەردە؟

وەرامم داوە:

–بەڵێ!

شەیتانانە گرژی‌یەوە:

–گاڵتە دەکەی؟

دوابەدوای ئەو وەسەر پاچینەکە کەوتمو چاوەڕێ بووم یەکێك بەپیرمانەوەبێ. بەڵام دیاربوو ماڵەکە چۆڵ بوو. من کە پەشۆکابووم, پرسیم:

–چۆنە, بەتەنێی؟

بەخەمباری‌یەوە گوتی:

www.pertwk.com

–ئێستا باپیرم لەناو پاوانان خەریکی مالاّت لەوەڕاندنە! ئاخر من بێوەژنم! وەرە تەماشاکە! کیژێکی هاوزێی منو بێوەژن.

هەروەك (سەڵتەنەت) (ناوی خاوەن مالّیان وادەهێنا) دەیگێڕاوە، مێردە شۆفێرەکەی زستانی ئەمسالّ، لەبەر گێلیەتی خۆی یان بەهۆی گێلیەتی دۆستەکانی، کوژراوە. ئەویش ڕۆژە ناخۆشو خەمبارەکانی تەنیایی خۆی، یەك لەدوای یەك تێدەپەڕێنێ.

(سەڵتەنەت) دەردی دڵی خۆی بۆ هەڵدەڕشتمو منیش دەربارەی ژیانو کاروباری خۆمو سەفەرەکەم دەدوام، خۆشم نازانم بەچ هۆیەك بوو لەمەڕ ئامانجی سەفەرو (سەرمینان) کەئێستا نادیارو زۆردوورە، وشەیەکم بەزاری دا نەهات. تکاتان لێ دەکەم، خراپم بیر لێمەکەنەوە.

کابانی ڕووخۆش کەمێ یۆدوپەڕۆی بۆ هێنام، چونکە قۆچی نێرییەکە بەڕاستی زۆر زۆر تیژ بوو. ماسوولکەی پێی واکون کردبووم، ئەگەر (سەڵتەنەت) چاوی پێکەوت، قیژاندی، نەفرەتی لەنێرییەکە دەکردو لەهەمان کاتیشدا داوای لێبووردنی دەکردو منیش بەهۆی ئەوەی نێریەکی گەڕ قۆچی لێ دابووم، بەسەرخۆم دا دەشکامەوە. باشە، **لەسەگ دەگەم، ورچ لە لێڕێ هەڵمەت بهێنێ بەدووری نازانم، ئەمما نێری**!... ئازاری برینەکەم هەتا دەهات زیاتر دەبوو.

(سەڵتەنەت) گوتی:

–کەمێ دانیشە، من لەسەر کوورە کارم هەیە، ئێستا دێمەوە.

من لەهەیوانێ دانیشتبوومو خەریك بووم نامەیەك بۆ (سەرمینان) بنووسم، چونکە لەدونیادا ژنی جوان زۆرن، بەلاّم ئەمن هەر ئەوم هەیە.

نامە بە چ ناونیشانێك بنێرم؟ گرفتەکەم لێرەدایە. نووسین بۆ (کووباچی) مەحالّە، هەمان ڕۆژ هەموو تێدەگەن نەك لەبەرئەوەی ژنە پۆستەچییەکەی گوند وەك قەلەرەشکە، زۆڕەوە، بەڵکو نیوەی خەڵکی گوندەکەمان توشی نەخۆشی لەشت کۆڵینەوە بووینە. ئەگەر پیاو حەز نەکا ڕازێك ئاشکرابێ، ئەوان بەهەر ڕێگایەك بێ، ئاشکرای دەکەن. پۆستەچی بانگ دەکەنەوە ماڵێ، لەسەر دۆشەکێکی نەرمی دادەنێن، سەرتوو و هەنگوینی لەبەردەم دادەنێنو پاشان، بەهێواشی وەك بڵێی کاریان بەسەر هیچەوە نەبێ، سەر لەجانتاکەی خواردەکەنەوە: **((ئای چەندی نامە تێدان! تەنیا یەکێك هی ئێمەیە!))**. هەڵبەتە لەناو نامەکان دا، نامەی من بۆ (سەرمینان) دەدۆزنەوەو بەسەرسووڕمانەوە دەپرسن: بڕۆنن! سەرمینازیش نامەی بۆ هاتووە!مسۆگەر هی کوڕەکەی (عەیشێ)یە... ژنی خاوەن مالّ مێوان لەبیردەکاو دەچێتە سەربان تا هەوالّ بەژنە دراوسێکان ڕابگەیەنێ: "مەعلوومە ڕاستیان گوتووە، سەرميناز کەینو بەینی لەگەڵیدا بووە! کەس لەمن باشتر نازانێ! لەکوێڕا؟ ئەمە ئیدی کاری خۆمە! ئاخ گەنجینە..!"

بابەتێکی دیکە: نامەکە چۆن دەست پێبکەم؟ "ئازیزەکەم" بەلاّم ئایا من هەقم هەیە (سەرمینان) بەئازیزەکەم بانگ بکەم؟ ئەمە زۆرە!، ئەگەر بەسادەیی (بەڕێز) بڵێم؟. نا، ئەمەش زۆر ساردو ڕەسمی دێتەبەرچاو. بنووسم (خۆشەویستەکەم)؟ خۆشەویستە بەلاّم ئایا دوای ناوبردنی وا، نامەکەم دەخوێنێتەوە؟ نەخێر، باشترە هەر بەسادەیی دەست پێبکەم: "سەرميناز" پاشان چی؟ (تۆم خۆش دەوێ). بەلاّم ئەم وشانە کە زۆر جار لەچیرۆکە دڵدارییەکان دا لەلایەن نووسەرانەوە گوتراون، ئێستا ڕەنگو بۆیان لەدەست داوە. لە ڕابردوودا، بەلایەنی کەمەوە لەگەڵ خوێندنەوەی دا کەمێ سوور هەڵدەگەڕان. ئەمما هەنووکە کە بەقەڵەمی ڕەش دەینووسی– هەر ڕەش دەمێنێتەوە.

چۆنە ئەگەر بەزمانی شیرینی (لەك) یان (ئاڤار) و یان (کومێك) بۆی بنووسم؟ بەلاّم ئەو ئەم زمانانە نازانێ!. لەدواییدا من بیرم کردەوە کە من بێ نامەش زوو زوو بەردەوام بانگی دەکەم. ئەگەر ئەو لەبەرامبەرم دا گچکەترین هەستی هەبێ ئەودەم دەزانێ من هەمیشە بیرم لایەتی.

www.pertwk.com

نامە پێویست نی‌یە, ناینوسم....!

مریشکە کورکێك لەحەوشەکە لەناو جووجکەکانی‌دا دەگەڕاو لەدوورەوە هەر لە زەردەلووی گەییو دەچوون کە لەقەرتاڵەی فرۆشیارە گەڕۆکەکەی (سوداخاری) گلۆربووبنەوە. نەخێر, بۆچی ئەو (سوداخاری)یە کلاوپانەی لەسەر هەڵدێرەکە راوەستابوو, شینی بۆ کەرەکەی دەگێڕا, بەردەوام لەبەرامبەرم دا راوەستاوەو چی لە گیانم دەویٚ؟

لەودەمی‌دا کە نێری‌یە قۆچ تیژەکە لەبن ساباتەوە هاتەبەر هەتاو, برینم کولاوە. چاوم بەدەورو بەرم دا دەگێڕا شتێك بدۆزمەوە رایوەشێنمیٚ, بەلاّم جگە لەخەنجەرێکی ژەنگاوی بیٚ دەسك, کە ویٚ دەچوو ئاگری مەنجەڵیان پیٚخۆش دەکرد, شتێکی دیکەم نەدیت. بەناچاری هەمان خەنجەری ژەنگاویم راوەشاندیٚو هەڵبەت قەت لەو باوەڕەدا نەبووم, دەپێکیٚ. ئەمما بڕۆننە ڕێکەوت! ڕێك بەرقۆچی کەوت و یەکێکی لەبنەوە را شکاند. نێری لەبەر ئێش و ئازار وەکوو حوشتر کەوتە سەماو منیش بەدوای وەرامێك دا بۆ ماخۆی ماڵ, کەوتمە زەحمەتەوە.

بەغەمگینی لەهەیوان دانیشتبووم و تێدەفکریم ئایا باشتر نی‌یە تا کار لەکار نەترازاوە, بیکوژمەوە؟ لەهیکڕا, لەجێگایەك, لەوسەری گوندەوە دەنگێکم کەوتە بەر گویٚیان:

–ئاهای دراوسێینە ئەوە دەزگیرانی (سەڵتەنەت) گەیشتەجیٚ!

هاوکات چەند دەنگێکی ژنانە هەواڵەکانیان قۆستەوەو بەو سەرو ئەو سەری گوندیان راگەیاند.بیرم کردەوە: ((نەکا ئەم ژنە دوو زمانانە منیان دیبیٚ؟))

بەلاّم وادیاربوو دەنگەکە لەپەڕگەی گوندەوە هات, ئەمەش بەو مانایەیە کەهەر ئێستا ژنە بوختانکەرێکی وەك (میتسادای) ئێمە, دیویەتی کەسێك دێتە ناو گوند. نازانم لەبەرچی خراپم بۆ هات, لەبەر چاوی هەمووان دەزگیران دێتە ماڵی (سەڵتەنەت).

(سەڵتەنەت) خۆی هاتەوەو پیاوێکی کلاولباد بەسەریشی لەگەڵدابوو. من هەمان (سوداخاری)م ناسی‌یەوە کەچیایی‌یەکان پارەیان بۆ کۆکردەوە. وادیاربوو پارەکەی بەکەڵك هاتبوو, چونکە کەرێکی بۆزی بیٚ کورتان و قەرتاڵەی لەبەردەم دا دەڕۆیشت, من پرسیم:

–ئەدی زەردەلوولەکانت لەکویٚن؟

–فرۆشتمن! –ئای لەو درۆیە!

–ئەی قەرتاڵەکانت؟

–زەردەلووەکانم رەواجیان زۆربوو قەرتاڵەشیان لەگەڵدا برد.

من بیٚ دەنگ بووم. یەکەم, کابرا مێوانی خانەخویٚکەم بوو, بۆیە نەدەبوو لەگەڵیا بکەومە مشت و مڕەوە, دووەم هێشتا نێری‌یەکە بەقۆچی شکاوەوە ئەم لاو ئەولای دەکردو (سەڵتەنەت) نەیدەزانی مەسەلە چی‌یە؟ و سیٚیەمیش پەندێکم وەبیرهاتەوە: مێوان مێوانی خۆش نەدەویست, خانەخوێش هەردووك!. لەگەڵ هەندێش لەکاتی شێوخواردن بەنیگای ئاشقانە دەیڕوانی‌یە (سوداخاری)و هەر بە (ئیدریس گیان لەمە بخۆ..) دەیدواند. بەلاّم کابرا وای تەماشا دەکردم, دەتگوت بەئاشکرا پێم دەڵیٚ: چ دەکەی لێرە؟.

(سەڵتەنەت) باسی ئەوەی دەکرد, چۆن لەبەشی گۆزەگەری‌دا کاردەکاو بڕوانامەی ڕێزلێگرتنی نیشان داین کەبەهۆی دەستکارە نایابەکانی, وەری گرتووە. (سوداخاری)ش هەموو هەوڵ و تەقەلای ئەوەبوو چۆنیەتی فرۆتنی زەردەلوەکانی بگێڕێتەوە. بەلاّم من هەستم کرد هاتنی بۆ ئێرە بۆ کارێکی دیکەیە. منیش هەر وەسفی خۆم دەکرد کە بەسواری چ ئەسپێکی ڕەسەنەوە هاتوومەتە (بالخار). کاتی نووستن, (سەڵتەنەت) خەنجەرێکی نایە ناو مستم و گوتی:

www.pertwk.com

–خەتای خۆتەو خۆشت حیسابەکە تەواوکە: پووش و پەلاش لەقۆڕییەکە دەربێنەو لەحەوشە بخەوە، ئەگەر زانیت نێرییەکە مردار دەبێ، بیکوژەوە با گۆشتەکەی خەسار نەبێ.

باوەشە پووشێکم لەقۆڕییەکە هەڵگرت. جێگایەکم دروست کردو لەسەر پشت راکشام. ئاسمان وەك کراسی دزان رەش بوو. هەورێکی چڵکن سەرتاسەری ئاسمانی داپۆشیبوو. چاوم لەتاریکایی بڕیبوو، بیرم دەکردەوە: جوانێکی وەکوو سەڵتەنەت بەهیچ شێوەیەك لەم ئیدریسە سوداخارییە ڕەزاگران‌و زەروو میزاجە ناوەشێتەوە. من وام دەهاتە بەرچاو. هێواش هێواش خەوم لێ کەوت، بەلام زوو لەپرخە پرخی شتێك واگا هاتم. وەختێ وەبیرم هاتەوە بۆچی لێرەیان نواندووم، وام زانی کاتی سەربڕینی نێرییەکەیە. خەنجەرەکەم دەست دایەو بەسێرەی دەستان گەرووی بەستەزمانەکەم گرت‌و بەتووندی خیتێکم پێدا هێنا. چ ترسێکم لێ نیشت، ئەگەر دەستم لەلەشی‌داو تێگەیشتم ئەوەی کوشتوومەتەوە نێرییەکە نی‌یە، بەڵکو کەرەکەی (سوداخاری)یە. بیرم کردەوە: **((چ دەستە گوڵێکم بەئاوێدا دا! بەیانی چیم بەسەردێ؟ نەخێر، واچاکە هەر ئێستا هەڵێم؟)).**

ئەسپەکەم لەگۆشەیەکی حەوشەکە راوەستابوو. هەرچەندە تاریکیش بوو، بەلام بەزوویی زینم کردەوە. ئەدی چۆن هەگبەکەم لەهەیوانێ رزگارکەم؟

بەسێرەی دەستان پاچینەکەم دۆزی‌یەوەو وەسەرکەوتم. هەستم بەتەواوبوونی پاچینەکە نەکرد، بۆیە کەوتم‌و لەگەڵ کەوتن دا دەستێکم کەوتە ناو گۆزەیەك‌و هەر چەندی کردم نەمتوانی بیهێنمە دەرێ. تەنیا رێگایەك دەماوە، ئەویش شکاندنی بوو.

تەماشام کرد کەمێ رووناکی هەیە. وام زانی ئەمە هەمان ئەو چەرخە دارەی گۆزەکەری‌یە کە بەڕۆژ دیبووم. گۆزەکەم پێدادا. بەلام بەداخەوە لەمەشدا هەڵەم کرد. رووناکی‌یەکە کلاولبادەسپیەکەی (ئیدریس)بوو کە هەتا لەخەویش دا بەسەر سەرییەوە بوو. –ئاخ! –لەدەروونەوە هاواری کردو ڕاپەڕی‌و پڕی‌دا دەستەکانم–کێ‌ی؟، هەی برووسکەت لێدا، چی قەوماوە؟

–منم (بەهادۆر) –بەترس‌و لەرزەوە وەرامم داوە. خۆ ئەگەر کلاولبادەکەی وائەستوورو نەرم نەبوایە، ئەویشم بەدوای کەرەکەی‌دا ڕەوانەی ئەو دنیا دەکرد. باش بوو، لەودەمی‌دا قسەکانی مامم وەبیرهاتەوە کەدەیگوت: **((ئەگەر رێگایەکت بۆ کشانەوە نەدیت– بۆ پێشەوە بڕۆ!))** بۆیە هەرچەندەم دەتوانی توورەتر دەدوام: –دادو بێداد مەکە، ئەگەرنا تەواوت دەکەم! پێویست نی‌یە لێرە بنووی! تۆش وەك من مێوانی: ئێستا نۆرەی تۆیە بچی لەحەوشەکە بنووی. ئاگات لەنێرییەکە بێ. خۆ من کرێ گرتە نیم!.

–ئەوجا پێویستی دەکرد بەچەکوش وەگەڕێیە منی بێچارە؟

–ئێمەی ئاسنگەر، دەست‌و چەکووشمان یەکە، حەزت لێیە تاقی کەیەوە؟

(ئیدریس) کە بەبێ مەیلی رابوو، گوتی:

–باشە، با رۆژ بێتەوە، پێت نیشان دەدەم دەبێ چۆنم لەگەڵدا بئاخفێی.

–بڕۆ، بڕۆ! خەنجەرەکە لەنزیك قۆڕییەکەیە، هەرکاتێ لرخە لرخی نێرییەکەت بیست بیکوژەوە!.

(سوداخاری) لەپاچینە چووە خوارێ‌و نەچووە خوارێ، پێستێکی گەرم‌و نەرمم بەسەر خۆداداو راکشام تا هەست نەکا ئەم ماستە موێکی تێدایە.

ئەو ماوەیەی کە ئەو لەخوارێ دەهات‌و دەچوو، زۆری نەمابوو خەوم لێ بکەوێ. (سوداخاری) بێ دەنگ بوو. خەریك بووم بەدوای جۆڕکەکەم دا بگەڕێم، ئەگەر پەنجەرەکە کرایەوەو دەنگە ناسکەکەی (سەڵتەنەت)م بەر گوێ کەوت:

–ئیدریس گیان وەرە چاوەڕێم ...

من لەترسان جووڵەم لەخۆبڕی‌و بێ دەنگ بووم. ئەگەر بزانێ دەزگیرانەکەی وەدەرنراوە، چ دەقەومێ؟ یەك ڕێم لەبەردەم بوو: وانیشان دەم لەخەوێکی قووڵ

www.pertwk.com

دام. هەر واشم کرد: پێم لەژێر پێستەکە درێژکردن و دەستم بەپرخە پرخ کرد. وەستایییەکی وام نیشان دا, بێ ئەوەی ئاگام لێ بێ, کەوتمە ناو خەوێکی قووڵەوە.

بەیانی, لەهات و هاواری سەڵتەنەت واگاهاتم. لەسەر رۆخی هەیوانێ راوەستابوو, بەسەرسوورماوییەوە لەحەوشەکەی دەڕوانی. ئەمنیش سەرم کەمێك بڵندکردو تەماشایەکم کرد. قیژەو هات و هاوارەکەی بێ ئەگەر نەبوو! لەلایەکی پووشەکە, کەرەکەی (سوداخاری) کە من کوشتبوومەوە, لەلاکەی دی, ئەسپی (ئارگاماك)ەکەی من کە (سوداخاری) کوشتبوویەوە, راکشابوون, لەوسەریش نێری خانەخوێ کەخۆی مرداربببوو, وشك هەڵاتبوو.

بەدبەختی یەك لەدوای یەك بەسەرم دا دەبارین. لەوکاتەدا (سەڵتەنەت)یش بۆی دەرکەوتبوو دەزگیرانەکەی لەترسی تۆڵەی ئەسپەکە, هەڵاتووە. دیارە, وەبیری هاتبووەوە کە ئەمن شەوێ چ وەسفێکی ئەسپەکەمم دەکرد, ئیدریس گوایە لەتاریکە شەودا نەیزانیوە کەرەکەی ئەویش راکشاوە! دیارە لەترسان بۆ خاتوونەکەی بەجێ هێشتووە.

(سەڵتەنەت) وای پەلاماردام, وێڕا نەگەیشتم وەك پێویستە بۆ (ئارگاماك)ە خۆشەویستەکەی مامم شین بگێڕم.

تەواوی بەیانی مشت و مڕمان کرد تا کاتی چوونە سەر کار. ئەو بۆ سەر کار دەچوو, منیش بەئومێدی وەدەست خستنی دیارییەك بۆ دەزگیرانەکەم بەزەحمەت بەدوایدا چووم.

4

ئەمەش کورە بەناوبانگەکانی (بالخار)کە لەدوور, دەمی بوڕکانێکی گچکە لە (ئایسلەند) یان (کامچاتکا) وەبیر دەهێنێتەوە. لەسەر هەر کوورەیەك, کەللەسەری گامێش, کلکی ولاغ یان قۆچی بزنە کێوی بەشیشێکەوە هەڵواسراوە: ئەوان باوەڕیان وایە بەرهەمەکانیان لەدرزبردن و کاشییەکانیان ساف دەردەچن.

دەوروبەری گوند بێ دارو بارە. لەبەر هەندێ کوورە بەتەپاڵە دەسووتێنن و دیتنی قۆمەتە تەپاڵەی گەورە گەورە لەسەربان و دەوروپشتی کوورەکان, شتێکی ئاساییە. (بالخار)وێڕای بەرهەمی قاپ و قاچاخ, بەمەڕو مالاتیش بەناوبانگە. پیاوەکان ئاگایان لەمەڕو مالاتە, لەبەرهەندێیە هێواش هێواش پیشەی گۆزەکەری دەکەوێتە دەست ژنان. وێڕای ئەوەش, پیاوەکانی (بالخار) بەزۆری لەگۆدەکان

www.pertwk.com

یادی وەستا ناودارەکانی (بالخار) و (کالکوچی) کەنەخش و نیگارە بەسەلقیەکەیان تا ئێستاش نایابە، دەکەنەوە.

لەو ماوەیەی کە ئێمە لە تەنیشت کوورە راوەستابووین، (سەڵتەنەت) وەك بڵێی هەموو مشت و مڕەکەی لەبیرچووبێتەوە، وەرامی پرسیارەکانی دەدامەوەو باسی دەکرد کە گۆزەکەری ولاتی کوێستان لەکۆنەوە ناوبانگی بەدنیادا گەڕاوە. گۆزەی لەگڵی سۆر دروستکراو کە لێرە خاکی مۆمی پێ دەڵێن، لەپێش زایینیش دا، ناوی هەبووە، کەمێ درەنگتر نەخشی (ئانگوب)و ئەو لەگەنانەی بەنەخشی بزنەکێوی و بزن و پڵنگ دەنەخشان، پەیدابوون. لەم دوایی‌یانەدا، لەنزیك گوند، ڕەگی خاکی رەنگاو رەنگ، سپی، سۆرو خۆڵەمێشی تۆخ وەدەرکەوتووەو بەرهەمەکەی نە تەنێ لەداغستان بەڵکوو لەدەرەوەش بەهەڕمێنە.

من گوێم لەسەڵتەنەت گرتبوو کە دەربارەی وەستاکانی کۆن، کاشی فەرامۆش کراوو نەخشی جۆراو جۆر دەدوا- و ورد وردیش لەمەڕ گوندەکەم، پیشەم و نەخشەکانم قسەی لێ دەردێنام. بەڵام من جارێکی دی سەری قسەم دەبردەوە سەر مێژووی هونەری گۆزەگەری و زانیاریم لەمەڕ هونەرمەندانی کۆن وەدەست دێنا.

ئەو بەشێوەیەکی چاوەڕوان کراو قسەکانی بڕیم:

-تۆ بۆچی خۆڵەمێش تێك وەردەدەی؟ زانین دەربارەی کەسانێك کەلەمێژە چوونەتە ژێر خاك چ سوودێکی هەیە بۆ تۆ؟ باشتر نی‌یە بیر لەزیندووان بکەیتەوە؟

-بەڵام سەرنج راکێشن!

(سەڵتەنەت) گوتی:

-باشە، پاشان، باسی هەموویانت بۆ دەکەم- بیرم کردەوە: ((پاشان چ کاتێك؟ ئایا واخەیاڵ ناکا لێرە دەمینێتەوە؟)).

من درێژەم بەقسەکانم دا:

-هەرچۆن بێ، حەز دەکەم ئێستا شتێك بزانم: کامە دەستکردی ئێوە لە هەمووان باشترو جوانترە؟

ئەو کەیفی بە درێژدادڕی‌یەکەم نەهات و بەگاڵتەپێ کردنەوە، وەرامی داوە:

-فیت فیتە!

-نا، سەڵتەنەت، بەڕاستیمە!

-منیش بەڕاستی وەرامت دەدەمەوە!، ئەمە گونجاوترین شتە بۆ خەڵکی وەکوو تۆ!.

-دەمرەنجێنی؟

-مەگەر تۆ نامرەنجێنی؟ بەردەوام دەڵێی: خاکوو تەپاڵە، گۆزەو گۆزە. هەتا تەماشایەکیشم ناکەی. مەگەر خاك لەمن سرنج راکێش ترە!

-ئەوە چ دەڵێی سەڵتەنەت؟ تۆ زۆر جوانی .. -ئەمەم گوت و نەمزانی بۆ سۆر هەڵگەڕام.

-منت خۆش دەوێ؟ چی دەڵێی؟

ئیدی ترسم لێ نیشت. ئەم بێوەژنە ڕووخۆشە واچاوی تێبڕیوم، چ بکەم؟- نەخێر، دەبێ خۆ پارێزتربم، ئەگەرنا گوندی (کووباچی) یم لێ حەرام دەبێ و ناتوانم جارێکی دی خزم و کەس و (سەرمینان)م ببینمەوە.

-بۆچی بێدەنگی؟ -سەڵتەنەت ڕووی لێ وەرگێڕام، گوایە تەماشای کوورەکە دەکا.

-ئەڵبەتە! تۆ جوانی، میهرەبانی، بەگوڕی ... زیرەکی..

-چۆن دەزانی زیرەکم؟

-دوێنێ شەو وام هەست کرد.

-دوێنێ شەو تێپەڕی! ئەمما ئەمڕۆ من خۆم بە بەدبەخت ترین کەسی سەر زەوی دەزانم (ئیدریس)ی هیچ و پووچیش بێ خودا حافیزی تێی تەقاند ...

www.pertwk.com

ئاهێکی قووڵی هەڵکێشاو منیش بیرم کردەوە: شەوێ دەیگوت: ((ئیدریس گیان وەرە!)) و ئێستاش جوونی پێدەدا. بەڕاستی سروشتی مرۆ هەر لەلێڕی (شیلاگی) دەچێ. بەشێوە وێ دەچێ شتێکی تێدابێ، کەچی شتێکی کەمە.

نازانم ئیدی (سەڵتەنەت)چ وڕێنەیەکی دەکرد، بەڵام گوندیەکان کەماوەیەك بوو تەماشایان دەکردین، بۆ دەرهێنانی بەرهەمەکان لەکوورە، خڕبووبوونەوە. کاتی وا، هەمیشە وەك جەژن وایە. لەنێو چیمەنەکەی بەردەمی کوورەکان، شڕەیەکیان راخستو بە بوتلە شەراب رازاندیانەوە. داوایان لەمنیش کرد بچمە ریزی ئەو پیاوانەی کە جامەکانی خۆیان پڕ کردبوو، کەچی ژنەکان خەریکی دەرهێنانی بەرهەمە سۆرکراوەکان بوون. پێم سەیربوو، ژنەکان کار دەکەن، پیاوەکان جەژن دەگرن. لەگەڵ هەندێش هەموویان رازی بوون. ژنەکان بەرهەمەکانیان لەسەرتاتە بەردەکان ریز دەکردو لەگەڵ مێردەکانیشیان گاڵتەیان دەکرد. (سەڵتەنەت) بەسەرە بزوتێك لە لەگەنەکانی دەداو دەزرنگانەوە- واتە گچکەترین درزیان نەبردووە. ئەمن وێڕای گوێ گرتن لەقسەی پیاوەکان، لەخواردنەوە دوانەدەکەوتمو بەوردیش لە لەگەنە نوێکان رادەمامو بیرم لەوە دەکردەوە: دەبێ شتێکی شایستەی بۆ (سەرمینان) تێدانەبێ؟ جگە لە گۆزەیەکی خۆڵەمێشی تۆخ، رازاوە بەنەخشی سۆرو سپی، شتێکی سرنج راکێشیان تێدا بەدی نەدەکرا.

گۆزە لەقاز دەچوو، جوانیی بەنەخشو نیگارەکەی، گیای تەڕو تازەی بەر رەشەبای دەنواندو لەگوڵو پنچکی کووباچی کەمتر نەبوون. یەکێك لەتەنیشتم بە تیزەوە پرسی:

-چیە چاو لە (سەڵتەنەت)ەکەمان ناتروکێنی؟ -دەموچاوە درێژکۆلانەکەی ئەو قسەیەی وەبیر دێنامەوە کەدەڵێ: هەر چۆنێکی بسووڕێی، هەر لە مەیموون کەوتۆتەوە.

دەستەپاچەبووم:

-نەخێر، نەخێر، گوێم لەتۆ گرتووە.

-هەڵبەت بەگوێ دەبیستی، ئەمما بەچاو بەدوایدا رادەکەی!

لەباتی وەرام، جامێ شەرابم فڕکرد!

-ئەمە تۆ نەبووی کە دوێنێ شەو بۆ پێشوازیت هاتبوو؟

لاوێکی دی گوتی:

-(حاتەم)، چما ملت دەبەر ملی ناوە؟

تاواز بهێنێ، گوتم:

-من بووم!

دە وا بڵێ! لەبەر هەندێ پیرەژنەکانمان کردبوویانە هەراو هۆریا! دانیشتبووم (خینگاڵ)م دەخوارد، ئەگەر داپیرە بەڕێزەکەم کەتەمەنی سەدو نۆزدە ساڵە لەسەربان هاتەخوارێو گوتی: هەواڵی هاتنی دەزگیرانی (سەڵتەنەت) پڕینگایەوە. نەکا ببێتە ژنی ژەنەڕاڵ، بەڵام خۆتۆ هیچت لەژەنەڕاڵ ناچێ؟

هەستم دەکرد، ئەو پیاوە بڕیاری داوە بمڕەنجێنێ، بۆیە بێ دەنگ بووم. سەرباری هەندێش نەمدەتوانی بەلەکەدارکردنی کابانەکە، رووداوەکان بگێڕمەوە، بۆیە قسەم نەکرد.

ئەمما ئەو وازی نەدەهێنا:

-دۆستان، ئێوە بڵێن چ شتێك بەنرخترە: هۆش یان سامان؟

هەرچەندە (حاتەم) پرسیارەکەی لەهەمووان دەکرد، ئەمما تەنیا لەمن رامابوو. ئەمنیش خۆم تێك نەداو بەهێواشی وەرامم داوە:

-هۆش!

حاتەم پرسی:

-چما سامان نا؟

www.pertwk.com

من گوتم:

–چونکە پیاوی گێل سامانیشی هەبێ, بێ سوودە. –چاوەڕێ نەبووم قسەکەم واکاریگەربێ. بالخارییەکان بەنیشانەی راستی, پێکەنین و یەکێکیانیش گوتی:

–تۆ هەر لە لووتکەی (ئەلبورز) دەچی؟ هەر بەپیری لەدایك بووی؟

من کەنەمدەویست لەپاڵ زۆرەویدا پاشەکشە بکەم, وەرامم داوە:

–لەوانەیە!

حاتەم پرسی:

–لەم بارەدا, تکا دەکەم بڵێ: ئایا هیچ لێك چوونێك لەنێوان هۆشیارەکان و گێلەکان دا هەیە؟

هەستم کرد, بالخارییەکان بڕیاریان داوە, کلاوم لەسەر نێن, بەهۆشیارییەوە گوتم:

–هەیە! لێك چوونیان لەوەدایە: پیاوی هۆشیار بەخۆی ناڵێ هۆشیار, پیاوی گێلیش خۆی بەگێل نازانێ!

–وادیارە مێشکی کار دەکا! مادام وایە, جیاوازییان چییە.

لەتوورەییدا وەرامێکی باشم پەیدا کرد:

–پیاوی بەهۆش گێلان دەناسێ, ئەمما گێل هەست بەهۆشیاران ناکا.

هەموویان, جگە لە (حاتەم) لەوەرامەکەم رازی بوون. خۆشم رازی بووم. کاتێ بەرەو دیوارم دەکشێننەوە– خۆم بزر ناکەم. ئەمەش ئاکارێکی نایابە, بەلام باشە.

(سەڵتەنەت) لێمان نزیك بۆوە. دەمو چاو درێژووکانی دەیویست تەریقم کاتەوە.

–پیاوی ماقوول, گوێ بگرە! –دەستە گرانەکانی بەچۆکم دا دا – ئەم گۆزەیە دەبینی؟

من بەساردی وەرامم داوە:

–باشی دەبینم.

–ئەوە پڕی دەکەم لەشەراب.

–دیارە!

–ئێستا لەسەر دوو مەتەڵ مەرجت لەگەڵ دا دەکەم, ئەگەر زانیت, من شەرابەکە دەخۆمەوە, دەنا دەبێ تۆ بیخۆیتەوە!

دەمزانی ئەگەر بخۆمەوە, کلاوێکم لەسەر دەنێن!بۆیە گوتم:

–نا, سوپاس! لەمە زیاترم پێ ناخورێتەوە!.

–چ پیاوێکی کە لەبەر دەزگیرانەکەت –بەسەر سەڵتەنەتی نیشان دا– واز لە خواردنەوە دێنی؟

–(بەهادۆر) خەمت نەبێ! –(سەڵتەنەت) بەڕووم دا گرژییەوە– ئەگەر پێویست بێ یارمەتیت دەدەم.

ئەڵبەت لەهەمووی ئاسانتر دەست کێشانەوەبوو. بەلام مامم هەمیشە دەیگوت کووباچی لەهەر هەل و مەرجێك دا سەرسەختانە رادەوەستێ, چونکە لەهەر جێگایەك کلاوی لەسەربنێن, دەنگو دوڵی دەگاتەوە گوندەکەی. بۆیە رووی دەمم کردە هاوسێکەم و گوتم:

–باشە, مەتەڵەکانت بڵێ!

–یەکەمین مەتەڵ. شتێکی رێسراوەو لەزەویش دا ناڕوێ, لك و پۆ دەردەکا, بەلام پێویستی بەئاو نییە؟

–دەزانم, دەزانم –(سەڵتەنەت) بەخۆشحاڵییەوە چەپڵەی لێ دەدا. بەلام پەی نەبردکە بەچ ڕێگایەك وەلامەکەیم پێ بڵێ. خۆ مێشکی منیش کاری نەدەکرد!

–دووەمیش بڵێ! لەوانەیە هەردووکیان بەیەکەوە هەڵێنم– هەستم دەکرد بەناچاری دەبێ گۆزە شەرابێك هەڵقوڕێنم.

www.pertwk.com

مەتەڵی دووەمی هاوسێی گاڵتەجاڕ بەم شێوەیە بوو: "**منداڵیش و گەورەش، لەشاخان و لەدەشتێ- هەموو شتێك دادەپۆشێ، بەڵام خۆی بەڕووتی بەڕێگادا دەڕوا!**".

نەخێر، سەرم لێ دەرنەدەچوون، جگە لەفڕکردنی گۆزەکە، چارەیەکی دیم نەبوو. هەموویان لەبەر پیاوانە بەپیر شەرابەوە چوونم، کەیفیان هات و من کەبەو سەرکەوتنەم جورئەتم پەیداکردبوو، راپەڕیم و بۆ سەمای (لزگینکا) چووم.

پاشان، وەك وەبیرم دێتەوە (سەڵتەنەت)یش هاتە مەیدان. (حاتەم)ی دەم و چاو درێژووکانی پاڵی بەمنەوە ناو خۆی دەستی گرت. منیش ناڕازی بووم و گۆزە بەتاڵەکەم هەڵگرت و کوتامە سەری (حاتەم). پاشان، پاشماوەی هەموو ئەو گۆزانەی لەکوورە دەرهێنرابوون، بەسەری من شکان. چی دیکەشم وەبیر نییە. درۆناکەم. وەختێ هەموو بەرهەمی رۆژانەی کوورەکە وردوخاش کرا، نەزانرا چۆن (مەقسود) سەرگوردی میلیس کە لەسەرتاسەری داغستانێدا ناسراوە، پەیدابووو ئاژاوەکەی راگرت؟ -خودایە! هەتاو قەت لەسەربانی ئەم پیاوە ئاوابێ! - ئەگەر ئەو نەهاتبا، لەوانەبوو ئێوە ئەم داستانەی من نەخوێننەوە، چونکە هەر ئەوێ رۆژێ بەسەرهاتی من لەگوندی (بالخار) دەبڕایەوە.

خۆتان کە سەرگورد مەقسود دەناسن- هەموو دەیناسن!، دەگێڕنەوە: چەندان ساڵ پێش ئێستا، دوو دۆست -پیرەمێردێکی زاناو شاعیری میللی" **ئەبو تالیب غەفورۆف**" و "**ئەلکساندەر تفاردوفسکی**" باوکی "**ڤاسیلی ترکین**" لەماڵی مێوان بوون. هەردووکیان لەدیوەخانی (مەقسود) لەسەر دۆشەکی لەپەڕ دروستکراو دەنووستن. بەیانییەك، خانەخوێ لێیان وەژوور دەکەوێ و واگایان دێنێ. میوانەکان بەناڕەحەتی دەپرسن: "چی قەوماوە، مەقسود؟"، مەقسودیش وەڵام دەداتەوە: "زووتر هەستن! سەرۆك، بێ ئەوەی پێشتر ئاگادارمان بکاتەوە، بۆ پشکنین هاتووە!. بەڵام ئەگە دەزانن میوانی ناکاوی، سکرتێری کۆمیتەی

ناوچەیەو ویستویەتی لەسەر ریگای خۆی سلاوێك لەودوو شاعیرە بکا، تێر تێر پێ دەکەنن.

5

ئەمن لەماڵی (سەڵتەنەت)، لەنێو جێگایەکی گەرم و نەرم دا وەخۆ هاتمەوە. خانەخوێی میهرەبان پارچە بووزی لەسەر تەوێڵ دادەنام. بەهۆی ئاوابوونی هەتاو دەکرا بزانم چەند سەعات بێ هۆش بوویمە. بەدەنگێکی لەرزۆکەوە پرسیم:

-ئەوان لەبەرچی لێیان دام؟

-دەزانی ئەو پیاوەی لەتەنیشتت دانیشتبوو، کێ بوو؟

-کابرایەکی هیچ و پووچ و بێ ویژدان بوو.

-راستی! لێت لەرك ڕاچوو بوو، چونکە من مێردم پێی نەکردبوو.

www.pertwk.com

–ئەوجا لەبەرچی توورەیی خۆی بەسەر من دا دەڕژاند؟

–دەیبینی کەتۆ بەچ ئەشقێکەوە تەماشات دەکردم.

–من؟

–هەڵبەتە, مەگەر وانەبوو؟

ئەگەر ئەشقی (سەڵتەنەت)شم کەوتبێتە سەر, بەڵام گۆزەکانی بالخاری هەموویان دەرپەڕاند. بەڵێ, ئێستا من زۆر لەوە لاوازترم کەپەیوەندی خۆمان روون بکەمەوە.

–(سەڵتەنەت), وەبەرهێنانی دەستکارەکان لەلای ئێوە هەمیشە بەم شێوەیەیە؟

–هەمیشە نا, بەڵام ...

ئیدی تێگەیشتم بۆچی گۆزەکانی بالخار ئەوەندە بەهەڕمێنن: واپێ دەچێ هەر گۆزەیەك دوای سۆرکردنەوەو پێش ئەوەی بگاتە دەستی کڕیار, بەسەر چەند کەللە سەرێك دا تێپەڕێ, –بەڕاستی کالایەکی زۆر زۆر نایابە. بەڵام من چیم بەسەر دێ؟ ئاخر هێشتا چەند کوورەیەك بەرهەمەکانیان دەرنەهێناون؟ نەخێر, ئیدی خۆگیرکردن لێرە, باش نی‌یە. خراپ نی‌یە شتێك وەدەست بخەم‌و تێ تەقێنم!

–ئەرێ, ئەو گۆزەیەی لەقاز دەچوو, ساغە؟

–نا هەر ئەو گۆزەیەبوو وای بەسەر هێنای!

–حەزم دەکرد لەگەڵ خۆم بیبەم, تا لەگەڵ تەماشاکردنی‌دا گوندەکەتانم وەبیربێتەوە, ئاخر کاتی رۆیشتنمە.

–چۆن دەڕۆی؟ بۆ کوێ, لێ ناگەڕێم!

–چما لێ ناگەڕێی؟

–ئاخر لەکاتی شەڕدا دەتنەڕاند کەمنت خۆش دەوێ. رێگاشت بەکەس نەدەدا سەمام لەگەڵدا بکا! ئێستا تەواوی خەڵکی گوند دەزانن کەتۆ دەزگیرانی منی!!

بەبیستنی ئەم قسەیە هێزم لەبەر بڕاو کەوتمە ناو تاریکایی بێ کۆتایی فەرامۆشی‌یەوە. بۆ سبەینێ, کاتێ هەتاوی دنیاگیر لەوپەڕی بەرزی دا بوو, وەخۆ هاتمەوەو چاوم هەڵێنا دیتم سێ‌کەس لەژوور سەرمەوە دانیشتوون. یەکێکیان سمێڵ زل, جانتایەکی لەسەر کۆشی دانابوو, بەرلەوانی دیکە دیتی چاوم کردۆتەوە.

–ئاهای (سەڵتەنەت), زیندوبۆوە, وەرە دەست پێبکەین!.

–من ئامادەم! –دەنگێ لەدەرێ هات, بەڵام هەر زوو پەیدابوو.

لەیەکەم ڕوانین دا نەمناسی‌یەوە, چونکە کراسێکی تەنکی جوانی شارستانی کردبووەبەری. جوان, تەڕو تازە, بالابەرزو رێك ئەندام‌و شادی‌یەکی بێ حەوسەڵەی لەسیمادا بەدی دەکرا. بێجگە لەمن, سێ کەسەکەش چاویان لێ نەدەتروکاند.

کابرای سمێڵ زل, لێوی دەلێستەوە. دەستێکی بەسمێڵی دا هێناو دەنگێکی وەك باعەباعی مەڕی لێوەهات. پیاوی دووەم گوتی: بەڵێ –و سێ‌یەمیش گوتی:

"ئاخ! دەبێ (سەڵتەنەت)ی نەوەم بێ؟".

دیاربوو, ئەمەیان باپیریەتی. دەڵێی بانگ کراوەتەوە, بەڵام بۆچی؟....

–بەڵێ, خودی "کمال البشیر" لەبەرامبەری دا چۆك دادەدا– سمێڵ زل, وێدەچوو قسەیەك تەواو بکا کەلەمێژە دەستی پێکردووە. پاشان هەندێ کاغەزی لەگیرفانی دەرهێنا – بابزانین زاوا چ دەڵێ؟ کات بەنرخە, با دەست پێ بکەین.

–چ دەست پێبکەین؟ –لەناونوێن ڕاپەڕیم.

–میوانە خۆشەویستەکەمان دەبێتە زاوامان!, ئەمن سکرتێری ناوچەم, ئەم پیاوە بەڕێزەش باپیری سەڵتەنەتە, ئەمەش شاهیدە. بووك‌و زاواش ئامادەن. بەکورتی هەم یاساو هەم عەشق لەجێگای خۆیان دا ڕاوەستاون.

www.pertwk.com

لەو بارودۆخەدا نەك هەر هەقم نەبوو لەخۆ بچمەوە, بەڵكو كاتی ئەوەشم نەبوو بیر لە رێكەوتی شتەكان بكەمەوە. رێگا چارە یەكسەر پەیدابوو: خۆم گێژو وێژ كرد, زگی خۆم گرتو بەرەو حەوشە رامكرد. دەمزانی لەپەنجەرە ڕا تەماشام دەكەن. بۆیە بەپەلە چوومە ئاودەستو شووشەی پەنجەرە گچكەكەیم شكاندو بازم دا كۆڵان. هەر بیریشم لەهەگبەكەم نەكردەوە .. دوو پێم هەبوون, چواری دیكەشم قەردكردن, لۆقە درێژەكانم بەچەند چركەیەك منیان گەیاندە چیمەنەكەی بەردەم كوورەكان. بەڕێكەوت چاوم بەهەگبەیەك كەوتو هەڵم گرتەوەو بۆ ئەوەی بەدەستی بەتاڵ نەڕۆیشتبم , هەندێ لەگەنی ئاساییم تێ ئاخنیو بەرەوجادە هەڕام كرد. لەڕۆخی جادە دەستم لەترومبێلەكان رادەوەشاند – لێ گەڕێ با لەهەڵاتن دا تەكنیك بە هاوارمەوەبێ! –هەر كە وەسەرپشتەوەی ترومبێلەكە كەوتم, هاوارێكم لەنزیكمەوە گوێ لێ بوو.

شۆفێر بەخۆپارێزییەوە تێم ڕاما:

–نەكا هەڵاتبی؟

–سەرم ژان دەكا. –خۆم لەوەرام لادا.

–رەنگە دزیت كردبێ؟

وەك كەڕێك درێژەم بەقسەكانم دا:

–نەدەبوایە دوێنێ شەو, هەندەم خواردباوە!

–چما ڕادەكەی؟

–بەتایبەتی بەگەرما, زۆرخواردنەوە خراپە!.

–لەوانەیە یەكێكت كوشتبێ؟

ئیدی هێزم لەبەر بڕا:

–ئەگەر نەڕۆی, مسۆگەر من بەكوشتن دەدەی.

شۆفێر, ترومبێلەكەی كوژاندەوەو گوتی:

–بەڵێ, باشترە بتكوژم, نەك رێگا بدەم بكوژێك ڕابكا.

پاڕامەوە:

–هیچ كەسم نەكوشتووە! ئاخر من كۆمسمولم, كۆمسمول!

–باشە ئەگەر كۆمسمول بی.. –شۆفێر بەدڵنیابییەوە وشەكەی لێك دەكێشاوە.

ترومبێلەكەی داگیرساندو جوولا.

دوای تێپەڕبوونی چەند كیلۆمەترێك, ئینجا بەدڵنیایی هەناسەم هەڵكێشا.

دەگێڕنەوە: پیرەمێردێك لەسەر جادەیەكی كوێستانیێدا (ڤۆلگا) یەك رادەگرێ, شۆفێر لێی دەپرسێ:

–دەزانی ئەم ترومبێلە هی كێیە؟

پیرەمێرد جێگای خۆی خۆش دەكاو وەرام دەداتەوە:

–نازانم!

–هی وەزیرە, وەرەخوارێ!

–وا هاوار مەكە, مەگەر نازانی من كێم؟

شۆفێر بەپارێزەوە دەڵێ:

–كێ؟

–باپیرم!

–باشە, پێتەوە دیارە!

–نەوەكەم كۆمسمۆڵە. بۆیە ئەوەندە درێژدادڕی مەكە, من بگەیەنە, با وەزیر چاوەڕێ بێ!

قسەكەی كاریگەر دەبێ.

شۆفێرەكە دەیویست لە (كوموخ) دامبەزێنێ, بەڵام ئەمن لەوە دەترسام لە (بالخار)ەوە تەلەفۆن بكەن, لەبەر هەندێ دانەبەزیمو رازیم كرد تا زینوی

www.pertwk.com

(واچی)یش بمبا. لێرە, وەك موسڵمانێك حیسابم لەگەڵدا كرد: بۆ خۆیو ژنەكەی یەك دەرزەنە منداڵو بۆ هەمووشیان هیوای ساغو سەلامەتیم خواست, بەڵام وێ دەچوو حەزبكا بەودەستەی دۆستایەتی كەبۆیم درێژكرد روبڵێكیشم دابایێ. بەداخەوە هەتا یەك كۆپیكیشم نەبوو. بەشێوەیەك دەگوترێ: **پیاو ئەگەر دەرپێیەكی نەبێ, حەفت كەسیش ناتوانن لەپێی كەنەوە.**

هەڵبەتە لەلای ئێوە مایەی پێكەنینە: ئەمە چ زاوایەكە, لەباتی دیاری بۆ بووك, لەگەنێكی ئاسایی هێناوەتەوە ... بەڵام ئەمن بەجۆرێكی دی بیردەكەمەوە بۆیە كاتێ ترومبێلەكە– قەت تایەكانی نەسوێن– لەسەر لۆفەكە بزربوو, بە دەنگێكی بەرزەوە گوتم: "ئافەرین بەهادۆر! بەڕاستی رزگاربوونت پەرجوو بوو!" بەڕاستیش چ ئاقڵ بووم كە تێم تەقاند, چونكە بەنرخترین دیاریش لەلای كیژی كووباچی, نرخی پووشكەیەكی نەدەبوو ئەگەر دەستی كیژێكی بالخاریم گرتبا! لێ گەڕێ لەم گوندە شوومەی گۆزەكەران زۆر شت لەدەست بدەم, بەس خۆم سەلامەت دەرباز بم. ئەمەش بەومانایەیە لەگەڵ لەگەنێكی خراپ, دڵێكی وەفادار كەلەسەفەردا قاڵ بۆتەوە, پێشكەشی (سەرمینان) دەكەم!.

6

كێوەكانی (لەك) شتێكن لەنێوان لوتكە هەرە سەختەكانی (ئاڤار)و زنجیرە چیاكەی (یوژداغ). لێرەدا, هەڵدێری سەرگێژكەرو تاشەبەردی وەكوو بورجی قەڵا, نابینرێن, لێرە هەروەها لێڕی سەوزی وەكوو ئەوانەی بنارەكانی نزیك (كووباچی)ی زێدەكەم دادەپۆشن, نابینرێ. ئەم شاخانە لەلایەنێكی دییەوە, واتە گیای تەڕو تازەو پنچكی كوێستانێ, جوان جوانن.

لەخۆشترین رۆژەكانی ساڵدا, رێگام كەوتە ئێرە, لەوكاتەی رەگەكانی خاك سەرشاخەكانیان لەبەریەك ترازاندووە و لەژێر گەرمای هەتاودا, توتڕكی كێوی دەڕوێ, كاتێ لكو قەدی ترشۆكە, كەنگرو رێواسو گوڵە وردە خڕەكان, جوانو بەتامنو لەدواییدا كاتێ شیرەی گوڵە سۆرە كێویلكەكان كە لەسەرەوەی نشێوێك دا شنە سەمایان پێدەكا, تا ئەو راددەیە شیرینە.

لەنێو پاوانە سەوزەكەی كوێستانێدا, مێگەلی كەلخووزی هەروەك سێبەری هەورەكان دەجوڵێنەوە. شوانەكان لەپشت گردێك جێگای خۆیان خۆش كردووە. داری عارەبانەكانیان وەكوو تۆپی دژی ئاسمانی, روویان كردۆتە هەوا. لەتەنیشتیدا, چادرێكی گچكە هەڵدراوە, مەنجەڵێكی رەش لەسەر سێ كوچكەی ئاگردانێكی بێئاگر دانراوەو خودی شوانەكان دەوریان گرتووەو یاری كۆنكان دەكەن.

ئەم مرۆڤە رەش داگەڕاوو بەهێزانە, بەئەسپی تازە نەفەسەكانیان لەدەشتە بێپایانەكانی كەناری خەزەرەوە كە هەتاو هەمیشە بەرزە, بۆ پاوانەكانی كوێستانێ, سەركەوتوون. كاریان سووكو سادە نییەو لێگەڕێ ئێستا مەكینەی رستنی كارەباییان هاتۆتە یاریو نەبەپێی خۆیان, بەڵكو بەسكەی شەمەندەفەرو تڕومبێل رەو دەكەن, –بە هەرحاڵ كاریان ئاسان نییە. شوان هەر شوانە – هەم لەگەرمای سووتێنەرو هەم لەباوباران دا بەشداری مێگەلەكەیەتیو كەپەنگی (ئاندی) لەلای ئەو رۆڵی خانوو, سەربانو نوێن دەگێڕێ ....

ئەگەر لەبنكەی شوانەكان نزیك بوومەوە, گوتم:

–سڵاو, خودا بەرەكەت بخاتە نێو مێگەلەكەتان!

پیاوێكی دەمو چاو كوتراو سەری لەسەر كاغەزەكان هەڵگرتو وەرامی داوە:

–بەرەكەت دەدا ئەگەر چاودێری بكەین.

شوانێكی بەتەمەن كە كەمێ لەولاتر رۆژنامەی دەخوێندەوە, بانگی كردم:

www.pertwk.com

–ڕێبوار دانیشه!

بەڵام ئەگەر لەمەنجەڵو ئاگردانە ساردەکەیان رامام, وام کەوتە مێشکەوە کە (خینگاڵ)یان لەلا ناخۆم!.

شوانی بەتەمەن پرسی:

–کیسەکەت چی تێدایە؟ نەکا کەروێشکێکت لەزینوی (واچی) گرتبێ؟

–نەخێر!

–دەنا شفتی‌یە! – دەمو چاو کوتراو سەری بەرزکردەوە.

سەرم سووڕمابوو لەوەی بۆچی هەموویان پێ‌دەکەنن.

–چ دەڵێن, کام شووتی لەو وەختەی ساڵ؟

پیاوە بەتەمەنەکە, وێڕای پێکەنین گوتی:

–مەگەر نازانی ئێرە شاخەکانی (لەك)ە؟

–چ قەیدی‌یە؟

–مەسەلە ئەوەیە: لەکەکان لەکۆنەوە بەکڵاونانە سەر خەڵکی بەناوبانگن. چیایی‌یەك لەیۆژداغەوە گۆستبوویەوە ئێرە. لەکەکان ناچاریان کرد بەبێ ئاوڕدانەوە بۆ زێدەکەی هەڵێ. ئەو بەنێو باغان دا رایدەکردو دەیویست لەگەڵ دەستی خۆی شفتی‌یەکیش ببا. گەورەترین شفتی هەڵبژارد, خستی‌یە ناو گوشێكو ڕۆیشت. ڕۆژئاوا, دەیویست لەناو دۆڵێك نان بخوا. شفتی‌یەکەی دەرهێناو شکاندی. باوەڕی بەچاوەکانی خۆی نەکرد: لەکێك لەناو شفتی‌یەکە هەڵکوڕمابوو.

ئەمن بیرم دەکردەوە خراپ نی‌یە چاوێك بەدەوروبەری خۆم دا بگێڕم, نەوەك (بالخاری)یەك دانیشتبێ. ئەگەر تەماشام کرد, تێ‌گەیشتم شوانەکان بێجگە لە نوکتە, فەرمووی شتێکی دیکەم لێ‌ناکەن. بۆیە خودا حافیزیم کردو ڕۆیشتم.

پیاوە پیرەکە, کەمن بەکابرایەکی ماقوولم زانی, لێ‌نەدەگەڕا بڕۆم:

–سەبرکە, ئێوارێ (خینگاڵ)مان هەیە!

–نەخێر, پەلەمە. بەڵام ڕۆژنامەکەتانم دەوێ!

–بیبە, بەڵام هی دوێنێ‌یە!

لەگەڵ خوداحافیزی‌دا گوتم:

–قەیدی نییە, خۆ من هی پێرێشم نەدیوە!

دوای کەمێك ئەگەر لاپەڕەکانی ڕۆژنامەکەم کەمێك لێك کردنەوە, وێنەی مامەو وێنەی پیاڵەیەکی تایبەتی شەراب خواردنەوە کە زۆر جوان رازابۆوە, کەوتنە بەرچاوم. لەژێریان گوتارێکی (ئالخیلاڤ) بڵاوکرابۆوەو گوترابوو, ئەم پیاڵە تایبەتی‌یە دیاری هونەرمەندی بەناوبانگ (دایان–دۆڵدوروم)ە بۆ دۆستە ئیتالیایی‌یە دوورەکەی (پیرو سوریانو).

7

ڕۆژنامەکەم لەتەنیشت ڕێگا, لەژێر بەردێك دانا: ڕەنگە کەسێك, ڕێبوارێك, ڕۆژنامەی دوێنێ‌ی نەخوێندبێتەوە. بەڵام هێشتا وەڕێ نەکەوتبووم, ئەگەر لەناو ڕێگا, لەبەردەمی خۆمەوە شتێکی سەیرم چاو پێ‌کەوت. هەنگاوەکانم گورج کردنو زوو بۆم رون بۆوە کە پیاوێکی ئاسایی‌یەو دووپێ, دوو دەستو یەك

www.pertwk.com

سەری هەیە. ئەمما ئەو بەپێ نەدەڕۆیشت, بەدەست دەڕۆیشت. کڵاوی خستبووە سەر پێیەکی و هەگبەیەکیشی بەپێکەی دیکەی هەڵواسیبوو. خۆم گەیاندێ و لێی وردبوومەوەو لەهەر چوار لاوە تەماشام کرد. دەڕۆیشت و گوێی بەمن نەدا, لەهیکڕا, هاواری کرد —سەدو پەنجا! —لەسەر یەك دەست دەمایەوەو بەدەستەکەی تری کڵاوو هەگبەکەی لەپێکانی کردەوە, پاشان تەقڵەیەکی لێداو کەوتە سەر پێیان.

خەیاڵ دەکەی کێم لەبەرامبەردا وەستابێ؟ بەڵێ, بەڵێ, هەمان "سوگوری"ی بێ بەخت کەجارێکیان لەکن کانیاوێکی (یوژداغ) پێکەوە چێشتمان خوارد.

سڵاوم لێ کرد:

—خێرە!

ئەویش منی ناسییەوە:

—خێرە, خێر! بەمە دەڵێن دیدار!

—بەدیتنت خۆشحاڵم! وادیارە نەبۆ ئاسمان چووی و نەخەزەریش قووتی داوی؟

—شێتیش نەبوویمە! مەترسە. تۆ, دەبینم کاتێ لەسەر دەست راوەستابووم زراوت رژابوو. هەمووی رۆژێ سەت و پەنجا پێ لەسەر دەستان ڕێ دەکەم.

بۆی گێڕامەوە چی بەسەر هاتووەو بەدەگمەنیش چارەنووس وا سەرکەوتو دەردەچێت "چاتا" ئەوی لەلای ماسیگرەکانی خەزەر دۆزیوەتەوە, ئاشتیان کردۆتەوەو گەڕاونەتەوە گوندەکەیان. هەرچەندە خزمەکانی بەخشیویانە, ئەمما ئەو ناتوانێ لەخۆی ببورێ و بڕیاریداوە یەك مانگ رۆژانە سەت و پەنجا پێ لەسەر دەستان بڕوا. بەم شێوەیە گوناهەکانی دەشۆرێن و لەهەمان کاتیش دا بەهرەکەی گەشە دەکا.

پێکەوە بە رێگادا دەڕۆیشتین و بەردەوام دەیگێڕاوە کە چ ژنێکی جوانی هەیەو ژنەکەی خۆشی دەوێ و بەگشتیش ژیان خۆشە.

من بەدیتنی زۆر شادمان بووم, شادی‌یەکەم بەرادەیەك بوو, گوایە خۆشبەختی‌یەکی گەورە رووی تێ کردووم. لەدووڕیانێکی نزیك گوند, کە دەمویست خوادافیزی بکەم, هەر گوێشی لێ رانەگرتم.

—نا کاکە, دەمرەنجێنی. ئێستا نۆرەی منە خزمەتت بکەم. مێوانم بەو لەگەڵ ژنەکەم ئاشنا بە.

هەڵبەتە حەزم دەکرد ئەم جوانی جوانانە ببینم, ئەگەرچی لەدڵیشەوە بەگومان بووم: سوگوری وای وەسف کردبوو, لەوانەبوو لەیەکەم ڕوانین دا ئاشقی بمو سیما جوانەکەی (سەرمینان)م لەبەرچاو بکەوێ. بەڵام برسیەتی لەمێژبوو ئارامی لەبەر هەڵگرتبووم و نەمدەتوانی چاو لە بانگهێشتنەکەی بپۆشم.

ئێمە چووینە گوندە بەناوبانگەکەی "سوڤکرا" کە وەك (کووباچی)یەکەی ئێمە,منداڵەکانی لەتەمەنی حەفت ساڵی‌یەوە هونەری باب و باپیرانیان فێردەبن. دەڵێن خەڵکی (سوڤگرا) لەسەر گوریس دڵنیاترن نەك لەسەر زەوی. کەس ئەمە نازانێ! بەڵام کاتێ مێرمنداڵێکی باریکەلە لەسەر بەرزاییەك سەمای خەنجەر دەکا, هەتا هەناسەی تەماشاکەرانیش دەوەستێ!. ئەمما ئەمانە لەلای من سرنج راکێش نەبوون. من تەنێ لەیەك شت دەگەیشتم: ئایا لە (سوڤگرا) دیاری‌یەکم بۆ سەرمیناز وەدەست ناکەوێ!.

لەمەیدانی گوند, منداڵەکان خەریکی ئەنجام دانی جوڵانەوەی ئەکروپاتیك بوون و مێرمنداڵێك لەسەر گوریسێك کەلەبانێکەوە بەبانێکی دی‌یەوە بەسترابۆوە, دەڕۆیشت. هەموویان جلك و بەرگی رەنگاو رەنگی خۆیان کردبوە بەریەراقی سەرسینگیان کەلەڕابردوودا بەتەلیسم دەژمێردران و ئێستاش وەك خشڵ وان, بەڕۆشنی دەدرەوشانەوە.

www.pertwk.com

(سوگوری) تەماشای کەسی نەکرد, چونکە ئەو هەموو رۆژێ دەیانبینیێ. بەڵام ئەمن, سەرم بەرزکردبۆوەو لەوکیژە دەساڵانەیەم دەڕوانی کە ڕێك لەسەر سەری منەوە بەسەر گوریسێکەوەبوو.

–تەماشاکە, کیژۆڵەکان ئەم هونەرە فێردەبن.

ئەگەر لەماڵیان وەنزیك کەوتین, (سوگوری) داوای کرد هێواش بم: ژنە جوانەکەی نوستووەو چما حەسانەوەکەی بشێوێنین؟... ئەو لەسەرخۆ چووە ژووریێو لەدەرگای ژوورێکی دا. کەس وەرامی نەداوە. لەدەرگایەکی دیکەشی دا, کەس دەنگی نەهات.

ئەکروباتیك کەناڕەحەت ببوو, هەموو دەرگاکانی کردەوەو بەدوای (چاتا) دا دەگەڕا. بەڵام ئەو دیار نەبوو. هەوڵم دا, ئارامی بکەمەوە: –رەنگە چووبێتە سەر کانی, یان لەلای هاوسێکانی دانیشتبێ. بەڵام (سوگوری) ئەنگوستی خۆی گەستو وەك کسۆکێکی بریندار بەسەرخۆیدا دەسووڕا. ئەگەریش هەبوو! کەلو پەلی ژنەکە دیارنەبوون. دڵنیا بوو کە خزمەکانی بردویانەتەوە.

پاشان (سوگوری) لەهەیوانێ را بانگی پیرەژنێکی کرد, کە هێسکەکانی لەبەر هەتاو گەرم دەکردنەوە:

–هاوسێ, ژنەکەم بۆ کوێ چووە؟

–زمانت شیرین بێ. بەڵێ, خەریکم خۆم گەرم دەکەمەوە –داپیرە تەواو کەڕ بوو. سوگوری هاواری کرد:

–ژنەکەم بۆ کوێ چووە؟

–بەڵێ, بەڵێ, رۆژێکی خۆشە. هەروەك دەڵێن, هەتاو پیران خۆشحاڵ دەکاو نەمانیشی بۆ لاوان شادی دەهێنێ.

(سوگوری) بێ تاقەت بوو. بازێکیدا سەردیواری بەردەمی هەیوانو دەقیقەیەك خۆی بەسواندەوە هەڵواسیو پاشان وەکوو باڵندەیەك خۆی هەڵدایە سەربانی دراوسێکەیان. لەبن گوێی پیرەژنەکەوە هاواری کرد:

–ژنەکەم لەکوێیە؟

–رۆیشتووە, رۆیشتووە!

–بۆ کوێ؟

–چۆتە پاریس. شارێکی وایە. هەلیکۆپتەرێك لەبەرامبەر ماڵەکەتان نیشتو ژنەکەتی برد.

(سوگوری) بەئاشکرا پیرەژنەکەی بەشێت ناوبرد. لەوکاتەدا کیژۆڵەیەك کە من بەئاسمانەوەم دیبوو, خۆی گەیاندە ماڵی پیرەژنو هەموو شتێکی بۆ (سوگوری) باس کرد. نوێنەرانی تیپی هونەری "لەزگینا" کە بۆ دەرەوە دەچوون, لەشارەوە بەهەلیکۆپتەر هاتوونو (چاتا)یان رازی کردووە لەگەڵیان دا بچێ.

–ئەمما ئەو پەیامی بۆ تۆ –کیژۆڵەکە قسەی درێژە پێدا– ئەوەبوو, ئەگەر ئەوت خۆش دەوێ, وەدوای کەوی. شتەکانت لەشار ئامادەیە.

–ئەمن لەتیپی هونەریدا چ کارێکم پێ دەکرێ؟

–ئاخر تۆشیان بانگ کردووە. لەوێ ئەکروباتیك جێگای خۆی هەیە!.

(سوگوری) لەسەربانی هاوسێیەکانەوە بانگی کردمێ:

–دیتت! لەئاکام دا گەیشتە مەبەستەکەی! دۆستی من دەبینی ژنەکانمان چیمان بەسەردێنن!.

–نابینم!.

–چۆن نابینی؟

–هەروا: ئەمن ژنم نەهێناوە.

(سوگوری) کە بازی دەدایە هەیوانەکەیان, لەهەوادا گوتی:

www.pertwk.com

–ئاه! بیستساڵەییم لەکوێی؟ کاکە ژن مەهێنە، هەرگیز ژن مەهێنە– ئەمە ئامۆژگاری منە بۆ تۆ. واخ، هەموو شتێك چۆن رووی‌دا!

(سوگوری) وێڕای گلەیی لەکەللەڕەقی ژنان، هاتەوە ماڵو بەپەلە کەوتە ئامادەکردنی کەل‌و پەلەکانی.

–ئەتۆش دەبێ ببوری، نەمتوانی وەك شایستەی تۆیە، بەخێرت بهێنم!. ئاخر ناتوانم زووبگەمەوە هەلیکۆپتەر، بۆیە دەبێ خێرابم. ئەو ناتوانێ خۆیم لێ بزرکا، ئەو ئەگەر بەپێیەکانی بۆ هەر شوێنێك بڕوا، من بەدەستەکانم بۆی دەچم.

پێکەوە لەگوند وەدەرکەوتین‌و خوداحافیزیمان کرد. ئەو سواری ترومبێلێك بوو دوابەدوای ژنەکەی بۆ پاریس وەڕێ کەوت. منیش بەرەو کووباچی گەڕامەوە.لەڕێگادا، بیرم لەوە دەکردەوە: ئەو ناخۆشی‌یانەی ژنەکانمان بۆمان دروست دەکەن، بەزەماوەندیش تەواو نابن.

1

لەڕێگای گەڕانەوەم دا بۆ زێدەکەم، دیدارێکی دیکەم، بۆ لەبۆسەدابوو کە دوای ئەوە، هەموو شتێکم لەزەین دا بەتەواوی تێکەڵ‌و پێکەڵ بوو.

زنجیرەی چیای (سوتبوك)م بەجێ‌هێشت‌و پێم نایە سەر زەمینەکەم. دڵم وەکوو میلی (قوتب نوما) لێی دەدا کە لەگوندەکەی ئاسنگەران (ئامۆزگی) نزیك دەبۆوە. لەناکاو لەسەر جادە کەسێك، سواری ئەسپێکی سپی عەرەبی، وەدەرکەوت. سوار، هەرچەندە جلك‌و بەرگێکی سادەی سەفەری دەبەردابوو، بەڵام هەموو شتەکانی دیی نیشانەی ئەوەبوون، سوارێکی راستەقینەیە. ئەسپەکەی ژێری، وەك ڕێڕەوەی وەرزشی، تەقە تەقی ناڵەکانی دەبیسترا، دەتگوت سەما دەکا. ئەگەر نزیك بۆوە، ئەسپەکەی راگرت‌و بەسووکی خۆی فڕێ‌دایە سەر زەوی. ئەوە جگە لە (عەزیزی کوڕی قلیان)، غەنیمێکی دیکەی من، لەململانێ لەسەر سەرمیناز، کەسێکی دیکە نەبوو.

دێنمە بەرچاو کە من‌و ئەو لەسەر ئەو جادەیەدا چتۆ دیاربووین– ئەو– باشترین وەستای گوند، شانازی زێڕینگەرەکانمان‌و من پیشەگەری بێ توانا کە نەك هەر لەسەفەرەکەم دا شتێکم وەدەست نەهێناوە، بەڵکو سەرمایەی خۆشم– واتە کەرەستەی کاریشم– لەدەست داوە: ئەو، وەدوای خۆشبەختی کەوتووەو من، گێلەپیاو، دەست لەگونان بەرەو ژێرتر بەرەو سەرزەمینەکەی، دەگەڕێتەوە. ئەو، ڕێك‌و پێك بەجلك‌و بەرگی سەفەرو منی بەرگ دڕاو بەدەم‌و چاوێکی تووکنی پڕ لەکەی شین.

وێڕای تێڕامانم، سلاوی کرد:

www.pertwk.com

–(بەهادۆر) سڵاو!

–سڵاو (عەزین) –دەستیم گوشی.

–دەگەڕێیتەوە؟

–دەبینی!

–ئەمما من تازە وەڕێ دەکەوم. دوای گەڕانەوەم لەمۆسکۆ، هەر سێ ڕۆژان لەماڵێ بووم. بابم هەتا گوێی بەحەسانەوەشم نەدا: دەڵێ، من بەناوی تۆوە گفتم داوەو تۆش دەبێ، بەسەر ئەو لاوە لەخۆباییانەدا زاڵ بی ... – (عەزین) زمانی گیرا، چونکە تێگەیشت قسەی زیادی کردووە. بەنیگایەکی شەرمەزارانە تەماشای کردم– بەهادۆر بڵێ بزانم، لێم نەتۆراوی؟

–چما ، (عەزین)؟

–باشە، ئاخر منو تۆ هەر چۆنێك بێ، غەنیمین!

–وادیارە، –من بەئارامی وەرامم داوە. هەرچەندە بەبیستنی وشەی (غەنیم)، وام هەست دەکرد درێشەیەکی داغیان لەجەرگم چەقاندبێ!

–بۆ من ناخۆشە، ڕێگام لەتۆ گرتووە، لەبەرامبەر (سەرمینان)یشدا شەرمەزارم

–ئێمە بەم رکابەرییە گێلانەیەمان هەتك بەو دەکەین. ئاخر من بەباشی نایناسم: کاتێ بۆ خوێندن گوندەکەمانم بەجێ هێشت، کیژۆڵەیەکی دە ساڵان بوو، تا ئێستاش باشم نەبینیوە.

ئەگەر دیارییە پۆڵاکەی دەستکردی وەستا (لەفشای تۆلایی)یشی پێشکەش کردبام، ئەوەندە خۆشحاڵ نەدەبووم. بەڵام دەروێشێك فێری کردبووم کەدەبێ لەکاتی وادا خۆڕاگربم، بۆیە بەسەرخۆم نەهێناو پرسیم:

–ئەگەر وایە، چما بەدوای دیاریدا دەڕۆی؟

–بەهادۆر، خۆت دەزانی – عەزیز نەیدەزانی چۆن وشەی بەجێ بدۆزێتەوە– بابم ناچاری کردم. ئەگەر نەهاتبام ژیانی لێ ناخۆش دەکردم، ئاخر ناتوانرێ قسەی گەوران بشکێنرێ، وانییە؟ دیسان بیرم کردەوە، مەگەر چ زیانێکی تێدایە گەشتێك بەنێو وڵاتەکەم دا بکەم؟ خۆ من مۆسکۆی دوور لەوڵاتەکەی خۆمان شارەزاترم. لەگوندەکان دەڕوانم، لەگەڵ خەڵکیو هونەرەکەیان ئاشنا دەبم. دەزانی، ئێمە لەهونەرستان دا وەك نموونەی سەرمەشق تەماشای دەستکردی پیشەگەرەکانی خۆمانمان دەکرد– بەڵام هەمووی بەوێنە، لەبەر هەندێ بڕیارم دا لەڕکەبەرایەتییەکە بەشداربم. هەڵبەتە ئەگەر (سەرمینان) داواکەم رەت بکاتەوە، کارم تێ دەکا، سەربای هەندێش مۆڵەتم کەمە، –مسۆگەر تۆ توانیوتە شتێکی وا وەردەست بخەی کە من بەخەونیش نایبینم، وایە؟ –ئەو تەماشای کیسەکەی دەکرد.

–چی تێدایە؟ –بەبێ مۆڵەت وەرگرتن، قامچییەکەی خستە نێو کیسەکە. دەنگی شکانی شتێك هاتو تێ گەیشتم، تەنیا دەستکردی سەفەرە پڕ مەترسییەکەم لە دەست دا.

بەبێ گوتنی وشەیەك، پارچەکانم هەڵڕشتە سەر زەوی. (عەزین) بەترسەوە داهاتەوەو لێیان وردبۆوە:

–ئای– یا– یا، ئەمن دیارییەکەتم شکاند! چ بکەم، چ بکەم، بەنرخ بوو؟

–وردتر تەماشای بکە!.

دووپارچەی شکاوی لەبەرامبەر چاویدا هەڵگێڕو وەرگێڕ دەکرد:

–لەگەنی ئاساییە!

–بەداخەوە، راست دەکەی. ئەمە کۆی هەموو ئەوشتانەیە کەمن توانیومە وەدەستی بخەم.

مسۆگەر هەتك بە (عەزین) کراوە کەلەگەڵ کەسێکی ناشایستەی وەکوو من دا کەوتۆتە ململانێ! کەسێك کەلەسەفەری چەندان ڕۆژیدا تەنیا لەگەنی ئاسایی دەست کەوتووە. بۆ دڵدانەوەم، گوتی:

www.pertwk.com

–بەڵام (بەهادۆر)، ئەگەر سەرمینازت خۆش نەویستبا، سەفەرت دەکرد؟.

–لەژیانم زیاترم خۆش دەوێ.

–ئەدی ئەو؟

–ئاه، ئەگەر دەمزانی!

–نابێ بێئومێد بی. ئەگەر بەڕاستی تۆی خۆش دەوێ، هەر پارچە گۆزەیەکی ئاسایی تۆی لەبەنرخترین دیاری من، پێ باشترە.

(عەزیز) بەقسەکانی کەمێ دڵی گەرم کردمەوەو وەکوو دوو دۆست لێك جودابووینەوە. بەڵام کاتێ دەنگی سمی ئەسپەکەی نەما، ئەمن لەناو خەمان دا نقووم بوومەوە. چونکە لەوانەیە وەك عەزیز دەڵێ، وانەبێ، دیارییەکەم لەلایەن خودی جیهاندارەوە پەسندبکرێ!، یان سەرمیناز بەو دیارییە بەنرخەی عەزیز وەدەستی دەهێنێ، هەڵخەڵەتێ. وێڕای ئەمانەش، ئایا سەیر نییە، لاوێك کەکووباچییەکان هەردەم بە نموونەی منداڵەکانی خۆیانی دەزانن، کۆڕانە پەیڕەوی قسەکانی (قلیان)ی پیربکا؟ چونکە هەر وەك بابی پێی بڵێ: "سەرمیناز، بخوازە!" –و بابی سەرمینازیش بەکچەکەی بڵێ: "ببە ژنی عەزیز"! –ئەودەم گوێ پێ نەدانی دڵدارەکەمو لێ هاتوویی عەزیز چارەنووسم دەگۆڕن! زۆریش ڕێی تێدەچێ (عەزین) وازنەهێنێو هەر بۆ شانازیش بێ، ببێتە ماخۆی (سەرمینان). بە تایبەتی کەژاوەیەکی چاکیشە. بەلایەنی کەمەوە، داكو بابی تەواوی کیژەکانی گوند، باوەڕیان وایە. سەرباری ئەویش، (موختار)...

ئەو دەمی بیرەکانم تاریك تر دەبوون. چونکە من ئەو دزە، ئەوهیچو پووچەی کوڕی (لیونید)م وەبیرخۆ هێناوە. نەخێر، باشترە (سەرمینان) ببێتە هی (عەزین) نەك بکەوێتە چنگی ئەوەوە.

ئەدی خۆم؟.. لەبەرامبەری دیارییەکەی عەزیز کەخاوەنی زەوقێکی جوانو دروستە، یان لەبەرامبەر ئەو هەگبە بەنرخەی (موختار) لەمنی دزیوە، ئەمن چم هەیە؟.

بەکۆڵمەوە، پارچەیەك لەگەنی بێگانە، لەناو کیسەیەکی بێگانەدا، بەگلەییەوە دەنگیان لێوە دەهات.

لەکۆسپەی دەرگایماڵەوەمان، تەنیا پڵنگێك بەدەمی بەشەوە پێشوازی لێکردم. چەندان سەدەیە، ئەم پڵنگە لەدیوارە بەردەکەی تەنیشت خانووەکەمان دا وشك هەڵاتووە. دەگێڕنەوە دەڵێن: وەختێ دەستەی زانستی مۆزەخانەی دەوڵەتی ئارمیتاژ هاتبووە (کووباچی)، زاناکان گفتیان بەباپیرم –یادی نەمربێ– دابوو کەنرخێکی زۆری بۆ دادەنێن. ئەوان دەیانگوت تەنیا جێگای ئەم کارە هونەرییە ئەلبانییە کۆنە، مۆزەخانەیە. باپیرم وەرامی دابۆوەو: "نەخێر، ئەم پڵنگە، پیرۆزبایی منو کوڕو نەوەو نەوەی نەوەکانم لەچاوی بەد دەپارێزێ. ئەگەر ئێوە دەڵێن جێگاکەی مۆزەخانەیە، چما تەواوی گوندی (کووباچی) ناکەن بەمۆزەخانە؟ ئاخر، ئێرە زۆر شتی تێدایە!".

هەڵبەتە ئەمن بەدیداری ئەم پاسەوانە وەفادارە خۆشحاڵ بووم، بەڵام وادیارە هەموو چاودێرییەکی ئاگردانی خێزانەکەی ئێمەیان تەنیا بە ئەستۆی ئەو سپاردووە. لەهیچ پەنجەرەیەکەوە رووناکی بەدی نەدەکرا. پەردەی ژوورەکەی سەرێ، هاتبووە خوارێو قفڵە گەورەکەی دەستکردی (خاربوك)، هەرچەند بەبزماریش تێی بەربووم، نەکرایەوەو نەکرایەوە.

لەهەوای تاریكو روون دا، بۆ یەکەمین جار خانووەکەمانم بەدبەخت هاتە بەرچاو. تێگەیشتم دایکم گواستوویەتییەوە ئەو خانووە لەبەرد دروستکراوەی مامم بەئومێدی نهێنی درێژەپێدانی وەچەکەمان، چەندان ساڵ خەریکی دروست کردنی بوو. چ بکەم، ماسی بەدوای گۆمی قووڵترو، مرۆش بەدوای جێگای خۆشتردا

www.pertwk.com

دەگەڕێ.... وێ دەچێ مامم گەیشتبێتە ئەو ئەنجامەی کەخانووە کۆنەکەشمان بۆ گومڕایەکی وەکوو من هێشتا زۆرە. هەڵبەتە بەسە! ئایا لە ڕۆژە یەك لەدوای یەکەکانی سەرگەردانی دا ئەمن ئارەزووی وام نەبووە؟ هەر ئەوەندە بگەڕێمەوە!. بەمنداڵی, چەندان جار بەدزی دەچوومەوە ماڵێ. ئەم جارەش ناچاربووم سوود لەئەزموونی رابردووم وەرگرم. بەدیواردا هەڵگەڕامو خۆم گەیاندە ماڵە دراوسێو لەوێوە بەپاچینە دارەکە کە بەهەموو خانووێکەوە هەڵپەسێردراوە, گەیشتمە هەیوانەکەی خۆمان.

لەو دەمان دا, ئەو رووداوەم وەبیرهاتەوە کەلە (ئیبراهیم)ی دز قەومابوو: ئەو بڕیار دەدا بەسەر دیواردا بچێتە ماڵە دراوسێ دەوڵەمەندەکەیان. ئەگەر دەگاتە هەیوان, پاچینەکە هەڵدەگرێ. ماخۆی ماڵ دێتە دەرێو لیێ دەپرسێ:

چ دەکەی لێرە؟

مەگەر نابینی, پاچینە دەفرۆشم!

لێرە؟ نە بازاڕەو نە دوکان!

دز خۆی تێك ناداو دەڵێ:

-یەکەم, ئێستا شەوەو دووەمیش هاوسێی خۆشەویست, پاچینە لەهەموو جێگایەك دا دەفرۆشرێ. چونکە هیچ ماڵێك ناتوانێ بەبێ پاچینە کاروبارەکانی رێك بخا.

(ئیبراهیم) بۆ وەرام دانەدەما. ئەدی ئەمن؟ بۆ نموونە: ئەگەر کەسێك لەسەربانی هاوسێکەمان بمبینێ, بەخەیاڵیش نازانم چ بڵێم؟.

کاتێ گەیشتمە هەیوانەکەی خۆمانو کەس نەیدیتم, یەکەمین سەرکەوتنم لەماوەی چەندان هەفتەدا, وەدەست هێنا. بەوەستایی دەرگای کارگەکەمانم کردەوە: دەرگاکەم بەرز کردەوە, دامکێشاو پاشان بۆلای خۆم راکێشا. چوومە ژوورێکی چۆڵو تاریك وادیارە مامم هەرچی پیێ چووە بردوویەتی تا دایکم وا هەست بکا لەناو ماڵی خۆی دایە. شەوم لەوێ بەڕۆژ گەیاند.

2

لەگەڵ بانگی کەڵەشێری هاوسێکەمان, لەگەڵ وەحە وەحی گاوانو بۆڕە بۆڕی گامێشەکان واگا هاتم. دەنگی دەهۆڵو ئاوازی بانگ راهێڵەری زوڕنا,واگایان هێنام. ئاوازە خۆشەکەی (ئابرخس) هەمووی بۆ بەشداری زەماوەند بانگ دەکرد. یەکەمین بیرم ترسناك بوو! –نەکا سەرمیناز بگوازنەوە. بەڵام دڵی خۆم بەوە داوە کە جیهاندار کابرایەکی بەوەفایەو تا هەرسێ لاو بەخۆو بەدیارییەکانیانەوە, ئامادە نەبن, کیژی خۆی بەمێرد نادا. دەنا, ئەم زەماوەندە هی هەرکێ بێ بەختی منی تێدایە! پێویست ناکا پاکانە بۆ گەڕانەوەمو پێشێل کردنی ڕێو رەسمی بابو باپیرانمان بکەم. بەو پێیە, لاوی سەفەرکردو لەدوو باران دا دەتوانێ بگەڕێتەوە: دیارییەکی نائاسایی دەست کەوتبێ یان رووداوێکی چاوەڕوان نەکراو لە گوندەکە رووی دابێ. دەبێ لەشایی ئەمڕۆدا بەشێوەیەك خۆم نیشان بدەم کەس نەمناسێو سەروبنی هەموو ئەو شتانەش دەربێنم کە دوای رۆیشتنم روویان داوە. دەبێ بتوانم چەند وشەیەکیش بچرپێنمە گوێی سەرمیناز؟ بەهەرحاڵ تێریش دەخۆم, بێگومان خواردنی زەماوەند. کەس نامناسێ,چونکە دەمامك دەدەم.

تا ئێستاش لەزەماوەندەکانی ئێمەدا, ڕێو رەسمێکی وا هەیە: دوازدەکەس, لاوی بێ ژن بەدەمامكو زرێی کۆن, بەشێوەیەك کەس نەیاننناسێ, بەشداری زەماوەندەکە دەکەن. ئەم یاسایە وەك پۆڵا وایە. هەتکیش لەوە گەورەتر نابێ ئەگەر کەسێك جورئەت بکا دەمامکی یەکێکیان داماڵێ. چوار لەو دوازدە کەسە

www.pertwk.com

(کارچی)یان پیٚ دەڵێن کەمانای گاڵتەچی‌یە. کاریان پێ کەناندنی خەڵکە. جلکی سپی دەبەر دەکەن‌و دەمامکیشیان لبادە بە لەکەی ڕەنگاو ڕەنگ. زاناکان باوەڕیان وایە، ئەمە پاشماوەی ئەو ئاکارە کۆنەیە کەڕوویان خاڵ خاڵ دەکرد. هەر (کارچی)یەك کلکی ڕێویەکی بەپشتە سەری‌یەوە هەڵواسیوە. چواری دیکەش (پیالتار)یان پیٚ دەڵێن‌و کاریان چاوەدێری‌یە. چوارەکەی دیکەش "هرئاوشی" یان پێ دەڵێن‌و جێ بەجێ کەری فەرمانی "تامادا" ی زەماوەندەکەن.

پیالتارەکان جلکی سەربازیان دەبەردایە. دەمامکیان لەئاسن‌و مسە. کلاویان لەقوونکەپیاز دەچێ‌و کراسیان زرێیە. خەنجەریان لەبەر پشتیٚ دایەو هەندێکیان شەش ئاگرو باروتدانیش دەبەستن. پێیان لەچەکمە دایەو هەریەکەی قامچی‌و زەنگوڵێکیان بەدەستەوەیە. لەگەڵ دەنگی زەنگۆڵی یەکێکیان هەموویان دەچنە یارمەتی دانی. تەنیا بەهۆی ئەم جلکانەوەیە کە لاوەکانی گوندەکەمان دەتوانن لەبەرچاوی خەڵکی‌دا لە بەرامبەر کیژەکان دا بوەستن، قسەیان لەگەڵ بکەن‌و داوای شایی کردنیشیان لیٚبکەن. تا نەناسریێی، دەبیٚ بەپارێزەوە بدوێی: دەنگت بگۆڕی‌و بەئاواز قسان بکەی، لەکاتی جولانەوە وەك خۆت نەڕۆی‌و پێت بەتووندی لەزەوی بدەی.

مامم بەزەیی بەجلکە کۆنەکەی پیالتار دەهاتەوەو لەماڵیٚ هەڵی گرتبوو. بۆیە بڕیارم دا بیکەمە بەرمو بەشداری زەماوەندەکە بکەم. گرنگ نی‌یە، ئەمڕۆ لەباتی دوازدە، سێزدە پیالتار وەدەر دەکەون، گرنگ ئەوەیە کەس جورئەت ناکا دەمامکم لە روو داماڵیٚ.

تۆزو خۆڵی زرێ کۆنەکانم تەکاندو بەزەحمەت کردمە بەرو دەمانچەی سوارم لەبەر پشتێن راکردو لەماڵ وەدەرکەوتم.

لەکۆڵان، منداڵەکان دەورەیان لیٚدامو بەهات‌و هاواری "پیالتار"، "پیالتار" وەدوام کەوتن. ڕۆیشتن بەم سەرو سەکۆتەوە، لەناو گەڕەك‌و پیٚ لەزەوی‌دان کارێکی ئاسان نەبوو. پیرەمێردەکان دڵ ناسك بوون، چونکە پێشان نیوەی تەمەنیان لەناو زرێ‌دا بەسەر دەبرد، بەڵام ئەمن دوای چەند دەقیقەیەك، هەموو لەشم بوو بەئارەقە. تەواوی ڕێگا، زەنگۆڵم لیٚ دەداو چاوەڕێ بووم پیالتارەکانی دی لەکوچەکان وەدیارکەون، بەڵام کۆڵانەکان چۆڵ‌و هۆڵ بوون. کاتیٚ گەیشتمە مەیدان‌و خەڵکەکە خەریکی نان خواردن بوون، سست بووم. دەبیٚ شایی کیٚ بیٚ! ئەوە دایکم بوو، دەبووە ژنی "دایان – دۆڵدوروم"ی بەڕێزو ماقوول! و لەزەماوەندەکەیان دا نە سێزدەیەمین (پیالتار)، بەڵکو بەتەنێش بووم؟ بۆیە ئەگەر زەنگۆڵم لیٚدا هەموویان بەسەر سووڕمانەوە سەریان بەرزکردەوە. مۆسیقا بڕاو سەماکەر کە لەناوەڕاستی مەیدان دەستەکانی وەکوو هەڵۆ بەرزکردبوونەوە، وشك بوو.

دەم‌و چاوی مامم لەتووڕەیی‌یان سپی هەڵگەڕا، لەپڵنگێکی ئامادەی هەڵمەت دەچوو. جیهانداری مڕومۆن کەلەو داوەتەدا (تاماد) بوو، بانگی کردم. من کەخۆم بۆ ترسناکترین بار ئامادە کردبوو، لیٚی نزیك بوومەوە. جیهاندار کە بەماقوولی پشتی بە بالیفێکەوە دابوو، بیٚئەوەی خۆی بجولێنیٚ، رایکێشامە لای خۆی‌و بەهێواشی ئەمما بەگوڕ، گوتی:

–دەزانم دەمامکت لانادەی‌و خۆشت ئاشکرا ناکەی!، هەرکەسێك هەی، بڕۆ!

من خۆشحاڵ بووم: وادیارە منیان نەنانسیوە. لەگەڵ هەندێش هەموویان زەق زەق تەماشایان دەکردم.

جیهاندار پرسی:

–تیٚگەیشتی چیم گوت؟

–تیٚگەیشتم!. بەڵام نازانم بۆ دەبیٚ بڕۆم؟ من بەقیژە قیژێکی گێلانە بەئاواز قسەم کرد.

www.pertwk.com

–ئاها, تێنەگەیشتی؟ تێنەگەیشتی کەهاتنت بۆ ئێرە هەتکە بەم خەڵکە بەڕێزە, هەتکە بە (دایان – دۆڵدوروم), هەم هەتکە بە (عائیشە)و هەم بەمن کە (تاماد)مو هەم بەهەموو بەشدارەکانی ئەم شادییە؟!

–هەرگیز مەبەستم گاڵتە پێکردن نەبووە! –دەنگی خۆم وەك بارەی بزنان لێ کرد.

–بۆچی بەم جلکانەوە هاتووی؟ تەماشاکە کەس جلکی وای دەبەردایە!؟

–نا, بەڵام ئایا ڕێو رەسمی کۆنیان هەڵوەشاندۆتەوە؟

–یەك جار وەك گوارە بیخە گوێچکەت: لاوەکان تەنیا لە زەماوەندی هاوزێی خۆیان, جلكو بەرگی خۆیان دەگۆڕن. تۆ لەزەماوەندی ژنو پیاوێك دا خۆت کردۆتە (پیالتار), ئەمەش هەتکێکی گەورەیەو دەترسم بەهەرزانیشت بۆ تەواو نەبێ!. ((دایان – دۆڵدوروم)) بەرگەی ئەمە ناگرێو لەبەرچاوی هەمووان دەمامکت لەڕوودا دادەماڵێ. دەبینی, ئەوە خەریکە بۆ ئێرە دێ! زووتر گیانت ڕزگار کە!.

ناچاربووم ئامۆژگارییە خێرومەندانەییەکەی (جیهاندار) لەگوێ بگرم. بۆچی ئەو شتەی کەمایەی شادی لاوەکانە, بۆ پیران گاڵتە پێکردنە. ئایا دەمتوانی لەم بابەتە بگەم؟ بەهەرحاڵ, من کەوتبوومە جێگای ئەو کەسەی لەکاتی بردنی بووك بۆ ماڵی زاوا تەقەیەکی کردبێ یان گێلێك دەستێك لەسینگی خۆی بداو هاوار بکا: "پاتیخا" هەروەك لەڕێو رەسمی تازیەدا باوە.

وەکوو تەیر فڕیم, چونکە دەمزانی ئەگەر مامم (پیالتار)ی بکەوێتە بەردەستو ئەویش برازا تاقانەکەی بێ, سەرپان کردنەوەی مسۆگەرە. لەگوندم وەدەر دەنێو لەکاتی وادا پاڕانەوەی ڕێکخراوی لاوانیش داد نادا.

وێ دەچوو مامم بڕیاری دابێ مەسەلەکە ئەوەندە قووڵ نەکاتەوە. ئەو, سێ لاوی بانگ کردو ئەوانیش دەستبەجێ وەدوام کەوتن. ئەمن وەك باو برووسکە رام دەکرد, بەڵام بەئاسانی نەدەشێردرامەوە, چونکە لەهەموو جێگایەك, ژنو منداڵم لەسەر ڕێگا هەبوون, هاواریان دەکرد: "تەماشاکەن, پیالتار!". بێجگە لەهەندێش هەڵاتن بەزرێوە زەحمەتەو ئەم جلكو بەرگەش هی پێشبڕکێ نییە.

ئەو لاوانەی بۆ گرتنم نێردرابوون, نزیك دەبوونەوە. توانام لەبەر بڕابوو. ئارەقەم لەسەرو سیماوە دەتکا, خۆم خستە یەکەمین ماڵو دەرگام لەدوای خۆم قایم کرد, تا ئەوان وەسەر دیوارکەوتن, من خۆم گەیاندە ماڵێکی دیو سەرم لە زیرەکی خۆم سووڕمابوو. نەکا هونەری "سوگوری"ی ئەکروباتی "سوڤگرا" فێر بووبم؟ ئاخر لەگەڵ کێ هاموشۆت هەبێ وەکو ئەوت لێ دێ. یان وەك چیاییەکان دەڵێن: **"کەرێ لەکن گۆلکێ ببەستییەوە, پاش ماوەیەك بۆڕە بۆڕ دەکا"**. بەهەرحاڵ, کاتێ وەسەر دیوارێکی تر دی کەوتم, گوتم ئیدی لەڕزگاربوونم دڵنیابووم, ئەمما لەپڕ خۆم لەبەرامبەر سێ لاوەکەدا دیتەوە.

مسۆگەر زرێی باپیرانم, ورەیان وەبەر دەنام, چونکە وەکوو تانکێك هەڵمەتم کردەسەریان. یەکێکیانم خستو دووەکەی دیش هەڵاتن. ئەمنیش بەرەو پەڕگەی دێ, بەرەو لێڕی (پادازرانی) کە ئەوەندە چڕە نەك هەر مرۆ, بەڵکو گامێشیشی تێدا بزر دەبێ, تێم تەقاند. لەوێ دەمتوانی دەمامکە ئاسنینەکەم داماڵمو بە خەیاڵی راحەت چاوەڕوانی شەو بم تا بەنهێنی بچمەوە ناو گوند.

www.pertwk.com

خراپیش نەبوو، کەمێ لەجێگایەکی فێنك، نزیك کانی و ژێر دارهەرمێیەك دانیشتم، بەڵام من لەباتی ئەوەی چێژ لەسروشت وەربگرم، هەموو رووداوەکانم وەبیر خۆ هێناوە: قاپی خۆراکی بەردەمی میوانەکان و هەموو شتانەی چاوم توانیبوویان بیبینن، بەڵام دەستم پێیان نەدەگەیشت، وێڕای قۆڕەی تووڕەی زگم، سەرلەنوێ ئازارو تێشکانی چەند رۆژی رابردوو، کەئێستاش جلك و بەرگی تەواو بێ جێی (پیالتار)یشی هاتبووە سەر. کارم، بەخەڵکەوە نییە، ئەمما جیهانداری (تامادا)، (کە ڕەوشتی دەزانم) لەبەر ئەو هەتکەی پێی کرابوو، نابوورێ. ئەمەش تەگەرەیەکی دیکەی سەر رێگام بۆ گەیشتن بە سەرمیناز!.

بەشێوەیەکی چاوەڕوان نەکراو هەستم بەدەرکەوتنی ترۆپکی ئیلهام کرد. چونکە کارێکی دیکەم نەبوو، لەوەسفیدا دەستم کرد بەشیعر گوتن:

دەمەوێ وەسفت بکەم بەسروود-
تۆ ئەستێرەی منی،
رووناکی نەمری منی ...
بەڵام بەداخەوە لەناو شاعیرانی وڵاتەکەم دا
ئەمن گچکەترینیانم
هەرچەندە گچکەترینیشم
دیسان هەر وەسفت دەکەم
تەنیا لەوەسفی تۆدا ئەی (سەرمیناز)
ئەگەرچی قەڵەمم لەدەستی دا دەلەرزێ
ئەگەرچی دەنگیشم ناخۆشە
هێشتا نییە شاعیری دی
کەوەسفی چاوەکانت بکا
بانگت دەکەم!
ئامادەشم گیان بدەم
نیگای میهرتم بۆ بسووڕێنە!

– سەرمیناز ... سەرمینااااا ز " –لەو بەری جادە دەنگی دایەوە. ئەمن وام زانی دەنگ دانەوەی گۆرانییەکەی منە، بەڵام ئەوە دەنگی (موختار)ی کوڕی (لیونید)ی بێزراو بوو. تەنیا کابرایەکی وا هیچ و پووچ جورئەت دەکا بێ دەنگی کوێستانی وڵاتەکەمان بەهاواری گوێ کەڕ کەرانەی "سەرمیناز، سەرمیناز!" لاسەنگ بکا. ئەو هەتا شایستەی ئەوەش نییە، دەست لەسێبەری بدا.

خوێن لەدەمارەکانم دا وەجۆش کەوت. "باش بوو، من و تۆ تاك و تەنیا ڕووبەڕووی یەك بووینەوە!". بیرم کردەوەو بەناو تەڕاشەکان دا بەرەو جادەکە هەڵم کوتاو داخم دەخوارد کە ئەو هاوەنەی حەزم دەکرد سەری (موختار)ی پێ بکوتمەوە، لەناو هەگبەکەم دایەو ئەویش لەلای (سەڵتەنەت)ی ئەشق بازی (بالخار) بەجێ ما. بەڵێ، هەر ئێستا وام بەباش زانی کە نابێ ئاشکرابێ کێ لەزەماوەندەکەی "دایان دۆڵدوروم"دا پیالتار بووە، بۆیە بەخێرایی دەمامکە ئاسنینەکەم خستەوە سەرم. پاشان، شەش ئاگرەکەم دەرهێناو خەنجەریشم بەدەستی چەپەوە گرت و بەپارێزەوە لەجادەکە نزیکبوومەوە. کاتێ گۆرانیبێژە تازەکارەکە گەیشتە نزیکم، لەپشت تەڕاشەکانەوە دەرپەڕیم و، شەش ئاگرەکەم لێ راگرت. تا نەمناسێ بەزمانی کۆمیکی هاوارم کرد:

–توختا، سنی ئاتاسی– ئاناسی!

ئێوە چ دەڵێن! (موختار) یەکسەر تێ گەیشت داوای چی لێ دەکەم: وشك بوو. من بەئاسانی جڵەوی ئەسپەکەیم لەدەستە بێ گیانەکانی دەرهێنا. هەڵبەتە لەسەدەی ئەتۆم دا، کەس چاوەڕێی ئەوە نییە ڕێ گرێك لەجلك و بەرگی باپیران دا هەڵمەتی بکرێتە سەر، بەڵام بەهەرحاڵ سیمای سەیرو سەمەرە بوو...

www.pertwk.com

–وەرە خوارێ‌و جلکەکانت داکەنە! توندتر، ئەگەر نا سوێند دەخۆم ئاتاسی– ئاناسی! موختاری کوڕی لیونید، بەترس‌و لەرزەوە لەئەسپەکەی هاتەخوارێ‌و لەدواییدا بەدەنگێك کە بەشەرمەوە دەلەرزی، گوتی:

–پیالتار، مسۆگەر گاڵتە دەکەی؟

–چی؟ گاڵتە! دایکەنە، خێرا..

ئەمما چۆن تەنیا بەدەرپێیەکەوە بچمەوە گوند؟

–جلکەکانی من بکە بەر، یاڵلا زووکە، ئاتاسی– ئاناسی!

تا موختار دڵنیابێ گاڵتە ناکەم، بەئارامی خەنجەرەکەم خستە سەر سینگی. ئەو بەبێ تاقەتییەوە خۆی رووت کردەوەو منیش جلکەکانیم هەڵگرت‌و کلاوەکەیم لەسەر کردەوە– جوان نییە بەسەری رووت بچمەوە گوند– حوکمێکیشم دەکرد:

–ئێستاش لێرە چاوەڕوانم بە.

گەڕامەوە ناو تەڕاشەکان.

موختار لەسەر بەردێك دانیشت‌و چاوەڕوانم بوو. هێواش هێواش دەلەرزی‌و ئەسپەکەشی لەتەنیشتی دا دەتگوت هاودەردی بۆ دەکا، سەری شۆڕ کردبۆوە. لەکاتی جلك گۆڕین، لەو فیکرە دا بووم جۆرکەکەی بکەمەوەو هەگبەکەی خۆمی لێ وەربگرمەوە! ئەمما ئەگەر وام کردبا، کارەکەم لێ ئاشکرا دەبوو. لەبەر هەندێ رێك‌و راست ملی لێرم گرت‌و لەدوورەوە هاوارم لێ کرد کە جلکەکانی (پیالتار) لەناو تەڕاشەکان دان.

زوو گەڕامەوە سەر رێگاو جەنگاوەرێکی کۆنم لەبەردەمی خۆمەوە دەدیت کەسەری شۆڕکردبوو، دەڕۆیشت. هەڵبەتە (موختار) دەمامکە ئاسنینەکەی نەکردبووە سەری، بەزینی ئەسپەکەیەوە هەڵیواسیبوو. منیش قەرە بەقەرەی ئەو دەڕۆیشتم. چاوم لێیە ، ئێستا (موختار) لەو خانووە دوو نهۆمەی کردوویانەتە خەستەخانە، ترازاو وابەرەو خانووی ئەنجوومەنی ناوچەکە کە یەکڕاست دەچێتە مەیدانی دێ، دەسووڕێتەوە. ئەمن دەمزانی ئەو بەهیچ شێوەیەك ناتوانێ خۆی لەچاوی خەڵکەکە بەدوور بگرێ ... چونکە ماڵیان ڕوو بەڕووی مەیدانەکەیە.

ئەگەر سوارە عەنتیکەکە لەکۆڕی زەماوەند نزیك بۆوە، چەند لاوێك لەبەردەمی چەقین. (موختار) شێتانە بەرگری دەکرد، بەڵام بەگورجی دایانبەزاندو راکێش راکێش بردیانە لای خەڵکەکە. پاشان چی بوو، ئەمن نەمدەتوانی ببینم: پیاوەکان لەناو خۆیان گرت‌و ژن‌و کیژەکانیش ئاوڕیان دەدایەوەو پێکەنینیان لەژێر چارۆگەکانیان دەشاردەوە. بەهۆی هاواری نائومێدانەی (موختار) دەمتوانی بزانم مەسەلەکە هەر بەکوتەك تەواو نەبوو، "باشە، ئەگەرچی شایستەی ئەمەش نییە کەچی سزای کارەکانی خۆت وەرگرت" –من کە بۆ جلك گۆڕین دەچوومەوە ماڵێ، بیرم دەکردەوە.

ئێستا، دەمتوانی بێ ئەوەی رووی خۆم لەکەس بشارمەوە، بەشداری زەماوەندەکە بکەم. هەر هیچ نەبێ جەژنی بنەماڵەکەمان بوو! ئەمەش یاساییترین هەنجەت بوو کەبتوانم پێش ئامادەکردنی دیاری، بگەڕێمەوە گوندەکەمان.

4

دوای ئەوەی دەرسێکی باشی دوژمنەکەمم داداو خۆشحاڵ بووم. پەندێك هەیە، دەڵێ: "**سامانی مرۆی بەدبەخت، خەمەکانیەتی**". –هەرواشە، بەڕاستی من لە

www.pertwk.com

زۆربەی گوندییەکان دەوڵەمەندترم. چەند زۆر بوون ئەو ڕۆژانەی کە بیری ئاڵۆزی دیارییەکی نائاسایی بۆ دڵدارەکەم، لەبەرامبەر چاوانم دا خۆیان دەردەخست. تەنیا لێرەدا، لەسەر زەوی باوو باپیرانم، تێگەیشتم گەڕانم بێ سوود نەبووە: من **نەك ملوانکەیەکی ئاسایی، بەڵکو خەناوکەیەکی پڕ لەحیکمەت و هۆشم وەدەست هێناوە کەدانەکانی بەداوی خۆشەویستییە قووڵەکەم بۆ (سەرمیناز)، هەڵبەستراون. ڕێگایەك لەهەگبەی بێپایانی هۆشەوە، مرواری گرانبەهای بەنێو ئەم داوەوە تێپەڕاندووە.** ملوانکەیەکی وا بۆسەرمینازەکەم لەبەنرخترین هەگبە بەنرخترەو لەهەر دیارییەکیش بەهادارترە کە (عەزین) هەڵی بژاردبێ، چونکە هیچ جۆرە سامانێك، لەگەڵ سامانی دڵی مرۆ، بەراورد ناکرێ. من بۆ بەشداری زەماوەندی دایکم چووم و دڵم پڕ لەشادی بوو: بەزوویی لە (کووباچی)، زەماوەندێکی دیکە بەرپادەکرێ –زەماوەندی من! هەرچەندە، وەك پێشبینیشم دەکرد (جیهاندار) تووڕە ببوو، بەڵام ئەمە نیگەرانی نەدەکردم. هاو گوندەکانم بەگەرمی پێشوازییان لێ کردم و لەنزیك مامەوە جێگایان کردمەوەو (پیساخ)ی ساقی جامێکی نیو لیتری پڕ لەشەرابی وەك پاداشت خستە نێو مستم و پارچە گۆشتێکی بە شیشکەیەکی دارەوە، پێشکەش کردم. شەرابەکەم خواردەوەو گۆشتەکەشم کردە مەزەی و لەدەمارەکانم دا هەستم بەگەرمایییەکی خۆش دەکرد. چۆن دەمتوانی لە زەماوەندی دایکم سەما نەکەم! "خایت" – هاوارم کردو سەرم بەرز کردەوەو چوومە مەیدان. لەگەڵ شادیدا، سەمای (ئاشتی)، دەستی چەپم خستە پشتمەوەو دەستی ڕاستم بردە پێش و ئەنگوستی گەورەم بەرز کردەوە. لەگەڵ فیتەو چەپڵەلێدانی توندی خەڵك، بەدەوری شاییەکەدا دەسوڕامەوەو سەرم بەرز دەکردەوەو دەمگوت "خایت!" –دوا دووجار سووڕانەوە بەدەوری شایییەکەدا، لەبارێك دا کە چاوم لە (سەرمیناز) هەڵنەدەگرت، لەبەرامبەر کیژەکان دا کەمێك هێواش دەبوومەوە. کیژەکان بەقیژەی پڕ لەشادی، ئەویان بۆ ناوەڕاستی مەیدان پاڵ نا. سیمای (سەرمیناز) سوور هەڵگەڕا. بەڵام بەئارامی وەك ئەکروباتی سەرگوریس، لەپێشەوە دەڕۆیشت. لەگەڵ بەردەوامی دەهۆڵ و چەپڵەی بەردەوام، وەکوو هەڵۆیەکی ڕەش کە قازێکی سپی سەرادوو نابێ، وەدوای کەوتم. کاتێکی گونجاوم دەست کەوت، زۆری لێ نزیك بوومەوەو بەهێواشی گوتم:

–سەرمیناز سڵاو!

وەرامی نەداوە، تەنیا چاوێکی لێکردم و بەڕووم دا گرژییەوە.

–خایت! –بۆ ئەوەی سرنجی گوندییەکان کە تەماشایان دەکردم، ڕانەکێشم بەهێواشی گوتم:

–دڵم بۆ تۆ تەنگ ببوو. تۆ زۆر جوانی، دەڵێی قازی!

–تۆ قازی، بەگاڵتەوە وەرامی داوەو دووبارە هەروەك رابردوو، سەرسەختانە خۆی لێ بێگانە کردم.

مۆسیقا دەمێك بڕاو من لەشایی هاتمە دەرێ و لەگەڵ هاواری ئافەرین! ئافەرین گەڕامەوە جێگاکەم. کۆڕی شادی بەردەوام بوو. پیرەکان خەریکی قسەی بێ کۆتایی و پڕ لەحیکمەتەکانیان بوون و لاوەکان بەنۆرە خەریکی سەماو هەڵپەڕکێ بوون. تەنیا سەرمیناز بوو کە خۆی لەناو کیژان شاردبۆوەو نەهاتەوە مەیدان. بەڵام ئەمن ئومێدم زۆر بوو کەجارێکی دیکەی لەگەڵدا سەما بکەم و بەلایەنی کەمەوە یەك دوو قسە بکەین.

لەمەیدان، مۆسیقا تا ڕۆژئاوا دەنگی نەبڕا، بەڵام لەگەڵ گەڕانەوەی گاڕان، کۆتایی کەیف و شادیش نزیك بۆوە. ئەگەر زەماوەندی لاوان لەسێ شەو و ڕۆژان کەمتر نییە، هی بێوەژن و بێوەمێردان تەنیا یەك ڕۆژە. وەك دەڵێن: کارێکی ئاساییەو زوو تێدەپەڕێ.

لەدواییدا مۆسیقاژەن و زوڕناژەن و دۆڵەنگێو هەستان و ئاوازی (ئاسکایلا)یان لێدا کە بەمانای (جووڵانەوەی بەکۆمەڵە). پیاوەکان دوو دوو ڕاوەستاون و بە

www.pertwk.com

سەمایەکی ئارام بەدەوری مافوورەکە دەسووڕانەوەو پاشان بەدڵنیایی بەرەو ماڵی زاوا هەنگاویان نا. ژنەکان، خەریکی هەڵبژاردنو کۆکردنەوەی قاپو قاچاخو مافوور و خواردنو کەلو پەلەکان بوون. دەستەی هاوڕێی زاوا، (دایان – دۆڵدوروم)یان تا ماڵی خۆی کەبووك لەژووره گەورەکەیدا چاوەڕێ بوو، برد. پاشان هەموویان ڕۆیشتنەوەو وەدوای کارەکانیان کەوتن، کەچی لاوەکان شەرابو خواردنیان هەڵگرتو بەرەو چیمەنەکە ڕۆیشتن، کەلەوێ تا بەیانی لەدەوری ئاگرێکی گەورەدا، دادەنیشتن.

منیش بەشێوەیەك کەس ئاگای لێ نەبێ، جلكو بەرگی کوڕە بێ ویژدانەکەی (لیونید)م هەڵدایەوە هەیوانەکەیانو بەو ڕێگایەی کە تەواوی ڕۆژ گەرم داهاتبوو، خۆم گەیاندە دۆستەکانم.

بۆ سبەینێ لەپەیمانگا، لەپشت دەزگای خۆم دانیشتبووم، بەڵام نەمدەتوانی کاربکەم. کاتێ بەدوای خۆڵەوە بۆ قاڵبی نەسۆت چوومە خوارێ، لەکارگەی مۆنتاژ دەنگی مامو جیهاندار دەهات. بەوەستایی گوێم لێ گرتن:

–(دایان – دۆڵدوروم) دوێنێ منت رەنجاند!

–دیارە دەتەوێ هەقی تووڕە بوونەکەت لەبرازاکەی من وەرگرییەوە؟

–نا، ئەو بێ خەتایە. بەڵام خەڵکی خێرەومەند دەڵێن، هەرچۆنێك بێ ناتوانین ببینە خزم: دوژمنایەتیمان هەیە!.

–ئەو خێرمەندانە کێن؟ نەکا لیونیدی پیربێ؟

–رەنگە ئەویش بێ. بەڵام برازای تۆ، یان کوڕەکەت، هەرچییەکی پێ دەڵێ، ناتوانێ داخوازی دڵی کیژەکەی من بێ. باب و باپیرانمان یەکترییان نەفرەت کردووەو ئێمە سووێندمان خواردووەو سوێندی خۆمان ناشکێنن!.

–تۆ دەزانی ئەم ناخۆشی‌یە لەکوێوە هاتووە؟

–نازانم. بەڵام دەزانم ئەوان هەروا بەخۆڕایی نەفرەتیان لەیەکتری نەکردووە!

–ئەگەر واش بێ؟ ئایا تۆ لەبەر وڕێنەی ڕدێن بەگوێك، خۆشبەختی برازای من دەشێوێنی؟

((ئای مامی خۆم! –بیرم دەکردەوە– لەبەرچاوی خەڵك، دەرهەق بەمن سەختگیرە، بەڵام وادیارە بێگانە نیم))و بەدڵەڕاوکێوە، گوێم دابووە قسەکانیان. ئەوان ماوەیەکی دیش لەبن دیوارەکە قسەیان کردو لەدوایی‌دا مامم پێشنیاری کرد:

–پێکەوە دەچینەلای (حەسبۆلات)ی تیرەی تەیموور بۆلات. تەنێ ئەو دەتوانێ یارمەتیمان بدا. پیرەمێرد تازە لەلای خزمەکانی هاتۆتەوە.

–دەبێ بەو پیری‌یە چی وەبیربێ؟ مسۆگەر لەمێژە ئەم ڕووداوەی لەبیرچۆتەوە!.

www.pertwk.com

–لەو باوەڕەدا نیم رووداوی وا لەبیربچنەوە. سەرباری ئەوەش, من خۆم دەزانم چۆنی وەبیر دەهێنمەوە؟

(جیهاندار) بەدوودڵییەوە, گوتی:

–خۆ ئێستا واز لەکارەکانمان ناهێنین؟

–قەیدی نییە کار تابەیانی سەبر دەگرێ. وەرە با چەند شایەدێکیش لەگەڵ خۆمان ببەین و بچینەلای (حەسبۆلات)

ئەمن گوێم لێ بوو کاتێ جیهاندار کەرستەکانی خۆی کۆکردەوەو پارچە زیوەکانی دەخستە ناو قووتییەك. بەڵێ, ئێستا بۆ دیاریکردنی چارەنووسی من دەڕۆن, بەڵام کەسیان بیر لەوە ناکەنەوە منیش لەگەڵ خۆیان ببەن!قەیدی نییە خۆ منیش رێگای ماڵی (حەسبۆلات) پێ دەزانم.

بەخێرایی و بەشێوەیەك کەس نەمبینێ لەپەیمانگا وەدەرکەوتم و لەکۆڵانە پێچاوپێچەکانەوە بەرەو سەرەوەی گوند هەڕام کرد. لەسەر پەنجەی پێ لەهەیوانەکەوە کە پیرەمێردێکی قەڵەوی ردێن سپی و سمێڵ درێژ لەوێ دانیشتبوو, بەرەو سەرەوە هەڵشکان. ئەو, خەریکی چاك کردنەوەی لانکێکی کۆن بوو بۆ دوازدەمین منداڵی نەوەکانی. چاوە لەمۆڵەق وەستاوەکانی لەژێر برۆ ئەستوورەکانی دا, رووەو خوارێ بوون. لێوە ئەستوورەکانی, ئەو گۆرانییەیان دەگوتەوە کە بەزۆری لە ژێرزەمینەکەی پیساخ دا, دەبیسترێ:

لێ گەڕێ شەراب کۆنتر بێ!

هەرچەندە کۆن بێ, نرخی زیاترە

بەڵام سروشتی مرۆیان وانییە,

نەوەك یاران پیری پێمانەوە دیاربێ!

من بەپارێزەوە لەپشت حەسبۆلاتەوە رەت بووم و لەوسەری هەیوان کە پڕی گیای تەڕو تازەبوو, خۆم مات کرد. جێگایەکی راحەت و لاپەڕم دۆزیبۆوەو نەدۆزیبۆوە, کەدەنگی ئەو پیاوانەم بیست کە لەماڵەکە نزیك دەبوونەوە.

جیهاندار, مامم و دووشایەد (هەڵبەتە مامم بۆ شایەدی, بابی هەردوو غەنیمی منی لەگەڵ خۆی هێنابوو, لیونیدو قلیان) بەشانازییەوە لەپاچینەکە وەسەردەکەون. مامم دوو بوتڵە شەرابی بەدەستەوەبوو, جیهانداریش ملی بوتڵی سێیەمی گرتبوو.

پیرەمێرد, بەدیتنی شەراب بەئاشکرا گوڕی وەبەرهاتەوە, لانکەکەی فڕێداو کیژۆڵەیەکی نەوەی بانگ کرد کە خواردن بهێنێ.

سڵاوو چاك و خۆشی لەڕوانگەی منەوە زۆری خایاندو لەدواییدا, کاتێ مامم ئەگەری هاتنەکەیانی بۆ روون کردەوە, من هەموو لەشی خۆم کردە گوێ:

–وام زانی– خاوەن ماڵ وشەکانی لێك دەکێشانەوە –منی پیرەمێردتان وەبیر هاتۆتەوەو بۆ سەردانم هاتوون. لەگەڵ هەندێش, وەرن باپێش هەموو شتێك بخۆینەوە: ئەگەر ماوەیەکی زۆر لەشەراب بڕوانم, گوناهە.

ئەوان هەریەکەی پێکێکی هەڵقوڕاند, پیرەمێرد کەوتە ناو فیکرانەوەو پاشان دەستی بەقسان کرد:

–نەخێر وەبیرم نییەو, نازانم دوژمنایەتیتان لەچییەوە دەستی پێکردووە. هەر ئەوەندەم وەبیردێ, پێش دە ساڵ کە بەڕێگای کوێستانێ دا دەڕۆیشتم, یەکێکی خەڵکی (ئورکاراخ) بەعارەبانەکەی کەدوو گا رایاندەکێشا, سەفەری دەکرد, گەیشتەوە من و پێشنیاری کرد لەگەڵی سوار بم. وێ دەچوو زۆری حەز لەقسان بێ, چونکە هێشتا گایەکان دە هەنگاو نەڕۆیشتبوون کە پرسی:

–ئەرێ (بادیرخان) دەناسی؟

وەرامم نەداوە, ئەو دەم خۆی وەرامی خۆی داوە:

www.pertwk.com

–سەرۆکی کۆمیتەی راپەڕاندنی بەشە! لەخۆمانە!

کەمێکی دی رۆیشتین‌و جارێکی دیکەی ئاوڕداوە:

–هەڵبەتە (میرزاخان) دەناسی؟ بەرپرسی بەشی کشت‌و کاڵە، جەواهیرە، ئەویش لەخۆمانە، (ئوکاراخی)یە.

بێ دەنگ بووم. دوورتر چووین. سەرلەنوێ گوتی:

–باشە، ناتوانی (خەلیل) نەناسی؟ سەرۆکی ئەنجوومەنی ناوچەیە. بەهۆشترین کەسی کوێستانە! ئەویش لەخۆمانە!.

ئیدی تاقەتم نەماو گوتم:

–ئەگەر یەکێکی دیکەش لەخۆتان بێ، ئەو دەم بزانە ئەم عارەبانەو گایانە دەبنە هی ئێمە!.

کەس قسەی (حەسبۆلات)ی پیری نەدەبڕی. دەیان زانی بێ سوودە. بەڵام پێش ئەوەی دەست بەگێڕانەوەی داستانێکی دی بکا، (دایان–دۆڵدوروم) جامەکەی پڕ لەشەراب کردەوەو وەك بڵێی بەڕێکەوت وەبیری بێتەوە کە ئەوو میوانەکان بۆچی هاتوونەتە ئێرە. بەڵام (حەسبۆلات) ئەم قسانەی بەگوێیەك دەبیست‌و لەوی دیکەی دەردەکردن. پاشان کەوتە گێڕانەوەی چۆنیەتی ناونووسینی خۆی بۆ بەرەکانی شەڕ، ئەمما گێڕابوویانەوەو پێیان گوتبوو: بەبێ تۆش سەرکەوتووین.

وەختێ روون بۆوە پیرەمێرد لەگەڵ هەر جامە شەرابێك دا دەساڵ بۆ دواوە دەگەڕێتەوە، جامەکەیان پڕکردەوەو دیسانیش دە ساڵی تری لەقەڵەم ترازا.

–سی ساڵ پێش ئێستا –خاوەن ماڵ قسەی دەست پێ کردەوە–ئەوێ ساڵێ، من سکرتێری ئەنجوومەنی ناوچە بووم‌و سەرۆکی ئەنجوومەن (کواریژ) بوو کەهەموو دەیناسن. لەوان رۆژدا، ژنی (کولەئیمە)ی بەناوبانگ، شکایەتی کرد، بەڵێ بەڵێ، هەر ئەو کەسەی لەبەر کورتی باڵای لەکاتی بەستنی تەنگەی ئەسپ،

ناچارە خۆی تێ هەڵدا. شکایەتی کرد کە (کولەئیمە) دار کاری کردووە. (کواریژ)ئەرکی لێکۆڵینەوەی ئەم مەسەلەیەی بەمن سپاردو منیش بەرەو ماڵی (کولەئیمە) وەڕێ کەوتم.

(کولە ئیمە) بەسەری بەستراوەوە لەقوژبنێك راکشابوو، بەڵام کاتێ من چوومە ژوورێ، پاڵی بەدیوارەوەداو کڵاویشی خستەوە سەری. دەستم کرد بەخوێندنەوەی ئامۆژگاری دەربارەی ئاکاری هاوسەری. هەرچەندە باری خاوەن ماڵ خراپ بوو، بەڵام لەپڕ قسەکەی بڕیم‌و گوتی:

–تکا دەکەم پێم بڵێ چیم بەسەرەوەیە؟

–کڵاو!

–هی کێیە؟

–دەبێ هی خۆت بێ!

–واتە دەتوانم بیخەمە سەر تەوێڵم، سەر گوێم، سەر تەوقی سەرم، وانییە؟

گوتم:

–راستە!

(کولە ئیمە) پرسی:

–ئەگەر بەخواری بیخەمە سەرم؟ –کڵاوەکەی خوارکردەوە. لەبەر ئازار داچاماوە.

من گوتم:

–بەڵێ فەرموو! کڵاوی خۆتەو بەکەیفی خۆشتە!.

پاشان بەشانازییەوە گوتی:

–باشە، ژنەکەشم هەر وایە! ژنی خۆمە، هەر چیم بوێ، وای بەسەردێنم؟

–بەڵام تۆ مافی یەکسانی فەرامۆش دەکەی ...

www.pertwk.com

–ئەمن دەمەوێ فەرامۆشی بکەم؟ – لەپڕ (کولەئیمە) بە بارێکی خەمبارانەوە دەستی بەئاهو ناڵە کرد –ئەمما ئەو بیرم دەهێنێتەوە! من تەنیا دوو قسەم پێ گوت, کەچی ئەو وای بەسەرهێنام, یەك هەفتە ناتوانم بێمە گۆدەکان! –ئیدی ئەو راکشایەوەو کڵاوە کۆنەکەشی لەسەرکەوتە خوار. ژنەکەی بەجامە ئاوێکەوە بەهانایەوە چوو, هەرچەندە دەبوایە لەناو شەراب دا نقوومی بکا.

(جیهاندار) لەجێگای خۆی بەند نەدەبوو. وا هەست دەکرا, کاسەی سەبری پڕبووبێ. (لیونید) ئۆقرەی نەدەگرت, (قلیان)یش کەلەبەر خوادرنەوە دەمی نەدەچووە کالان, هەر هەوڵی دەدا بیری پیرەمێرد بۆ پێشەوە ڕانی, ڕووداوی جۆراو جۆری دوژمنایەتی تیرەییان وەبیر دەخستەوەو تێدەکۆشان مێشکی بێدار بکەنەوە.

تەنێ مامم ئارام بوو, زوو زوو جامی پیرەمێردی پڕدەکردەوە.

دوای جامی چوارەم, (حەسبۆلات) قسەکانی خۆی بەم وشانە دەست پێکرد:

–بەر لەپەنجا ساڵ ... –ڕووی گوێگرەکان گەش بۆوە: لەبەر کاریگەری بوخاری شەراب, رابردوو بەڕوونی لەبیری پیرەمێرددا زیندوو دەبۆوەو درێژەی بە قسەکانی دەدا:

–بەڵێ, پەنجا ساڵ پێش ئێستابوو کەخێزانەکەم ئەمری خوای بەجێ هێنا. ژنێکی باش و میهرەبان بوو. ئەو دەمی ژنە دراوسێ کەمان وەك دەربڕینی هاودەردی پێی گوتم: **"بێچارە, قامچی‌یەکەت بزر کردا"**. ئەمن وەرامم داوە: **"نەخێر, قامچی نا, بەڵکو ئەسپێکم لەدەست دا کە بەدرێژایی تەمەنم پاڵم پێوە دەدا"** لەوکاتەوە, کەس نەما پێیەکانم کە شەوان بایان وێ دەکەوێ, داپۆشێ و رەنگە تووشی باداریش بووبم. چونکە هەست دەکەم –ڕۆژ لەدوای ڕۆژ خراپتر دەبن.

پیرەمێرد, بالیفێکی دیکەی لەژێر خۆی داناو جێگاکەی راحەت تر کردو پارچە پەنیرێکی خستە دەمی‌یەوەو جامە شەرابەکەی هەڵگرت:

–(دەرخاب!)و دوای خوادرنەوە, گوتی: لەگوندەکەمان, بەپیاوێکی بەئاوەز ناسراوم و بەفەیلەسووف ناوم دەبەن. پێش حەفتا ساڵ لەگوندەکەی خۆمان یەکەمین کەس بووم کەلەمم چاندو سۆبەی ئاسنم داهێنا. ڕۆژێکیان کە سواری وڵاغێك ببووم, لەڕێگا تووشی دۆستەکانم بووم: ئەوان بڕیاریان دا فەیلەسووف میوانداری بکەن. یەك دوو پێکم خواردەوەو قسەم نەکرد, بەڵام وەختێ هەستم کرد بەسمە دەستم هەڵگرت. بەڵام ئەوان زۆریان لێ دەکردم: **((نابێ لە خەڵك وەدواکەوی, ئاخر تۆ پیاوێکی ئاسایی نی, فەیلەسووفی!))** تا ئەوان لەمەڕ فەیلەسووف بیرێکی خراپ نەکەنەوە, زۆرم خواردەوە. وا تووندم پێ لێنا, سبەینێ نەمزانی لەکوێ واگا هاتم. وام هەست دەکرد سەرم پڕ لەجیوە بێ و لەشم هەنجن هەنجن کرابێ .... ئەو دەمم زۆر لەلا تاڵ و ناخۆش بوو. بەزەحمەت سواری وڵاغەکەم بوومەوەو ڕۆیشتم. گەیشتمە ڕووبارێك و کەرەکەم خەریکی ئاوخواردنەوە بوو. کەر تێراو بوو, بەڵام من ڕووداوی ڕۆژی رابردووم هێناوەیاد زۆرم لێکرد بخواتەوە. دەستم بەسەرو ملی دا هێنا. گەفم لێکردو سەریم خستەوە ناو ئاو – نەیخواردەوە! من دەڵێم: **"باشە, لەئێستاوە, تۆ فەیلەسووف و من کەر!"**.

هەڵبەتە ئەمە کینایەکی جوان بوو کە: ئیدی ناچاری خواردنەوەم مەکەن, بەڵام میوانەکان کات و شەرابێکی زۆریان خەرج کردبوو, چاوەڕێ نەبوون بەدەستی بەتاڵ بگەڕێنەوە. ئەوان تکایان کرد پێکێکی دی بخواتەوە, ئەمما ئەو لەسەر بالیفەکە راکشاو پرخە پرخی دەست پێکرد.

(جیهاندار) و (لیونید)و (قلیان) بەتووڕەییەوە لەمامميان دەڕوانی, چونکە ئەوانی لەئیش کردبوو. دیاربوو مامیشم بێ تاقەت بوو. لەدوایی‌دا جورئەتی نارەحەت کردنی پیرەمێردەکەی بەئەستۆوە گرت, واگای هێنا. (حەسبۆلات) چاوی هەڵێنان و لەدەوروبەر راماو بەسەرسووڕمانەوە پرسی:

–ئێوە لێرە چ دەکەن؟

www.pertwk.com

مامم بەسەبرو حەوسەڵەی خۆی, ئەگەری هاتنەکەی پێگوت.

ماخۆی ماڵ وەرامی داوە:

–باشە, مادام شەرابتان هێناوە, جامەکان پڕکە!.

مامم جامێکی دیکەی بۆ پڕکرد. پیرەمێرد بینی پێوەناو چۆڕ بڕی کرد. لێوەکانی لستەوەو لەبارێك دا چاوەکانی لەخۆشی‌یان دەچریسکانەوە, گوتی:

–شەرابێکی چاکە –خوێنی زەوی‌یە! ئەمما رووداوەکەی ئێوە, هی سەدو پەنجا ساڵ بەر لەئێستایە. ئەوێ رۆژێ,. بابم منی بۆ شەراب ناردەلای (پیساخ) – ئەو دەم پیساخێکی دیکە بوو– گوتی, داوای لێ بکە لەبەرخاتری میوانە بەڕێزە ئاڤاری‌یەکان شەراب بەجوداو ئەو ئاوەی تێکەڵی دەکا, بەجودا بنێرێ. پارەی هەردووکیشی پێ بدە– هەم پارەی شەرابو هەم پارەی ئاو. ئێوە چ دەڵێن "پیساخ" داواکەی باوکمی جێبەجێ کردو گوتی:

–بەبابت بڵێ, پیساخ رێزی هۆشو ئاوەزی دەگرێ!. کەواتە رۆژێکی وام لەبیر ناچێتەوە. هەموویان بەبێ سەبری سەریان بۆلای پیرەمێرد خوارکردبۆوە. بەلاّم ئەو بێدەنگ بوو: یان هەستی دەهێناو دەبرد, یان تامی لەبێدەنگی گوێگرەکان وەردەگرت.

–رێك لەو سەرودەران, بابم باپیرەکانی ئێوەی بۆنان خواردن بانگ کرد. باپیری تۆ "دایان – دۆڵدوروم" "عبدالله عبدالمطلم "و هی تۆ "جیهاندار" "محمد حاجی" یان پێ دەگوت. دوای نانێکی لەمشە, هەموویان چوونە گۆدەکانو لەوێ دەربارەی دروست بوونی بوونەوەرەکان مشتومڕیان کەوتە نێوان. (عبدالمطلبم) دەیگوت زەوی لەسەر پشتی کیسەڵێك راوەستایە. بەلاّم ئایا (محەمەد حاجی) کەئەستێرەناسێکی بەناوبانگ بوو, دەیتوانی رەخنە لەم قسەیە نەگرێ؟ ئەو دەیگوت: زەوی لەسەر قۆچی گامێشێکی سپی‌یە, چونکە ئەمە بابەتێکە لەکۆنەوە "منت المحمود" یش وای گوتووە. مشتو مڕ وەك مەنجەڵی شوانان لەجۆشو

کولاّندا بوو. ((نەخێر عبدالمطلم هەستا سەرپێیانو هاواری کرد– لێ ناگەڕێم ئەم درۆزنە, قسە بەجێکەی "هاشم الخاقانی" لەمەڕ جێگیربوونی زەوی لەسەر پشتی کیسەڵی رەش, رەت بکاتەوە. بەڵێ, رەش نە شین, نەسۆر, نەقاوەیی‌و نەزەردو نە سپیش!)).

جیهاندار قسەکەی بڕی:

–پاشان چی بوو؟

((دایان – دۆڵدوروم)) دەتگوت لەپێشبڕکێی تۆپانێدایە, دەستەکانی لێك دان‌و گوتی:

–ئاها, ئاها!

–درێژەی مشتو مڕ وێدەچوو ئەنجامێکی ناخۆشی لێبوەشێتەوە. بەلاّم مەسەلەکە لە پایزێ روویداو ئەو دەمە خەنجەرەکان بۆ مشتو ماڵ لەلای وەستابوون. لەگەڵ هەندێش, زمانیان لەخەنجەر کوڵتر نەبوو. کاتێ (محمد حاجی), باپیری تۆی ((دایان – دۆڵدوروم)) ناو ناکیسەڵی رەش, ئەویش هاواری کرد: ((تەماشای گامێشی سپی کەن!)). ناخۆشی دەستی پێکردو وەك من ئاگام لێ بێ تا ئەمڕۆش بەردەوامە.

(جیهاندار) کە کەوتبووە بارێکی ناخۆشەوە, پرسی:

–هەر ئەوەندە؟ مەگەر قسەیەکی واهیچ‌و پووچ دەتوانێ سەدەیەکی تەواو ڕێگای خزمایەتی بگرێ؟ پیرەمێرد کەهەستی کرد ئەرکی خۆی بەجێگەیاندووە, پاڵی وەبالفیەکان داو گوتی:

–بەڵێ, هەر ئەوەندە بوو!.

مامم دایە قاقای پێکەنین. جیهانداریش پێکەنی‌و هەتا دووشایەدەکەش خۆیان پێ ڕانەگیرا. (حەسبولات) بەڕوو گرژییەوە, پرسی:

www.pertwk.com

–بەچی پیَ دەکەنن؟ مامم, کە دوا بوتڵە شەرابی لەجامی پیرەمێردداا خاڵی دەکرد, بەپێکەنینەوە گوتی:

–چۆن پیَ نەکەنین (حەسبۆلاّت)ی بەڕێز! بیری لیَ بکەوە, لەبەرخاتری چی دوو تیرە وەك بەران بەربوونەتە گیانی یەکتر. سەت ساڵە.

پیرەمێرد نارەحەت بوو:

–پێکەنینی ناویَمەسەلەی زەوی بەمەسەلەیەکی پووچ دادەنیَی؟

–هەڵبەتە!

ماخۆی ماڵ بەگاڵتەپێکردنەوەوە گوتی:

–بۆچی, دەبا ئێمەش بزانین؟

(دایان – دۆڵدوروم) وەرامی داوە:

–(حسبۆلات)ی بەڕێز چونکە زەوی لەسەر هیچ شتێك رانەوەستاوە. ئەوجا نۆرەی پێکەنینی (حەسبۆلات) بوو:

–ها..ها.ها..–وەك مامۆستایەك لەقوتابییە تەمبەڵەکانی بڕوانیَ, وای لەمیوانەکان ڕوانی– پیاوی تەواون, بەلاّم نازانن! ((لەسەر چی راوەستاوە)).

–قسە لەخۆوە دەردێنن!.

–ئەمن پێشبینی ئەوەم نەکردبوو, لەگەڵ ساویلکان دەدوێم, دەنا نەمدەهێشت بێنە ئێرە!.

جیهاندار بەتووڕەبوونەوە, گوتی:

–لەبەرچی ساویلکەین؟

–چونکە هێشتا نازانن لەسەرچی راوەستاوە؟

میوانەکان سەریان سووڕما:

–لەسەرچی؟

–(دایان–دۆڵدوروم) دەستت بدە. جیهاندار تۆش – پیرەمێرد, دەستی هەردووکیانی لەسەر یەك دانان و گوتی:

–توند دەستی یەکتر بگوشن, هەست بەگەرمایی دەکەن؟

هەردووك وەرامیان داوە:

–بەلیَ!

–دەزانن ئەمە چ گەرماییەکە؟

جیهاندار گوتی:

–نازانم– بەلاّم مامم بێدەنگ بوو: مسۆگەر بیری دەکردەوە کە ئەم گەرمییە هی خواردنەوەی شەرابە, بەلاّم جورئەتی گوتنی نەدەکرد.

–ئەگەر تا ئێستا تیَنەگەیشتوون و نازانن ئەمە چ گەرمییەکە, زگم پێتان دەسووتیَ! ئاخر ئەمە هەمان ئەو گەرماییەیە کە زەوییەکەمان بەهۆیەوە زیندووە. ئێستاش قسەی خۆم کرد, بڕۆن, دەمەویَ بنووم– بەچاوی خەواڵووەوە گوتی:

لەپەروەردگار – داهێنان

لەوێژەریش – قسە

ئەگەر لەقسە تیَنەگەن, ئەی پیرەمێرد خەم مەخۆ

ئەمما هەرگیز لەقسەکانت پاشگەز مەبەوە!.

پیرەمێرد جامەکەی چۆڕبرکردو لار بۆوە. پرخە پرخ دەستی پیَکرد, دەتگوت بە یەکجاری پەیوەندی بەدنیاوە بڕیوە!.

میوانە بەڕێزەکان هەستان و بەبیَ دەنگی, سەریان لەبەرامبەر (حەسبۆلات)ی کوڕی (عەلی بۆلات)ی تیرەی تەیمور بۆلات– کەناوی هەمیشە ئاوێتەی شەرافەت و دادپەروەری و چاکەیە – دانەواند.

6

بۆ رۆژی دوایی کەئاژیر کۆتایی رۆژەکاری راگەیاندو کووباچی‌یەکان لەبەر هەتاو, بەچاوی خەواڵووەوە لەپەیمانگا دەردەچوون, مامم هاتەلام. زۆر بەکەیف بوو.

دوای گەڕانەوەم, هێشتا نەمانتوانییوە وەك پێویست یەکدی ببینین, لەگەڵ یەکتر دانیشین‌و قسان بکەین. منیش لەبەر چەندان هۆ, مگێزی دانیشتنم نەبوو.

پرسی:

–تۆ بۆچی سەرمان لێ نادەی؟ یاڵلا بابچین؟

–کاتێ چووینە ژووری, دایکم جلك‌و بەرگی گرانبەهای بووکێنی دانابوو. جلکی ئاسایی دەبەردابوو. لەنك سۆبە خەریکی دروست کردنی پیراشکی دڵ‌و جەرگ بوو. دەتگوت دە ساڵی تەواو گەنجتر بۆتەوە, وەك گیای دوای باران گەش ببۆوە. ئەگەر چاوی بەمن کەوت, شەرم دایگرت. منیش وەکوو ئەو شەرم دایگرتم, ((دایان–دۆڵدوروم)) هەستی کرد, بۆیە منی بردە دیوەخان, کە ژوورێکی گەورەو رووناك بوو. وەك بڵێی هەر ئێستا منی دیبێ, پرسی:

–سەفەرەکەت چۆن بوو؟

–باش بوو.

–هەڵبەتە, ئەسپی وا سێ جاران رێگات کورتتر دەکاتەوە.

www.pertwk.com

ئاها! تەواوی ئەو ماوەیەی گەیشتبوومەوە گوند, بەو ئازارەوە دەتلامەوە کە دەربارەی ئەسپەکە چ بەمامم بڵێم, چونکە بیانوێکم لەزەین دا نەبوو, بۆیە سەرم لەقاند.

–من لێرانە, لەپێناوی تۆ لە چەندان مشت‌و مڕدا سەرکەوتووم!. ئیدی نۆرەی تۆیە ئەشق‌و وەفاداری خۆت بسەلمێنی. مسۆگەر دیاری‌یەکی شایستەشت هێناوەتەوە؟

–لەم سەردەمەدا, لەمە شایستەتر پەیدا نابێ!.

–ئۆهۆو! دەنگی پیاوی راستەقینە دەبیستم. سەرت لێ دەدەم تا بیبینم.

–شتێکی وایە تا کاتی خۆی نەگا هەتا بەتۆشی نیشان نادەم.

–وادیارە بڕیارت داوە سەری خەڵکی سووڕ بمێنێ, بەڵام من هەر دەبێ بزانم.

–هەڵبەتە, خەناوکەیە!

–ملوانکەیەکی نائاسایی, وانی‌یە؟

–زۆر نائاسایی!

–هی داغستانە یان دەستکردی بێگانانە؟

–هی خۆمانە, بەڵام تۆ زۆرم پرسیار لێمەکە, هیچت پێناڵێم...

–ئاگاداربە دەستە گوڵێك بەئاوێدا نەدەی, دەنا من لەباتی تۆ تەریق دەبمەوە.

من هێشتا لەبەردەم هیچ کەسێك دا بەسەر خۆمدا نەشکایمەوە. مۆڵەت – یەك هەفتە.

–باشە, مادام یەك هەفتەت داناوە با یەك هەفتە بێ.

–تەماشا کە, لەم سەفەرەدا گۆڕاوی, بێ شەرمیش بووی!

وام هەست دەکرد لەدەرونەوە بەکەمتەرخەمم دادەنێ:

دایکمی زەفت کردووە.

(دایان – دۆڵدوروم) بەبێ متمانە, لێی پرسیم:

www.pertwk.com

–زەماوەندەکەمانت پێ چۆنە؟

–لەقولایی دڵمەوە پیرۆزباییت لێ دەکەم!

–بەداخەوە کەمی لەگەڵدا بووم. دووسبەی بۆ هەندێ کاروبار دەچمە (سوکراتلی)، نیگەران مەبە، بۆ رۆژی خوازبێنی دێمەوە.

بەڵام نیگەرانی من لەبەر ئەوەنەبوو کەزۆر لە (سوکراتلی) دەمێنێتەوە.

–برازای خۆشەویستم، سبەینێ ئەسپەکەم بۆ بهێنەوە. –نەمدەزانی چ وەرامێك بدەمەوە.

–بۆچی بێدەنگی؟

–مامە گیان، ئەسپ نەماوە!

–چی؟

–ئەسپ نەماوە!

–چما نەماوە، لەکوێت بزرکرد؟

–بزرم نەکردووە، گورگ ....

لەو دەمەیدا سیما بێزراوەکەی سوداخاریم هێنا بەرچاو کەلەباتی نێرییەکەی (سەڵتەنەتی بالخاری)، ئەسپەکەی مامی سەربڕی بوو.

ئێستا ئێوە بەباشی شارەزای ئاکاری مامن‌و بۆیەش باسی ئەو هەموو نەفرەت‌و جوونانە ناکەم کەئەو بەسەر منی بێچارەیدا باراند. ئەگەر لەهیکڕا لەسەرەوەی گوند بانگ‌و هاوار بڵند نەبووبا، مسۆگەر لەگەرداوی بێ کۆتایی جوونان دا نقووم دەبووم. ئەو دەنگە، دەنگی پۆستەچی گوند بوو، کەبەخۆی‌و جانتا شینەکەیەوە، لەجێگایەك راوەستابوو، رایدەگەیاند: پۆستەیەك شت بەناوی (دایان – دۆڵدوروم)ەوە لەئیتالیاوە لەلایەن (پیرو سوریانو)وە هاتووە.

من لەدڵەوە هەزار جار سوپاسی رزگارکەری دوورە دەستی خۆم کرد. هیوادربووم نامەو لەویش باشتر، دیاری یادگاری، مەرگی ئەسپەکە لەبیر ببەنەوە.

بێجگە لەوەش، ئەسپ ئیدی بەکار نایە. ئەمڕۆ دەبێ ترومبێل، ئەویش نە هەر ترومبیلێك بەڵکو ترومبێلی سواری نەرم‌و راحەت بەچیاییەکان بدرێ. بەڵام من مۆڵەتی بەڵگە هێنانەوەم نەبوو. چونکە مامم، بۆ هەیوان دەرپەڕی، چونکە پۆستەچییەکە کە میهرەبانترین ژنی زۆڕەوی نێو تەواوی ئەو زۆڕەوانەیە کە دەیانناسم، بەهەناسە بڕکێوە بەرەوپیری مامم وەسەر پلیکان دەکەوت.

پۆستەچی ئەگەر مامی بینی، لەتەنیشت پاچینەکە راکشاو بەگوڕ وتی:

–ئاه، چۆنم راکرد، چۆنم راکرد! باڵم گرت، بەڵام، (دایان – دۆڵدوروم) نەمتوانی زمانی ژنە دوو زمانەکان بگرم. چەندم حەز دەکرد، خۆم ئەو مژدەیەت بۆ بهێنم: ئاخر ئێمە هەموو رۆژێ نامەی وامان بۆ نایێ، بێجگە لەمەش، تۆ زوو زوو دەتپرسی: ((لەئیتالیاوە هیچ شتێکم بۆ نەهاتووە؟)). پاکەتێکی درێژۆکە مۆرێکی (جیهانی) پێوەیە.

من هەتا قیژاندیشم! دەربارەی دۆستایەتی گەلان زۆر قسان دەکەن، بەڵام بەڕای من بنچینەی دۆستایەتییەکی وا– دۆستایەتی نێوان خەڵکی.. مەگەر ((دایان – دۆڵدوروم)) هەقم نییە؟

–ئاه چ زمانێکت هەیە.. پاکەتەکە لەکوێیە؟ نامەکە کوانێ؟

–ئەوەتانێ ... بەڵام با هەناسەیەکی تازە هەڵبکێشم، ئاخر وا هەڵاتم، وام پەلەکرد، هەرچی باڵندەو تەیرو تواریێ هەبوون، هەڵفڕین.

–باشە، کوانێ پاکەتەکە؟

–لێرەیە!

–پۆستەچی زۆر بەئارامی دەستی لەجانتاکەی خۆی دا.

–دە، بیهێنە!

–ئەدی ئەمن چ دەکەم؟ پیاوێکی سەیرو بێ حەوسەڵەی!

www.pertwk.com

بەهەرحاڵ, جانتاکەی کردەوەو مامم پاکەتە باریكو درێژۆکەکەی لەدەستی پەیکی خۆش خەبەر فڕاند, هەڵیپچڕیو نامەکەی دەرهێنا.

لەناو پاکەتەکەدا, پارچە کاغەزێکی سپی جوانی تێدا بوو, کە چەند دێڕێکی نە بە زمانی ئێمەو نە بەزمانی ڕووسی, بەڵکو بەئیتالی لەسەر نووسرابوو.

لەوکاتەدا, مامم منی بەدوای "تۆپچی پاشا"دا نارد, هەمان کووباچی کەلەشەڕدا دیلکرابوو, پاشان لەڕیزی پارتیزانەکانی بەرەنگاری ئیتالیادا, دژی فاشستەکان جەنگابوو.

(تۆپچی پاشا) پیاوێکی ئازابوو نە تەنیا لەئیتالیا بەڵکو لە فەرەنساش نیشانەو مەدالیای ئازایەتی وەرگرتبوو. لەوانەیە ئێستەش زمانی ئیتالی وەبیر مابێ, هەرچەندە بیست ساڵیشی بەسەردا تێپەڕیووە.

(تۆپچی پاشا) وەگەڵم کەوت. کە هاتین, مامم لەهەیوان نامەکەی دەسووڕاندو پۆستەچییش کەلەبیری چووبوو, دەبێ دووسەد سێ سەد نامەی دیو بڵاوکراوە بەسەر گوند دابەشێ, هەر لەشوێنی خۆی دانیشتبوو. وێ دەچوو مامم هەوڵ بدا لەنامەکەدا, بەزمانێکی نادیار, هەواڵێك لەمەڕ ناردنی دیاری یادگاری بخوێنێتەوە.

(تۆپچی پاشا) نامەکەی بەدەستەوە گرتو لەمەڕ ئەو لاوە ئیتالییانەی لەگەڵیدا دۆستایەتیان کردووە, دەستی بەقسان کرد: برسی بووین, سەرمامان بوو, ماندوو بووین, جەنگاین.. هەروەها لەمەڕ ئەوان کەچەند ئازاو شادو بەگوڕ بوون, دوا. پاشان ماوەیەکی زۆر لەژێر لووتەوە شتێکی گوتو لەدێڕ بەدێڕی نامەکەی ڕوانی, پاشان ڕاست بۆوەو پەیامەکەی وەرگێڕا:

"پیرو سوریانو" لە ئیتالیاوە رادەگەیەنێ, قۆچی بزنە کێوی سیم کوت, کەدیاری بەنرخی مامۆستا ((دایان–دۆڵدوروم)) بوو بۆ ئەو گەیشتووەو نامەکەی

بەو گفتە کۆتایی پێ هێناوە کە ((مایسترۆ–ی خۆشەویست, من لەتەواوی تەمەنم دا بەم قۆچە, بەسەلامەتی تۆ دەخۆمەوە!) .

7

هەر ئەوێ رۆژێ, داوام لەکوڕە مێر منداڵەکەی هاوسێمان کرد: دە دانە دەفتەرو قەڵەمو مەرەکەبم بداتێ. نەچوومە سەر کارو کاتێ هاوڕێکانم هاتنە سۆراغم, وام نیشان دا نەخۆشم. دەرگای خانووە کۆنەکەمانم لەسەرخۆ داخستو لەپشت دەزگا دانیشتم, کاغەزم لەبەردەمی خۆم دانا, قەڵەمم لەمەرەکەب پڕ کردو دەستم بەنووسین کرد: "مامم–ناوی هەمیشە لەگەڵ چاکەدابێ! – حەز دەکا بڵێ:" **((هەڵبەتە ئێوە هەمووتان پیاوی ئاقڵن, بەڵام وەبیرتان بێ, تەنیا یەك راستی هەیە, ئەویش ئەوەیە کەهیچ شتێك بێ سەرەتا نییەو دەستپێکی هەموو شتێکیش رێگایە)).**

بەڵێ, مامم سواری ترومبێل بوو, وەدوای ئیشەکەی خۆی کەوتو منیش بۆ نان خواردن, بەتالوکە چوومە خانووە نوێکەی دایکم. دەبێ بڵێم, تەنیا کاتێك ئەو مۆڵەتەم بەخۆم دەدا کەهەستم دەکرد دەستەکانم خەریکن جودا دەبنەوەو تەواوی ئەو پیتانەی لەڕۆژدا نوسیبوومن, بەیەکجاری لەپێش چاوەکانم دا, دەکەوتنە سەما.

سەردەمێك (عومەر)ی سەرۆکی ئەنجومەنی ناوچە, شەوان نەدەخەوت, تا بەرنامەی هەموو زەماوەندەکان لەپایزدا جێ بکاتەوە. لەدواییدا, ئەو رۆژە گەیشت کەزۆری چاوەڕێ بووین, تا سەرمینازی جوان لەنێوانماندا شایستەترین

www.pertwk.com

کەس هەڵبژێرێ. لەبەرپێی ڕۆژێکی وادا, شەو درەنگانێك, من کاری ملوانکەیەکم بۆ خۆشەویستەکەم تەواو کردو ئێستا تەنیا ئەوەندەی مابوو کەجووت و بەندی, یان ئەگەر حەز دەکەی دوا ئەڵقەی, دروست بکەم.

مامم گەڕایەوە, لەئەسپەکەشی خۆش بوو. ئێستا لەخەیاڵی کڕینی ترومبێلێك دا بوو. ئەوو دایکم جووتە چاکەت و پانتۆڵێکی ڕەش و جووتە پیلاوێکی نووك تیژیان پێشکەش کردم. من کەبە جلك و بەرگی نوێوە, لەگەڵ (دایان–دۆڵدوروم)و دایکم دەچووینە ماڵی جیهاندار, تەواوی گیرفانەکانم پڕبوون, لە دەفتەرە نووسراوەکانم. دڵم وەکو دڵی چۆلەکە کەوتبووە دڵەکوتێ: ئەگەر مەیلم وەدی نەیێ, ئەگەر گوندییە بەڕێزەکان, ڕایەکی باشیان لەمەڕ پێشێلکردنی ڕێو ڕەسمی باب و باپیران نەبێ, چ دەکرێ؟ نازانم, لەوانەیە مامیشم هەستی کردبێ کە من دەتوانم لەهەرکاتێك دا هەموو شتێك بەجێ بهێڵم و بۆ دوورترین شوێن هەڵێم, بەڵام لەگەڵ هەندێش شانی لەشانی دەدام و لەتەواوی ڕێگادا هانی دەدام.

لەدیوەخان کەبەڕووناکی کارەبا ڕۆشن بوو, باشترین وەستاکانی گوندە کوێستانییەکەمان –شارەکانی هونەر کۆببوونەوە. جیهاندار ئێمەی وەکو مێوانانی خۆشەویست بەخێر هێنا. ئەو , ژوورەکەی تەنیشتی نیشانی دایکم دا کە ژنەکان لەوێ گفتوگۆیان دەکردو سەرمینازی جوان لەنێو دەستە خوشکە جوان و قشتەکانیدا لەسەر کورسیەك دانیشتبوو. ئەگەر ئێمە چووینە ژوورێ, من لەدرزی دەرگا نیوە کراوەکەوە تەماشایەکم کردو زۆریشی نەمابوو کوێرە بم. پەیمانم بەخۆم دا ئیدی تەماشا نەکەم, بەڵام لەشە نەرم و نیانەکەی لەنێو کراسە سەوزە کاڵەکەیدا کە مرواری چن کرابوو, وەك موگناتیس نیگای منی بۆخۆی ڕادەکێشا.

من و مامميان لەپەنا دیوارێك کە سەرتاقچەکەی نایابترین نموونەی هونەری وڵاتی کوێستان– سیرامیك–دار, میتاڵ, هێسك, چەکی کۆن, – دانرابوون, هەر

مۆزەخانەیەکیش خۆزگەی پێ دەخوازێ, جێکردەوە. وادەهاتە بەرچاو, ماخۆی ماڵ بپرسێ: **((باشە, ئێستە ئێوە بەچیمان سەر سووڕ دەهێنن؟!)).**

بەبینینی ئەم پێشانگایە دڵم کەوتە تەپە تەپ.

قسەی گوندییە بەڕێزەکان لەبەفربارینی تەوەری باکوورەوە گەیشتە گەرمای ئەفریقیاو لەژوورێکدا کە سێ کەسی (غەنیمی یەکتر) لەگەڵ کەس و کاریان دانیشتوون, ڕکابەری پەرەی دەگرت.

ژنەکان سفرەیان ڕاخست و شەراب و مەزەیان هێنا. تەنیا دوای خواردن (من, بۆ نمونە, بەناچاری دەمخواردەوە, دەستەکانم دەلەرزین, دەمم هیشك ببوو, بێجگە لەوەش حەزم نەدەکرد کەس پێم بزانێ.

(جیهاندار) ڕووی دەمی تێ کردین و گوتی:

–شێر کوڕینە, شتەکانتان نیشان نادەن؟ لێگەڕێ, ئەوەی بەجورئەتترە پێش هەموان دیارییەکەی نیشان بدا.

بێدەنگی باڵی بەسەر ژوورەکەدا کێشا. لەدوای ئەو (قلیان)ی بابی (عەزیز) زمانی کراوە:

–کوڕم بیهێنە!بێ ئەگەرە! ئەگەر شەرم بکەین!

باب و کوڕ هەگبەکەیان کردەوە لەگەڵ ئەڵڵا ئەڵڵای دانیشتوان مافورێکی ڕۆشن هاتە سەر دنیا کەهەتا منیش نەمتوانی لەپیا هەڵدانیدا, دابمێنم: ئەمە هەمان (کارچار)ی بەناوبانگی (چاراخی)ی (زوڵفی) هونەرمەند بوو, کەکڵاوی لەسەر نام. واتە (عەزیز) لەوێدا سەرکەوتووە, بەڵام من سەرنەکەوتم. لەبەر ئافەرینی وەستا بەڕێزەکان غەنیمەکەم دەیتوانی (سەرمینان) بەهی خۆی بزانێ.

جیهاندار پرسی:

–ئەم شتە نایابەت لەکوێ دەست کەوتووە؟

(عەزین) گرژییەوەو بەشانازی وەرامی داوە:

www.pertwk.com

–(زوڵفی) هونەرمەندی خەڵکی (چاراخ).

(لیونید), خۆی تێهەڵقورتاند:

–شتێکی بەنرخە, بەچەندت کڕیوە؟

–بەدڵم!

–دەتگوت ئاسمان ڕووخا, هەموویان مات و سەرسووڕماو ئاوڕیان لەعەزیز داوەو ئەویش زەردەیەکی بۆ من کردو درێژەی بەقسەکانیدا:

–بەڵێ, ئەی گوندییە خۆشەویستەکان, من دڵی خۆم لەگرۆی (زوڵفی) جوانکیلەی (چاراخی) دانا. من بەویستی خۆم نەبوو لەململانێی پێناوی (سەرمیناز) کە نەمدەناسی, بەشداریم کرد. بابم ناچاری کردم: ئایا من دەمتوانی بەگوێی نەکەم؟ بەڵام ئێستا کە ئەم مافوورەم وەدەست کەوتووە, لەپێشبڕکێ وە دەرکەوم. سوپاس بۆ تۆ جیهاندار, بۆ تۆ سەرمیناز!, بۆ تۆ بابە گیان– ئەگەر ئێوە نەبان من خۆشبەختی خۆم پەیدا نەدەکرد, با ئەم مافوورەش دیاری من بێ بۆ (سەرمیناز)و شایستەترین لاوێ کەهەڵی دەبژێرێ.

(عەزین) وێڕای ئەم قسانە مافوورەکەی داناو ڕۆیشت. (قلیان)یش کەهێشتا وەخۆ نەهاتبۆوە, بەدوای ئەودا ڕۆیشت. هەموو کپ بوون و کەس نەیدەزانی چۆن ڕەفتاری هونەرمەندە لاوەکە هەڵسەنگێنێ!.

لەو دەمیدا (موختار) هاتە ناوەندی ژوورەکەو, زەردەخەنەیەکی گاڵتەجاڕانەی لەسەر لێوان بوو, ترسناکترین دوژمن ڕێگای بۆ ئاوەڵا کردبوو! هەڵبەت دەیزانی کە من ناتوانم بێ بەڵگە, بەدز تاوانباری بکەم!.

موختاری دڵ پڕ لەشادی, ئەو هەگبەیەی لەمنی دزیبوو, لەبوخچەکە دەرهێناو هەگبە دەست بەدەست دەگەڕا.

–تەماشاکە! خەتەکان چۆن بەناو یەکدا ڕەت کراون.

–زۆر کۆنە!.

–لەوانەیە هی سێ سەت ساڵ پێشتربێ.

هێواش هێواش لەهەگبەکەیان ڕووانی و ئێستا چاوی هەموان لەمن بوو. منیش وەك بلێی زمانم هیشك بووبێ, هەتا خەیاڵیشم نەدەکرد کەچۆن دەفتەرە پڕ لەنوسینەکانم بەو خەڵکە بەڕێزە نیشان بدەم.

مامم هانی دام:

–تۆش خەناوکەکەت نیشان بدە!.

–ملوانکە! ملوانکە! –دەنگەکان لەژووردا پنگانەوە.

–ملوانکەیەکی نائاسایی.

–زۆر باشە! – حەسبۆلات بەنیشانەی تێگەیشتن سەری لەقاند –ملوانکە نایابەکەت نیشان دە!.

من , یەك دەستە کاغەزی پێچراوەم خستە سەر مێز.

(دایان–دۆڵدوروم) بەتووڕەیەوە, دەفتەرەکانی هەڵگرت, دەتگوت لەناو کاغەزەکاندا بەدوای ملوانکەدا دەگەڕێ. بەهەڕەشەوە گوتی:

–ئەمە چ جۆرە قەڵەمکاریەکە؟

من بەشەرمەوە دەستم پێکرد:

–پیاوچاکینە! ملوانکەکەم , هەروەك گوتم نائاسایی‌یەو لەناو ئەم کاغەزانەدایە. کەمێکم مۆڵەت بدەنێ, ئەو دەمی دڵنیا دەبن لەوەی من بەنرخترین شتم بۆ سەرمیناز هێناوە.

چ هەراو هۆریایەك لەژوورەکە بەرپابوو.

وەستا بەڕێزەکان هەوڵیان دەدا چاوێك بەو دەفتەرانەدا بگێڕن کە بەدەست مامەوە ئامادەی دڕان بوون. ئەمنیش تێدەکۆشام بەری زەحمەتەکەم رزگار بکەم. ئەمما (سەرمیناز)ەکەی خۆم بەڕەنگ هەڵبزڕکاویەوە لەسەر تەختێك دانیشتبوو, چاوە ترساوەکانی لێ هەڵنەدەگرتم.

پیرەمێردی بەڕێز, حسبۆلاتی پیر, گوتی:

www.pertwk.com

–با قسان بکا!

–(دایان–دۆڵدوروم) لێ گەڕێ خۆی قسان بکا, ئێمە پەلەمان نییە– ماخۆی ماڵیش پشتی خەڵکەکەی گرت. مامۆ کەدەفتەرەکانی وێدامەوە, مستێکیشی لێدام.

ئەمن لەپشت مێزێك دانیشتمو تەواو هێور بوومەوە. چاکەتەکەم داکەندو جامە شەرابێکم هەڵقوڕاند, نەوەك گەرووم هیشك ببێ. چاوێکیشم بەهەموواندا گێڕاو دەستم پێکرد: ((**خەناوکەیەك بۆ سەرمیناز!**)). لاپەڕە بە لاپەڕەم خوێندەوە. وەختێ بۆ یەکەمین جار جورئەتم کرد سەر لەسەر لاپەڕەکان هەڵگرم , دیتم هەموویان بەوردی گوێیان بۆ شل کردووم. یەکەمین دەنگی پیاهەڵدان و زەردەخەنەی شادی, لەو جێگایەوە بەرز بۆوە کە لەبەرچاوی خۆشمدا جێی پێکەنین بوو. کاتێ بۆ فڕە شەرابێك کەمێ وەستام, یەك ڕاست نیگام لەنیگای (سەرمیناز) گیربوو. چاوەکانی بەڕومدا گرژینەوە.

داستانی دوورو درێژی خۆم ئەو دەمە تەواو کرد کە سواری تیژڕەوی زەمان, کەپەنکی ڕەشی شەوی خۆی بەکراسی سپی ڕۆژ گۆڕیبۆوەو کەڵەشێرەکان بەرە بەیانیان رادەگەیاند.

من ئەگەر دوا دەفتەرم تەواو کرد, یەکە یەکەی دانیشتوانم بەسەر کردنەوەو وتم:

–گوندی‌یە هێژاکان! ئەمە بوو چیرۆکی من. ئێستاش ئێوە چۆنتان پێ خۆشە وا حوکم بدەن.

مۆڵەتم لەماخۆی ماڵ وەرگرتو وەدەرکەوتم. هێواش هێواش لەگوند دوور کەوتمەوەو لەنزیك کانیەکە لەسەر گیاکان راکشام.

زۆری پێنەچوو, پەیکێکم بەدوادا هاتو مژدەی هێنا کەخۆم بۆ زەماوەند ئامادە بکەم.

تەنیا لەو دەمیدا لێبڕاوانە تێگەیشتم: ئەشق کارێکی جیدی‌یە!.

***

ئەم ڕۆمانە لەساڵی 1989 دا کراوە بەکوردی.

زنجیرەی بڵاوکراوەکانی خانەی وەرگێڕان لە ساڵی 2004

ژ	ناوی کتێب	زمان	نووسەر	بابەت	ساڵی دەرچوون	وەرگێڕ
29	ڕۆشنبیرو دەسەلاّت	عەرەبی	سعدالدین ابراهیم	رۆشنبیری	2004	هەڵکەوت عەبدوللا
30	شانۆ لە چەند وتارێکدا	عەرەبی	عەونی کەڕومی	شانۆیی	2004	پەروەر نەجمەدین
31	ستراتیژیی سەربازیی	فارسی	ریچارد کاگلەر	سیاسی	2004	دلێر میرزا
32	نامەیەك دەربارەی لێکبوردن	فارسی	جۆن لۆك	فەلسەفی	2004	شۆڕش جوانڕۆیی–فەرشید شەریفی
33	مەولاناخلیدو تەریقەتی نەقشبەندی	فارسی	سەید طاهر هاشمی	فیکری	2004	دلێر میرزا
34	سێ شانۆ نامە	عەرەبی	جان کۆکتۆ ئۆین ج. ئارنۆ میشێل دی. ئۆنامۆنۆ	شانۆی	2004	هەورامان قانع
35	را پۆرتی برۆدی	فارسی/ عەرەبی	خۆرخە لویس بۆرخس	چیرۆك	2004	یاسین عومەر
36	بیرەوەرییەکانی هەڵەبجە	کوردی	بەکر حەمە صدیق	مێژووی	2004	بەکرحمە صدیق/ کوردی دلێرمیراز/ فارسی م. حسن عبدالکریم ئینگلیزی/ فوئاد تاهیر
37	ڕەهەندەکانی ناسیۆنالیزم	فارسی	کۆمەڵێ نووسەر	نەتەوەیی	2004	ئارام جمال
38	ریفراندۆم باشترین شێوازی خەباتە	سویدییەوە	تۆم گولبێری	سیاسی	2004	ئیدریس ئیبراهیم
39	شانۆی پانتۆمایم	عەرەبی	بورهان قەرەداخی	شانۆی	2004	بورهان قەرەداخی
40	گوڵەزەر	عەرەبی	جەنگیز ئیمتاتۆف	رۆمان	2004	جەوهەر کرماج
41	پاژنەی ئاسنین	عەرەبی	جاك لەندەن	رۆمان	2004	کەمال غەمبار

www.pertwk.com

بەرهەمی داهاتووی خانە بۆ بەردیدی خوێنەرانی ئازیز

ژ	ناوی کتێب	ناوی نووسەر	ناوی وەرگێڕ
1	مەولانا خالیدو تەریقەتی نەقشبەندی	سید طاهری هاشمی	دلێر میرزا
2	سەرچاوەکانی زانایو نەزانی	کارل پۆپەر	ناصری سەلاحی
3	یادەوەریەکانی ئەندامێکی میت	محمدی ئەیموری	ئارام علی عەزیز
4	کاریگەری هەڵچوونو لەبەرپرسێتی تاواندا	همداد مجید علی	دلێرمیرزا
5	دەوڵەتو کۆمەڵگەی مەدەنی	گرامش	مامەند رۆژە
6	ئازارەکانی هونەرمەندێك	یوسف فرانسیس	ئاری بابان
7	نیوەکەی تری جیهانو چەند جیرۆکێك	چەند نووسەرێك	نوری سەعید قادر
8	جینۆساید لەباکوری عیراق	رێکخراوی مافی مرۆڤ	محمد حمە سالح